

6 Gradim te imam, slovenski jezik

Priročnik za učitelje

Dragica Kapko, Nana Cajhen, Nevenka Drusany, Martina Križaj Ortar, Marja Bešter Turk

GRADIM SLOVENSKI JEZIK 6

Priročnik za učitelje

Priprave za učno enoto in šolsko uro so prispevale Nevenka Drusany, Vanja Kavčnik Kolar in Petra Podlesnik.

Ilustracije: Suzana Bricelj.

Vse knjige in dodatna gradiva Založbe Rokus
dobite tudi na naslovu www.knjigarna.com

© 2005 Založba Rokus d.o.o. Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu in postopku, kot tudi fotokopiranje, tiskanje ali shranitev v elektronski obliki. Tako ravnanje pomeni, razen v primerih od 46. do 57. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, kršitev avtorske pravice.

Založba Rokus d.o.o.
Stegne 9b, 1000 Ljubljana
Telefon: 01/513 46 00
Telefaks: 01/513 46 99
E-pošta: rokus@rokus.com
www.rokus.com

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6:373.1:373.3(035)

GRADIM slovenski jezik 6 : rad te imam. Priročnik za učitelje /
Dragica Kapko ... [et al.] - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana :
Rokus, 2005

ISBN 961-209-487-X
1. Kapko-Bakič, Dragica
221241600

KAZALO

Uvod	5
1 Sporazumevalna zmožnost — temeljni cilj jezikovnega pouka	5
1.1 Razvijanje sporazumevalne zmožnosti	6
1.1.1 Učenci sprejemajo besedila raznih vrst	6
1.1.2 Učenci tvorijo besedila raznih vrst	9
1.1.3 Učenci sistematično razvijajo gradnike/sestavine sporazumevalne zmožnosti	10
1.1.4 Učenci razvijajo še druge vrste zmožnosti	11
1.1.5 Učenci se pogovarjajo o svojem jezikovnem okolju	14
1.2 Preverjanje in ocenjevanje sporazumevalne zmožnosti	14
2 Predstavitev didaktičnega kompleta <i>Gradim slovenski jezik 6</i>	18
2.1 Samostojni delovni zvezek <i>Gradim slovenski jezik 6</i>	18
2.2 Videokaseta	19
2.3 Zgoščenka	20
2.4 Priročnik k samostojnemu delovnemu zvezku <i>Gradim slovenski jezik 6</i>	20
2.4.1 Uvodna predstavitev	20
2.4.2 Operativni cilji	21
2.4.3 Ciljna tema	21
2.4.4 Predstavitev dejavnosti učencev ob posameznih nalogah	21
2.4.5 Učenčevo samovrednotenje	22
2.4.6 Učiteljevo samovrednotenje	23
2.4.7 Viri	23
2.4.8 Predlog nalog za preverjanje	23
2.4.9 Predlog dodatnih besedil	23
Učne enote iz samostojnega delovnega zvezka <i>Gradim slovenski jezik 6</i>	26
1 Lani in letos	26
Besedilo	27
To že znam	28
2 Skupaj v skupini	34
3 Luka je on — on in jaz sva midva	41
4 Vsak dan jih beremo	48
Protipomenke, sopomenke, nadpomenke, podpomenke	51
5 Nekaj ti moram povedati	57
6 Po mojem mnenju	68
Besedna družina	70
7 Dobro blago se samo hvali	77
8 Zaradi če čebula ni bula	85
9 Včasih gre tudi brez zdravnika	93
Višji primerja — najvišji presega	97
10 Prva je za koncerte, druga za pusta	104
Prodajam — kupim	108
11 Soseba s sosedo o sosedu	115
12 Iz male ne zraste velika	123
13 Iz časov brez televizije in računalnika	128

14 Simon, kaj delaš?! Le kaj se dogaja s tabo?	138
15 Vse teče in se spreminja	149
16 Simon ji ga je dal zanje	157
17 Prapraprpračlovek	161
Podatki v oklepaju	164
Na kratko	165
18 Praskanje prepovedano	171
19 Ni časa za dolgčas	178
20 Hočeš ali nočeš — moraš se iti učit	186
21 Dobro je vedeti	193
Gospa vejica, Vas smem vpisati?	195
22 Jure se je opoldne skrivoma vrnil domov	201
23 Od kod in kam, kako in kdaj?	206
24 Naj se prijavim ali ne?	212
25 Rok je bil na krosu 2., 2 sošolca sta bila tik za njim	219
 Predlogi učnih priprav	 226
1 Predlog učne priprave za učno enoto: 1. Lani in letos	226
2 Predlog učne priprave za učno uro: 10. Prva je za koncerte, druga za pusta	231
3 Predlog učne priprave za učno enoto: 12. Iz male ne zraste velika	234
 Dodatek	 242
Učenčevo samovrednotenje	242
Priloga: zgoščanka	248

Uvod

Didaktični komplet *Gradim slovenski jezik 6* je namenjen delu pri predmetu slovenščina v 6. razredu devetletne osnovne šole, in sicer pri jezikovnem pouku.

Nastal je zato, da bi učiteljem pomagali pri uresničevanju ciljev, ki so navedeni v učnem načrtu za slovenščino v 2. triletju oz. v 6. razredu devetletne osnovne šole (*Učni načrt. Slovenščina 2002*). V njem so upoštevana izhodišča prenove jezikovnega pouka, izhajajoča iz temeljnega cilja jezikovnega pouka oz. obravnave neumetnostnih besedil.

1 Sporazumevalna zmožnost – temeljni cilj jezikovnega pouka

Temeljni cilj sodobnega jezikovnega pouka je razvijanje sporazumevalne zmožnosti; ob tem pa učenci razvijajo še druge življenjsko pomembne zmožnosti in si oblikujejo zavest o vlogi sporazumevanja v življenju, o vrednosti prvega/maternega jezika ter o položaju slovenščine v Republiki Sloveniji in Evropski zvezi.

Da bi pri pouku lahko razvijali temeljni cilj, moramo razumeti pojem *sporazumevalna zmožnost*. To je zmožnost kritičnega sprejemanja besedil raznih vrst ter zmožnost tvorjenja ustreznih, razumljivih, pravih in učinkovitih besedil raznih vrst.

Sporazumevalna zmožnost (tj. zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil) je zelo kompleksna zmožnost – sestoji namreč iz naslednjih gradnikov/sestavin:

- iz motiviranosti za sprejemanje/sporočanje,
- iz stvarnega znanja prejemnika/sporočevalca,
- iz jezikovne zmožnosti prejemnika/sporočevalca,
- iz pragmatične zmožnosti prejemnika/sporočevalca,
- iz metajezikovne zmožnosti prejemnika/sporočevalca.

Človeško sporazumevanje (tj. sprejemanje in tvorjenje besedil) je zavestno dejanje – človek se zanj odloči, torej se odzove na svoje hotenje po sporazumevanju. Kot vsako človekovo zavestno dejanje je tudi sporazumevanje namerno dejanje. Človek namreč sprejema besedila z določenim ciljem, npr. da bi prepoznal zvoke, njihov izvor in pomen, da bi našel določen podatek, da bi si zapomnil čim več podatkov ipd.; zato ločimo več vrst poslušanja (npr. razločujoče poslušanje, poslušanje z razumevanjem, kritično poslušanje) in branja (npr. selektivno branje, branje s preletom, podrobno branje). Tudi naše sporočanje (oz. tvorjenje besedila) poteka z določenim ciljem, npr. da bi vplivali na naslovnikovo vednost, prepričanje, vrednotenje, doživljanje, ravnanje ipd.; zato ločimo več vrst sporočanja (npr. prikazovanje, zagotavljanje, vrednotenje, pozivanje, poizvedovanje ipd.). Skratka, sprejemanje in tvorjenje besedila lahko potekata le, če se človek zanju odloči, torej če ima željo/hotenje po sporazumevanju – če je zanju motiviran. Zato je motiviranost za sprejemanje oz. tvorjenje besedila prvi gradnik sporazumevalne zmožnosti.

Besedila, ki jih sprejemamo oz. tvorimo, o nečem govorijo. Če o temi tujega ali svojega besedila veliko vemo, hitreje in učinkoviteje sprejemamo oz. tvorimo besedilo. Zato je drugi gradnik sporazumevalne zmožnosti stvarno znanje prejemnika oz. sporočevalca – to je rezultat prejemnikovih/sporočevalčevih izkušenj, njegovih interesov, njegove spoznavne zmožnosti (tj. zmožnosti opazovanja, pomnjenja, sklepanja, presojanja, ustvarjanja, uporabe ...) ipd.

Človek je edino bitje, ki se sporazumeva z besednim jezikom. Zato je pomemben gradnik njegove sporazumevalne zmožnosti t. i. jezikovna zmožnost, tj. obvladanje oz. znanje danega besednega jezika. Ker besedni jezik sestoji iz besed ter iz pravil za njihovo povezovanje/skladanje v višje enote (npr. v povedi) in iz pravil za njihovo slušno oz. vidno oblikovanje, je človekova jezikovna zmožnost zgrajena iz poimenovalne/slovarske, upovedovalne/slovnične, pravorečne in pravopisne zmožnosti.

Poimenovalna/slovarska zmožnost pomeni za prejemnika zmožnost razumevanja besed, za sporočevalca pa zmožnost poimenovanja bitij, stvari, njihovih lastnosti, dejanj ... Upovedovalna/slovnična zmožnost je za prejemnika zmožnost razumevanja razmerij v povedi in zvezah povedi, za sporočevalca pa zmožnost izražanja teh razmerij. Pravorečna zmožnost pomeni obvladanje prvin in pravil zborne izreke, pravopisna zmožnost pa obvladanje prvin in pravil pisanja danega jezika.

Sprejemanje in tvorjenje besedila potekata v danih okoliščinah, zato je pomemben gradnik sporazumevalne zmožnosti tudi pragmatična/slogovna zmožnost prejemnika oz. sporočevalca. Prejemnik in sporočevalec morata pri sprejemanju oz. tvorjenju besedila razmišljati tudi o okoliščinah, v katerih je nastalo besedilo oz. v katerih bo besedilo sprejeto, ter se morata nanje ustrezno odzvati – morata jih upoštevati pri razumevanju oz. tvorjenju besedila (le tako bo prejemnik besedilo ustrezno razumel, sporočevalec pa tvoril ustrezno besedilo).

Peti gradnik sporazumevalne zmožnosti je metajezikovna zmožnost prejemnika/sporočevalca, tj. teoretično znanje o sprejemanju/sporočanju (npr. o njunih dejavnikih, vrstah, načelih, fazah), o besedilnih vrstah, o jeziku (npr. o vrstah in lastnostih besed in povedi, o slovničnih, pravorečnih in pravopisnih pravilih), o slogu (npr. o slogovni vrednosti besed in povedi) ipd. To je zmožnost jezikoslovnega poimenovanja vrst sporazumevanja, besedil, besed in povedi, zmožnost navajanja lastnosti in sestave sporazumevanja, besedil, besed in povedi, zmožnost navajanja slovničnih, pravorečnih, pravopisnih in slogovnih pravil danega jezika ipd. Metajezikovna zmožnost je torej sestavina sporazumevalne zmožnosti oz. je »v službi« sporazumevanja – omogoča namreč učinkovitejše sporazumevanje. Ker pa je zanjo potrebno zelo razvito abstraktno mišljenje, jo je treba razvijati pozneje in bolj diferencirano kot preostale gradnike sporazumevalne zmožnosti.

1.1 Razvijanje sporazumevalne zmožnosti

Sporazumevalno zmožnost pri pouku razvijamo sistematično (ne razvija se kar spontano!) in transakcijsko (ne pa transmissijsko) – to pomeni, da učitelj ne posreduje učencem svojega znanja o vrstah, lastnosti, sestavi ... besedil ipd., učenci pa so pri tem bolj ali manj pasivni, temveč nasprotno: dejavni so predvsem učenci.

Kaj torej delajo učenci?

- Sprejemajo (poslušajo/berejo) besedila raznih vrst,
- tvorijo (govorijo/pišejo) besedila raznih vrst,
- sistematično razvijajo gradnike/sestavine sporazumevalne zmožnosti,
- razvijajo še druge vrste zmožnosti,
- pogovarjajo se o svojem jezikovnem okolju.

1.1.1 Učenci sprejemajo besedila raznih vrst

Učenci sprejemajo (poslušajo/berejo) besedila raznih vrst zato, da bi

- razvijali razumevanje tujega besedila,
- razvijali vrednotenje tujega besedila in utemeljevanje svojega mnenja,
- razvijali strategije sprejemanja besedila,
- opazovali in uzaveščali tipično zgradbo besedilnih vrst.

Sprejemanje besedil poteka v treh fazah, tj. *pred* in *med* njim ter *po* njem.

Pred sprejemanjem učence umirimo in motiviramo za poslušanje/branje, npr. tako, da napovemo temo besedila, da se z njimi pogovarjamo o njihovih izkušnjah, predznanju in pričakovanjih, da skupaj razložimo manj znane besede iz besedila, ki ga bodo poslušali/brali ipd.¹

¹ Prim. Kje po navadi kupuje tvoja družina?

Ali ste že kdaj kupili kaj po pošti ali pri kom, ki pride prodajat na dom?

Če ste, pripovedujte o tem.

Na kaj ste pri nakupovanju še posebej pozorni: na ceno, znamko, kakovost, priporočilo drugih ...?

V katerem primeru se doma posvetujete, kaj boste kupili?

Ali kupujete tudi knjige?

Katere kupite?

Kdaj jih po navadi kupite?

Kako izveste zanje? (D. Kapko idr. 2004 a: 67)

Med sprejemanjem besedila se učenci osredotočijo na besedilo, skušajo si zapomniti čim več podatkov ter oblikujejo svoje stališče do besedila oz. svoje doživljanje besedila. (Učenci te starosti si med poslušanjem/branjem še ne morejo delati zapiskov/izpiskov.)

Po sprejemanju besedila učenci razčlenjujejo besedilo in potek sprejemanja.

Razčlemba besedila poteka tako, da učenci v besedilu, ki so ga poslušali/prebrali, prepoznajo razne vrste podatkov, in sicer:

- a) sporočevalčev namen (t. i. naklonska razčlemba besedila),²
- b) temo, bistvene podatke, razmerja med njimi ter tudi manj bistvene podatke (t. i. pomenska razčlemba besedila),³
- c) okoliščine, v katerih je nastalo besedilo (t. i. okoliščinska razčlemba besedila), tj. sporočevalca in naslovnika besedila, sporočevalčevo čustveno stanje, njuno družbeno/čustveno razmerje, kraj in čas nastanka besedila ipd.,⁴
- č) pomen besed in pomenska razmerja med besedami v besedilu (t. i. besedna razčlemba besedila),⁵
- d) pomen povedi ter pomenska razmerja v povedi in med njimi (t. i. povedna/slovnična razčlemba besedila),⁶
- e) stvarne značilnosti besedila (t. i. tvarna razčlemba besedila),⁷

² Prim. /Učenci preberejo reklamo./

Čemu je sporočevalec tvoril to besedilo?

a) Da bi bil bralec seznanjen s podatki o slovarju.

b) Da bi se mu bralec zahvalil za slovar.

c) Da bi bralec kupil slovar. (D. Kapko idr. 2004 a: 68)

³ Prim. /Učenci preberejo časopisni članek./

Zakaj se je torbica izgubila?

a) Ker jo je lastnik dal na sedež v avtu.

b) Ker jo je lastnik dal drugam kot po navadi.

c) Ker jo je najditelj našel.

č) Ker se je najditelj vračal s tekmovanja v logiki. (D. Kapko idr. 2004 a: 33)

⁴ Prim. /Učenci preberejo besedilo./

Kdo je napisal to besedilo?

Kje je bilo objavljeno?

Kdaj je bilo objavljeno?

... (D. Kapko idr. 2004 a: 57)

⁵ Prim. Kaj vse pomeni geslo Slovar za vsak žep?

... (D. Kapko idr. 2004 a: 69)

⁶ Prim. Besede v oklepajih postavi v ustrezno obliko.

Artemis Fowl starejši je bil vodja (zločinski imperij) _____, raztezajočega se od (dublinsko пристаниšče) _____ do (zakotne učice) _____ Tokia.

... (D. Kapko idr. 2004 a: 60)

⁷ Prim. tvarno razčlemba govorjenega besedila:

V tretjem besedilu glasno preberi poved, v kateri piše, kdaj je odprt muzej. Sošolci naj presodijo tvoje izgovarjanje – pozorni naj bodo tudi na to, kako si izgovoril besedo v (tj. ločeno od naslednje besede ali skupaj z njo). Presodite, ali si jo izgovoril prav ali ne, ter pojasnite to presojo. (D. Kapko idr. 2004 a: 11)

Prim. tvarno razčlemba zapisanega besedila:

Simon je prepisal učiteljičino besedilo; pri tem je napravil kar veliko napak. Odpravi jih.

Lublana 17. 5. 2004

Drage učenke dragi učenci,

Lepo se vam zahvalujem za dobre želje in knigo ki ste mi jo poslali. Dougi dnevi v bounišnici bodo tako krajši in prijaznejši. Tudi jast velikokrat mislim na vas. Upam da bom kmalu spet met vami.

Lep pozdrau

vaša razredničarka nina hočevlar

(D. Kapko idr. 2004 a: 14)

f) jezikovne pojave (npr. vrsto sporazumevanja, besedila, besed in povedi), njihove lastnosti in sestavo ter slovnična, pravorečna, pravopisna in slogovna pravila ter jih poimenujejo s strokovnimi izrazi (t. i. metajezikovna razčlemba besedila).⁸

K razčlenjevanju poslušanega/prebranega besedila spada tudi t. i. vrednotenjska razčlemba besedila, tj. presojanje besedila (učenci povedo/napišejo, kaj menijo o besedilu – npr. o njegovi razumljivosti, resničnosti, zanimivosti, ustreznosti, učinkovitosti, jezikovni pravilnosti ipd.) in utemeljevanje mnenja (učenci povedo, na osnovi česa tako menijo).⁹

Zaporedje nalog, ki pripadajo raznim razčlembam, je lahko tudi nekoliko drugačno – odvisno je od konkretnega besedila oz. njegove besedilne vrste; vendar pa v skladu z novim temeljnim ciljem pouka slovenskega jezika ne sme biti na prvem mestu metajezikovne razčlembe.

Ob nekaj besedilih ni vseh vrst razčlembe – tako je npr. pragmatična razčlemba pogosta ob dvogovornih besedilih, tvarna razčlemba pa ob zapisanih besedilih. Vrednotenjska razčlemba je pogosto že v fazi *pred* sprejemanjem (npr. ko učenci obudijo svoje predznanje, spregovorijo o svojih izkušnjah ...); *po* sprejemanju pa jo lahko doda tudi učitelj, če vidi, da učence besedilo posebej pritegne, ali če upošteva zunanje okoliščine obravnave besedila (npr. aktualne dogodke). Metajezikovna razčlemba je pogostejša v višjih razredih osnovne šole.

Naloge za dano vrsto razčlembe ne smejo biti enolične, temveč morajo spodbujati učence k raznim dejavnostim (npr. k izločanju, izbiranju, povezovanju, dopolnjevanju, odpravljanju napak, tvorjenju vprašanj/miselnih vzorcev/besedil ipd.) in v njih sprožati razne vrste miselnih procesov (npr. pomnjenje ali prepisovanje podatkov, sklepanje na podlagi podatkov v besedilu, vrednotenje in uporabo podatkov).

Učenci *po* sprejemanju besedila ne razčlenjujejo le besedila, ki so ga poslušali/prebrali, temveč tudi potek sprejemanja – to pomeni, da razmišljajo tudi o tem, kaj so delali med sprejemanjem besedila in kako bi si zapomnili čim več podatkov. Tako spoznavajo t. i. strategije sprejemanja besedila (in učenja iz besedila), npr. v besedilu prepoznavajo podteme oz. ključne besede ter bistvene podatke in jih oblikujejo v miselni vzorec¹⁰ (po učnem načrtu za slovenščino naj bi to zmožnost začeli razvijati na začetku 2. triletja). Učenje strategij sprejemanja besedila (poleg miselnega vzorca še

⁸ Prim. Dopolni.

Del besede, ki nosi osnovni _____ besede, imenujemo koren. (D. Kapko idr. 2004 a: 62)

⁹ Prim. Preberi, kaj so učenci rekli učitelju.

Nam lahko
ponovite naslove za
plakat?

Ali bi mu lahko rekli tudi tako?

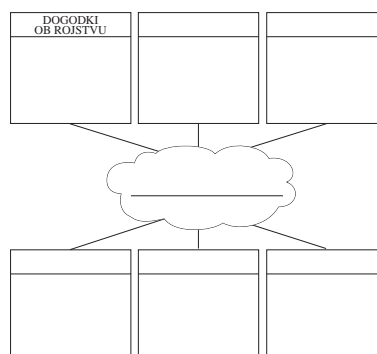
Ponovite nam
naslove za plakat.

Prosimo, da nam
ponovite naslove
za plakat.

Utemelji odgovor. (D. Kapko idr. 2004 a: 18)

¹⁰ Prim. Iz koliko odstavkov je besedilo? _____

Ob vsakem odstavku razmisli, kateri izsek iz življenja predstavlja;
s ključnimi besedami dopolni naslednji miselni vzorec.

(D. Kapko idr. 2004 b: 32)

npr. tvorjenje opornih točk, preglednic¹¹ ipd.) zahteva postopnost, zato se učenci urijo v njih vsa leta šolanja, in sicer pri vseh predmetih, torej ne le pri slovenščini.

1.1.2 Učenci tvorijo besedila raznih vrst

Učenci tvorijo (govorijo/pišejo) besedila raznih vrst zato, da bi

- razvijali zmožnost tvorjenja ustreznih, razumljivih, pravih in učinkovitih besedil,
- opazovali in razvijali strategije sporočanja,
- spoznavali in si uzaveščali načela sporočanja.

Tudi sporočanje oz. tvorjenje besedil poteka v treh fazah: *pred* in *med* njim ter *po* njem.

Pred sporočanjem učenci izberejo temo besedila in besedilno vrsto (ali pa jim ju določi učitelj). Nato ob zgledu, učiteljevi pomoči ali samostojno izdelajo miselni vzorec: na podlagi besedilne vrste napišejo ključne besede (npr. za opis bolezni: *vrsta bolezni, način okužbe, znaki, potek, trajanje, način zdravljenja, zapleti*) ter k njim pripišejo bistvene podatke – pri izbiri le-teh izhajajo iz teme (npr. *norice*) ter si pomagajo s svojim znanjem in s priročniki (tako opravijo 1. fazo sporočanja). Potem v miselnem vzorcu s številkami zaznamujejo zaporedje ključnih besed, nato pa še bistvenih podatkov ob vsaki ključni besedi; če tako zahteva besedilna vrsta (npr. *doživljajski spis*), dodajo še uvod in zaključek – torej po vzorcu/modelu naredijo načrt za besedilo (tj. t. i. 2. faza sporočanja).

Med tvorjenjem pretvarjajo miselni vzorec v besedilo (t. i. ubesediljenje oz. 3. faza sporočanja). Nastali osnutek besedila preberejo in ga presojujejo, npr.

- Ali se vsebina navezuje na naslov?
- Ali ima besedilo »rdečo nit«?
- Ali so povedi zaokrožene in razumljive?
- Ali so povedi smiselno povezane?
- Ali besedilo »lepo teče«?
- Ali ima besedilo vse sestavine dane besedilne vrste?
- Ali je besedilo zaokroženo, tj. »ima glavo in rep«?
- Ali se besede večkrat ponovijo?
- Ali sem uporabil knjižne besede?
- Ali sem postavil besede v pravilno obliko?
- Ali je moja pisava berljiva?
- Ali je na začetku povedi velika začetnica?
- Ali je na koncu povedi pravo ločilo?
- Ali so vejice na pravem mestu?

Nato zaznamujejo in odpravijo napake. Potem besedilo še enkrat prepišejo (4. faza). Če želijo govorno nastopati, besedilo večkrat preberejo in si ga skušajo čim bolj zapomniti (5. faza).

¹¹ Prim. V desni stolpec preglednice vpiši bistvene podatke o običaju, ki je bil predstavljen v 11. nalogi.

Ime ljudskega običaja	
Umestitev običaja v okolje	
Umestitev običaja v čas	
Udeleženci običaja	
Dejavnosti udeležencev	
Namen dejavnosti udeležencev	
Pripomočki za opravljanje običaja	
Posebnosti običaja	
Položaj običaja danes	

Po tvorjenju besedila učenci preberejo besedilo sošolcev oz. poslušajo njihov govorni nastop; nato ga presojajo. Zapisano besedilo presojajo tako, kot so presojali svoj osnutek besedila; pri presojanju govornega nastopa pa si lahko pomagajo z naslednjimi vprašanji:

- Ali se je vsebina navezovala na naslov?
- Ali je imelo besedilo »rdečo nit«?
- Ali je besedilo »lepo teklo«?
- Ali je imelo besedilo vse sestavine dane besedilne vrste?
- Ali je bilo besedilo zaokroženo, tj. »ima glavo in rep«?
- Ali so se besede večkrat ponovile?
- Ali je govorec govoril zbornostno?
- Ali je govoril razločno, počasi, glasno, živahno, prepričljivo?
- Ali je gledal poslušalce?
- Ali je bila drža telesa sproščena?
- Ali se je postavil na ustrezno mesto v razredu?
- Ali je ustrezno uporabljal kretnje?
- Ali je bila njegova mimika sproščena in naravna?

Učenci razmišljajo o tem, kako so tvorili besedilo, tj. kako so se pripravili na pisanje, kako so presojali svoje besedilo ipd. Svojo zmožnost tvorjenja besedila lahko namreč izboljšajo tudi z opisovanjem lastne dejavnosti.

1.1.3 Učenci sistematično razvijajo gradnike/sestavine sporazumevalne zmožnosti

Učenci razvijajo sporazumevalno zmožnost tudi tako, da sistematično razvijajo gradnike/sestavine sporazumevalne zmožnosti, in sicer zato, da bi

- bolje razumeli besedila in
- tvorili kakovostnejša in pravilnejša besedila.

Razvijanje sporazumevalne zmožnosti vključuje razvijanje poimenovalne,¹² upovedovalne,¹³ pravorečne,¹⁴ pravopisne,¹⁵ pragmatične¹⁶ in metajezikovne¹⁷ zmožnosti.

¹² Prim. Iz katerih besednih zvez so nastali naslednji samostalniki?

bolnik	← ta, ki je _____	mladenič	← _____
skopuh	← _____	srboritež	← _____
omahljivec	← _____	divjak	← _____
trmoglavac	← _____	ognjevitež	← _____
domišljavec	← _____	strahopetnež	← _____

(D. Kapko idr. 2004 a: 96)

¹³ Prim. Preberi še naslednje zveze povedi. V drugi povedi podčrtaj ponovljeno besedo oz. besedno zvezo in razmisli, kako bi združil povedi. Nato napiši novo poved.

Iz rozete se dviguje steblo. Steblo je visoko do 40 cm. → _____

Utrgal si rastlino. Rastlina je morda strupena. → _____

Po zdravilo je moral iti v mesto. Mesto je od njegovega doma oddaljeno 20 km. → _____

(D. Kapko idr. 2004 a: 94)

¹⁴ Prim. Glasno preberi naslednje besede, nato pa povej, ali si izgovoril ozki ali široki e.

učenka, najlepša, učenci, želja, dnevi, razredničarka, Hočevar, spet (D. Kapko idr. 2004 a: 14)

¹⁵ Prim. Na glas preberi povedi, nato pa vstavi vejice.

So se učenci že odločili o čem bodo pripravili plakat?

Naslovov si niso zapomnili ker jih je učitelj povedal prehitro.

Učenci v skupini nočejo da vodja naredi vse sam.

Bi bili zadovoljni če bi bila vodja Vesna?

Povejte mi kdo bo vodja skupine.

Ker je Vesna zelo zaposlena najprej ni hotela sprejeti nove zadolžitve. (D. Kapko idr. 2004 a: 19)

¹⁶ Prim. Koga bi vikal? Podčrtaj.

sošolca, turističnega vodnika, policista, zdravnika, gostilničarja, prodajalko, voznika avtobusa, šolsko kuharico, snažilko, tajnico ravnatelja, sestrično, hišnika, socialnega delavca, pedagoga, psihologa, logopeda (D. Kapko idr. 2004 a: 18)

¹⁷ Prim. Prečrtaj besede, ki ne spadajo v isto besedno družino, in pojasni svojo odločitev.

kovač, kovačnica, nakovalo, kovček, rokovnik; pisarna, piskanje, piščalka, zapiskati, piskač; beliti, belec, belolas, balet, belilo

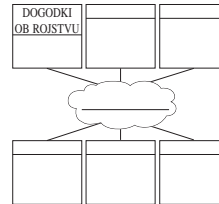
(D. Kapko idr. 2004 a: 64)

1.1.4 Učenci razvijajo še druge vrste zmožnosti

Učenci razvijajo sporazumevalno zmožnost in njene sestavine DEJAVNO, zato hkrati razvijajo še druge zmožnosti:

- zmožnost reševanja problemov,¹⁸
- zmožnost opazovanja pojavov in prepoznavanja njihovih značilnosti,¹⁹
- zmožnost sklepanja o povezanosti pojavov,²⁰
- zmožnost sklepanja o preteklosti in prihodnosti pojavov,²¹
- zmožnost posploševanja ugotovitev,²²
- zmožnost pomnjenja podatkov,²³

¹⁸ Prim. Iz koliko odstavkov je besedilo? ____
Ob vsakem odstavku razmisli, kateri izsek iz življenja predstavlja;
s ključnimi besedami dopolni naslednji miselni vzorec.

(D. Kapko idr. 2004 b: 32)

¹⁹ Prim. Napiši, kaj je narisano.

Primerjaj zgradbo teh besed.

Kaj si opazil?

- a) Da so besede popolnoma enake.
- b) Da imajo en del enak.
- c) Da so besede popolnoma različne.

V vseh besedah podčrtaj enaki del. (D. Kapko idr. 2004 a: 61)

²⁰ Prim. Preberi naslednjo dvojico povedi.
Ker imamo zdravniški pregled, ne bomo pisali preizkusa znanja.
Zaradi zdravniškega pregleda ne bomo pisali preizkusa znanja.

Kaj vsebujeta oba podčrtana dela – posledico ali vzrok?

Prvo poved primerjaj z drugo.

S čim smo zamenjali besedo ker?

Kaj smo naredili s preostalim podčrtanim delom?

Kaj smo naredili z vejico?

Kaj smo naredili z delom za vejico?

Dopolni. (Vpiši: postavimo vejico / ne postavimo vejice.)

Vzrok lahko izrazimo z besedo zaradi. V takih primerih pazimo, da za delom, ki vsebuje vzrok, _____.

(D. Kapko idr. 2004 a: 79)

²¹ Prim. Kaj misliš, kako so živeli tvoji vrstniki v Rimu ali Pompejih okoli začetka našega štetja?

a) Tako kot jaz.

b) Drugače.

Če veš, povej kaj

- o njihovih imenih,
- o njihovem bivališču,
- o njihovi obleki,
- o njihovi hrani,
- o njihovi šoli,
- o njihovem prostem času. (D. Kapko idr. 2004 b: 29)

²² Prim. Preberi povedi.

Na večer pred praznikom dela pomagam pripravljati kres.

Za veliko noč naredijo v Beli krajini pisanice.

Letos so nas na silvestrovo obiskali sosedovi.

31. oktobra praznujemo dan reformacije.

Andrej si je zlomil nogo dva dni pred novim letom.

Na Prešernov dan so vsi muzeji in galerije odprti ves dan.

Kaj poimenujejo podčrtane besede/besedne zveze? Opazuj, kako so zapisane.

Dopolni.

Imena ____ (npr. velika noč, silvestrovo) pišemo z ____ začetnico (posebnost je Prešernov dan). (D. Kapko idr. 2004 a: 129)

²³ Prim. ... Na pamet se nauči imena sklonov, njihov zapovrstje in ustrezne vprašalnice. (D. Kapko idr. 2004 a: 124)

- zmožnost hierarhiziranja podatkov,²⁴
- zmožnost preurejanja podatkov,²⁵
- zmožnost navezovanja na svoje sporazumevalne in druge izkušnje,²⁶
- zmožnost uporabe znanja v novih okoliščinah,²⁷
- zmožnost samostojnega odločanja ob ponujenih rešitvah problema in zmožnost utemeljevanje svojih odločitev,²⁸

²⁴ Prim. Kaj vse si izvedel o ozkolistnem trpotcu? Preglednico dopolni s sedmimi ključnimi besedami, te pa z bistvenimi podatki.

OZKOLISTNI TRPOTEC	

Ob preglednici obnovi opis ozkolistnega trpotca.

(D. Kapko idr. 2004 a: 90)

²⁵ Prim. Izpolni preglednico.

RAZVOJ ČLOVEKA (ČLOVEČNJAKI)				
KDO?	KDAJ?	KJE?	TELESNE POSEBNOSTI	NAČIN ŽIVLJENJA
avstralopitek				
moderni človek				

(D. Kapko idr. 2004 b: 51)

²⁶ Prim. Besede v levem stolpcu poveži z njihovo razlago na desni.

logika	zapis pomembnejših dogodkov po zapovrstju dejanj
dokument	mladoletnik, ki krši splošne dogovore
kronika	veda, ki preučuje pravilno, tj. neprotislovno mišljenje in sklepanje
huligan	listina z uradno veljavnostjo

Ali si že kdaj slišal, da je kdo komu rekel huligan?

Ali je s to besedo le poimenoval osebo ali pa je izrazil tudi svoje mnenje o njej?

Kakšno je bilo to mnenje – naklonjeno ali nenaklonjeno? (D. Kapko idr. 2004 a: 29)

²⁷ Prim. /Učenci preberejo vozni red./

Odgovori.

a) Janez stanuje v Žirovnici. V četrtek ima ob 8. uri pregled pri okulistu na Jesenicah.

Kdaj bo moral iti na vlak? _____

b) Mojca je Ljubljanka, babico pa ima v Podnartu. V soboto dopoldne bi jo rada obiskala. Kdaj bi morala iti na vlak?

Kdaj bo prispela v Podnart? _____

c) Prebivalec iz Lesc potuje z vlakom na Jesenice ob 7.53. Kolikokrat se vlak vmes ustavi, preden prispe na Jesenice? _____

č) Ali Kranjčan lahko potuje na Jesenice z vlakom, ki gre iz Ljubljane ob dveh popoldne?

(D. Kapko idr. 2004 b: 108)

²⁸ Prim. Preberi naslednje povedi.

a) Ker Tjašo zanimajo živali, se je naročila na novo poljudnoznanstveno revijo.

b) Tjaša se je naročila na novo poljudnoznanstveno revijo, zato jo zanimajo živali.

c) Tjašo zanimajo živali, zato se je naročila na novo poljudnoznanstveno revijo.

Bodi pozoren na pomen povedi.

Obkroži črko pred povedma, ki imata enak pomen.

Pojasni svojo rešitev. (D. Kapko idr. 2004 a: 78)

- zmožnost sodelovanja z drugimi,²⁹
- zmožnost načrtovanja svojega dela,³⁰
- zmožnost opazovanja in opisovanja svojega dela,³¹
- zmožnost poročanja o svojem delu,³²
- zmožnost samovrednotenja, tj. vrednotenja svojega dela, izdelka, sodelovanja z drugimi ter svoje uspešnosti/učinkovitosti,³³
- zmožnost načrtovanja postopkov za izboljšanje svojega dela, izdelka, sodelovanja,³⁴
- ...

²⁹ Prim. /Učenci izpolnijo anketo./ Po skupinah zberite odgovore sošolcev.

Nato jih predstavite nebesedno; na plakatu predstavite

- odgovore na prvo vprašanje z diagramom v obliki vodoravnih stolpcev,
- odgovore na drugo vprašanje z diagramom v obliki navpičnih stolpcev,
- odgovore na tretje vprašanje z diagramom v obliki vodoravnih stolpcev,
- odgovore na četrto vprašanje z diagramom v obliki torte.

Vse štiri skupine odgovorov predstavite tudi besedno.

Pogovorite se o rezultatih, npr.

- ali ste jih pričakovali,
- ali se z njimi strinjate,
- zakaj so taki,
- kako bi jih izboljšali. (D. Kapko idr. 2004 a: 6)

³⁰ Prim. Ponovno si ogledj reklamo. Po ogledu boš odgovarjal na naslednja vprašanja:

Kdo je naročil to reklamo?

Po čem to veš?

Kdo je izdelal to reklamo?

Od kod to veš?

Kaj se reklamira: sadje, podjetje Mercator ali zdravo življenje?

... (D. Kapko idr. 2004 a: 72)

³¹ Prim. Ali so te besedila, ki ste jih lani obravnavali pri pouku, spremljala tudi v vsakdanjem življenju?

Čemu sprejemaš (poslušáš in bereš) besedila?

Kako si med poslušanjem in branjem uspeš zapomniti bistvene podatke iz besedila?

Kaj narediš, če v besedilu česa ne razumeš?

Čemu tvoriš (govoriš in pišeš) besedila?

S čim si pomagaš pri tvorjenju besedila? (D. Kapko idr. 2004 a: 7)

³² Prim. /Učenci izpolnijo naročilnico./

Ali si izpolnil vse rubrike?

Pojasni odgovor.

Zakaj je treba napisati svoj točni naslov?

Ali si vpisal znak v prvi ali drugi kvadrantek?

Zakaj si se tako odločil?

Ali bi lahko vpisal znak kar v oba kvadratka?

Pojasni odgovor.

Ali si vpisal znak v tretji ali četrti kvadrantek?

Ali bi tudi tu lahko vpisal znak v oba kvadratka? (D. Kapko idr. 2004 a: 74)

³³ Prim. Še enkrat preberi oceno, ki si jo na začetku te učne enote napisal na list papirja.

Svojo oceno primerjaj s Filipovo in razmisli,

- ali ima ustrezen naslov,
- ali vsebuje ključne besede iz miselnega vzorca v 4. nalogi,
- ali si izrazil svoje mnenje o knjigi/filmu,
- ali si svoje mnenje utemeljil, npr. s strnjeno obnovo vsebine knjige/filma,
- ali si napisal ustrezen zaključek,
- ali si upošteval pravila o rabi velike začetnice ter o rabi končnih ločil in vejice.

Če je potrebno, oceno popravi in prepiši (lahko tudi na računalnik).

Nato jo predstavi sošolcem.

Pogovorite se o svojih ocenah. (D. Kapko idr. 2004 a: 59)

³⁴ Prim. vprašanja za učenčevo samovrednotenje:

Kaj si delal v enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

1.1.5 Učenci se pogovarjajo o svojem jezikovnem okolju

Učenci opazujejo sebe in svoje jezikovno okolje ter se pogovarjajo

- o vrstah, prvinah, značilnostih in vlogi besednega/nebesednega jezika,
- o prednostih maternega/prvega in tujega jezika,
- o posebnem položaju slovenščine in drugih jezikov v Republiki Sloveniji,
- o jezikih, s katerimi smo v neposrednem (zemljepisnem) in posrednem (kulturnem) stiku,
- o knjižnem in neknjižnem jeziku ter okoliščinah njune rabe ipd.³⁵

1.2 Preverjanje in ocenjevanje sporazumevalne zmožnosti

Učitelj preverja in ocenjuje sporazumevalno zmožnost tako, da ob novih/neznanih primerih preverja/ocenjuje

- razumevanje besedil,
- tvorjenje besedil in
- razvitost gradnikov/sestavin sporazumevalne zmožnosti.

Preverjanje/ocenjevanje razumevanja besedil zajema npr.³⁶

- prepoznavanje okoliščin nastanka besedila,³⁷
- prepoznavanje sporočevalčevega namena,³⁸
- prepoznavanje teme,³⁹
- prepoznavanje podtem/ključnih besed,⁴⁰
- prepoznavanje bistvenih podatkov,⁴¹

³⁵ Prim. Pripisi knjižne sopomenke. Presodi oba načina izražanja.

špecati _____

cvek _____

lojtra _____

župa _____

šalca _____

flaša _____

Ali poznajo našete besede po vsej Sloveniji? (D. Kapko idr. 2004 a: 37)

³⁶ Primeri, navedeni v pogl. 1.2, so iz tega priročnika (iz pogl. Učne enote iz samostojnega delovnega zvezka *Gradim slovenski jezik 6*).

³⁷ Prim. Odgovori.

Kdo je napisal besedilo? _____

Kje je bilo objavljeno? _____

...

³⁸ Prim. Čemu je sporočevalec tvoril to besedilo?

a) Da bi bralec pohvalil revijo.

b) Da bi se bralcu zahvalil za revijo.

c) Da bi se bralec naročil na revijo.

č) Da bi bralca seznanil z izidom nove slovenske revije.

³⁹ Prim. Kaj je bila tema pogovora?

a) Izlet.

b) Učenje naravoslovja.

c) Igranje badmintona.

č) Kosilo.

⁴⁰ Prim. Naslednje povedi dopolni s ključnimi besedami: čas zorenja, rastišče, uporabnost rastline, deli rastline, družina, čas cvetenja.

Prvi odstavek govori o _____. Drugi odstavek govori o _____.

Tretji odstavek govori o _____ in o _____. Četrti odstavek

govori o _____. Peti odstavek govori o _____.

⁴¹ Prim. V desni stolpec preglednice vpiši bistvene podatke o običaju, ki je bil predstavljen v 1. nalogi.

UMESTITEV OBIČAJA V OKOLJE	
UMESTITEV OBIČAJA V ČAS	
UDELEŽENCI OBIČAJA	
DEJAVNOST UDELEŽENCEV	
NAMEN DEJAVNOSTI UDELEŽENCEV	
PRIPOMOČKI ZA OPRAVLJANJE OBIČAJA	
POLOŽAJ OBIČAJA DANES	

- prepoznavanje pomenskih razmerij v besedilu,⁴²
- uporabo podatkov v novih okoliščinah,⁴³
- napovedovanje nadaljevanja/konca,
- najdenje v besedilu,⁴⁴
- preoblikovanje besedila,⁴⁵
- presojanje resničnosti, zanimivosti, ustreznosti in razumljivosti besedila ter utemeljevanje presoje,⁴⁶
- presojanje nebesednih prvin besedila in utemeljevanje presoje.⁴⁷

Pri preverjanju/ocenjevanju tvorjenja besedila vrednotimo npr.:

- razumljivost besedila (tj. smiselnost, sovisnost, zaokroženost),
- ustreznost besedila danim okoliščinam sporočanja,
- ustreznost besedila dani besedilni vrsti,
- jezikovno pravilnost besedila (tj. besedno, slovnično in izgovorno/pisno),
- vključenost nebesednih spremljevalcev govorjenja/pisanja,
- upoštevanje faz sporočanja (npr. popravljanje osnutka, prepisovanje, pomnjenje, izdelava ponazoril ipd.).

Kaj pa vrednotimo pri preverjanju/ocenjevanju razvitosti gradnikov/sestavlin sporazumevalne zmožnosti?

- Pri preverjanju/ocenjevanju motiviranosti za sprejemanje/sporočanje vrednotimo učenčev odnos do sporazumevalnih dejavnosti.

⁴² Prim. /Učenci preberejo besedilo z naslovom Iskali so, kakor da bi šlo zares./

...

Pojasni, kdo je iskal. _____

Pojasni, koga so iskali. _____

⁴³ Prim. Predstavljaš si, da

– živiš v Ljubljani in boš ob 8.00 potoval z letalom v Moskvo. Ali se na letališče lahko pripelješ z avtobusom? DA NE

Če se lahko pripelješ, kdaj moraš iti na avtobus? _____

– živiš v Trzinu in boš ob 13.45 potoval z letalom v Bruselj. Upoštevaj, da moraš biti na letališču uro pred odhodom letala. Kdaj moraš iti na avtobus? _____

– živiš v Komendi in se boš iz Frankfurta vrnil z letalom ob 16.10. S katerim avtobusom se lahko pelješ domov? _____

⁴⁴ Prim. /Učenci preberejo vozni red./

Obkroži črko pred pravilnimi trditvami.

a) Vozilo vozi od začetne do končne postaje v obeh smereh enako dolgo.

b) Iz Ljubljane odpelje tolikokrat kot z Brnika.

c) Z letališča vedno odpelje ob polni uri.

č) Zadnje vozilo pripelje v Ljubljano ob deset minut pred deveto uro zvečer.

d) Iz Ljubljane ne vozi ob sobotah, nedeljah in dela prostih dnevih.

e) Z Brnika vozi tudi ob sobotah, nedeljah in 1. januarja.

⁴⁵ Prim. /Učenci preberejo tri besedila; dve sta nerazumljivi./

Dopolni.

Katero besedilo vsebuje nagovor, pozdrav in podpis, manjkata pa mu kraj in datum pisanja? Besedilo ____.

To besedilo popravi, da bo razumljivo. Novo besedilo napiši.

⁴⁶ Prim. /Učenci preberejo tri besedila; dve sta nerazumljivi./

Obkroži.

Kateri besedili nista razumljivi?

a) A in B.

b) B in C.

c) A in C.

Napiši, zakaj katero besedilo ni razumljivo.

Besedilo ____ ni razumljivo, ker _____.

Besedilo ____ ni razumljivo, ker _____.

⁴⁷ Prim. Iz besedila prepiši s pisanimi črkami

a) besedo, ki pritegne pozornost bralca: _____

b) dve povedi, ki pritegneta pozornost bralca: _____

Napiši, s čim pritegne pozornost bralca beseda: _____

In s čim pritegneta pozornost bralca povedi? _____

– Stvarnega znanja posebej ne preverjamo/ocenjujemo (je pa zajeto pri preverjanju/ocenjevanju razumevanja in tvorjenja besedila).

– Pri preverjanju/ocenjevanju poimenovalne zmožnosti vrednotimo npr.:

- prepoznavanje pomena besede/besedne zveze,⁴⁸
- rabo večpomenske besede v novih povedih,
- iskanje besede z enakim/nasprotnim/... pomenom,⁴⁹
- pretvarjanje besedne zveze v tvorjenko,⁵⁰
- pretvarjanje tvorjenke v besedno zvezo,⁵¹
- zamenjavo frazema s prosto besedno zvezo in obrnjeno,⁵²
- odpravljanje poimenovalnih napak.

– Pri preverjanju/ocenjevanju upovedovalne zmožnosti vrednotimo npr.:

- tvorjenje povedi,⁵³
- razvrščanje povedi v pravilno zapovrstje,
- združevanje povedi,⁵⁴

⁴⁸ Prim. Razloži, kaj je

- štručnica: _____
- peresnik: _____
- pivnik: _____
- črnilnik: _____

⁴⁹ Prim. Iz besedila prepisi

- sopomenki za besedo pes: _____ in _____
- sopomenko za besedo popotnik: _____
- sopomenko za besedo ekipa: _____
- protipomenko za besedo najti: _____
- protipomenko za besedo najmanj: _____
- protipomenko za besedo vaški: _____

⁵⁰ Prim. Napiši manjšalnice.

majhen ptič _____	majhna hiša _____
majhen čoln _____	majhna barka _____
majhna luč _____	majhna sveča _____
majhno okno _____	majhen potok _____

⁵¹ Prim. V naslednjih besednih zvezah obkroži pridevnike; nato te besedne zveze pretvori v zvezo dveh samostalnikov in še ene (kratke) besede.

spalna vreča _____	hišni copati _____
športni copati _____	smučarske hlače _____
pisalni pribor _____	mladinski tabor _____

⁵² Prim. Obkroži.

Kaj pomeni, če piše, da jim gre prva pomoč od rok (v zadnjem odstavku)?

- a) Da dajejo prvo pomoč.
- b) Da sprejemajo prvo pomoč.
- c) Da obvladajo prvo pomoč.
- č) Da za prvo pomoč nimajo tehničnih pripomočkov, zato si morajo pomagati z rokami.

⁵³ Prim. Povedi s ker spremeni tako, da boš uporabil zato, povedi z zato pa tako, da boš uporabil ker. Nove povedi napiši.
Izlet na žalost odpade, ker močno dežuje.

Jeseni ste naročili premalo kurilnega olja, zato vam ga je že zmanjkalo.

Ker me bolijo kolena, ne morem pomiti tal.

Žejen sem, zato bom spil kozarec vode.

⁵⁴ Prim. Preberi dvojico povedi.

Rad bi vedel vse o vremenu. Prebrati bom moral veliko knjig.

Podčrtaj poved, ki vsebuje pogoj.

S katero besedo izrazimo pogoj? _____

Povedi združi tako, da boš izrazil pogoj; napiši novo poved. _____

- nadomeščanje ponovljene besede z ustreznim navezovalnikom,⁵⁵
 - odpravljanje slovničnih napak.⁵⁶
- Pri preverjanju/ocenjevanju pravorečne zmožnosti vrednotimo npr.:
- določanje glasovne vrednosti določene črke v besedi.
- Pri preverjanju/ocenjevanju pravopisne zmožnosti vrednotimo npr.:
- prepis povedi iz velikih tiskanih črk v male pisane črke,⁵⁷
 - izbiranje pravilne črke oz. začetnice,⁵⁸
 - zapis števnikov z besedo in/ali s številko,⁵⁹
 - vstavljanje manjkajočih črk oz. ločil,⁶⁰
 - pisanje skupaj ali narazen,⁶¹
 - odpravljanje pravopisnih napak.⁶²
- Pri preverjanju/ocenjevanju slogovne/pragmatične zmožnosti vrednotimo npr.:
- določanje okoliščin danim besedam/nagovorom/izrekom sporočevalčevega namena,
 - ustrezno poimenovanje/nagovarjanje/... v danih okoliščinah,⁶³

⁵⁵ Prim. *Ponovljeno besedo v drugi povedi zamenjaj z ustreznim osebnim zaimkom. Spremenjeno drugo poved napiši.*
 Tine dvakrat na teden obišče svojo staro teto. Stari teti prinese hrano iz trgovine. _____
 V telovadnici smo napeli mrežo za odbojko. Po tekmi smo mrežo pospravili. _____
 Turisti gredo na sprehod okoli jezera ali se povzpnejo na hrib. S hriba imajo lep razgled. _____
 V petek zvečer sta neznanca pretepla 12-letnega fanta. 12-letnemu fantu sta vzela tudi denarnico. _____

⁵⁶ Prim. *Popravi, kar je potrebno.*
 Naš Tinček danes še malo kašlja, jutri pa bo bil že zdrav.
 Marija in Dora sta šle na koncert.
 Ali veš, da bo bila jutri že nedelja?
 Včeraj nisem najdla ključev od stanovanja.
 Kdaj se boš začel učiti?

⁵⁷ Prim. *Iz besedila prepiši s pisanimi črkami*
 – ime praznika _____
 – ime pokrajine _____
 – ime kraja _____

⁵⁸ Prim. *Obkroži pravilni zapis.*
 a) Begunje Pri Cerknici.
 b) Begunje pri cerknici.
 c) Begunje Pri cerknici.
 č) Begunje pri Cerknici.

⁵⁹ Prim. *Napiši z besedami.*
 633 _____
 633. _____
 98 _____
 98. _____

⁶⁰ Prim. *Dopiši ločili koncu povedi.*
 Aljaž je povedal Jakobu: "Med počitnicami grem z očetom jadrat
 Jakob ga je vprašal: "Kam pa
 Aljaž se je pohvalil: "Na otok Cres
 Jakob je vzkliknil: "Tam sem že bil in mi je bilo zelo všeč

⁶¹ Prim. *Vpiši pravilno napisano besedo.*
 Najprej sem pozdravil teto, (po tem / potem) _____ pa sem stekel k bratrancu.
 (Po tem / Potem) _____ govoru bo nastopil kitarist.
 (Na to / Nato) _____ vprašanje ne vem odgovora.
 Oče me je najprej pokaral, (na to / nato) _____ pa mi je le dovolil v kino.

⁶² Prim. *V besedilu odpravi napake.*
 Mama je stopila v sobo in zagledala razbito ogledalo. Janeza je vprašala "Kdo ga je razbil." "Jaz ga nisem." je mencal Franček. Saj vem, spet sta se v sobi igrala z žogo", se je jezila mama. "Nato je Franček rekel: "Janez je ni ujel, zato je priletela naravnost v ogledalo." Janez je pogledal mamo in ji rekel: No, vidiš, mama, nobeden ni kriv.

⁶³ Prim. *Podčrtaj.*
 Koga od naštetih oseb bi tikal?
 Gostilničarja, poštnega uslužbenca, učitelja, vrstnika, smetarja, prodajalca sladoleda, predsednika države, duhovnika, bratranca.

- odpravljanje slogovnih napak,⁶⁴
- presojanje vljudnosti in učinkovitosti danih jezikovnih prvin in odpravljanje napak.⁶⁵

– Pri preverjanju/ocenjevanju metajezikovne zmožnosti vrednotimo npr.:

- odpravljanje slovničnih, pravopisnih in slogovnih napak v besedilu ter utemeljevanje popravkov,⁶⁶
- razumevanje jezikoslovnega izraza,⁶⁷
- poimenovanje izbrane prvine besedila z jezikoslovnim izrazom,⁶⁸
- prepoznavanje besedilne vrste (po raznih merilih) in utemeljevanje rešitev,⁶⁹
- določanje vrste besedila,⁷⁰
- določanje oblikovnih lastnosti besede.⁷¹

Pri preverjanju/ocenjevanju sporazumevalne zmožnosti naj učitelj pazi na to, da od učencev ne zahteva ponavljanja pravil ali definicij obravnavanih pojmov.

2 Predstavitev didaktičnega kompleta *Gradim slovenski jezik 6*

Didaktični komplet *Gradim slovenski jezik 6* vsebuje

- samostojni delovni zvezek (v dveh delih) z rešitvami za učence ter
- videokaseto s prepisi posnetih besedil, zgoščenko in priročnik za učitelja.

2.1 Samostojni delovni zvezek *Gradim slovenski jezik 6*

Gradivo v samostojnem delovnem zvezku *Gradim slovenski jezik 6* je razdeljeno na 25 enot (od 1. do 12. enote v 1. delu, od 13. do 25. enote v 2. delu).

⁶⁴ Prim. Odpravi ponavljanje podčrtanih besed.

Urška je rekla mami, naj jo pride iskat v šolo ob pol enih, da bosta šli na zdravniški pregled. Mama ji je rekla, da takrat ne bo mogla priti, ker ima službo. Urška ji je nato rekla, da bo šla sama k zdravniku peš, ona pa naj jo pride iskat v zdravstveni dom takoj po službi. Mama ji je rekla, da bo prišla malo po drugi uri.

⁶⁵ Prim. Napiši, kako bi Sara vljudneje rekla Gregorju.

Pojdi se igrati na dvorišče. _____

Prinesi mi lopar. _____

⁶⁶ Prim. Vstavi vejice, kjer je treba.

O kako si me presenetil!

Jože kdaj bova napisala pismo?

Učenci zelo sem zadovoljna z vami.

Gospa Pirih vaša hči je v šoli zelo marljiva.

Halo babica pri telefonu.

Uf kako mi je dolgčas!

Jani pozabil si vstaviti vejico.

⁶⁷ Prim. Podčrtaj osebne zaimke.

Prosil sem ga za pomoč.

Ni me ne videl ne slišal.

Nerodno jima je bilo, ker sta zamudila sestanek.

O naju se želim pogovoriti s teboj.

Vas smo že večkrat srečali na Ratitovcu.

Tudi mi radi hodimo v naravo.

⁶⁸ Prim. /Učenci preberejo besedilo./

Kako imenujemo del besedila Iskali so, kakor da bi šlo zares? _____

⁶⁹ Prim. ...

Poveži.

Besedilo A je _____ pripoved o prebolevanju bolezni.

Besedilo B je _____ predstavitev bolezni.

⁷⁰ Prim. ...

Ali je to besedilo uradno ali neuradno? _____

⁷¹ Prim. Podčrtaj glagole v dvojini.

sva pomagali, ponudimo, izogibata se, bosta šli, zrasteva, so sušile, je pozabil, pretakata se

Glede na to, da učenci razvijajo sporazumevalno zmožnost ob besedilih, so avtorice posebno pozornost namenile izboru besedil in njihovi obravnavi. Pri tem so upoštevale učenčevo starost, predznanje, spoznavno in sporazumevalno zmožnost, potrebe, interese itd.

Besedila so bila glede na temo izbrana tako, da so za učenca zanimiva in tudi koristna v vsakdanjem življenju, narodnostno in državljansko vzgojna, obravnavajo pa tudi odnose med ljudmi in učenca spodbujajo h kritičnemu razmišljanju. Pri izboru teme besedila so se avtorice še posebej zavedale, da besedil pri jezikovnem pouku ne obravnavamo zato, da bi se učenci srečali samo z zanimivo tematiko, temveč zato, da učencu pokažemo pot k čim učinkovitejšemu sprejemanju in tvorjenju besedil raznih vrst.

Za obravnavo so bila izbrana izvirna besedila, torej taka, s katerimi se učenci srečujejo v vsakdanjem življenju. Če želimo, da se učenci naučijo sprejemati in tvoriti besedila določene besedilne vrste, je potrebno, da se srečajo z (vzorčnim) besedilom, ki ima tudi vse odlike te besedilne vrste, tj. mora imeti pravilno sestavo (ta je pri mlajših učencih lahko preprostejša) in mora biti jezikovno neoporečno. Če je bilo zaradi nepravilne sestave ali jezikovnih napak potrebno besedilo popraviti oz. prirediti, je pripomba o priredbi omenjena v Virih. V prirejenih oz. popravljenih besedilih pa je ohranjena resnična oblika besedil (npr. tipične tipografske prvine v publicističnih besedilih ipd.). – Samostojni delovni zvezek vsebuje tudi besedila z napakami, vendar njihova obravnava vodi prav k odkrivanju teh napak.

Samostojni delovni zvezek je zasnovan dialoško – avtorice usmerjajo učenca v procesu učenja in ga vodijo k znanju. Učenci znanja tako ne sprejemajo od učitelja in tudi ne od piscev učbenika (to bi bil t. i. transmissijski/predavateljski/reprodukcijski pouk, ko učitelj/pisec vseved prenaša znanje učencem in posreduje dokončne interpretacije, učenci pa jih za njim ponavljajo), temveč si z lastno miselno dejavnostjo ter upoštevanjem izkušenj in predznanja sami (z)gradijo znanje o besedilu (in jeziku) ter spozna(va)jo proces sprejemanja in tvorjenja besedil, zato ima samostojni delovni zvezek tudi naslov *Gradim slovenski jezik*. Predvideno je, da učenci opazujejo, primerjajo, razmišljajo, prepoznavajo, utemeljujejo, posplošujejo ugotovitve in tako aktivirajo višje miselne procese (sklepajo, povezujejo, uporabljajo znanje) ter ob učiteljevi pomoči oblikujejo »pravila« – za samostojni delovni zvezek je torej značilen t. i. induktivni način obravnave, tj. od konkretnega/posameznega k splošnemu. Pri takem, tj. pri t. i. transakcijskem oz. kognitivno-konstruktivističnem, pouku je pridobljeno znanje trajnejše in trdnjše (učenci naj bi ga znali uporabiti v novih okoliščinah), samo učenje pa zanimivejše.

Pri takem načinu delu je učiteljeva vloga predvsem usmerjevalna:

- vodi delo, tj. načrtuje ga problemsko in usmerja raziskovalno, pri tem pa upošteva učenčeve pričakovanja, poglede, izkušnje, predznanje in načine razmišljanja,
- načrtuje in izvaja preverjanje in ocenjevanje sporazumevalne zmožnosti učencev,
- spodbuja samostojno in aktivno pridobivanje znanja pri učencih in se z njimi pogovarja o pridobljenem znanju in procesu njegovega pridobivanja, saj je znano, da načrtno razvijanje učenčevih metakognitivnih sposobnosti oz. razumevanje učnega procesa pripomore k osamosvajanju učencev pri učenju,
- skrbi za prijazne odnose v razredu, saj je za učenje izredno pomembna tudi čustvena dimenzija, in spodbuja sodelovalno učenje, saj znanje ni samo rezultat posameznikovega učenja, temveč tudi socialne interakcije z okoljem.

2.2 Videokaseta

Videokaseta vsebuje posnetke besedil, ki jih obravnavamo pri pouku, saj je v obravnavo vključeno tudi razvijanje sprejemanja in tvorjenja besedil v slušnem prenosniku (poslušanje in gledanje). – Videokaseti so priloženi zapisi besedil, posnetih na videokaseti.

Posneta so besedila k naslednjim enotam:

- 1 Lani in letos
- 2 Skupaj v skupini
- 7 Dobro blago se samo hvali
- 10 Prva je za koncerte, druga za pusta
- 13 Iz časov brez televizije in računalnika
- 19 Ni časa za dolgčas

2.3 Zgoščenska

Zgoščenska vsebuje:

- predlog letne tematske priprave za delo z neumetnostnimi besedili (po sklopih),
- predlog učne priprave za učno enoto (*1. Lani in letos, 12. Iz male ne zraste velika*) (tudi v priročniku; o tem gl. tudi pogl. 2.4.),
- obrazec za učno pripravo za učno enoto,
- predlog učne priprave za učno uro (*10. Prva je za koncerte, druga za pusta*) (tudi v priročniku; o tem gl. tudi pogl. 2.4.),
- obrazec za učno pripravo za učno uro,
- vprašanja za učenčev samovrednotenje (tudi v priročniku; o tem gl. tudi pogl. 2.4.5),
- miselne vzorce za učenčev samovrednotenje (tudi v priročniku; o tem gl. tudi pogl. 2.4.5),
- predloge nalog za preverjanje (tudi v priročniku; o tem gl. tudi pogl. 2.4.8),
- predloge dodatnih besedil (tudi v priročniku; o tem gl. tudi pogl. 2.4.9).

2.4 Priročnik k samostojnemu delovnemu zvezku *Gradim slovenski jezik 6*

Vsaka od 25 enot je natančno opisana v priročniku (gl. str. 26-225) v naslednji obliki in zaporedju:

- uvodna predstavitev enote,
- operativni cilji,
- ciljna tema,
- predstavitev dejavnosti učencev ob posameznih nalogah,
- učenčev samovrednotenje,
- učiteljevo samovrednotenje,
- viri (v nekaj enotah),
- predlog nalog za preverjanje (v večini enot),
- predlog dodatnih besedil (v nekaj enotah).

Nekaj enot priročnika vsebuje tudi predlog za izvedbo učne ure oz. učne enote – predlogi se nahajajo na koncu priročnika in na zgoščenci. Avtorji predlogov so predvsem učitelji, katerih učenci se že učijo po samostojnem delovnem zvezku *Gradim slovenski jezik 6*. Z njihovimi (nekoliko dopolnjenimi) zamislimi nakazujemo možnost tudi drugim učiteljem, da lahko na svoj način uporabljajo samostojni delovni zvezek in tudi sami razmišljajo o prilagoditvi učnega gradiva. Kot je razvidno iz predstavljenih predlogov, gre še vedno za t. i. kognitivno-konstruktivistični pouk (učenci se ob pomoči učitelja učijo sami, predelajo vse naloge v enoti, lahko v drugačnem zaporedju, nova/drugačna je lahko tudi motivacija ...).

2.4.1 Uvodna predstavitev

Uvodna predstavitev v glavi enote vsebuje:

- številko in naslov enote iz samostojnega delovnega zvezka, pod njo pa
- podatek, v katerem delu (prvem ali drugem) in na katerih straneh samostojnega delovnega zvezka se enota nahaja, in
- število ur, predvideno za njeno obravnavo.
Število ur je orientacijsko – vsak učitelj naj ga prilagodi konkretnim okoliščinam.

2.4.2 Operativni cilji

Operativni cilji posamezne enote izhajajo iz ciljev, navedenih v učnem načrtu za slovenščino v 6. razredu devetletne osnovne šole. Naštete so vrste zmožnosti, ki jih učenci razvijajo z reševanjem nalog v določeni enoti. (Izpuščeni so le cilji tistih nalog, s katerimi učenci utrjujejo zmožnost, ki so jo sicer pridobili v kateri od prejšnjih enot.)

2.4.3 Ciljna tema

Ciljna tema enote je navedena v obliki besede ali besedne zveze. Če tema po presoji avtoric (npr. zaradi teoretičnih novosti oz. sprememb) potrebuje predstavitev/razlago ipd., je ta dodana kot pojasnilo (npr. o zgradbi določene besedilne vrste) ali kot splošno opozorilo o obravnavi teme (opozorjeno je na morebitne pasti in težave, ki jih imajo učenci, lahko pa tudi učitelj).

2.4.4 Predstavitev dejavnosti učencev ob posameznih nalogah

Dejavnosti učencev v določeni enoti so predstavljene v obliki preglednice z dvema stolpca. V levem stolpcu so navedene zaporedne številke nalog iz samostojnega delovnega zvezka, v desnem stolpcu pa so predstavljene dejavnosti učencev v posamezni nalogi (*Kaj delajo učenci?*). Dejavnosti učencev (tj. branje, poslušanje, gledanje, pogovarjanje, govorno nastopanje, pisanje) so zaradi večje preglednosti zaznamovane tudi s piktogramom v levem stolpcu – ob zaporedni številki posamezne naloge. Piktogrami se ujemajo s tistimi v samostojnem delovnem zvezku; njihov pomen pa je razviden iz *Legende* na str. 25.

Dejavnosti učencev v samostojnem delovnem zvezku so zasnovane v več fazah: *pred* in *med* sprejemanjem besedila ter *po* njem.

- Za dejavnost *pred* branjem/poslušanjem/gledanjem besedila je v vsaki enoti predvidena vsaj ena naloga, ki je v samostojnem delovnem zvezku natisnjena na svetlo rdeči podlagi. Motiviranje za delo je precej povezano s konkretnimi učenci, zato naj bo učitelj pri tem še posebej iznajdljiv.
- Če ni posebej navedeno, kako učenci berejo besedilo, je mišljeno, da berejo tiho. Besedilo naj v celoti preberejo enkrat, ob iskanju podrobnih podatkov v njem pa se bodo k posameznim delom besedila še vračali. Tudi posnetek naj poslušajo/si ogledajo enkrat; če pa si niso zapomnili vseh podatkov, naj ga poslušajo/si ogledajo dvakrat (pred drugim gledanjem jih učitelj lahko opozori, na kaj naj bodo posebej pozorni). Poslušanja/gledanja besedila učitelj ne prekinja, razen če ni posebej določeno.
- Sprejemanju besedila sledi reševanje številnih nalog, s katerimi učenci razčlenjujejo besedilo (o vrstah razčlemb gl. v poglavju 1.1.1.). Zahtevnost nalog ni posebej zaznamovana ne v samostojnem delovnem zvezku ne v priročniku; v vsaki enoti je nekaj nalog nižje ravni, prevladujejo pa naloge srednje in višje ravni. Zaželeno je, da učenci rešijo vse naloge v enoti, in sicer v danem zaporedju, saj je enota zgrajena tako, da reševanje zaporednih nalog vodi učenca pri razmeroma samostojnem spoznavanju značilnosti sporazumevanja, besedilnih vrst ali drugih jezikovnih pojavov.

Učitelj naj učence navaja na samostojno posploševanje in povzemanje značilnosti obravnavanega pojava – gre za naloge na rumeni podlagi. Če učenci niso zmožni sami dopolniti ponujene strokovne razlage, naj jih učitelj spodbuja k razmišljanju s tem, da jih vpraša, kje v določeni enoti (npr. v kateri nalogi) lahko najdejo manjkajoče podatke. Ko učenci končajo to nalogo, naj učitelj frontalno preveri njihove rešitve.

Učitelj naj sicer frontalno preveri rešitve večine nalog ali pa naj spodbudi učence, naj to storijo sami s pomočjo *Rešitev*. Manj zmožnim učencem naj pomaga pri reševanju nalog, in sicer s tem, da jih vodi pri opisovanju postopka reševanja naloge; znano je namreč, da učenci, ki ubesedilijo postopek reševanja naloge, uzavestijo strategijo reševanja, hkrati pa pomagajo učitelju, saj mu dajo vedeti, pri čem imajo težave. – Ponekod lahko učitelj pomaga učencem tudi tako, da skupaj frontalno rešijo prvi primer. – Ponekod je napisano, da je naloga predvidena za domače delo – če ni, je to prepuščeno učiteljevi odločitvi. Seveda pa morajo biti pregledane tudi domače naloge.

Učitelj naj pazi na to, da se učenci med pogovori o besedilu, o sebi in svoji zmožnosti sporazumevanja počutijo varne in sproščene, zato naj učencem jasno pove, da ne dovoli nestrpnosti oz. posmehovanja zaradi napačnega ali drugačnega odgovora.

Učitelj naj učence spodbuja k pojasnjevanju rešitev, k utemeljevanju mnenja ipd. S tem imajo učenci po navadi velike težave, učitelji pa tudi – ti zlasti zato, ker zahteva ta del izvedbe veliko časa. Vendar pa za to ne sme biti škoda časa, saj je to višja stopnja razumevanja in sporočanja.

Da bi delo s samostojnim delovnim zvezkom potekalo čim učinkoviteje, je ponekod v desnem stolpcu (*Kaj delajo učenci?*) izrecno omenjena tudi učiteljeva dejavnost, in sicer v obliki nasveta (npr. v 1. enoti: *Nasvet: Učitelj naj učence usmerja predvsem v razmišljanje o tem, kako bi izboljšali svoje delo, torej odpravili težave pri sporazumevalnih dejavnostih oz. pri tvorjenju dane vrste besedil; ponudi naj jim tudi svoje predloge. Učence naj usmerja tudi k razmišljanju o prednostih samostojnega dela ter jim napove, da bo to prevladujoča metoda dela pri njegovih urah.*)

Poleg piktogramov, ki zaznamujejo dejavnost učencev, so ponekod v levem stolpcu (*Št. naloge/Dejavnost*) narisani tudi piktogrami za obliko dela (npr. delo v dvojicah, delo v skupini) – tudi njihov pomen je razviden iz *Legende* na str. 25. Kjer piktogramov za obliko dela ni, pomeni, da gre za individualno ali frontalno delo učencev oz. da naj učitelj prilagodi obliko dela konkretnim okoliščinam.

2.4.5 Učenčevo samovrednotenje

Ko končamo obravnavo enote, je potrebno, da učenci v pogovoru z učiteljem ovrednotijo svoje znanje/zmožnost, potek dela in sodelovanje s sošolci in učiteljem – dokazano je, da si na ta način utrdijo znanje in uzavestijo svoje delo.

Priporočamo, da učitelj vprašanja, ki so napisana v rubriki *Učenčevo samovrednotenje* in se v obliki za fotokopiranje nahajajo na koncu priročnika in na zgoščenki, ob koncu obravnave posamezne enote učencem ponudi v razmislek (namesto na prosojnici lahko visijo tudi na steni).

Učenci odgovarjajo na naslednja vprašanja:

– *Kaj je bil temeljni cilj te enote?*

Učenci naj bi prepoznali cilj, npr. v 19. enoti: *Da bi razumeli zapisani in izrečeni opis igre (navodila za igro) ter da bi ga znali tvoriti.* V enotah, ki vsebujejo dva temeljna cilja, vprašamo učence po obeh, npr. v 10. enoti: *Kaj je bil temeljni cilj prvega dela te enote?* in *Kaj je bil temeljni cilj drugega dela te enote?*

– *Kaj si se naučil o tem?* Učitelj naj vpraša učence po konkretnem podatku, razvidnem iz cilja, npr. v 14. enoti: *Kaj si se naučil o opisu ljudskega običaja?* V enotah, ki vsebujejo dva temeljna cilja, vprašamo učence po obeh, npr. v 10. enoti: *Kaj si se naučil o opisu predmeta? (Dopolni miselni vzorec.)* in *Kaj si se naučil o malem oglasu? (Odgovori na vprašanja.)*

Predvideno je, da učenci skoraj v vseh enotah pokažejo svoje novo znanje z dopolnjevanjem miselnega vzorca ali povedi. Priporočeno je, da ima učitelj na prosojnici tako »pomanjkljiv« kot popoln miselni vzorec/poved; učencem najprej pokaže pomanjkljivega/-o in jim naroči, naj ga/jo dopolnijo (učitelj jim pri tem lahko pomaga), nato pa preverijo svojo rešitev npr. tako, da jim učitelj pokaže popolnega/-o.

Učenci naj narišejo miselni vzorec na prazen list papirja in tega nato vstavijo v posebno mapo ali pa naj izpolnijo miselni vzorec na fotokopiji, ki jim jo izroči učitelj. Nepopolni in popolni miselni vzorec oz. nepopolna in popolna poved kot pomoč za odgovarjanje na to vprašanje sta natisnjena na koncu vsake enote (in na zgoščenki) in ju je dovoljeno fotokopirati.

– *Kaj si delal v tej enoti?*

Učenci poimenujejo svoje dejavnosti.

– *Kaj si delal brez težav?*

Učenci povedo, pri čem (npr. s katero nalogo/dejavnostjo) niso imeli težav.

– *S čim si imel težave?*

Učenci povedo, pri čem (npr. s katero nalogo/dejavnostjo) so imeli težave.

– *Kaj bi rad izboljšal?*

Učenci si postavijo cilj – razmišljajo, katere svoje zmožnosti si želijo izboljšati. Tako spoznavajo, da se dajo zmožnosti z delom izboljšati.

– *Kako si sodeloval s sošolci?*

Presojajo svoje sodelovanje s sošolci. Razmišljajo o vzrokih slabega sodelovanja ipd. Tako učitelj spozna tudi odnose med učenci.

– *Kako si sodeloval z učiteljem?*

Presojajo svoje sodelovanje z učiteljem, razmišljajo o vzrokih slabega sodelovanja ipd. Tako spoznavajo sodelovalno vlogo učitelja, učitelj pa izve, kaj si učenci želijo.

Na navedena vprašanja lahko učenci odgovarjajo frontalno, lahko pa tudi po skupinah, v dvojicah ali individualno. V zadnjih treh primerih učenci delajo samostojno 5–10 minut, odgovore si lahko tudi zapišejo, nato pa jih ustno predstavijo ter primerjajo ugotovitve.

2.4.6 Učiteljevo samovrednotenje

Pod tem naslovom je predviden prazen prostor za učiteljeve zapiske, ki naj bi nastali po izvedbi enote. Če potrebuje učitelj več prostora, lahko vloži dodaten list. Vsekakor pa naj te rubrike ne izpusti, saj mu bodo ugotovitve lahko pomagale, da bo npr. prihodnje leto delal uspešneje.

2.4.7 Viri

Ta rubrika vsebuje podatek o tem, kje so bila objavljena besedila, uporabljena v rubrikah *Predlog nalog za preverjanje* in *Predlog dodatnega besedila*.

2.4.8 Predlog nalog za preverjanje

Ko končamo obravnavo enote, je potrebno, da učenci preverijo svojo zmožnost/znanje. Za to so pripravljene naloge (so tudi na zgoščenki); ponekod jih je več, kot je potrebno za eno preverjanje, zato naj jih učitelj izbira (lahko jih uporabi za celostno ali pa le za delno preverjanje). Naloge so oblikovane tako, da jih lahko fotokopirane uporabi za preverjanje znanja. V t. i. besedilnih enotah prevladujejo naloge za sprejemanje besedila (priporočamo, da je fotokopirano besedilo na posebnem listu); učenci pa naj tudi tvorijo besedila (naloge za tvorjenje besedila vsebuje samostojni delovni zvezek). Učitelj naj naloge točkuje in dopiše merilo za preverjanje. Določi naj tudi čas reševanja.

2.4.9 Predlog dodatnih besedil

Če učitelj želi pripraviti nove naloge, mu priročnik v nekaj enotah ponuja še eno besedilo.

Martina Križaj Ortar in Marja Bešter Turk

VIRI

D. Kapko idr. (2004 a), Gradim slovenski jezik 6, 1. del.

D. Kapko idr. (2004 b), Gradim slovenski jezik 6, 2. del.

LITERATURA

M. Bešter (1998), Preverjanje razumevanja zapisanega neumetnostnega besedila pri pouku slovenščine kot drugega/tujega jezika. V: M. Bešter (ur.), Zbornik za učitelje slovenščine kot drugega/tujega jezika (Skripta, 2). Ljubljana: Filozofska fakulteta.

M. Bešter Turk (2003), Obravnava zapisanega neumetnostnega besedila pri pouku slovenščine kot materinščine. V: M. Ivšek (ur.), *Pogovor o prebranem besedilu*, Zbornik Bralnega društva Slovenije). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. 20–32.

M. Bešter, M. Križaj Ortar idr. (2000). Na pragu besedila 1, učbenik za slovenski jezik v 1. letniku gimnazij, strokovnih in tehniških šol. Ljubljana: Založba Rokus.

M. Križaj Ortar (2004), Razvijanje sporazumevalne zmožnosti pri obravnavi neumetnostnih besedil. Razmnoženo. Gradivo za seminar Slovenščina in IKT. Multiplikatorji. Ljubljana: Zavoda RS za šolstvo.

M. Križaj Ortar, M. Bešter Turk idr. (2001), Na pragu besedila 2, učbenik za slovenski jezik v 2. letniku gimnazij, strokovnih in tehniških šol. Ljubljana: Založba Rokus.

M. Križaj Ortar, M. Bešter Turk idr. (2002), Na pragu besedila 3, učbenik za slovenski jezik v 3. letniku gimnazij, strokovnih in tehniških šol. Ljubljana: Založba Rokus.

M. Križaj Ortar, M. Bešter Turk idr. (2003), Na pragu besedila 4, učbenik za slovenski jezik v 4. letniku gimnazij, strokovnih in tehniških šol. Ljubljana: Založba Rokus.

M. Križaj Ortar, M. Bešter Turk (2003), Sodobni pouk slovenskega jezika v šolah v Republiki Sloveniji. V: S. Gajda, A. Vidovič Muha (ur.), *Współczesna polska i słoweńska sytuacja językowa/Sodobni jezikovni položaj na Poljskem in v Sloveniji*. Opole: Uniwersytet Opolski/Univerza v Ljubljani. 481–495.

B. Marentič Požarnik (ur.) (2004), Konstruktivizem v šoli in izobraževanje učiteljev. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete.

S. Pečjak (1995), Ravni razumevanja in strategije branja. Trzin: Different.

S. Pečjak (2001), Zakaj uporaba bralnih strategij povečuje bralno/učno učinkovitost?. V: Ivšek, M. (ur.), *Različne vrste branja terjajo razvijanje različnih bralnih strategij* (Zbornik Bralnega društva Slovenije). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. 33–41.

S. Pečjak, A. Gradišar (2002), Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

L. Plut Pregelj (2003), Učbenik usmerja učenca k razmišljanju. Slovenščina v šoli, št. 1. 7–12, št. 2, 6–11.

Učni načrt. Slovenščina (2002). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Valenčič Zuljan, M. (2002), Kognitivno-konstruktivistični model pouka in nadarjeni učenci. *Pedagoška obzorja*, št. 3–4. 3–12.

Učne enote iz samostojnega delovnega zvezka *Gradim slovenski jezik 6*

Legenda

Branje.

Pisanje.

Poslušanje.

Govorno nastopanje.

Gledanje.

Delo v dvojicah.

Pogovarjanje.

Delo v skupini.

1 Lani in letos

1. del, str. 5–14, predvideno število ur: 4

Operativni cilji:

- izpolnjevanje ankete,
- nebesedno predstavljanje rezultatov ankete,
- ubesediljenje nebesednih sporočil, tj. diagramov in preglednic,
- izrekanje in utemeljevanje svojega mnenja,
- poslušanje/gledanje posnetka,
- razumevanje poslušanega/gledanega besedila,
- branje raznih neumetnostnih besedil,
- prepoznavanje sporočevalčevega namena in teme besedila,
- ponavljanje usvojene snovi.

Ciljna tema: Anketa s predstavitvijo rezultatov.

Anketa je zapisano ali govorjeno dvogovorno neumetnostno besedilo. Vsebuje vprašanja, ki so namenjena večji skupini ljudi; ob vprašanjih so pogosto ponujeni možni odgovori – anketiranci odgovorijo na vprašanja tako, da izberejo ustrezeni odgovor, izločijo neustreznega, sami tvorijo odgovor ipd. Odgovore anketirancev nato nekdo zbere, primerja ter predstavi ustno ali pisno; pisna predstavitev poteka z besednimi in nebesednimi prvinami (tj. s številkami ali z diagrami z navpičnimi oz. vodoravnimi stolpci ali v obliki torte ipd.), ustna predstavitev pa le z besednimi prvinami (za večjo nazornost si sicer lahko pomagamo z nebesednimi ponazorili, vendar jih moramo sproti ubesedovati). Za obe predstavitvi rezultatov, tj. za pisno in ustno, je potrebna precej razvita zmožnost tvorjenja nebesednih sporočil (diagramov, preglednic ipd.) oz. zmožnost »branja«, tj. ubesediljenja nebesednih sporočil.

Opozorilo: Učenci so anketo in predstavitev rezultatov ankete podrobneje obravnavali že v 5. razredu (prim. D. Kapko idr., *Gradim slovenski jezik 5*, 2004, 1. del, 1. Prosim, če odgovoriš na naslednja vprašanja, 6–10, in 2. Večina vprašanih je odgovorila, da ..., 11–18); zato je ta učna enota namenjena predvsem utrjevanju zmožnosti izpolnjevanja anket ter zmožnosti tvorjenja in »branja« diagramov, preglednic ipd. – ti dve zmožnosti sicer razvijajo tudi pri drugih šolskih predmetih (npr. pri matematiki, geografiji, zgodovini, naravoslovju, gospodinjstvu, tehniki in tehnologiji ipd.) pa tudi v vsakdanjem življenju med branjem časopisov, leksikonov, enciklopedij ... in med gledanjem televizije.

Ciljna tema: Besedilo (sporočevalčev namen, tema).

Besedilo je tisto besedno sporočilo (tj. sporočilo, ki je tvorjeno s prvinami besednega jezika), iz katerega lahko zaradi njegove notranje urejenosti in zaokroženosti prepoznamo, čemu je nastalo in o čem govori. Sporočevalec je namreč tvoril besedilo z določenim namenom – npr. zato, da bi vplival na naslovnika (npr. na njegovo znanje/prepričanje/vrednotenje/doživljanje/besedno ali nebesedno dejanje) ali da bi z njim navezal medosebni stik. Poslušalec/bralac lahko prepozna sporočevalčev namen iz značilnih besed (t. i. performativov, npr. *zahvaljujem se, vabim, vabljeni, prosim*) ali oblik besed oz. povedi (npr. velelnika, vprašalne povedi); lahko pa tudi sklepa o njem na podlagi značilne zgradbe besedila in svojih sporazumevalnih izkušenj. Temo besedila (tj. o čem govori besedilo) pa prepozna iz naslova besedila ali sklepa o njej na podlagi pogostosti danega podatka v besedilu ali na podlagi vrste podatkov, ki po navadi razvijajo/razširjajo določeno vrsto teme.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Tiho berejo in izpolnjujejo anketo (o svojem delu pri slovenščini v 5. razredu).
2. 	Razdelijo se v najmanj 4 skupine; vsaka skupina izbere, katere odgovore bo predstavila in kako bo to naredila. Nato vsaka skupina zbere odgovore sošolcev na dano vprašanje ter izdela diagram. Predstavniki skupine govorno nastopijo ob diagramih – rezultate ankete predstavijo tudi besedno. Nato učenci sodelujejo v pogovoru o rezultatih – primerjajo jih s svojimi pričakovanji, izrekajo svoje mnenje oz. strinjanje/nestrinjanje, skušajo razložiti vzroke rezultatov ter načrtujejo, kako bi jih izboljšali. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učence usmerja predvsem v razmišljanje o tem, kako bi izboljšali svoje delo, torej odpravili težave pri sporazumevalnih dejavnostih oz. pri tvorjenju dane vrste besedil; ponudi naj jim tudi svoje predloge. Učence naj usmerja tudi k razmišljanju o prednostih samostojnega dela ter jim napove, da bo to prevladujoča metoda dela pri njegovih urah.
3. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o uporabnosti znanja, pridobljenega pri jezikovnem pouku, ter o svojih izkušnjah s sprejemanjem in tvorjenjem besedil.
4. 	Umirijo se in se pripravijo na gledanje/poslušanje posnetka. Ogledajo si posneto besedilo (tj. nagovor avtoric delovnega zvezka). <i>Nasvet:</i> Učitelj naj pred gledanjem posnetka ne napove teme, namena in okoliščin nastanka besedila. Po prvem gledanju naj naroči učencem, naj tiho preberejo vprašanja v 5. nalogi in naj ob vsakem razmislijo, ali bi nanj znali odgovoriti; podčrtajo naj tista vprašanja, na katera ne morejo odgovoriti. Če učenci želijo, naj še enkrat predvaja posnetek, učenci pa naj bodo pozorni predvsem na tiste podatke, ki si jih med prvim gledanjem niso zapomnili.
5. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o posnetem besedilu, izrekajo svoje mnenje in ga utemeljujejo. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učence po pogovoru spodbudi k ogledu predstavljenega učnega gradiva – učenci naj si podrobneje ogledajo obe kazali (ob naslovih enot naj izrazijo svoje predvidevanje o temi oz. cilju enote), legendo piktogramov za njihove dejavnosti, preletijo naj oba delovna zvezka ipd. Učitelj naj jih spodbuja k pogovoru (v dvojicah, skupinah, frontalno) o vsebini, obliki, ilustracijah ... – s tem se namreč razvija motivacija učencev za jezikovni pouk. Nato naj si ogledajo še Rešitve; učitelj naj se z učenci še enkrat pogovori o vlogi tega dodanega snopiča. Na koncu naj jim pokaže še ovitek videokasete (lahko jim prebere tudi naslove posnetih besedil).
6. 	Razmišljajo o lastnostih dobrega učitelja ter tri zapišejo. Javno preberejo, kar so napisali; naštete lastnosti piše učitelj/izbrani učenec na tablo ali na plakat. Nato skupaj povzamejo ugotovitve ter se pogovorijo o njih. Učenec/Dvojica/Skupina 4 učencev se odloči, da bo do naslednje ure povprašala čim več učiteljev, kakšne učence si želijo, in pripravila predstavitev ugotovitev; po njenem poročanju bo sledil pogovor (tudi o primerjavi med lastnostmi dobrega učitelja in učenca). <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učence opozori, naj navajajo lastnosti dobrega učitelja, ne pa imen.

Besedilo

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Berejo tri neumetnostna besedila, in sicer časopisno novico, zasebno zahvalo in javno vabilo. <i>Nasvet:</i> Po branju lahko učitelj napoti učence k reševanju prvih štirih nalog v razdelku To že znam. Rešitve naj preveri frontalno.
2. 	Besedilom iz 1. naloge določijo namen (čemu so nastala) in temo (o čem govorijo); oba podatka napišejo na ustrezno mesto v preglednici. V pogovoru z učiteljem pojasnjujejo svoje rešitve. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učence spodbuja k samostojnemu delu. Rešitve naj preverja individualno – tako najboljše ugotovi, kateri učenec ima težave oz. potrebuje njegovo pomoč. Učence naj usmerja k pojasnjevanju svojih rešitev (npr. z vprašanjem Zakaj si se tako odločil?).

3.		Najprej si ogledajo ilustracijo ob desnem robu ter preberejo, kar piše v oblaku. V pogovoru skušajo povedati, čemu je sporočevalec napisal to »pismo« in o čem govori; povedo, ali je to sploh besedilo, in utemeljijo svojo presojo. Nato preberejo tri nepopolna besedila ter povedo, ali jim lahko določijo namen in temo; pojasnijo svoje mnenje.
4.		Preberejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako tvorijo temeljno merilo besedilnosti (tj. besedilo mora imeti prepoznaven namen in temo – le tako je smiselno). <i>Nasvet:</i> Učitelj naj rešitve preveri individualno.
5.		Odpravijo napake v nepopolnih besedilih iz 3. naloge – besedila dopolnijo z ustreznimi podatki in jih prepišejo na tri liste; te prilepijo na ustrezen plakat. Ogledujejo si besedila na plakatu, izrekajo mnenje o njih ipd. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj pripravi tri prazne plakate – na vsakega naj učenci prilepijo besedila iste vrste. Učitelj naj učence spodbudi k opazovanju in presojanju besedil sošolcev; pred tem naj jih opozori, da ne smejo biti posmehljivi, žaljivi pa tudi ne užaljeni (ob kritiki).
6.		Doma napišejo besedilo in v njem namerno izpustijo poljubni podatek. V šoli se razdelijo v skupine (4–5 učencev); v skupini si zamenjajo besedila. Vsak prebere po eno besedilo ter si na prazen list zapiše, katerega podatka ni v besedilu; branje in zapis ponovijo tolikokrat, kolikor je besedil v skupini. Nato se v skupini pogovorijo o vsakem besedilu – vsak učenec prebere, kaj je ugotovil o danem besedilu, nato avtor tega besedila pove, ali so rešitve sošolcev pravilne ali ne. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učencem razloži potek dela; spremlja naj njihovo delo in naj jim pomaga, če je potrebno. Po opravljenem delu znotraj skupin naj vodi pogovor o ugotovitvah učencev, o njihovih težavah ipd.

To že znam

Nasvet: Naloge so namenjene ponavljanju in utrjevanju dela snovi iz prejšnjih razredov (učitelj se tako lahko seznani s predznanjem učencev).

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1.	 Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti besedil iz 1. naloge v razdelku <i>Besedilo</i> – vsako besedilo povežejo z ustrežno besedilno vrsto; nato v pogovoru utemeljijo svoje rešitve. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učence vpraša, zakaj so se tako odločili.
2.	 Pisno odgovarjajo na vprašanja o prvem besedilu iz 1. naloge v razdelku <i>Besedilo</i> .
3.	 Iz drugega besedila v 1. nalogi v razdelku <i>Besedilo</i> prepišejo ustrezne podatke.
4.	 Pisno odgovarjajo na vprašanja o tretjem besedilu iz 1. naloge v razdelku <i>Besedilo</i> .
5.	 V besedilu poiščejo dano poved, nato jo eden od učencev glasno prebere. Sošolci presojujejo njegovo izreko in utemeljujejo svoje mnenje. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj usmerja učence pri presojanju izreke sošolca – ta naloga je namreč za utrjevanje knjižne izreke nezložnih predlogov (tj. v, z/s, k/h, ki jih izgovarjamo skupaj z naslednjo besedo) ter ozkega in širokega o. Po presoji izreke naj isto poved še enkrat pravilno prebere učitelj ali kateri drugi učenec, ki to želi.
6.	 Ogledajo si ilustracijo na robu in preberejo besedila v oblakih. Komentirajo ustreznost/humornost deključnega odgovora ter povezavo med vitrino in stalno zbirko. Ustno razložijo dane besede/besedne zveze. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj ponudi učencem v pomoč SSKJ (v knjižni obliki ali na zgoščenki).
7.	 Preberejo besedne zveze ter napišejo protipomenke podčrtanih besed.

8.		Poimenovanjem moških oseb določijo ustrezna ženska poimenovanja.
9.		Iz drugega besedila v razdelku <i>Besedilo</i> prepišejo samostalnike in jim določijo spol. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o številu prepisanih samostalnikov ter obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
10.		Ogledajo si ilustracijo ob robu in preberejo besedilo v oblaku. Povedo, kateri od naštetih izrazov ni ustrezen (tj. <i>občno ime</i> , <i>občinsko ime</i> , <i>lastno ime</i>) ter kam spada ime <i>Grosuplje</i> ; oba odgovora pojasnijo. Danim samostalnikom določijo vrsto, tj. občno ali lastno ime.
11.		Iz drugega besedila v razdelku <i>Besedilo</i> prepišejo pridevnike.
12.		Pridevnikom v preglednici pripišejo preostali stopnji.
13.	 	Preberejo besedilo in odpravijo pravopisne napake. Nato javno predstavijo svoje popravke in jih utemeljijo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj postopno frontalno predstavijo svoje popravke in jih tudi utemeljijo. Na koncu naj učitelj pokaže učencem prosojnico s pravilno napisanim besedilom; učenci naj si ogledajo pravilni zapis ter odpravijo morebitne svoje napake.
14.		Ogledajo si tretje besedilo iz 1. naloge v razdelku <i>Besedilo</i> ter utemeljujejo rabo velike začetnice v njem (npr. na začetku povedi, na začetku zemljepisnega/stvarnega lastnega imena ipd.).
15.	 	Postopoma polglasno (ali glasno) preberejo dane besede in povedo, ali so izgovorili ozki ali široki e. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj pred reševanjem te naloge na glas izreče nekaj besednih dvojic z ozkim in širokim e (npr. leto – metla; žena – ženska; žep – lep; Vera – vera); učenci naj povedo, kateri glas so slišali.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?
 Kaj si se naučil o besedilu? (Dopolni poved.)
 Kaj si delal v tej enoti?
 Kaj si delal brez težav?
 S čim si imel težave?
 Kaj bi rad izboljšal?
 Kako si sodeloval s sošolci?
 Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

Besedilo je razumljivo, če iz njega razberemo,
_____ je nastalo in _____ govori.

Besedilo je razumljivo, če iz njega razberemo,
čemu je nastalo in o čem govori.

1. Preberi naslednja besedila.

A

Dragi sošolci in sošolke!
V soboto praznujemo rojstni dan.
Lep pozdrav
Andrej

B

Letošnje ptujsko kurentovanje bo trajalo od 14. do 24. februarja. Glavni sprevod kurentov po ptujskih ulicah bo v nedeljo, 22. februarja, z začetkom ob 13. uri. Vabljeni.

C

V torek, 12. aprila, bodo v prostorih Muzeja novejše zgodovine v Celju odprli ob 200-letnici rojstva danskega pravljicarja Hansa Christiana Andersena. Lastnik zbirke približno 100 knjig s pravljicami je Velenjčan Marjan Marinšek. V zbirki so tudi pravljice v japonsščini, kitajščini, hebrejščini, irščini in drugih jezikih. Na ogled bo do 2. maja.

Obkroži.

Kateri besedili nista razumljivi?

- a) A in B.
- b) B in C.
- c) A in C.

Napiši, zakaj katero besedilo ni razumljivo.

Besedilo ____ ni razumljivo, ker _____

_____.

Besedilo ____ ni razumljivo, ker

_____.

2. Dopolni.

Katero besedilo vsebuje nagovor, pozdrav in podpis, manjkata pa mu kraj in datum pisanja?

Besedilo ____.

To besedilo popravi, da bo razumljivo. Novo besedilo napiši.

3. Iz besedila B izpiši samostalnike in jim določi spol in število.

4. Obkroži pridevnike in se vprašaj se po njih. Določi jim vrsto.

rojstni dan	_____	_____
danski pravljicar	_____	_____
letošnje kurentovanje	_____	_____
ptujske ulice	_____	_____

5. Števila iz besedila B napiši z besedo in se vprašaj po njih.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

6. Napiši veliko začetnico, kjer je treba.

muzej novejše zgodovine, andersen, japonščina, kurentovanje, andrej,
februar, marinšek, velenjčan, nedelja

Obkroži stvarno lastno ime.

7. Obkroži pravilni zapis.

vabljen — vablen

nedelja — nedela

knjiga — knjiga

danjski — danski

letošnji — letošni

pravljicar — pravličar

Velenčan — Velenjčan

kurentovanje — kurentovajne

2 Skupaj v skupini

1. del, str. 15–19, predvideno število ur: 4

Operativni cilji:

- izrekanje in utemeljevanje mnenja,
- usklajevanje različnih mnenj (pogajanje),
- sprejemanje posnetega besedila,
- razumevanje gledanega/poslušanega besedila,
- pomnjenje podatkov,
- vrednotenje vljudnosti sogovorcev,
- upoštevanje načel uspešnega pogovarjanja,
- pogovarjanje v uradnih in neuradnih okoliščinah,
- raba vejice.

Ciljna tema: Pogajalni pogovor.

Pogovarjanje je dvosmerno sporazumevanje – to pomeni, da se osebi, ki se pogovarjata, nenehno izmenjujeta v vlogi govorca in poslušalca; zato jima pravimo kar sogovorca. Besedilo, ki ga tvorita sogovorca, sestoji iz replik – v eni repliki so združene vse povedi, ki jih je izrekel en sogovorec, preden je začel govoriti drugi. Replike v besedilu so dveh vrst: pobudne (npr. mnenje prvega sogovorca) in odzivne (npr. strinjanje/nestrinjanje drugega sogovorca); replike so v besedilu načeloma razvrščene tako, da vsaki pobudni repliki sledi odzivna – ta mora biti pomensko oz. logično povezana s predhodno pobudno repliko; to pomeni, da izrečenemu mnenju sledi strinjanje oz. nestrinjanje, vprašanju sledi odgovor ipd. Pobudne replike so skladenjsko popolne (npr. *Mojca je najprimernejša za vodjo skupine.*), odzivne pa ne – zaradi gospodarnosti so krajše in vsebujejo le bistveni oz. novi podatek (npr. *Ni res. nam. To, da je Mojca najprimernejša za vodjo skupine, ni res.*).

Kadar se pogovarjamo, sogovorcu pogosto sporočimo svoje mnenje o čem; to mnenje mu po navadi tudi pojasnimo/utemeljimo. Sogovorec nas pozorno posluša, nato pa nam sporoči svoje mnenje in utemeljitev. Ker so mnenja ljudi pogosto različna, se morata sogovorca, ki želita še naprej sodelovati, pogajati – tak pogovor imenujemo pogajalni pogovor. Sogovorca med pogajanjem usklajujeta svoji mnenji; če pri tem vsak malo popusti, lahko skleneta dogovor/ sporazum, ki upošteva interese obeh (zato je med pogajanjem dobro, da smo sicer vztrajni, a ne nepopustljivi in da skušamo poiskati stične točke). Če pa vsak sogovorec vztraja pri svojem mnenju, ne pride do dogovora/sporazuma; tedaj pravimo, da je bilo pogajanje neuspešno.

Sogovorca morata tudi med pogajanjem upoštevati nekaj temeljnih načel pogovarjanja, npr.

- morata gledati eden drugega,
- ne smeta prekinjati drugega,
- ne smeta govoriti predolgo,
- ne smeta biti nevljudna,
- ne smeta žaliti drugega ali mu celo groziti.

Glede na to, ali sta sogovorca med seboj družbeno enakovredna ali ne, ločimo dve vrsti pogovora: neuradnega in uradnega – ta se med seboj ločita npr. v vrsti pozdrava na začetku in na koncu pogovora (prim. *Živijo!* – *Dober dan!*; *Adijo!* – *Na svidenje!*), v ogovoru sogovorca (npr. *Vesna!* – *Gospod učitelj!*), v tikanju oz. vikanju sogovorca ipd. V uradnem pogovoru (tj. v pogovoru družbeno neenakovrednih sogovorcev) ima vodilno vlogo nadrejeni sogovorec – njemu pripada večina pobudnih replik ipd.

Opozorilo: Ker se mnogi učenci ne znajo pogajati, temveč uveljavljajo svoje mnenje z grožnjami, izsiljevanjem ali udarci oz. »nimajo svojega mnenja« ali takoj sprejmejo mnenje drugih, naj učitelj v razredu ustvari sproščeno vzdušje za vse učence (npr. tudi tako, da učencem jasno pove, da ne dovoli nikakršnih žalitev, zasmehovanja, groženj, telesnega nasilja ipd.) ter spodbuja učence

- k izrekanju in utemeljevanju svojega mnenja,
- k usklajevanju različnih mnenj oz. k oblikovanju skupnega mnenja,
- k pripovedovanju o svojih pogajalskih izkušnjah ter
- k podrobnemu opazovanju, opisovanju in presojanju posnetih, odigranih in resničnih pogajalnih pogovorov.

Tako in s svojim zgledom namreč razvija učenčevo zmožnost ustreznega, vljudnega in učinkovitega pogajanja v neuradnih in uradnih okoliščinah. To zmožnost naj učenci razvijajo ne le pri slovenščini, temveč pri vseh šolskih predmetih; ne le pri pouku oz. v šoli, temveč tudi v drugih okoliščinah.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Najprej si ogledajo ilustracijo pod naslovom 2. učne enote in preberejo besedila v oblakih. Na podlagi svojih izkušenj povedo, katera faza skupinskega dela je predstavljena, ali je skupina soglasno izbrala vodjo skupine, ali je bilo za to potrebno pogajanje in ali je predlagana učenka sprejela pobudo sošolcev. Pripovedujejo o svojih izkušnjah z izbiranjem vodje skupine.</p> <p>Ogledajo si ilustracijo v 1. nalogi in preberejo besedila v oblakih. Povedo, v katerem oblaku je izraženo prvo mnenje, v katerem pa odziv nanj. Nato povedo, ali imata babica in vnuk enako mnenje ali ne in ali se sami strinjajo z njunim mnenjem ali ne; pojasnijo svoje strinjanje/nestrinjanje.</p> <p>Potem preberejo mnenja v 1. nalogi. Ob vsakem razmišljanju, ali se z njim strinjajo ali ne; obkrožijo svojo odločitev.</p> <p>Javno izrazijo svoje strinjanje/nestrinjanje z danim mnenjem ter pojasnijo svojo odločitev.</p> <p>Učitelj/izbrani učenec si na tabli ali na listu papirja zaznamuje, koliko učencev se z danim mnenjem strinja ali ne. Nato skupaj povzamejo ugotovitve ter se pogovorijo o njih. Če se da, oblikujejo skupno mnenje; sicer pa povedo, zakaj ne morejo oblikovati skupnega mnenja.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj v razredu ustvari tako vzdušje, da si bodo vsi učenci upali povedati svoje mnenje (npr. tudi tako, da učencem jasno pove, da ne dovoli nikakršnih žalitev, zasmehovanja, groženj, telesnega nasilja ipd.); plašne učence naj spodbuja k izrekanju in utemeljevanju svojega mnenja.</p>
2. 	<p>Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o svojih izkušnjah z izrekanjem mnenja in s pogajanjem.</p> <p>Nato si ogledajo ilustracijo ob robu ter preberejo besedila v oblakih; vrednotijo dečkovo izsiljevanje in pripovedujejo o svojih podobnih izkušnjah (če jih imajo).</p>
3. 	<p>Umirijo se in se pripravijo na gledanje/poslušanje posnetka. Ogledajo si posneti pogovor.</p>
4. 	<p>Berejo trditve in presojajo njihovo resničnost; nato podčrtajo podatek, ki se navezuje na posnetek.</p>
5. 	<p>Preberejo navodilo v tej nalogi in se pripravijo na ponovno gledanje posnetka; med gledanjem upoštevajo navodilo, zato pozorno opazujejo potek pogovora.</p> <p>Po ogledu posnetka sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja.</p>
6. 	<p>Preberejo mnenja iz posnetega pogovora ter ob vsakem mnenju napišejo, kdo se je z njim strinjal.</p> <p>Nasvet: Učenci naj pišejo odgovore s pisanimi črkami; učitelj naj individualno preverja rabo velike začetnice v lastnih imenih.</p>
7. 	<p>Sodelujejo v pogovoru o posnetem besedilu – odgovarjajo na vprašanja o izhodiščnih mnenjih učencev in o končnem mnenju; povedo, kako so dosegli soglasje.</p>

8.		Preberejo nepopolni povedi in ju dopolnijo (pri tem lahko izbirajo med ponujenima dvojicama besed). Tako povzamejo bistvene značilnosti pogajanja (tj. različna izhodiščna mnenja, usklajevanje oz. iskanje skupnega mnenja/soglasja).
9.	 	Sodelujejo v pogovoru – na podlagi posnetega besedila in svojih izkušenj odgovarjajo na vprašanja o tem, v katerih okoliščinah je skupinsko delo uspešno/učinkovito ipd. Pripovedujejo tudi o svojih izkušnjah s skupinskim delom.
10.		Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o tem, kako so se učenci na posnetku pogovarjali z učiteljem in kako med seboj; povedo, zakaj se niso pogovarjali na enak način, presojujejo ustreznost obeh načinov ter utemeljujejo svoje mnenje.
11.		Razmišljajo, katere od naštetih oseb bi vikali; podčrtajo ustrezne besede.
12.	 	Preberejo, kaj so učenci rekli učitelju (tj. prvo besedilo v oblaku); nato razmišljajo, ali bi mu lahko izrekli še besedili v naslednjih dveh oblaku. Izrečejo svoje mnenje in ga utemeljijo.
13.	 	Preberejo, kaj je učitelj rekel učencem (tj. prvo besedilo v oblaku); nato razmišljajo, ali bi jim lahko izrekel še besedili v naslednjih dveh oblaku. Izrečejo svoje mnenje in ga utemeljijo.
14.	 	Razdelijo se v dvojice. Vsaka dvojica izbere okoliščine in temo pogajalnega pogovora; doma se pripravi na t. i. igro vlog ter nato v šoli odigra izbrani pogajalni pogovor. Sošolci si med gledanjem zapisujejo svoje pripombe; po zadnjem nastopu povedo svoje ugotovitve. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učencem pred domačim delom pove, na kaj naj pazijo med nastopom oz. na kaj bodo pazili njihovi gledalci oz. ocenjevalci (pri tem se lahko opira na navodila, ki so napisana na koncu te naloge). Ta navodila naj ponovi tudi pred prvim nastopom v šoli, gledalce pa naj spodbudi k sprotne-mu zapisovanju pripomb oz. ugotovitev. Po zadnjem nastopu naj vodi javni pogovor o nastopih dvojic. Učenci si lahko za razvedrilo ogledajo še ilustracijo ob robu te naloge, preberejo besedili v oblaku ter povedo, katero besedilo je bilo izrečeno najprej in kako je lastnik kemične čistilnice »potolažil« zgroženo stranko. Ta prizor lahko tudi odigrajo kot igro vlog.
15.		K naštetim besedam pripišejo besede z nasprotnim pomenom.
16.		Polglasno (ali glasno) preberejo povedi in vstavijo vejice. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj spremlja delo učencev – individualno naj preverja rešitve učencev; učencem, ki so naredili napako, naj pomaga tako, da prebere dano poved brez premora in nekončne intonacije, nato pa učence spodbudi, naj sami preberejo poved ter naj tam, kjer naredijo premor in izrečejo nekončno intonacijo, napišejo vejico. Če je več učencev pozabilo vstaviti vejico v istem položaju (npr. pred istim veznikom/isto vezniško besedo ali za odvisnim stavkom), naj pripravi dodatne vaje s podobnimi povedmi. (Zagotovo bo zelo veliko učencev pozabilo na vejico v zadnji povedi, tj. za odvisnim stavkom – in sicer zato, ker na meji obeh stavkov ni »signala«, tj. veznika oz. vezniške besede.)

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o pogajanju? (Dopolni povedi.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

Do pogajanja pride, če imata sogovorca o čem
_____ mnenje. Pogajanje je iskanje
_____ mnenja.

Pogovor, v katerem sogovorca usklajujeta svoji mnenji,
je _____ pogovor.

Do pogajanja pride, če imata sogovorca o čem
različno mnenje. Pogajanje je iskanje
skupnega mnenja.

Pogovor, v katerem sogovorca usklajujeta svoji mnenji,
je pogajalni pogovor.

1. Preberi naslednji pogovor.

- Gregor, Sara, a bi šli jutri na Šmarno goro?
- Juhu, mami, to je super!
- Mami, po kateri poti pa bomo šli? Jaz bi šla po plezalni. Kmalu moram biti doma, ker se moram še učiti naravoslovje.
- Sara, ali se ti ne zdi, da je plezalna pot pretežka za Gregorja? Star bo šele pet let!
- Saj je šel že večkrat v hribe in nikoli ga ni bilo treba čakati.
- To je res, ampak plezalna pot na Šmarno goro je tako zahtevna kot tista na Triglav!
- Ja, res ni najlažja, ampak pot iz Tacna čez sedlo se mi preveč vleče. Če boste šli čez sedlo, ne bom šla z vami.
- Saj obstaja še ena možnost – čez Grmado. Ta pot je malo bolj strma, je pa zanimivejša kot tista čez sedlo.
- Koliko časa pa bomo na vrhu?
- Mislila sem, da bi v gostilni pojedli kosilo, nato pa bi se Gregor še malo gugal in spuščal po toboganu.
- Uf, mami, saj sem ti povedala, da se mi bo mudilo domov, ker bom v ponedeljek vprašana naravoslovje!
- Kaj pa, če gremo čez Grmado, pojedmo kosilo in gremo takoj dol?
- No ja, to bi pa šlo. Gregor se bo lahko gugal na igrišču pred blokom, jaz pa bom lahko v miru ponavljala snov.

Obkroži.

Kdo se je pogovarjal?

- a) Mama in oče.
- b) Mama in Sara.
- c) Mama, Gregor in Sara.
- č) Mama, oče, Gregor in Sara.

Kaj je bila tema pogovora?

- a) Izlet.
- b) Učenje naravoslovja.
- c) Igranje badmintona.
- č) Kosilo.

Kdo je predlagal Šmarno goro?

- a) Mama.
- b) Sara.
- c) Oče.
- č) Gregor.

Koliko poti na Šmarno goro je omenjenih v besedilu?

- a) Ena.
- b) Dve.
- c) Tri.
- č) Štiri.

2. Odgovori.

Po kateri poti je hotela iti Sara? _____

Čemu je hotela iti prav po tej poti? _____

Zakaj se mama s tem ni strinjala? _____

Po kateri poti pa Sara ni hotela iti? _____

Zakaj ni hotela iti po tej poti? _____

3. Odgovori.

Kateri dve osebi sta bili na začetku pogovora različnega mnenja? _____

Ali sta na koncu pogovora dosegli soglasje? _____

Če sta ga, napiši, kaj sta se dogovorili. _____

Kako imenujemo pogovor, pri katerem sogovorca uskladita svoji mnenji in skušata doseči
soglasje? _____

4. Podčrtaj.

Koga od naštetih oseb bi tikal?

Gostilničarja, poštnega uslužbenca, učitelja, vrstnika, smetarja, prodajalca sladoleda, predsednika države, duhovnika, bratranca.

5. Napiši, kako bi Sara vljudneje rekla Gregorju.

Pojdi se igrat na dvorišče. _____

Prinesi mi lopar. _____

6. Napiši besede z nasprotnim pomenom.

pozneje _____ lahka _____

počasen _____ zanimiv _____

strm _____ najslabši _____

3 Luka je on — on in jaz sva midva

1. del, str. 20–27, predvideno število ur: 3

Operativni cilji:

- pozajmljanje (tj. odpravljanje ponavljanja samostalnikov/samostalniških besednih zvez z nadomeščanjem teh besed z osebnimi zaimki),
- prepoznavanje vloge zaimkov in osebnih zaimkov (tj. določanje ustrezne nanašalnice v okoliščinah sporočanja oz. v sobesedilu),
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *zaimek* in *osebni zaimek*,
- prepoznavanje ter posploševanje pomenskih in oblikovnih lastnosti osebnih zaimkov,
- določanje osebe in števila osebnih zaimkov,
- raba osebnih zaimkov v pravilni skloni obliki.

Ciljna tema: Zaimek, osebni zaimek.

Bitja, stvari ali pojme, njihovo lastnost, vrsto, količino, pripadnost ipd. lahko poimenujemo na dva načina: neposredno/direktno (npr. *jež*, *miza*, *tihožitje*, *sestrin*) ali posredno/indirektno (npr. *on*, *ona*, *ono*, *njen*). Prvo skupino besed imenujemo samostalniki, pridevniki, števnik ipd.; drugo skupino besed pa imenujemo zaimki.

Zaimki so torej besede, s katerimi posredno poimenujemo bitja, stvari, njihove lastnosti ipd.; to so besede, ki jih uporabljamo namesto samostalnikov (npr. *on* nam. *jež*), pridevnikov (npr. *njen* nam. *sestrin*) ali prislovov (npr. *takrat* nam. *zvečer*).

Zaimke, ki jih uporabljamo namesto samostalnikov (in s katerimi posredno poimenujemo bitja, stvari ali pojme), imenujemo samostalniški zaimki (npr. *on*, *kdo*, *nekdo*, *nihče*, *kdor*, *kdor koli*). Posebna skupina samostalniških zaimkov so osebni zaimki, tj. zaimki, ki izražajo slovnično osebo, in sicer prvo, drugo ali tretjo. S prvoosebnimi zaimki (*jaz*, *midva/medve* oz. *midve*, *mi/me*) se poimenuje sporočevalec (oz. govoreči); z drugoosebnimi zaimki (*ti*, *vidva/vedve* oz. *vidve*, *vi/ve*) poimenuje svojega naslovnika (oz. ogovorjenega); s tretjeosebnimi zaimki (npr. *on/ona/ono*, *onadva/onedve* oz. *onidve*) pa poimenuje neudeleženca pogovora (pričo) ali nadomesti ponovljeno samostalniško besedo/besedno zvezo ter tako odpravlja neustrezno ponavljanje istih besed (ta postopek imenujemo pozajmljanje, npr. *Učenci so oblikovali skupine. Učitelj jih je vprašal, kdo bo vodja skupine.*).

Osebnim zaimkom lahko določimo še spol (razen zaimkoma *jaz* in *ti*, saj imata isto obliko za vse tri spole — spol zaimka zato prepoznamo iz okoliščin sporočanja ali iz sobesedila) in število (tj. ednino, dvojino ali množino). Ko jih uporabimo v povedi, pogosto spremenijo svojo obliko, tj. se sklanjajo. V osnovni skloni obliki, tj. v imenovalniku, jih v slovenščini uporabljamo le tedaj, kadar želimo poudariti osebek (npr. *Ona tega ne bo zmogla.*), sicer jih izpustimo (tega npr. ne smemo narediti v angleščini ali nemščini).

Opozorilo: Vsi učenci v 6. razredu še ne obvladajo pozajmljanja — v neprvih povedih zato pogosto ponovijo besedo/besedno zvezo, namesto da bi jo nadomestili z ustreznim osebnim zaimkom. Največ težav imajo z rabo tretjeosebne zaimka v dvojini (tj. *onadva/onedve* oz. *onidve*).

Predstavitve dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Preberejo zvezo povedi; nato opazujejo drugo poved in rešujejo naloge, ki se navezujejo nanjo – mdr. zamenjajo ponovljeni samostalniki z osebnim zaimkom <i>ona</i>. Nato primerjajo zvezi povedi, presojaajo njuno ustreznost in utemeljujejo svojo presojo.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj bo dosleden pri nalogah, ki zahtevajo, naj učenec pojasni svojo rešitev, utemelji svoje mnenje ipd. To dela učencem največje težave. Za ta del izvedbe gre tudi veliko časa, saj po navadi šele drugi ali tretji učenec pravilno pojasni svojo rešitev. Vsi učenci naj redno sodelujejo pri tem delu naloge. Za to ne sme biti škoda časa, saj je to višja stopnja razumevanja in sporočanja.</p>
2. 	<p>Preberejo zvezi povedi; v drugi povedi vsake zveze podčrtajo ponovljeno besedo, to zamenjajo z ustreznim osebnim zaimkom in nato napišejo novo drugo poved.</p>
3. 	<p>Preberejo kratko besedilo; nato napišejo odgovore – pri tem poiščejo zaimkom ustrezne nanašalnice (lastna imena) v besedilu in iz besedila prepisejo zaimke, ki nadomeščajo dana lastna imena. Povedo, čemu je prišlo do zamenjave lastnih imen.</p>
4. 	<p>Preberejo zvezo povedi in pisno odgovorijo na vprašanja – podčrtani besedi (zaimku) poiščejo nanašalnico v prvi povedi ter povedo, čemu je prišlo do zamenjave.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj individualno preveri razumevanje vloge zaimka.</p>
5. 	<p>Preberejo zveze povedi in v vsaki drugi povedi pobarvajo besedo, s katero je nadomeščena podčrtana beseda/besedna zveza. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o vlogi pobarvanih besed ter o poimenovanju te vrste besed; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Na koncu preberejo nepopolno poved in jo dopolnijo – tako tvorijo preprosto definicijo zaimkov.</p>
6. 	<p>Preberejo krajše besedilo in podčrtajo zaimke. Te nato prepisejo v preglednico ter jim pripišejo besedo, namesto katere stojijo.</p>
7. 	<p>Ogledajo si ilustracijo in preberejo besedila v oblakih (lahko tudi kot igro vlog). Nato pisno odgovorijo na vprašanja o okoliščinah, v katerih so nastala besedila v oblakih, in o poimenovanjih sporočevalca, naslovnika in knjižničarja.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo, s katerimi zaimki poimenujemo dane osebe, ter povežejo ustrezne rešitve.</p>
8. 	<p>Preberejo nepopolni povedi ter ju dopolnijo s ponujenimi besedami; tako tvorijo preprosto definicijo osebnih zaimkov.</p>
9. 	<p>V nizu besed obkrožijo osebne zaimke; nato v pogovoru pojasnijo svojo odločitev.</p>
10. 	<p>Razmišljajo, koga/kaj poimenujejo osebni zaimki iz 9. naloge; določijo jim nanašalnico, in sicer tako, da jih prepisejo na ustrezno mesto v preglednici.</p>
11. 	<p>Preberejo nepopolni povedi in ju dopolnijo. Tako povzamejo temeljne značilnosti osebnih zaimkov (tj. njihovo poimenovalno vlogo in obliko za tri osebe).</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o poimenovalni vlogi prvoosebni/drugoosebni/tretjeosebni zaimkov ter povežejo ustrezne rešitve.</p>

12. 	Razmišljajo o osebi in številu osebnih zaimkov iz 10. naloge. Nato jih prepisejo na ustrezno mesto v preglednici.
13. 	Podčrtane besede zamenjajo z ustreznimi osebnimi zaimki in te zapišejo. <i>Nasvet:</i> Nekaj učencev bo zagotovo potrebovalo pomoč učitelja, in sicer zaradi pozajimljanja z osebnimi zaimki v dvojini in množini. (Vse povedi imajo samo eno rešitev – ponekod se sicer »ponujata« dve rešitvi, vendar nista možni zaradi spola osebne glagolske oblike.)
14. 	Preberejo zveze povedi in v vsaki drugi povedi podčrtajo ponovljeno besedo; nad to nato napišejo ustrezni osebni zaimek. Za razvedrilo si lahko ogledajo ilustracijo v tej nalogi in preberejo besedili v oblaku – v teh obkrožijo osebne zaimke ter povedo, kdo je z njimi poimenovan (npr. sporočevalec, naslovnik, sošolka Maja).
15. 	Preberejo zvezo povedi; drugo poved dopolnijo z ustreznima osebnima zaimkoma. <i>Nasvet:</i> Učenci postopoma nadgrajujejo svojo zmožnost pozajimljanja. Ta naloga bo za marsikaterega učenca že zelo težka, ker v teh povedih z osebnim zaimkom ne zamenjajo samo samostalnika (npr. torba – jo), temveč tudi svojilni pridevnik (npr. moja – mi) oz. glagolsko osebo (poznate – vam). Učitelj naj pomaga učencem rešiti tudi to nalogo.
16. 	Samostalnike v oklepaju zamenjajo z ustreznim osebnim zaimkom, tega postavijo v pravilno obliko (tj. v pravilni sklon) in ga napišejo.
17. 	Berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo s pravilno obliko zaimka jaz. Nato opazujejo obliko vpisanega osebnega zaimka ter povedo, ali so v vseh povedih uporabili isto obliko; razložijo, zakaj niso vpisali iste oblike.
18. 	Berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo s pravilno obliko osebnega zaimka, napisanega v oklepaju.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o zaimkih oz. osebnih zaimkih? (Dopolni povedi in preglednico.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

Zaimki so besede, ki jih uporabljamo _____ drugih besed.

_____ zaimki so besede, s katerimi govorec ali pisec poimenuje osebe:

- sebe, tj. ____ osebo (npr. *jaz*),
- naslovnika, tj. ____ osebo (npr. _____),
- nekoga tretjega, tj. ____ osebo (npr. _____).

OSEBA	OSEBNI ZAIMKI		
	ŠTEVILO		
	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
1.	jaz		
2.			vi/ve
3.		onadva/onidve oz. onedve	

Zaimki so besede, ki jih uporabljamo namesto drugih besed.

Osebni zaimki so besede, s katerimi govorec ali pisec poimenuje osebe:

- sebe, tj. 1. osebo (npr. *jaz*),
- naslovnika, tj. 2. osebo (npr. *vidva*),
- nekoga tretjega, tj. 3. osebo (npr. *one*).

OSEBA	OSEBNI ZAIMKI		
	ŠTEVILO		
	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
1.	jaz	midva/midve oz. medve	mi/me
2.	ti	vidva/vidve oz. vedve	vi/ve
3.	on/ona/ono	onadva/onidve oz. onedve	oni/one/ona

1. Preberi besedilo.

Na športnem letališču Tina in Jure opazujeta svojega očka, ki se pripravlja na polet z letalom, in se pogovarjata.

- Poglej ga, kako preverja, če je z letalom vse v redu. Tudi jaz bom pilotka, ko bom velika. Ali boš ti danes letel z njim?
- Nisem se še odločil.
- Očka je odličen pilot. Z njim je varno leteti. Kar pojdi, jaz vaju bom počakala v restavraciji.

Obkroži osebne zaimke.

Osebne zaimke prepiši v preglednico in ob vsakem napiši, na koga se nanaša: na *Tino*, *Jureta* ali *očka*.

ZAIMEK	NANAŠA SE NA

2. Ponovljeno besedo v drugi povedi zamenjaj z ustreznim osebnim zaimkom. Spremenjeno drugo poved napiši.

Tine dvakrat na teden obišče svojo staro teto. Stari teti prinese hrano iz trgovine.

V telovadnici smo napeli mrežo za odbojko. Po tekmi smo mrežo pospravili.

Turisti gredo na sprehod okoli jezera ali se povzpnejo na hrib. S hriba imajo lep razgled.

V petek zvečer sta neznanca pretepla 12-letnega fanta. 12-letnemu fantu sta vzela tudi denarnico.

3. Podčrtane besede zamenjaj z osebnim zaimkom.

Jože in Stanko sta šla igrat tenis, Petra in Zala pa badminton. _____

Samo moja sestra in jaz sva poslušala predavanje o prometu. _____

Košarkarju je bilo na tekmi vroče, nam pa ne. _____

Milka in jaz sva prijateljici. _____

Pri teti Jožici in stricu Tonetu so dobili telička, pri nas pa kozlička. _____

4. Dopolni povedi z osebnim zaimkom v ustrezni obliki.

Matija (midva) _____ je videl v živalskem vrtu.

Učiteljica (mi) _____ je pohvalila.

Sporočila sem (ona) _____, kje se dobimo.

Prebral sem pesem Ulica in se (ona) _____ naučil na pamet.

Ste se pogovarjali o (vidva) _____?

Povedala sem (oni) _____, kje bo razstava novoletnih okraskov.

(On) _____ se zdi nemščina lahka, meni pa sploh ne.

5. Podčrtaj osebne zaimke.

Prosil sem ga za pomoč.

Ni me ne videl ne slišal.

Nerodno jima je bilo, ker sta zamudila sestanek.

O naju se želim pogovoriti s teboj.

Vas smo že večkrat srečali na Ratitovcu.

Tudi mi radi hodimo v naravo.

6. Povedi dopolni z osebnimi zaimki.

Nadaljuj po zgledu: Radirka, ki je na tvoji mizi, je moja. Vrne mi jo.

Je tvoje kolo pokvarjeno? Če želiš, _____ popravim.

To sta učiteljčina delovna zvezka. Vrne _____.

V garaži so moje smuči. _____ lahko prineseš?

Vem, da imaš rad sladoled. Kupil bi _____, če ne bi bilo tako mrzlo.

Ali poznate našo novo sošolko? Dovolite, da _____ predstavim.

7. V skupini besed obkroži osebne zaimke in jih uporabi v povedih.

francoski, ga, pišete, jabolko, tebi, hodimo, jih, Tim, vam, prizadeven, naju

4 Vsak dan jih beremo

1. del, str. 28–40, predvideno število ur: 5

Operativni cilji:

- napovedovanje teme in vsebine besedila na podlagi njegovega naslova,
- branje časopisnega poročila,
- prepoznavanje okoliščin nastanka in izida časopisnega poročila,
- prepoznavanje namena poročevalca in pisca časopisnega poročila,
- prepoznavanje in interpretiranje podatkov iz besedila ter njihovega zapovrstja,
- povezovanje podatkov s svojimi izkušnjami,
- izrekanje in utemeljevanje svojega mnjenja,
- najdenje v besedilu (npr. v njegovem naslovju, tj. v naslovu, nadnaslovu in podnaslovu),
- govorno nastopanje,
- pripisovanje protipomenk, sopomenk, podpomenk in nadpomenk k danim besedam,
- prepoznavanje besed z nasprotnim ali enakim pomenom v povedih/besedilu,
- nadomeščanje neknjižnih besed s knjižnimi,
- raba neknjižnih besed v ustreznih okoliščinah,
- nadomeščanje prevzetih besed z domačimi,
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *sopomenka*, *protipomenka*, *podpomenka* in *nadpomenka*.

Ciljna tema: Časopisno poročilo.

Časopisno poročilo je neumetnostno besedilo, v katerem sporočevalec (novinar) javnosti poroča o preteklem dogodku, tj. čim bolj objektivno (torej stvarno, resnično) pripoveduje o njem. Zato pravimo, da je časopisno poročilo objektivno pripovedovalno publicistično besedilo.

Sporočevalec v njem seznani naslovnika o tem,

- kaj se je zgodilo (o dejanjih poroča z glagoli v pretekliku),
- kdo je bil pri tem udeležen,
- kdaj se je to zgodilo,
- kje se je zgodilo,
- kako je dogodek potekal (dejanj po navadi ne predstavi v resničnem zapovrstvju, temveč najprej predstavi rezultat dogodka, šele nato pa njegov resnični potek).

Časopisno poročilo ima po navadi tridelno naslovje, tj. naslov, nadnaslov in podnaslov, pod besedilom pa sta navedena ime in priimek avtorja; ob besedilu je pogosto tudi fotografija s kraja dogodka.

Opozorilo: Časopisnega poročila ne smemo zamenjati s časopisno novico – ta je sicer tudi objektivno pripovedovalno besedilo, vendar je krajša od poročila, ker v njej avtor (novinar) ne predstavlja poteka dogodka.

Učenci so se s časopisno in televizijsko novico seznanili v 4. razredu (gl. D. Kapko idr., Gradim slovenski jezik 4, 2004, 14. Izvedel sem nekaj novega, 2. del, 4–10; 15. Poslušam, gledam, 2. del, 12–16) in jo utrdili v 5. razredu (gl. D. Kapko idr., Gradim slovenski jezik 5, 2004, 6. Spet se je zgodilo nekaj novega, 1. del, 41–49).

Ker bodo učenci časopisno in televizijsko poročilo podrobneje obravnavali v 7. razredu (gl. N. Drusany idr., Slovenščina za vsakdan in vsak dan, 2003, 14. Zgodilo se je v Mariboru, 148–151), v 6. razredu izrazu časopisno poročilo kot poimenovanju besedilne vrste in zgradbi časopisnega poročila ne posvečamo pozornosti. Besedilo je v 6. razredu namenjeno razvijanju bralne zmožnosti.

Ciljna tema: Sopomenke, protipomenke, nadpomenke in podpomenke.

V vsakem jeziku obstajajo besede, ki so med seboj pomensko povezane – in sicer imajo enak/podoben pomen (npr. *mati*, *mama*), nasprotni pomen (npr. *hiter* – *počasen*) ter ožji ali širši pomen (npr. *jablana* – *drevo*). Besede z enakim/podobnim pomenom so sopomenke (sinonimi), z nasprotnim pomenom so protipomenke (antonimi), z ožjim pomenom so podpomenke (hiponimi), s širšim pomenom pa so nadpomenke (hipernimi).

Za naše razumevanje in tvorjenje besedila je dobro, če poznamo čim več sopomenk, protipomenk, nadpomenk in podpomenk. Protipomenke uporabljamo, kadar primerjamo nasprotni lastnosti oz. nasprotna dejanja. Sopomenke in tudi nadpomenke uporabljamo zato, da preprečimo ponavljanje iste besede. Nadpomenke pogosto uporabljamo še pri razlaganju pojmov (torej pri tvorjenju definicij), medtem ko s podpomenkami preprečujemo presplošno, nenatančno sporočanje (ker z njimi poimenujemo predstavnika skupine).

V slovenščini je veliko sopomenk, vendar pa vseh ne smemo uporabiti v vseh okoliščinah; pravimo, da imajo sopomenke različno slogovno vrednost – nekatere so nezaznamovane (nevtralne), zato jih lahko uporabljamo v vseh okoliščinah, druge pa so zaznamovane (saj razodevajo sporočevalca, npr. njegovo čustveno razmerje do predmetnosti, pokrajinsko, generacijsko, interesno, strokovno oz. poklicno pripadnost ipd.), zato jih ne smemo uporabljati kjer koli in kadar koli, temveč le v določenih okoliščinah. Dobro je, če vemo, kaj s katero zaznamovano besedo razodevamo o sebi in v katerih okoliščinah jo je primerno uporabiti.

Opozorilo: Učenci so spoznali pomenska razmerja med besedami že v 4. razredu (prim. D. Kapko idr., *Gradim slovenski jezik* 4, 2004, 12. Beseda ob besedi, 1. del, 68–79), vendar brez strokovnih izrazov. Te spoznajo v 6. razredu. V tem razredu tudi prepoznavajo knjižne in neknjižne ter domače in prevzete sopomenke; ob tem tudi vrednotijo rabo knjižnih in neknjižnih besed – vendar to vrednotenje ne sme potekati na ravni govorjenja o lepih/grdih oz. pravih/napačnih ali slovenskih/neslovenskih besedah, temveč na ravni spoznavanja tega, katere besede lahko uporabljamo le v določenih okoliščinah, katere pa kjer koli in kadar koli, ter spoznavanja tega, v katerih okoliščinah je raba neknjižnih besed ustrezna, v katerih pa ni.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Najprej si ogledajo fotografijo naslovnice časopisov in revij pod naslovom te učne enote ter povedo, katere časopise/revije poznajo, od kod/po čem jih poznajo, katere časopisne članke radi berejo oni ali njihovi starši ipd.</p> <p>Nato pisno rešujejo prvi del 1. naloge – besede v levem stolpcu povežejo z ustrežno razlago v desnem stolpcu.</p> <p>Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o okoliščinah rabe besede <i>huligan</i> in o njeni poimenovalni vlogi (tj. ali z njo samo poimenujemo osebo ali tudi izrazimo svojo naklonjenost/nenaklonjenost do te osebe).</p> <p>Nasvet: Učitelj lahko spodbuja učence k razmišljanju o tem, ali z danimi besedami (npr. <i>ljubica</i>, <i>avša</i>, <i>lenuh</i>, <i>golobček</i>, <i>gizdalin</i>, <i>klepetulja</i>, <i>blebetač</i>, <i>miška</i>, <i>sinko</i>, <i>kripelj</i>) izražamo tudi svoje vrednotenje/ doživljanje prvin predmetnosti ali ne; tako učence opozarjamo tudi na t. i. razodevalno vlogo besed (ne le na t. i. predstavitveno vlogo).</p>
2. 	<p>Najprej na hitro preletijo besedilo na 31. strani; nato na črto prepišejo njegov naslov. Potem povedo, kaj je bilo sporočeno v naslovu (npr. dogodek, udeleženci dogodka ali mnenje o nekom) in ali se strinjajo s tem mnenjem; svoj odgovor utemeljijo. Razmišljajo o temi časopisnega članka, javno povedo svojo napoved ter jo primerjajo z napovedmi sošolcev.</p> <p>Berejo časopisni članek.</p>

3.		Sodelujejo v pogovoru – povedo, ali so se njihova predvidevanja uresničila; če se niso, skušajo razložiti, zakaj ne.
4.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kje je bilo besedilo objavljeno; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
5.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, v katerem razdelku/kateri rubriki časopisa je bilo besedilo objavljeno; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
6.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tvorcu besedila; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
7.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kako je novinarka izvedela za ta dogodek; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
8.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, čemu je Jože G. prosil novinarko, naj bralcem poroča o tem dogodku; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
9.		V vodenem pogovoru razmišljajo o tem, čemu je bilo v časopisu objavljeno to besedilo.
10.		Pred reševanjem te naloge še enkrat preberejo besedilo. Nato dopolnijo povedi z ustreznimi osebnimi imeni (pri tem si lahko pomagajo z besedilom).
11.		Najprej sodelujejo v pogovoru – odgovorijo na vprašanji o dveh začetnih dejanjih, tj. o dejanju, s katerim se začne članek, in o dejanju, s katerim se je začel »pravi« dogodek. Nato preberejo pomešana dejanja »pravega« dogodka ter jih uredijo v pravilno zapovrstje (in sicer tako, da na črte pred povedmi napišejo ustrezno številko).
12.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, zakaj se je izgubila torbica; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
13.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, na kateri dan se je kaj zgodilo – na črte pred povedmi napišejo ustrezne verzalke (te so napisane pred imeni dni).
14.	 	Pozorno opazujejo t. i. naslovje časopisnega članka – glasno preberejo nadnaslov, v njem izraženo dejanje pa umestijo na ustrezno mesto v poteku dogodka. Nato preberejo podnaslov in povedo, ali vsebuje zaplet ali razplet/razrešitev dogodka. Vse tri dele naslovja (tj. naslov, nadnaslov in podnaslov) prepisejo v ustreznem časovnem zapovrstju. Potem ob ponujenih možnostih razmišljajo o t. i. spremnem stavku, ki bi lahko stal pred dobesednim navedkom v naslovu časopisnega članka; nato obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
15.	 	Sodelujejo v pogovoru – izrekaajo svoje mnenje o Blaževem ravnanju (in ga utemeljijo), povedo, kako bi v takih okoliščinah ravnali sami, kako bi se počutili ob izgubi denarnice in ob vrnitvi izgubljenega predmeta ipd. Pripovedujejo o svojih ali tujih podobnih izkušnjah.
16.	 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o svojih izkušnjah s časopisnimi članki. Doma izrežejo poljubni časopisni članek; nato ga v šoli prilepijo na plakat ali na oglasno desko, javno obnovijo njegovo vsebino ter povedo, zakaj so izbrali prav tega. V vodenem pogovoru komentirajo izbiro sošolcev in njihova pojasnila.
17.		Po zgledu razlagajo pomen danih besed.
18.		Preberejo povedi in v njih podčrtajo/obkrožijo/pobarvajo pridevnike. Nato ob vsakem pridevniku razmišljajo, kako se po njem vprašamo (tj. kakšen/kateri/čigav) in kaj z njim poimenujemo (tj. lastnost/vrsto/svojino); na osnovi tega mu določijo vrsto ter ga prepisejo na ustrezno mesto v preglednici. <i>Nasvet:</i> Učence, ki bodo imeli težave, naj učitelj individualno vodi pri odkrivanju strategije reševanja te naloge.

19.		Preberejo zadnji odstavek v izhodiščnem besedilu ter iz njega prepisejo osebne zaimke; tem nato določijo osebo in število. K tretjeosebna zaimkoma pripišejo še samostalnika, namesto katerih stojita; k prvoosebna zaimkoma pa pripišejo podatek o sporočevalcih, na katere se nanašata.
20.		V izhodiščnem besedilu poiščejo neokrajšana lastna imena, razmišljajo o tem, kaj poimenujemo z njimi, ter jih prepisejo na ustrezno mesto v preglednici.

Protipomenke, sopomenke, nadpomenke, podpomenke

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1.	 Preberejo besedilo. Nato iz njega k danim besedam prepisejo besedo z enakim/nasprotnim/ širšim/ožjim pomenom.
2.	 Preberejo nepopolne povedi in jih dopolnijo s ponujenimi besedami; tako tvorijo preproste definicije strokovnih izrazov <i>protipomenka</i> , <i>sopomenka</i> , <i>podpomenka</i> in <i>nadpomenka</i> .
3.	 Berejo povedi in v njih obkrožijo protipomenke.
4.	 Berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo s protipomenkami. Nato se pogovarjajo o pomenu stalnih besednih zvez <i>od ... do ...</i>
5.	 Preberejo dvojice povedi in v njih podčrtajo sopomenke/sopomenske izraze.
6.	 K neknjižnim besedam pripišejo knjižne ustreznice. Nato vrednotijo oba načina poimenovanja ter razmišljajo o pokrajinski razširjenosti/omejenosti obeh vrst besed. Za razvedrilo si ogledajo ilustracijo in preberejo besedili v oblakih; besedili »prevedejo« v knjižni jezik ter povedo, kako bi govorili s prijatelji in kako z učiteljem ali ravnateljem.
7.	 Prevzete besede na levi povežejo z ustreznimi domačimi sopomenkami (pred te napišejo ustrezne verzalke). Nato razmišljajo o tem, ali so vse napisane besede domače ali ne, ter odgovorijo na vprašanje. Preberejo naslednjo poved in razložijo pomen podčrtane besede. Povedo, ali je ta beseda domača ali prevzeta ter ali bolje razumejo domače ali prevzete besede; skušajo razložiti, zakaj bolje razumejo domače besede.
8.	 Opazujejo sliko in povedo, kaj lahko kupijo v kiosku. Naslove časopisov/revij in imena izdelkov prepisejo s pisanimi črkami na ustrezno mesto v preglednici. Nato povedo, ali so vpisali nadpomenke ali podpomenke, ter pojasnijo svoj odgovor.
9.	 Preberejo skupine besed in v vsaki prečrtajo besedo, ki ne spada v dano skupino. K preostalim besedam pripišejo ustrezno nadpomenko.
10.	 Preberejo dvojice besed ter napišejo, ali sta besedi sopomenki/protipomenki oz. katera beseda je podpomenka in katera nadpomenka.
11.	 K dani besedi pripišejo protipomenko, sopomenko in nadpomenko.
12.	 Napišejo dvojico sopomenk, dvojico iz nadpomenke in podpomenke ter dvojico protipomenk.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o pomenski povezanosti besed? (Dopolni miselni vzorec.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

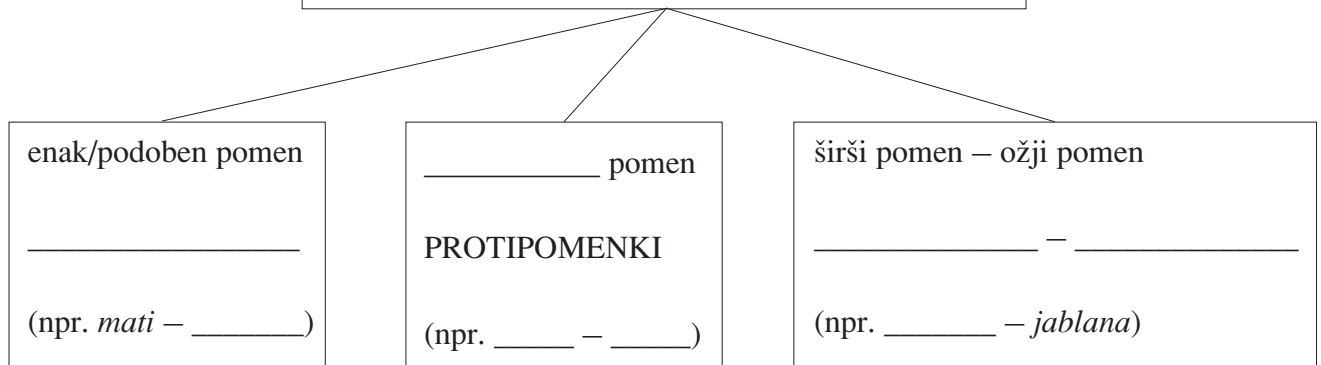
Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

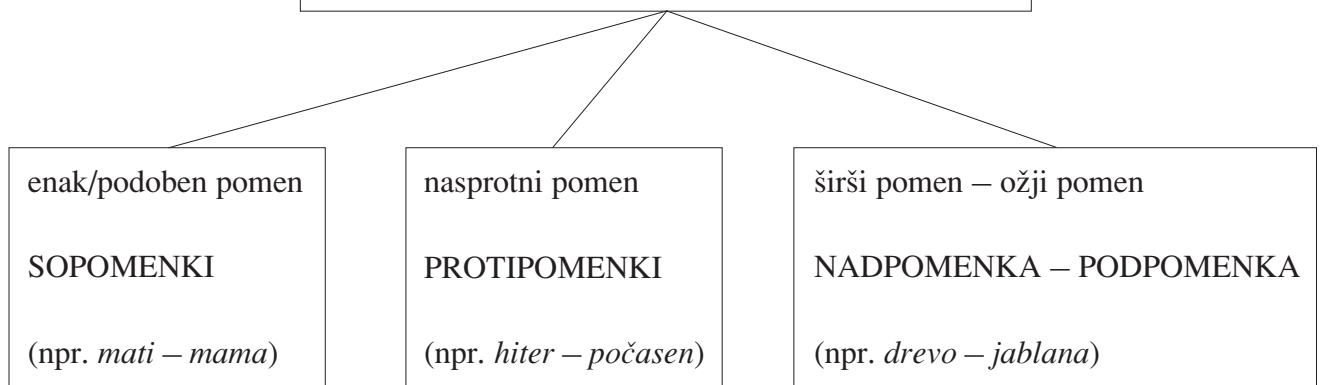
Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

POMENSKA POVEZANOST BESED

POMENSKA POVEZANOST BESED

1. Preberi besedilo.

Kronika

Delo
ponedeljek, 11. aprila 2005

Na mednarodni vaji vodnikov reševalnih psov sodelovale ekipe iz sedmih držav

Iskali so, kakor da bi šlo zares

Največ točk dosegla trojka Društva vodnikov reševalnih psov Slovenije

Ljubljana – Sedemdeset odstotkov najdenih ljudi je dosežek, ki ponazarja uspešno opravljeno delo na 8. mednarodni vaji reševalnih psov Ljubljana 2005. Le dve od dvajsetih sodelujočih ekip iz sedmih držav nista dosegli tega cilja. Pri iskanju zasutih pod ruševinami in izgubljenih v naravi je bila najuspešnejše moštvo, ki so ga sestavljali Dušan Nečak, Dušan Weber in Gašper Erman s svojimi štirinožci.

Vaja je trajala dva dni. V soboto so morale tričlanske ekipe v kratkem času najti čim več ljudi pod ruševinami velike hiše, ki jo je prizadel potres. Ker je omet na hiši še vedno odpadal, je bilo iskanje zelo nevarno. Vodniki niso smeli stopiti v podirajočo se hišo, pri iskanju ponesrečencev so lahko le usmerjali pse. Šele ko so ti z laježem nakazali, da so našli poškodovanega, so se psu previdno približali njihovi vodniki. »Ta naloga je bila zahtevna, ker je vodnik poslal psa stran od sebe, to pa za psa ni naravno. Do izraza je prišlo, kako je pes usposobljen in samostojen ter kako sta z vodnikom povezana,« je povedal vodja vaje Robert Kus, načelnik

Oddelka za zaščito, reševanje in civilno obrambo mestne uprave Mestne občine Ljubljana. Prav ta oddelek je v sodelovanju z Društvom vodnikov reševalnih psov Slovenije pripravil to vajo z namenom, da bi bila čim bolj podobna resnični nesreči.

Ker morajo biti vodniki in njihovi kosmatinci dobro telesno pripravljeni in imeti občutek za orientacijo, so morali v nedeljo na pohodu na Sv. Ano nad Podpečjo pokazati tudi, kako se znajdejo pri iskanju izgubljenega popotnika ter kako jim gredo od rok prva pomoč temu izletniku, vožnja s čolnom in premagovanje ovir z vrvno tehniko.

Barbara Hočevar

Kako imenujemo del besedila *Iskali so, kakor da bi šlo zares*? _____

Pojasni, kdo je iskal.

Pojasni, koga so iskali.

2. Vstavi pravilne številke. Napiši jih z besedo.

_____ mednarodna vaja v Ljubljani
_____ sodelujočih ekip na njej iz _____ držav
_____ uspešnih ekip
_____ članov zmagovalne ekipe

3. Dopolni z navedbo datuma.

Koliko časa je potekala vaja? Od _____. do _____.
dan dan mesec leto

4. Obkroži črko pred pravilnimi trditvami.

- a) Bil je potres, v katerem je bilo poškodovanih 70 odstotkov Ljubljancev.
- b) Bilo je tekmovanje, na katerem je zmagala ekipa iz Slovenije.
- c) Vsaka država je bila zastopana z eno ekipo.
- č) V vsaki ekipi so bili po trije ljudje in njihovi psi.
- d) Pod ruševinami zgradbe so našli več kot polovico ponesrečenih.

DOVOLJENO

FOTOKOPIRANJE

5. Obkroži črko pred vprašanji, na katera v besedilu ne najdeš odgovora.

- a) Čemu so vodniki usmerjali pse v podrto hišo?

- b) Zakaj je bilo iskanje v veliki hiši nevarno?

- c) V kolikšnem času so morale ekipe najti ponesrečence?

- č) Kako se je pokazala usposobljenost psa?

- d) Kdo je bil sodnik na vaji?

- e) Kako so psi nakazali, da so našli ponesrečenca?

- f) Kako so tekmovalci dokazali, da imajo občutek za orientacijo?

Odgovori na vprašanja, pred katerimi nisi obkrožil črke.

6. S pisanimi črkami napiši:

– naslov mednarodne vaje: _____

– ime in priimek vodje vaje: _____

– ime društva, iz katerega so bili zmagovalci: _____

– ime in priimek pisca besedila o vaji: _____

– naslov časopisa, v katerem je bilo objavljeno besedilo: _____

7. Obkroži.

Kaj pomeni, če piše, da *jim gre prva pomoč od rok* (v zadnjem odstavku)?

- a) Da dajejo prvo pomoč.
- b) Da sprejemajo prvo pomoč.
- c) Da obvladajo prvo pomoč.
- č) Da za prvo pomoč nimajo tehničnih pripomočkov, zato si morajo pomagati z rokami.

8. Iz besedila prepisi

- sopomenki za besedo *pes*: _____ in _____
- sopomenko za besedo *popotnik*: _____
- sopomenko za besedo *ekipa*: _____
- protipomenko za besedo *najti*: _____
- protipomenko za besedo *najmanj*: _____
- protipomenko za besedo *vaški*: _____

9. Izpolni preglednico.

NADPOMENKA	TRI PODPOMENKE
	sobota, nedelja, ponedeljek
plovilo	
	Slovenija, Avstrija, Madžarska
časopisna rubrika	
	Delo, Večer, Slovenske novice

10. Napiši, ali sta naslednji dvojici besed protipomenki ali sopomenki.

- hiter – uren _____
- hiter – počasen _____
- začeti – končati _____
- začeti – pričeti _____
- umolkniti – utihniti _____
- umolkniti – spregovoriti _____

5 Nekaj ti moram povedati

1. del, str. 41–52, predvideno število ur: 5

Operativni cilji:

- ustno in pisno dobesedno in posredno poročanje o prvotnem govornem dogodku,
- ločevanje prvotnega in poročanega govora,
- ločevanje premega in odvisnega govora,
- pretvarjanje premega govora v odvisnega in obrnjeno,
- pravilno pisanje obeh različic povedi s premim govorom,
- pravilno pisanje povedi z odvisnim govorom,
- opazovanje in opisovanje povedi s prvotnim govorom, s premim govorom in z odvisnim govorom,
- povzemanje temeljnih značilnosti poročanega, premega in odvisnega govora,
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *poročani govor*, *premi govor*, *odvisni govor*, *spremní stavek*, *dobesedni navedek*,
- povzemanje pravil o pisanju povedi s premim in odvisnim govorom.

Ciljna tema: Poročanje o prvotnem govornem dogodku (premi in odvisni govor).

Ljudje drugim pogosto poročamo/pripovedujemo o tem, kaj smo doživeli, videli, slišali, rekli ... Brez dvoma lahko rečemo, da najpogosteje poročamo ravno o t. i. govornih dogodkih – to pomeni, da poročamo o tem, da je nekdo komu nekaj rekel (prim. *Zdravnica je vprašala dedka*) in kaj mu je rekel (prim. »*Kaj Vas boli?*«).

Ker poročamo o dveh vrstah podatkov (tj. da je nekdo komu nekaj rekel in kaj mu je rekel), ima poročilo o prvotnem govornem dogodku značilno dvodelno sestavo: en del vsebuje podatek o prvotnem sporočevalcu, njegovem govornem dejanju in naslovniku (npr. *Zdravnica je vprašala dedka*), drugi del pa vsebuje podatek o prvotnem besedilu, torej o tem, kaj je bilo rečeno (npr. »*Kaj Vas boli?*«). Tisti del poročila, ki vsebuje podatek o prvotnem sporočevalcu, njegovem govornem dejanju in naslovniku (npr. *Blaž je povedal gospodu Jožetu*), imenujemo spremni stavek; spremni stavek načeloma stoji na začetku poročila, saj tega po navadi začnemo s podatkom o tem, da je nekdo komu nekaj rekel (npr. *Blaž je povedal gospodu Jožetu*), nadaljujemo pa ga s podatkom o prvotnem besedilu (npr. *da je denarnica padla s strehe njegovega avtomobila*).

O prvotnem besedilu (tj. o tem, kaj je bilo rečeno) lahko poročamo na dva načina, in sicer tako, – da ga ponovimo dobesedno, tj. navedemo (citiramo) besede prvotnega govorca (npr. »*Denarnica je padla s strehe Vašega avtomobila.*«), ali – da ga obnovimo, tj. izrazimo s svojimi besedami (npr. *da je denarnica padla s strehe njegovega avtomobila*).

Prvi način poročanja imenujemo dobesedno poročanje oz. premi govor, drugega pa posredno poročanje oz. odvisni govor.

Poved s premim govorom (npr. *Blaž je povedal gospodu Jožetu: »Denarnica je padla s strehe Vašega avtomobila.«*) je iz spremnega stavka in iz dobesednega navedka. Dobesedni navedek je vedno napisan v narekovajih (tako svojemu bralcu vidno zaznamujemo citat oz. izvorno besedilo prvotnega govorca) in se začne z veliko začetnico, konča pa se s končnim ločilom (le v enem primeru z vejico). Dobesedni navedek načeloma stoji za spremnim stavkom in je od njega ločen z dvopičjem (prim. *Blaž je povedal gospodu Jožetu: »Denarnica je padla s strehe Vašega avtomobila.«*); redko (oz. slogovno zaznamovano) stoji pred spremnim stavkom – v takem primeru se konča z vprašajem, klicajem ali vejico (namesto s piko), spremni stavek, ki mu sledi, pa se začne z malo začetnico in konča s piko (prim. »*Denarnica je padla s strehe Vašega avtomobila,*« je *Blaž povedal gospodu Jožetu.*)

Poved z odvisnim govorom je tudi iz dveh delov (prim. *Blaž je povedal gospodu Jožetu, da je denarnica padla s strehe njegovega avtomobila.*), in sicer iz spremnega stavka in iz t. i. vsebinskega predmetnega odvisnika (v tožilniku). Spremní stavek stoji vedno pred odvisnikom, med spremnim stavkom in odvisnikom je vejica, odvisnik se začne z veznikom/vezniško besedo (npr. *da*, ali oz. pogovorno *če*, *naj*, *kaj* ...) in konča s piko.

Poročanje s premim govorom je s pravopisnega vidika težje od poročanja z odvisnim govorom (ljudje imajo kar precej težav s postavljanjem dvopičja, narekovajev in ločila na koncu dobesednega navedka, s pisanjem prve črke v spremnem stavku in dobesednem navedku ipd.), s sporočanjaškega/pragmatičnega vidika pa je preprostejše – pri poročanju z odvisnim govorom moramo namreč v odvisniku opraviti vrsto pretvorb, npr. pretvorbo velelnika v ustrezno glagolsko obliko (prim. »*Zapri okno.*« → *Ana mi je naročila, naj zaprem okno./Ana ti je naročila, da zapri okno./Ana je naročila Maticu, naj zapre okno.*), zamenjavo glagolske osebe (prim. »*Kam greš?*« → *Ana me je vprašala, kam grem./Ana je vprašala Matica, kam gre.*), zamenjavo zaimka z drugim zaimkom (npr. »*Kaj Vas boli?*« → *Zdravnica me je vprašala, kaj me boli./Zdravnica te je vprašala, kaj te boli./Zdravnica je vprašala dedka, kaj ga boli.*) ali s predmetnopomensko nanašalnico (npr. »*Jutri bo snežilo.*« → *Ana je povedala Maticu, da bo naslednji dan snežilo.*) ipd.

Odrasli poročevalci večinoma poročamo z odvisnim govorom, saj si po navadi zapomnimo samo vsebino prvotnega besedila, ne pa tudi besed, ki jih je izrekel prvotni govorec; s premim govorom torej poročamo le tedaj, kadar želimo posnemati (imitirati) prvotnega govorca ali kadar mislimo, da bomo tako prepričljivejši.

Zanimivo je, kako poročajo o prvotnem govornem dogodku učenci v osnovni šoli: ustno poročajo predvsem z odvisnim govorom, pisno pa večinoma s premim govorom – verjetno pod vplivom umetnostnih besedil (v teh namreč močno prevladuje poročanje s premim govorom). Učenci delajo precej napak pri pisanju povedi s premim in odvisnim govorom ter pri pretvarjanju premega govora v odvisnega (in obrnjeno), zato je treba to pomembno sestavino njihove sporazumevalne zmožnosti razvijati postopno in sistematično – npr. po naslednjih korakih (tako so razvrščene tudi naloge v našem delovnem zvezku):

1. Učenci primerjajo dve vrsti povedi: z enimi je zapisan prvotni govor, z drugimi pa je zapisano poročilo o prvotnem govoru. Tako prepoznajo bistveno značilnost poročila o prvotnem govornem dogodku: dvodelno sestavo (en njegov del namreč vsebuje podatek o sporočevalcu, njegovem govornem dejanju in naslovniku, drugi del pa vsebuje podatek o prvotnem besedilu) ter ločijo prvotni govor od poročanega govora (prvotni govor vsebuje namreč samo en podatek, tj. samo prvotno besedilo).
2. Učenci opazujejo povedi s poročanim govorom in ugotovijo, da je en del v vseh enak. Spoznajo njegovo strokovno ime, tj. spremni stavek, in povzamejo njegovo vlogo (tj. vsebuje podatek o prvotnem sporočevalcu, njegovem govornem dejanju in naslovniku).
3. Nato v povedih s poročanim govorom opazujejo tisti del, ki vsebuje podatek o prvotnem besedilu – tako ugotovijo, da se o prvotnem besedilu lahko poroča na dva načina: tako, da se to dobesedno ponovi, ali tako, da se to obnovi; ob tem spoznajo strokovna izraza premi govor in odvisni govor.
4. Učenci opazujejo osnovne povedi s premim govorom (tj. take s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom) in povedi z odvisnim govorom – pozorni so na ločilo za spremnim stavkom in na narekovaje; tako ugotovijo, da je za spremnim stavkom v premem govoru dvopičje, v odvisnem govoru pa vejica in da so narekovaji samo v premem govoru, saj z njimi vidno zaznamujemo dobesedni navedek.
5. Nato na oba načina poročajo o ilustriranih govornih dogodkih, odpravljajo napake v zapisu premega in odvisnega govora ter pretvarjajo premi govor v odvisnega in obrnjeno – tako razvijajo svojo upovedovalno in pravopisno zmožnost.

6. V krajšem besedilu z odvisnim govorom nadomeščajo ponovljeni glagol rekanja v spremnem stavku z ustreznimi sopomenskimi glagoli – tako se dejavno seznanjajo s svojimi zelo pogostimi napakami in jih odpravljajo.
7. Nato opazujejo dve vrsti povedi s premim govorom, tj. take z običajnim/nevtralnim zaporedjem spremnega stavka in dobesednega navedka ter take z neobičajnim/zaznamovanim zaporedjem; tako prepoznajo osnovna pravila pisanja spremnega stavka in dobesednega navedka v obeh položajih ter jih povzamejo. Potem z vajami razvijajo svojo pravopisno zmožnost.

Opozorilo: Učitelj naj poskrbi tudi za to, da bo sam ločil prvotni govor od poročanega in premi govor od odvisnega ter da bo poznal in obvladal pravila o pisanju premega in odvisnega govora – pri premem govoru mora obvladati ne samo rabo ločil, temveč tudi njihovo stičnost (npr. stičnost dvopičja/prvega narekovaja/zadnjega narekovaja), na koncu odvisnega govora pa ne sme postavljati vprašaja (prim. *Zdravnica je vprašala dedka, kaj ga boli.*). Hkrati naj pazi tudi na to, da ne bo obravnaval premega in odvisnega govora samo s pravopisnega vidika (tj. z vidika ločil in velike začetnice) – učenci morajo namreč spoznati tudi njuno sporočanje vlogo.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Najprej si ogledajo ilustracijo pod naslovom te učne enote, preberejo besedilo v oblakih in v pogovoru opišejo ilustracijo (npr. kdo je na njej, kaj delata ilustrirani osebi, kdo je prvi sogovorec in kdo je drugi); nato dva učenca odigrata ilustrirani prizor. Potem učenci povedo, kaj sta delala učenca, kaj je rekel prvi učenec in kaj drugi.</p> <p>Nato preberejo povedi na začetku 1. naloge in opazujejo njihov zapis. Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o prvotnem prenosniku teh replik, o ločilu na začetku replik, o tvoricah teh replik ter o njuni govorni dejavnosti; svoje odgovore tudi pojasnijo.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti prvotnega in drugotnega besedila (na črtice prepišejo ustrezno verzalko).</p> <p>Nasvet: Če imajo učenci težave z ločevanjem prvotnega pogovora in zapisa pogovora, naj učitelj pripravi še nekaj vaj za njuno ločevanje (npr. dva učenca naj odigrata poljubni krajši pogovor, tretji učenec pa naj si ta pogovor zapisuje na list /po zgledu v delovnem zvezku/, nato naj ga prepiše na tablo; učitelj naj vodi pogovor o tem, kaj je bil prvotni pogovor, kaj pa je njegov zapis).</p>
2. 	<p>Najprej preletijo besedilo na modri podlagi, nato pa povedo, ali ga bodo na glas brali sami ali s sošolcem; izrečejo svoje mnenje o ponujeni izbiri ter tega utemeljijo. Povedo, kaj bosta naredila s sošolcem pred branjem in zakaj bosta to naredila; levo od vsake replike napišejo ime/družbeno vlogo njenega tvorca. Nato nekaj dvojic na glas prebere zapisani pogovor (lahko tudi kot igro vlog). Preostali učenci jih poslušajo in po branju presoajo njihovo branje.</p> <p>Potem vsi sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o zapisanem pogovoru.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj usmerja pogovor tako, da učenci uporabijo svoje znanje o uradnem telefonskem pogovoru (iz 4. razreda).</p>
3. 	<p>Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o svojih izkušnjah s poročanjem o tem, kaj je kdo komu rekel. Nato vsak učenec na manjši list papirja napiše, kako bi domačim poročal o prvem policistovem vprašanju; svoje liste nalepijo na učiteljev plakat ali na oglasno desko. Nato si jih ogledujejo, jih primerjajo in povedo, ali bi vsi poročali na enak način ter ali je o tem, kaj je kdo komu rekel, mogoče poročati samo na en način.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj ugotovitve povzame tako, da na tablo napiše poved s premim govorom in poved z odvisnim govorom (vendar pri tem ne uporablja strokovnih izrazov in ne opisuje povedi).</p>
4. 	<p>Ogledajo si ilustracijo in preberejo besedila v oblakih. Nato sodelujejo v pogovoru – odgovorijo na vprašanja o tem, kdo je na slikah in kaj delata naslikani osebi; svoj zadnji odgovor tudi pojasnijo. Na koncu nekaj dvojic odigra pogovor.</p>

<p>5.</p> 	<p>Sodelujejo v pogovoru – odgovorijo na vprašanji o svojih izkušnjah s poročanjem o pogovorih drugih ljudi. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katera poved poroča o okoliščinah in o vsebini pogovora; nato obkrožijo črke pred izbranimi odgovori.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj učence spodbuja k opisovanju vseh štirih ponujenih povedi – ob vsaki naj učenci povedo, ali vsebuje dve vrsti podatka, tj. podatek o tem, kdo je koga vprašal, in podatek o tem, kaj ga je vprašal. (Ta dvojnost je namreč značilna za poročanje o prvotnem govornem dogodku; zato poved, ki ne vsebuje podatka o tem, kdo je koga vprašal, ne poroča o prvotnem govornem dogodku.) Če imajo učenci težave, naj učitelj pripravi še nekaj podobnih primerov (npr. Mojca je prosila Ireno: »Posodi mi radirko.« – Mojca je prosila Ireno, naj ji posodi radirko. – »Posodi mi radirko.« – »Posodi mi radirko,« je prosila Mojca Ireno.)</p>
<p>6.</p> 	<p>Preberejo dvojico povedi in primerjajo obe povedi. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj izvemo iz prve in kaj iz druge povedi; nato povežejo ustrezna dela trditve.</p> <p>Povedo, katera poved vsebuje več podatkov, in pojasni svoj odgovor.</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo, kaj je katera poved: zapis prvotnega govora ali poročilo o prvotnem govoru.</p> <p>Preberejo nepopolno poved ter jo dopolnijo – tako povzamejo bistvene značilnosti poročanja o prvotnem govoru. Dopolnjeno poved javno preberejo.</p> <p>Nasvet: Če imajo učenci težave z ločevanjem zapisa prvotnega govora in poročila o prvotnem govoru, naj učitelj pripravi vaje za utrjevanje. (Učenci naj npr. primerjajo povedi »Takoj pridem.« – Jože G. je povedal policistu: »Takoj pridem.« ter povedo, katera je zapis prvotnega govora in katera je poročilo o prvotnem govoru; svojo odločitev naj utemeljijo.)</p>
<p>7.</p> 	<p>Preberejo povedi in povedo, ali so zapis prvotnega govora ali poročilo o prvotnem govoru; svoj odgovor utemeljijo.</p> <p>Nato opazujejo sestavo prve povedi ter ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katero ločilo stoji sredi povedi; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kateri podatek je v opazovani povedi levo od dvopičja in kateri je desno od njega.</p> <p>Nato odgovorijo na vprašanji o vlogi dvopičja in o sestavi drugih dveh povedi v tej nalogi; svoja odgovora utemeljijo.</p> <p>Na koncu preberejo nepopolne povedi in jih dopolnijo (besedi za drugo poved sta ponujeni); tako opišejo dvodelno sestavo poročila o prvotnem govornem dogodku ter definicijo spremnega stavka.</p> <p>V povedih na začetku 7. naloge pobarvajo spremni stavek in ga v pogovoru opišejo – povedo, katere podatke vsebuje in katero ločilo stoji za njim.</p> <p>Nasvet: Učenci naj si za razvedrilo in za ponazoritev vloge dvopičja oz. vloge spremnega stavka ogledajo ilustracijo v tej nalogi in preberejo besedili v oblakih. Nato naj razložijo, zakaj sta levo od dvopičja narisani dve osebi.</p>
<p>8.</p> 	<p>Preberejo dvojico povedi. V obeh povedih pobarvajo spremni stavek; spremna stavka primerjajo in izberejo ustrezn odgovor na vprašanje o tem, ali sta spremna stavka enaka ali različna.</p> <p>V izhodiščnih povedih opazujejo drugi del. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kateri podatek vsebuje drugi del v prvi povedi; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Nato razmišljajo še o vlogi drugega dela v drugi povedi in ob napisanem vprašanju obkrožijo odgovor DA oz. NE.</p> <p>Opazujejo, ali se o prvotnem besedilu poroča v prvi povedi tako kot v drugi; odgovorijo na odločevalno vprašanje. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, v kateri povedi je prvotno besedilo obnovljeno, v kateri pa je dobesedno ponovljeno.</p> <p>Nato opazujejo še ločila v izhodiščnih povedih, in sicer najprej ločilo za spremnim stavkom, nato pa še narekovaje v prvi povedi. Odgovarjajo na vprašanja o ločilih.</p> <p>Na koncu preberejo nepopolne povedi in jih dopolnijo s ponujenima besedama; tako povzamejo temeljne značilnosti poročanja s premim govorom oz. z odvisnim govorom.</p>
<p>9.</p> 	<p>Preberejo povedi in razmišljajo o tem, ali se v njih poroča dobesedno oz. s premim govorom ali posredno oz. z odvisnim govorom; svoje rešitve zaznamujejo z znamenjem X na ustreznem mestu v preglednici.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj spremlja delo učencev in individualno preverja rešitve; učence naj spodbuja k pojasnjevanju svojih rešitev.</p> <p>Nato sodelujejo v pogovoru – povedo, ali po navadi poročajo o prvotnem govoru s premim ali odvisnim govorom, zakaj raje poročajo na tak način in kdaj morda le izberejo drugega.</p>

10.		<p>Postopoma si ogledajo ilustracije in preberejo besedili v oblăčkih. Prepoznajo sogovorca ter poročajo o tem, kdo je komu rekel in kaj mu je rekel; poročajo na oba načina – najprej dobesedno oz. s premim govorom, nato posredno oz. z odvisnim govorom.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učitelj naj spremlja samostojno delo učencev in individualno preverja rešitve; učence naj spodbuja k pogovarjanju o njihovih rešitvah, k samostojnemu prepoznavanju napak in k odpravljanju le-teh.</p>
11.		<p>Vadijo poročanje s premim govorom. Najprej preberejo prvo poved in ravna po navodilih: v povedi pobarvajo spremni stavek in za njim napišejo dvopičje, začetek prvotnega besedila zaznamujejo z narekovajem in napišejo prvo besedo z veliko začetnico, na koncu prvotnega besedila postavijo vprašaj in narekovaj.</p> <p>Na tak način odpravijo tudi napake v naslednjih dveh povedih.</p> <p><i>Nasvet:</i> Pri reševanju naloge si učenci lahko pomagajo tudi z zgledom – z besedilom v drugem oblăčku v ilustraciji na robu te naloge. Učitelj naj spremlja samostojno delo učencev in individualno preverja rešitve; učence naj spodbuja k pogovarjanju o strategijah reševanja naloge in o njihovih rešitvah ter k samostojnemu prepoznavanju svojih napak in k odpravljanju le-teh.</p>
12.		<p>Vadijo poročanje z odvisnim govorom. Najprej preberejo prvo poved in ravna po navodilih: v povedi pobarvajo spremni stavek in za njim napišejo vejico, na koncu povedi pa napišejo piko.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učitelj naj spremlja samostojno delo učencev in individualno preverja rešitve; učence naj spodbuja k pogovarjanju o strategijah reševanja naloge in o njihovih rešitvah ter k samostojnemu prepoznavanju svojih napak in k odpravljanju le-teh.</p>
13.	 	<p>Premi govor iz 11. naloge pretvarjajo v odvisni govor. Nato se pogovarjajo o svojih težavah pri pretvarjanju.</p>
14.	 	<p>Odvisni govor iz 12. naloge pretvarjajo v premi govor. Nato se pogovarjajo o svojih težavah pri pretvarjanju.</p>
15.		<p>Preberejo »Simonov spis« in razmišljajo, zakaj je učiteljica podčrtala dane besede; podčrtane besede zamenjajo z drugimi. Javno preberejo svoje rešitve; učitelj/eden od učencev naj na tablo napiše vsako novo besedo, s katero so učenci zamenjali ponovljeno besedo – tako nastane seznam t. i. glagolov rekanja.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učitelj naj vodi pogovor o neustreznosti ponavljanja iste besede ter o tem, kako lahko preprečimo ponavljanje. Učenci naj povedo, v katerih primerih lahko uporabimo glagole, zapisane na »seznamu« (npr. glagol vprašati lahko uporabimo v povedi Peter mu je rekel, kdo mu bo posodil planinske čevlje in čelado – ne moremo pa ga uporabiti v povedi Moj brat mu je rekel, da gre lahko z njim).</p>
16.	 	<p>Preberejo dvojico povedi ter povedo, ali sta povedi zapis prvotnega govora ali poročilo o njem; odgovora pojasnijo.</p> <p>V prvi povedi pobarvajo spremni stavek in opazujejo, ali mu sledi dobesedno ponovljeno besedilo ali obnova prvotnega besedila; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nato opazujejo sestavo druge povedi in v njej pobarvajo spremni stavek; pojasnijo svojo rešitev.</p> <p>Primerjajo izhodiščni povedi in dvakrat izbirajo med ponujenima trditvama (prva trditev se nanaša na sestavo povedi, druga pa na položaj spremnega stavka). Nato ustno odgovarjajo na vprašanja o položaju in zapisu spremnega stavka v drugi povedi.</p> <p>Berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo – tako povzamejo značilnosti premega govora ter opis dveh različic premega govora (tj. s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom oz. za njim).</p> <p><i>Nasvet:</i> Učitelj naj spremlja samostojno delo učencev in individualno preverja rešitve; učence naj spodbuja k pojasnjevanju in ponazarjanju svojih rešitev.</p>
17.	 	<p>Preberejo dvojici povedi s premim govorom. V vseh povedih pobarvajo spremni stavek. Dobesedne navedke prepisejo na ustrezno mesto v preglednici, in sicer glede na to, ali so bili dobesedni navedki za spremnim stavkom ali pred njim; pri prepisovanju pazijo na ločila.</p> <p>Nato primerjajo zapis dobesednega navedka za spremnim stavkom in pred njim ter ustno odgovarjajo na vprašanja o ločilih in zapisu prve besede.</p> <p>Na koncu berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo – tako povzamejo pravilo o zapisu dobesednega navedka za spremnim stavkom oz. pred njim.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učitelj naj spremlja samostojno delo učencev in individualno preverja rešitve; učence naj spodbuja k pojasnjevanju in ponazarjanju svojih rešitev.</p>

18. 	Povedi s premim govorom prepišejo tako, da zamenjajo zaporedje spremnega stavka in dobesednega navedka. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj spremlja samostojno delo učencev in individualno preverja, ali so učenci usvojili pravila pisanja obeh različic premega govora. Učence naj vodi pri prepoznavanju njihovih napak in pri odpravljanju le-teh.
19. 	V pravopisno pomanjkljivih povedih s premim govorom pobarvajo spremni stavek in odpravljajo pravopisne napake. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj spremlja samostojno delo učencev in individualno preverja, ali so učenci usvojili pravila pisanja obeh različic premega govora. Učence naj vodi pri prepoznavanju njihovih napak in pri odpravljanju le-teh.
20. 	Odpravljajo napake v pravopisno pomanjkljivih povedih s premim govorom. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj spremlja samostojno delo učencev; učencem, ki imajo težave, naj svetuje, naj najprej pobarvajo spremni stavek, nato pa se lotijo odpravljanja pravopisnih napak. Učence naj vodi pri prepoznavanju in odpravljanju njihovih napak.
21. 	Premi govor pretvarjajo v odvisnega.
22. 	Preberejo pravopisno pomanjkljivo besedilo s premim govorom ter vstavijo narekovaje. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj spremlja samostojno delo učencev. Z učenci, ki imajo težave, naj se pogovori o številu sogovorcev ter o tem, kaj je kdo izrekel. Učencem naj svetuje, da naj podčrtajo Janove replike z modrim svinčnikom, mamine pa z rdečim; nato naj jih opremijo z narekovaji. Rešitve naj preverja individualno, učence naj vodi pri prepoznavanju in odpravljanju napak.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?
 Kaj si se naučil o poročanem govoru? (Dopolni povedi.)
 Kaj si delal v tej enoti?
 Kaj si delal brez težav?
 S čim si imel težave?
 Kaj bi rad izboljšal?
 Kako si sodeloval s sošolci?
 Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

Ko komu poročamo o tem, kaj so drugi ljudje govorili ali pisali, povemo/napišemo,

- a) _____ je bilo rečeno ter
- b) _____ je to rekel in _____ je rekel.

Zato je vsaka poved, ki poroča o tem, kaj so govorili ali pisali drugi ljudje, iz _____ delov:

- a) eden vsebuje podatek o besedilu,
- b) drugi pa vsebuje podatek o _____ in naslovniku.

Tisti del povedi, ki vsebuje podatek o sporočevalcu in naslovniku, imenujemo _____ stavek.

O besedilu drugih ljudi lahko poročamo na dva načina:

- A) ponovimo ga dobesedno – v takem primeru pravimo, da poročamo s _____ govorom (npr. Janez je rekel Florijanu: » _____ .«).

- B) obnovimo ga s svojimi besedami – v takem primeru pravimo, da poročamo z _____ govorom (npr. *Janez je rekel Florijanu, _____.*)

Premi govor je iz spremnega stavka in dobesednega _____; ta po navadi stoji za spremnim stavkom (npr. _____), redko pa je pred njim (npr. _____).

Ko komu poročamo o tem, kaj so drugi ljudje govorili ali pisali, povemo/napišemo,

- a) kaj je bilo rečeno ter
- b) kdo je to rekel in komu je rekel.

Zato je vsaka poved, ki poroča o tem, kaj so govorili ali pisali drugi ljudje, iz dveh delov:

- a) eden vsebuje podatek o besedilu,
- b) drugi pa vsebuje podatek o sporočevalcu in naslovniku.

Tisti del povedi, ki vsebuje podatek o sporočevalcu in naslovniku, imenujemo spremni stavek.

O besedilu drugih ljudi lahko poročamo na dva načina:

A) ponovimo ga dobessedno — v takem primeru pravimo, da poročamo s premim govorom (npr. *Janez je rekel Florijanu: »Vrni mi radirko.«*).

B) obnovimo ga s svojimi besedami — v takem primeru pravimo, da poročamo z odvisnim govorom (npr. *Janez je rekel Florijanu, naj mu vrne radirko.*)

Premi govor je iz spremnega stavka in dobessednega navedka; ta po navadi stoji za spremnim stavkom (npr. *Janez je rekel Florijanu: »Vrni mi radirko.«*), redko pa je pred njim (npr. *»Vrni mi radirko,« je Janez rekel Florijanu.*).

1. Preberi besedili.

A

- A imaš tudi ti prenosni telefon?
- Seveda ga imam.
- A ga imaš tudi v šoli?
- Ja, vendar je izklopljen.

B

Matjaž je vprašal Boštjana: “A imaš tudi ti prenosni telefon?” Boštjan mu je odgovoril: “Seveda ga imam.” Matjaž je vprašal Boštjana, ali ga ima tudi v šoli. Andrej mu je odvrnil, da ga ima tudi v šoli, vendar je izklopljen.

Katero besedilo vsebuje dve vrsti podatka, tj. podatek o tem, kar je bilo rečeno, in podatek o sporočevalcu in naslovniku?

- a) Besedilo A.
- b) Besedilo B.

Iz tega besedila prepisi poved, s katero boš ponazoril zgornji odgovor.

Vstavi besedi *poročani* in *prvotni*.

Besedilo A je zapis _____ govora,

besedilo B pa je _____ govor.

Iz druge povedi v besedilu B prepisi dobessedni navedek.

Napiši, kako poimenujemo preostali del te povedi (to, kar ni dobessedni navedek).

Vstavi besedi *premi* in *odvisni*.

Druga poved v besedilu B je primer _____ govora,

tretja pa je primer _____ govora.

2. Na oba načina poročaj o tem, kaj so rekli učenci učitelju.

NE RAZUMEMO
VAŠEGA NAVODILA.

Učenci _____

Učenci _____

3. Dopiši ločili koncu povedi.

Aljaž je povedal Jakobu: “Med počitnicami grem z očetom jadrat

Jakob ga je vprašal: “Kam pa

Aljaž se je pohvalil: “Na otok Cres

Jakob je vzkliknil: “Tam sem že bil in mi je bilo zelo všeč

4. Povedi iz 3. naloge napiši tako, da boš zamenjal zapovrstje spremnega stavka in dobesednega navedka.

5. Premi govor pretvori v odvisnega.

Andraž nas je vprašal: “Kje ste hodili toliko časa?”

Zdravnica je pregledala otroka in mu rekla: “Imaš vneto grlo.”

Sošolka me je opozorila: “Ne cukaj me za lase!”

Tine je vprašal Andreja: “Ali bova pripravila plakat ali računalniško prosojnico?”

6. Odvisni govor pretvori v premega.

Učitelj je vprašal Petra, kaj je narobe z njim.

Peter mu je odgovoril, da je utrujen zaradi tekme.

Učitelj mu je naročil, naj prideta naslednji dan njegova mama in oče na govorilne ure.

Peter je obljubil učitelju, da jima bo povedal.

7. V besedilu odpravi napake.

Mama je stopila v sobo in zagledala razbito ogledalo. Janeza je vprašala "Kdo ga je razbil." "Jaz ga nisem." je mencal Franček. Saj vem, spet sta se v sobi igrala z žogo", se je jezila mama. "Nato je Franček rekel: "Janez je ni ujel, zato je priletela naravnost v ogledalo." Janez je pogledal mamo in ji rekel: No, vidiš, mama, nobeden ni kriv.

8. Odpravi ponavljanje podčrtanih besed.

Urška je rekla mami, naj jo pride iskat v šolo ob pol enih, da bosta šli na zdravniški pregled.

Mama ji je rekla, da takrat ne bo mogla priti, ker ima službo. Urška ji je nato rekla, da bo šla sama k zdravniku, ona pa naj jo pride iskat v zdravstveni dom takoj po službi. Mama ji je rekla, da bo prišla malo po drugi uri.

6 Po mojem mnenju

1. del, str. 53–64, predvideno število ur: 6

Operativni cilji:

- reševanje anketnega vprašalnika o knjigah/filmih,
- vpisovanje podatkov v preglednico,
- poročanje o rezultatih anketnega vprašalnika in njihovo presojanje,
- pisno izražanje kratkega mnenja o knjigi/filmu ... in utemeljevanje tega mnenja,
- branje ocene knjige,
- prepoznavanje okoliščin nastanka besedila,
- prepoznavanje teme in ključnih besed,
- prepoznavanje sporočevalčevega namena,
- povzemanje značilnosti ocene o knjigi,
- vrednotenje svojega besedila,
- oblikovanje besedila z računalnikom,
- prepoznavanje besed iz iste besedne družine,
- naštevanje besed iz iste besedne družine,
- določanje korena v besedah,
- pojasnjevanje svojih rešitev,
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *besedna družina*, *koren*.

Ciljna tema: Ocena (knjige).

Ocena je javno neumetnostno besedilo, v katerem sporočevalec na poljuden način vrednoti (tj. hvali ali graja) umetniško ali strokovno delo (npr. knjigo, film, TV-oddajo, gledališko, operno ali baletno predstavo, koncert, razstavo ipd.), zato spada med vrednotenjska besedila. Sporočevalec skuša z oceno vplivati na prejemnikovo mnenje in ga spodbuja k lastni presoji zadeve, hkrati pa sili h kritičnemu premisleku tudi avtorja umetniškega oz. strokovnega dela.

V oceni knjige tvorec najprej navede splošne podatke o knjigi, npr. njen naslov, ime avtorja, ime založbe, ki je knjigo izdala, in leto izdaje. Nato ovrednoti njeno vsebino – z vrednotenjskimi pridevniki in prislovi (npr. *napeto*, *zanimivo*, *duhovito*) izrazi svoje osebno (naklonjeno ali nenaklonjeno) mnenje o knjigi in ga skuša utemeljiti s čim objektivnejšimi merili. Ocena se lahko konča s splošnim mnenjem o vrednosti in pomenu ocenjevane knjige.

Tvorec ocene mora o knjigi, ki jo ocenjuje, veliko vedeti. Ker gre za njegovo osebno mnenje, se mora pod oceno podpisati z imenom in priimkom.

Ciljna tema: Besedna družina.

Besedno družino predstavljajo besede z istim korenem (torej besede, ki so nastale iz istega korena), npr. *miza*, *mizica*, *omizje*, *mizar*, *namizni*.

Koren je izhodiščni oz. temeljni pomenski del besede (npr. *-miz-*). Besedam ga določamo tako, da jih razstavljamo na »prafaktorje«, tj. morfeme (npr. *na-miz-n-i*, *miz-ar-sk-i*, *o-miz-j-e*); tako pridemo do osnovne pomenske sestavine besede oz. do osnovnega morfema s konkretnim/stvarnim pomenom – do korena (npr. *-miz-*).

Ko besedam določamo koren, moramo biti pozorni ne le na enako tvarno stran, temveč predvsem na enak pomen. Tvarna stran korena je namreč v besedah pogosto nekoliko spremenjena, zato ga je včasih težko prepoznati kot istega (npr. *rok-a* – *na-roč-je*); zlasti končni glas je pogosto precej prilagojen glasovnemu okolju.

Opozorilo: Učenci v šestem razredu razvrščajo besede v besedne družine, naštevajo besede iz iste besedne družine, prepoznajo besede iz iste besedne družine, besedam določajo koren ipd. Cilj vseh teh dejavnosti je predvsem ta, da bi učenci spoznali tudi to vrsto pomenske povezanosti besed. Ker ima pri tem težave veliko učencev, jim mora pomagati strokovno ustrezno podkovani učitelj.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Rešujejo motivacijski vprašalnik – ob ponujenih dvojicah razmišljajo, katere knjige so jim všeč, ter obkrožijo črke pred izbranimi značilnostmi. Nato javno preberejo svojo izbiro, zberejo odgovore sošolcev in sošolk ter z ustreznimi številkami dopolnijo dano preglednico. Sodelujejo v pogovoru – poročajo o svojih ugotovitvah (po spolu), primerjajo odgovore učenk in učencev, poročajo o prevladujočem mnenju v razredu ipd. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj bo pozoren na mnenja dečkov (če se ločijo od mnenj deklic) in se o tem pogovarja z učenci.
2. 	Na list papirja ali v zvezek napišejo mnenje o svoji najljubši knjigi/televizijski oddaji/filmu; mnenje skušajo tudi utemeljiti. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj spodbudi učence h komentarju ilustracije v tej nalogi.
3. 	Na glas preberejo besedilo.
4. 	Napišejo odgovore na prva štiri vprašanja. Nato še enkrat preberejo besedilo. Po branju dopolnijo miselni vzorec. Potem ob miselnem vzorcu javno odgovorijo na četrto in peto vprašanje v tej nalogi. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj spodbudi vsaj tri učence, naj govorno nastopijo ob dopolnjenem miselnem vzorcu. Pred nastopom jih opozori na to, naj tvorijo smiselno poved.
5. 	Najprej sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o vsebini besedila iz 3. naloge. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o vlogi 2. odstavka v besedilu iz 3. naloge; obkrožijo črke pred izbranimi odgovoroma.
6. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o sporočevalčevem namenu, izrekajo svoje mnenje ipd.
7. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kakšno mnenje ima sporočevalec o knjigi; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Povedo, ali sporočevalec knjigo hvali ali graja; pri odločanju o tem si lahko pomagajo z ilustracijo in besediloma v oblakih. Preberejo povedi z raznimi mnenji, presojujejo ustreznost teh mnenj ter prečrtajo neustrezna mnenja. Za razvedrilo si ogledajo ilustracijo na koncu te naloge in preberejo besedilo v oblaku; povedo, na katero besedo (oz. mnenje) se navezujeta ta ilustracija in besedilo.
8. 	Berejo nepopolni povedi in ju dopolnijo – tako tvorijo preprosto definicijo ocene in povzamejo njene značilnosti.
9. 	Še enkrat preberejo naslov izhodiščnega besedila in se pogovarjajo o njem (povedo, kaj je z njim izraženo, presojuje naslov in utemeljuje svoje mnenje).
10. 	Še enkrat preberejo zaključek izhodiščnega besedila in se pogovarjajo o njem (izrekajo svoje mnenje ipd.).
11. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o naslovniku ocene in o sporočevalčevem namenu ter pojasnjujejo odgovor.

12.	 	V izhodiščnem besedilu poiščete tisti del, v katerem je Filip izrazil svoje mnenje o bralnih interesih svojih vrstnikov. Nato povedo, ali se strinjajo s Filipovim mnenjem o bralnih interesih vrstnikov, in pojasnijo svoj odgovor. Nato na podlagi Filipove ocene sklepajo, katere knjige so verjetno všeč Filipu; živijo se vanj in »v njegovem imenu« izpolnijo vprašalnik iz 1. naloge (in sicer tako, da na prazen list papirja prepišejo črke pred izbranimi odgovori). Prepisane odgovore primerjajo s svojimi in javno povedo, ali so jim všeč enake knjige kot Filipu.
13.		Sodelujejo v pogovoru – izrekajo svoje strinjanje/nestrinjanje s Filipovim mnenjem, da si mladi bralci radi izmišljajo nadaljevanje zgodbe, ter skušajo razložiti Filipovo mnenje, da se junaki ne borijo samo z orožjem, temveč tudi s pametjo. Povedo, ali se s tem mnenjem strinjajo ali ne.
14.	 	Doma še enkrat preberejo svojo oceno iz 2. naloge in jo primerjajo s Filipovo; pri prepoznavanju pomanjkljivosti si pomagajo tudi z navodili v 14. nalogi. Nato popravljajo svojo oceno, jo dopolnijo oz. iz nje kaj izločijo. Oceno prepišejo (lahko na računalnik, npr. v računalniški učilnici). V šoli glasno preberejo svojo oceno; sošolci presoja oceno in glasno branje (oz. njeno javno predstavitev). <i>Nasvet:</i> Učenci lahko prilepijo svoje ocene na plakat ali oglasno desko ter jih tako predstavijo drug drugemu, razredniku, drugim učiteljem, staršem ipd.
15.		Besedam iz izhodiščnega besedila pripišejo sopomenke. <i>Nasvet:</i> Učenci naj rešujejo naloge do podpoglavja Besedna družina doma, svoje rešitve pa naj preverijo z Rešitvami.
16.		Danim besedam pripišejo protipomenke.
17.		Preberejo dvojice besed in napišejo, ali sta besedi sopomenki ali protipomenki.
18.		Poimenovanjem za moške osebe pripišejo poimenovanja za ženske.
19.		Berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo s pravilnimi oblikami besed iz oklepajev.
20.		Preberejo poved in v njej podčrtajo samostalnike. Te nato prepišejo v preglednico ter jim določijo spol in število. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj individualno preverja rešitve učence; po potrebi naj učence spomni na to, kaj so o samostalnikih izvedeli v 5. razredu.
21.		V besednih zvezah podčrtajo pridevnike. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katere vrste so podčrtani pridevniki; nato obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj individualno preverja rešitve učencev; če učenci ne znajo določiti vrste pridevnikov, naj jim pomaga tako, da jih spodbuja k razmišljanju o tem, kaj je z njimi poimenovano (tj. lastnost, vrsta ali svojina), oz. k razmišljanju o ustrezni vprašalnici (tj. kakšen, kateri, čigav).

Besedna družina

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Ogledajo si sličice in napišejo poimenovanja za narisane predmete. Primerjajo zgradbo napisanih besed. Obkrožijo črko pred tisto trditvijo, ki izraža njihovo ugotovitev. V besedah podčrtajo enaki del.
2. 	Preberejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako tvorijo preprosto definicijo korena besede.
3. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj je koren danih besed; obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo. <i>Nasvet:</i> To nalogo naj učenci rešujejo frontalno; učitelj naj učencem pojasni, zakaj je pravilna samo ena rešitev.

4.		Opazujejo besede iz iste besedne družine; v njih obkrožijo koren in tega prepisejo. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj frontalno preveri rešitve (učenci naj napišejo korene na tablo).
5.		Postopoma berejo dane besede – za vsako v 1. odstavku izhodiščnega besedila poiščejo besedo z istim korenem ter jo prepisejo; dvojici besed nato pripišejo še koren. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj spodbuja učence k samostojnemu delu; spremlja naj njihovo delo ter jim pomaga, če je potrebno.
6.	 	Sodelujejo v pogovoru – razložijo pomen danih besed ter povedo, ali so povezane z besedo <i>roka</i> ; svoje mnenje utemeljijo. Razmišljajo o korenu danih besed ter odgovorijo na odločevalno vprašanje. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj se je zgodilo z zadnjim glasom v korenu; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom in tega dopolnijo. <i>Nasvet:</i> To nalogo naj učenci rešujejo frontalno (ob učiteljevi pomoči).
7.	 	Preberejo dvojice besed in razložijo njihov pomen. Nato v besedah podčrtajo koren in ga prepisejo. Povedo, kaj se je zgodilo s korenem v eni besedi iz dvojice. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj spodbuja učence k samostojnemu delu; spremlja naj njihovo delo ter jim pomaga, če je potrebno.
8.		Berejo besede, v njih podčrtajo koren ter ga prepisejo.
9.		Preberejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako povzamejo značilnosti besedne družine.
10.	 	Preberejo dvojice besed in razložijo, kaj pomenijo. Nato v njih podčrtajo koren. Razmislijo, ali sta besedi v vseh dvojicah iz istega korena. Potem obkrožijo črko pred besedama z istim korenem in pojasnijo svojo rešitev. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj spodbuja učence k samostojnemu delu; spremlja naj njihovo delo ter jim pomaga, če je potrebno. Rešitve naj preverja frontalno.
11.	 	Preberejo skupine besed; v vsaki skupini prečrtajo besedo, ki ne spada v isto besedno družino kot preostale. Nato javno predstavijo svoje rešitve in jih pojasnijo.
12.		Preberejo napisane povedi. K vsaki podčrtani besedi pripišejo samostalnik in pridevnik iz iste besedne družine. <i>Nasvet:</i> Učenci naj rešijo nalogo doma; svoje rešitve naj preverijo z Rešitvami.
13.		Doma napišejo povedi z napisanimi besedami. Nato jih v šoli javno preberejo. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj preverja razumevanje danih besed.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil temeljni cilj prvega dela te enote?

Kaj si se naučil o oceni knjige? (Odgovori na vprašanja.)

Kaj je bil temeljni cilj drugega dela te enote?

Kaj si se naučil o besedni družini? (Dopolni povedi.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

Vir

M. Z., Slovenske pravljice, prirejeno po Delu, junij 2002.

Kaj izražamo v OCENI knjige/filma ...? _____.

Kaj dela sporočevalec v pozitivni oceni? _____.

Kaj dela pa v negativni? _____.

Ali mora svoje mnenje tudi utemeljiti? _____.

Ali mora delo, ki ga ocenjuje, dobro poznati? _____.

Zakaj? _____.

Kaj izražamo v OCENI knjige/filma ...? Svoje mnenje.

Kaj dela sporočevalec v pozitivni oceni? Hvali.

Kaj dela pa v negativni? Graja.

Ali mora svoje mnenje tudi utemeljiti? Da.

Ali mora delo, ki ga ocenjuje, dobro poznati? Da.

Zakaj? Ker lahko vrednoti samo tisto, kar dobro pozna.

BESEDNA DRUŽINA združuje besede iz istega _____.

Npr. zboleti, _____, _____ ...

KOREN je tisti del besede, ki nosi osnovni _____ besede.

Npr. *sadež*, *nasad*, *sadovnjak* — koren: -_____ -

BESEDNA DRUŽINA združuje besede iz istega korena.

Npr. *zboleti*, *bolezen*, *bolečina* ...

KOREN je tisti del besede, ki nosi osnovni pomen besede.

Npr. *sadež*, *nasad*, *sadovnjak* — koren: -*sad*-

1. Preberi besedilo.

Bogato domače izročilo spet v knjigi

Slovenske pravljice v najnovejši izdaji (2002) založbe Nova revija in po izboru Jane Unuk obsegajo 101 pravljico; toliko jih doslej še ni bilo v nobeni slovenski knjigi pravljič za splošno rabo. V knjigi so zbrane ljudske pravljice, pripovedke, legende in basni, kot so jih zapisali zbiratelji po pripovedovanju ljudskih pripovedovalcev. Zapisane so bile na vseh koncih in krajih, kjer živijo Slovenci; razveseljivo je, da so v knjigo vključene tudi pravljice z avstrijske Koroške, iz Porabja, Benečije in Režije. Nekaj je tudi napol avtorskih pripovedk; te so na podlagi ljudskega pravljičnega izročila napisali Josip Jurčič, Janez Trdina, Fran Milčinski, Dragotin

Kette, Lojze Zupanc, Pavle Rožnik, Marjan Tomšič ...

Vsako pravljico je s črno-belimi ilustracijami opremil akademski slikar Rudi Skočir. Njegove ilustracije so odlično dopolnilo.

Odločitev založbe, da v novi knjižni zbirki *Pravljice* najprej izda *Slovenske pravljice*, je vredna pohvale, saj je treba začeti pri domačem izročilu; to je zelo bogato, toda žal še premalo znano.

M. Z.

Prerejeno po Delu, junij 2002.

Odgovori.

Kdo je napisal besedilo? _____

Kje je bilo objavljeno? _____

O čem govori? _____

2. S pisanimi črkami dopolni preglednico.

NASLOV KNJIGE:	
IZBOR:	
ILUSTRACIJE:	
ZALOŽBA:	
ZBIRKA:	
LETO IZIDA:	

3. Obkroži DA, če trditev drži, oz. NE, če ne drži.

Večino pravljič v Slovenskih pravljičah so napisali neznani ljudski pripovedovalci.

DA NE

Pravljice v knjigi *Slovenske pravljice* so iz raznih slovenskih krajev.

DA NE

Nekaj pravljič iz Slovenskih pravljič so napisali znani slovenski pesniki in pisatelji.

DA NE

Pred to knjigo so izšle druge knjige slovenskih pravljič.

DA NE

4. Obkroži.

Kaj pisec meni o knjigi?

- a) Njegova ocena knjige je pozitivna.
- b) Njegova ocena knjige je negativna.
- c) Ne more se odločiti, ali je knjiga dobra ali slaba.

5. Obkroži črko pred pravilnimi trditvami.

- a) Pisec je pohvalil naslov knjige.
- b) Pisec je pohvalil količino zbranih pravljic.
- c) Pisec je pohvalil izbor pravljic.
- č) Pisec je pohvalil tisk.
- d) Pisec je pohvalil odločitev založbe, da je začela zbirko prav s to knjigo.

6. Prepiši poved, iz katere si prepoznal, da je pisec pohvalil ilustracije v knjigi.

7. Preberi naslednje besede.

knjiga, knjigarna, knjigovez, knjigarnar, knjigovodja

Zapisane besede imajo en del enak. Izpiši ga. _____

8. V vsaki vrsti prečrtaj besedi, ki ne spadata v isto besedno družino.

sadež, nasad, limona, sadovnjak, sodnik, sadje

pravljica, pravljicar, pravljичnost, pravičnost, pravljичen, pravnica

pismen, pisniti, pisker, pismo, napis, pisarna

ljudski, ljudje, poljub, ljudožerec, ljubosumnost, ljudstvo

9. Besedam iz iste besedne družine določi koren.

slikar, slikarstvo, slikati - _____ -

kazalec, pokazati, ukaz - _____ -

omizje, mizar, namizni - _____ -

glasbenik, glasbilo, oglas - _____ -

šivati, šivilja, šivanka - _____ -

10. Besede združi v besedne družine in jim določi koren.

kamenček, delovodja, kamnosek, zdelan, delo, ljubljén, ljubitelj, okamel, ljubezen

KOREN	- -	- -	- -

7 Dobro blago se samo hvali

1. del, str. 65–76, predvideno število ur: 5

Operativni cilji:

- pripovedovanje o svojih izkušnjah z reklamami in nakupi,
- branje in poslušanje/gledanje reklame,
- kritično sprejemanje reklam,
- prepoznavanje propagandnih besednih in nebesednih prvin,
- izražanje in utemeljevanje svojega mnenja,
- povzemanje značilnosti reklame,
- pogovarjanje o potrošništvu in smiselnosti nakupov,
- branje in izpolnjevanje naročilnice,
- uporaba znanja v vsakdanjem življenju.

Ciljna tema: Reklama.

Reklama je propagandno besedilo (oz. besedilo ekonomske propagande) – sporočevalec želi z njim pridobiti naslovnik, da bi kupil njegov izdelek/uporabil njegovo storitev ipd. Ker ga želi prepričati, da je predstavljeni izdelek ... zanj najboljši/najustrežnejši in da bo z njegovim nakupom potešil vse svoje potrebe in želje oz. da bo postal srečnejši, pri predstavitvi izdelka ... ni natančen, temveč predvsem hvali njegove posebnosti in njegovo učinkovitost; pri tem uporablja take besedne in nebesedne prvine, ki pritegnejo naslovnikovo pozornost in zbujajo prijetna čustva. Prednosti in učinkovitost izdelka ... pogosto poudarja s pritegovanjem majhnih otrok, srečnih družin, znanih oseb (športnikov, igralcev), strokovnjakov (zdravnikov, zobozdravnikov) ali statističnih podatkov (v preglednicah). Na naslovnika skuša vplivati s kratkim, duhovitim, privlačnim besedilom, brez zahtevnega miselnega utemeljevanja; dele vidne oz. zapisane reklame napiše z različno velikimi in oblikovanimi črkami, pogosto doda še fotografije/ilustracije in geslo, tj. kratko poved (na začetku ali na koncu besedila), ki je vsebinsko in jezikovno nenavadna, pogosto pa tudi likovno poudarjena.

Nekateri tvorci reklam skušajo na razne načine vplivati na ljudi, da bi čim bolj kupovali ponujane izdelke, čeprav jih sploh ne potrebujejo ali pa so celo škodljivi. Zato je treba poznati te prijeme in jih sprejemati zelo kritično.

Tvorjenje reklam je družbeno odgovorno dejanje, zato ga urejajo posebne zakonske določbe.

Opozorilo: Učenci se v vsakdanjem življenju nenehno srečujejo z besedili ekonomske propagande (te uporabniki imenujemo reklame, njihovi avtorji pa oglasi), vendar pa jih pogosto sprejemajo kot prikazovalna besedila, torej kot besedila, s katerimi želi sporočevalec obogatiti njihovo znanje (ne pa vplivati na njihov nakup), oz. jih sprejemajo nekritično in so prepričani, da so vsi podatki v takem besedilu resnični, da bodo srečnejši, če bodo imeli ponujeni izdelek, in da ga morajo imeti.

Učitelj naj učence spodbuja h kritičnemu sprejemanju reklam, k pripovedovanju o svojih izkušnjah, k pogovarjanju o namenu tvorcev reklam, o značilnih prvinah reklam, o potrošništvu, o smiselnosti svojih nakupov itd.

Ciljna tema: Naročilnica.

Naročilnica je besedilo, s katerim sporočevalec naroča naslovniku, naj mu nekaj pošlje/naredi, ter mu zagotavlja, da bo naročeno blago/storitev sprejel in ga/jo plačal v navedenem roku.

Naročilnica ima po navadi obliko obrazca oz. vprašalnika – tega izpolnimo tako, da na ustrezna mesta napišemo zahtevane podatke. Če pa obrazca za naročilo ni, moramo sami napisati naročilnico, in sicer kot uradni dopis.

Predstavitve dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Sodelujejo v motivacijskem pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o svojih izkušnjah z nakupovanjem. <i>Nasvet:</i> Učitelj lahko motivira učence tudi s pogovorom o ilustraciji pod naslovom učne enote.
2. 	Berejo besedilo.
3. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o namenu tvorca besedila iz 2. naloge; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
4. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kako je tvorec besedila iz 2. naloge izrazil svoj namen; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
5. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti besedila iz 2. naloge; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
6. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o nebesednih spremljevalcih besedila iz 2. naloge.
7. 	Berejo nepopolni povedi in ju dopolnijo. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj vpraša učence, ali poznajo še kateri izraz za to besedilno vrsto (tj. za reklamo); pove naj jim, da avtorji teh besedil po navadi uporabljajo izraz oglas. Učenci naj si zato poleg izraza reklama pripišejo še oglas.
8. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o temi besedila iz 2. naloge.
9. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katere vrste podatkov o slovarju vsebuje besedilo iz 2. naloge; obkrožijo črke pred izbranimi odgovori. Presojajo, ali vsebuje besedilo iz 2. naloge natančne podatke; nato prepisejo samo natančne podatke. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj frontalno preveri rešitve; pri tem naj spodbuja učence k razmišljanju o tem, ali so podatki »več kot 12.000 iztočnic«, »z raznih področij«, »veliko ilustracij« natančni ali ne. Tako naj učenci prepoznajo eno od značilnosti reklam: nenatančnost podatkov.
10. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o geslu v besedilu iz 2. naloge ter izrekajo svoje interpretacije »približnih« podatkov o slovarju in vrednotenjskega izraza sodobno; svoje mnenje utemeljijo. <i>Nasvet:</i> Če imajo učenci težave z razumevanjem dobesednega in prenesenega pomena gesla (Slovar za vsak žep), naj si ogledajo »strip« v tej nalogi in se o njem pogovorijo.
11. 	Ob ponujenih odgovorih na tri vprašanja razmišljajo o vrsti danih besed, o vprašalnici zanje in o njihovi poimenovalni vlogi; nato obkrožijo črko pred ustreznim odgovorom na vsako vprašanje. Sodelujejo v pogovoru – odgovorijo na odločevalno vprašanje o predstavah, ki jih v ljudeh vzbudijo dane besedne zveze, ter razložijo, zakaj imamo ljudje različne predstave.
12. 	Sodelujejo v pogovoru v izražajo svoje mnenje o reklamah ter povedo, kako je učinkovala nanje.
13. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o svojih izkušnjah z reklamami, vrednotijo reklame ipd. Javno pripovedujejo o svojem nakupu pod vplivom reklame.
14. 	Ogledajo si posneti reklami.
15. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o številu posnetih reklam, o namenu njihovih tvorcev ter o naslovnikih, vrednotijo reklami ipd.
16. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj se ponuja v reklamah, ki so si ju ogledali; nato povežejo ustrezne podatke.

17.		<p>Preberejo vprašanja v tej nalogi, nato si še enkrat ogledajo prvo reklamo.</p> <p>Po ogledu sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o okoliščinah nastanka te reklame, o njeni temi, o vlogi nebesednih prvin, propagandnih prvinah ipd.</p> <p>Nato dopolnijo nepopolni povedi (iz reklame); sodelujejo v pogovoru o teh dveh povedih.</p>
18.		<p>Najprej preberejo vprašanja v tej nalogi, nato si še enkrat ogledajo drugo reklamo.</p> <p>Po ogledu sodelujejo v pogovoru o drugi reklami.</p>
19.		Berejo besedilo (naročilnico).
20.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti besedila iz 20. naloge ter o njegovi rabi v vsakdanjem življenju; nato obkrožijo črki pred izbranimi rešitvama.
21.		Sodelujejo v pogovoru v odgovarjajo na vprašanja o naročilnici iz 20. naloge in o njenem izpolnjevanju.
22.		Berejo napisane trditve o ceni knjige oz. o plačilu knjige, te primerjajo s podatki v prebranem besedilu ter presojujejo njihovo resničnost (obkrožijo DA ali NE).
23.		<p>Najprej napišejo odgovor na prvo vprašanje (tj. iz naročilnice prepisejo besedno zvezo, s katero naročnik zagotavlja svoj nakup).</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o pomenu prepisane besedne zveze in o tem, kako bi ga še lahko izrazili; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom oz. pred izbranimi odgovoroma.</p> <p>Napišejo, s čim se naročnik še zaveže, da bo plačal.</p> <p>Nato se pogovarjajo o tem, kaj pomeni napisana poved v zadnjem vprašanju v tej nalogi.</p> <p>Nasvet: Učenci naj si za razvedrilo ogledajo ilustracijo ob robu te naloge, preberejo besedilo v oblaku ter ga komentirajo.</p>
24.		Izpolnjujejo naročilnico.
25.		<p>Razdelijo se v dvojice. Ogledajo si, kako je sošolec izpolnil naročilnico, in to primerjajo s svojo; nato se v dvojicah pogovarjajo o svojem delu – pri tem si pomagajo z zapisanimi vprašanji v tej nalogi.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj spremlja delo dvojic; učenca v dvojici naj mu poročata o svojih ugotovitvah, težavah ipd.</p>
26.		<p>Doma poiščejo naročilnico in jo izpolnijo.</p> <p>V šoli nadaljujejo z delom v dvojicah – izmenjajo si naročilnice in preverijo, ali so jih rešili prav, ter se pogovorijo o svojih ugotovitvah.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj spremlja delo dvojic; učenca v dvojici naj mu poročata o svojih ugotovitvah, težavah ipd.</p>
27.		<p>Preberejo besede in prečrtajo besedo, ki ne spada v isto besedno družino.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj frontalno preveri rešitve; učenci naj pojasnijo svoje rešitve, in sicer tako, da besedam v skupini določijo korene in povedo, zakaj ena beseda ne spada v besedno družino.</p>
28.		Iz naročilnice v 20. nalogi prepisejo osebni zaimek, mu določijo osebo in število ter napišejo, kdo je z njim poimenovan.
29.		Iz danih besednih zvez prepisejo samostalnike ter jim določijo spol in število.
30.		<p>Preberejo kratko besedilo. Nato v njem podčrtajo povedi, s katerimi se poroča o pogovoru.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo, kaj vsebujejo podčrtane povedi (tj. kako poročajo o prvotnem besedilu); obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nato v podčrtanih povedih opazujejo položaj spremnega stavka in dobesednega navedka ter napišejo, kje stoji spremni stavek. Spremni stavek prestavijo v drug položaj in na ta način napišejo vse tri podčrtane povedi.</p>

Potem poročajo o Petrovem, maminem in očetovem besedilu tako, da ga obnovijo (torej napišejo povedi z odvisnim govorom).

Nasvet: Učitelj naj spremlja samostojno delo učencev. Če imajo učenci težave s prepoznavanjem povedi s poročanim govorom, naj jim najprej pomaga tako, da z njimi ponovi, kaj je značilno za take povedi (tj. dvodelna sestava – iz spremnega stavka in iz podatka o besedilu prvotnega govora), nato pa jim pomaga prepoznati take povedi; nato naj učenci ponovijo, kaj je značilno za premi govor in kaj za odvisnega, ter s tem znanjem opazujejo podčrtane povedi itd.

Ko reši celo nalogo večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve – učenci naj jih tudi utemeljijo; na tablo naj napišejo povedi, ki se začnejo z dobesednim navedkom, in povedi z odvisnim govorom.

Učitelj naj učence usmerja pri presojanju zapisa teh povedi ter jih spodbuja k odpravljanju napak v delovnem zvezku.

31.

Iz besedila v 31. nalogi prepišejo osebne zaimke, jim določijo osebo in število ter napišejo, kdo je z njimi poimenovan.

Učencevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o reklami in naročilnici? (Dopolni povedi.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

REKLAMA je besedilo, s katerim želi sporočevalec _____
na naslovnika, da bi _____ njegov izdelek.

NAROČILNICA je besedilo, s katerim sporočevalec _____
naslovniku, naj mu nekaj pošlje/naredi, ter mu _____,
da bo naročeno blago/storitev sprejel in ga/jo _____
v navedenem roku.

REKLAMA je besedilo, s katerim želi sporočevalec vplivati
na naslovnika, da bi kupil njegov izdelek.

NAROČILNICA je besedilo, s katerim sporočevalec naroča
naslovniku, naj mu nekaj pošlje/naredi, ter mu zagotavlja,
da bo naročeno blago/storitev sprejel in ga/jo plačal
v navedenem roku.

1. Preberi besedilo.

Svet je tvoj – najdeš ga v reviji

GEA

Popestrite si življenje in skupaj z revijo **GEA** odkrivajte koticke Slovenije in drugih krajev po svetu. V reviji **GEA** boste vsak mesec našli veliko idej za ekskurzije, zato se bodo vaši dnevi spremenili v pravo pustolovščino.

Izjemne fotografije, odlični avtorji in drugi sodelavci vam bodo odstirali zanimivosti iz sveta živali in rastlin, iz zgodovine in arheologije, fizike in matematike ...

IZKORISTITE IZJEMNO PRILOŽNOST IN SE NAROČITE

NA REVISO **GEA 20 % CENEJE.**

Letno izide 12 številke revije **GEA**, in sicer vsako prvo sredo v mesecu. Obseg revije **GEA**: 84 strani. Cena posamezne številke revije **GEA**: 730 SIT za naročnike, 780 SIT v prosti prodaji. Ob dvoletnem naročilu na revijo **GEA** še 20-odstotni popust!

Informacije in naročanje: 01 241 32 06 (24 ur na dan), www.mladinska.com/revije

☐ **DA, naročam revijo **GEA**, za dve leti. 24 številke za 14.976 SIT.**

☐ **DA, naročam revijo **GEA**, za eno leto. 12 številke za 8.760 SIT.**

Ime: _____ Priimek: _____

Naslov: _____

Poštna št. _____ Kraj: _____

Telefon: _____ Datum rojstva: _____

Datum naročila: _____ Podpis naročnika: _____

DDV je všteti v ceno.

Znesek naročnine bom poravnal/-a v enkratnem znesku po prejemu položnice. Po preteku tega obdobja želim ostati naročnik/-ica revije **GEA** in jo prejemati po naročniški ceni do pisnega preklica.

Mladinska knjiga Založba, d. d., Ljubljana, Slovenska 29, 1000 Ljubljana

2. Čemu je sporočevalec tvoril to besedilo?

- a) Da bi bralec pohvalil revijo.
- b) Da bi se bralcu zahvalil za revijo.
- c) Da bi se bralec naročil na revijo.
- č) Da bi bralca seznanil z izidom nove slovenske revije.

3. Besedilo je iz dveh delov. Kako ju imenujemo? (Izbiraj med besedami: *naročilnica, cenik, ocena, vprašalnik o podatkih, reklama.*)

Kako imenujemo prvi del? _____

Kako imenujemo drugi del? _____

4. Iz besedila prepisi s pisanimi črkami

a) besedo, ki pritegne pozornost bralca: _____

b) dve povedi, ki pritegneta pozornost bralca: _____

Napiši, s čim pritegne pozornost bralca beseda. _____

In s čim pritegneta pozornost bralca povedi? _____

5. Iz besedila prepisi besedo ali besede, s katerimi sporočevalec hvali revijo.

6. V besedilu je dvakrat omenjeno, da se revijo splača naročiti za dve leti. Prepisi, kako je drugič napisano, da revija stane 20 % ceneje.

7. Ali naslednje trditve držijo ali ne?

Revija je mesečnik.	DA	NE
Ima 12 strani.	DA	NE
Vsak mesec izide na isti dan v tednu.	DA	NE
Lahko jo naročim za pol leta.	DA	NE
Naročnino lahko plačam v več obrokih.	DA	NE
Če po obdobju, za katero sem plačal naročnino, ne želim več prejemati revije, jo moram pisno odpovedati.	DA	NE

8. Dopolni s številkami: 624, 730, 780.

Cena posamezne številke za plačnike v trgovini ali kiosku je _____ SIT.

Cena posamezne številke za plačnike enoletne naročnine je _____ SIT.

Cena posamezne številke za plačnike dvoletne naročnine je _____ SIT.

9. Obkroži črko pred ustreznim nadaljevanjem.

Na revijo se lahko naročim

- a) v šoli.
- b) po telefonu.
- c) pisno.
- č) po elektronski pošti.

10. Prepiši naslov, na katerega boš poslal naročilnico.

11. Izpolni naročilnico iz 1. naloge.

12. Zakaj je treba na naročilnico napisati točen naslov?

13. Iz naslednje povedi prepiši v preglednico samostalnike ter jim določi spol in število.
Popestrite si življenje in skupaj z revijo Gea odkrivajte kotičke Slovenije in drugih krajev po svetu.

SAMOSTALNIK	SPOL	ŠTEVILO

14. Iz naslednje povedi prepiši osebni zaimek, določi mu osebo in število ter pripiši besedo, namesto katere stoji.

Svet je tvoj – najdeš ga v reviji Gea.

OSEBNI ZAIMEK	OSEBA	ŠTEVILO	BESEDA, NAMESTO KATERE STOJI

8 Zaradi če čebula ni bula

1. del, str. 77–85, predvideno število ur: 3

Operativni cilji:

- logično razmišljanje (tj. prepoznavanje vzroka in posledice),
- tvorjenje povedi z vzročno-posledično povezanima dejanjema,
- izrekanje vzročnega dejanja z odvisnim stavkom in s predložno zvezo,
- pravilni zapis obeh načinov izrekanja vzročnega dejanja,
- logično razmišljanje (tj. prepoznavanje pogoja in želje/načrta),
- tvorjenje povedi s pogojnim razmerjem,
- pravilna raba vzročnega, posledičnega in pogojnega veznika,
- pravilna raba vejice med glavnim in odvisnim stavkom oz. med odvisnim in glavnim stavkom.

Ciljna tema: Vzročno-posledično razmerje med dejanjema/stanjema.

Dejanja/stanja, o katerih govorimo ali pišemo, so pogosto povezana vzročno-posledično; to pomeni, da eno dejanje/stanje povzroči nastanek naslednjega, zato je to drugo dejanje/stanje posledica predhodnega (prim. *Tjaša ima rada pse /vzrok/ → naročila se je na revijo Moj pes /posledica/*).

Vzročno-posledično povezani dejanji lahko predstavimo na dva osnovna načina, tj. tako,

- da ju postavimo v pravilno časovno zaporedje (torej najprej navedemo vzročno dejanje, nato pa posledično) ter izrazimo vzrok z besedo *ker* (npr. *Ker ima Tjaša rada pse, se je naročila na revijo Moj pes.*) ali posledico z besedo *zato* (npr. *Tjaša ima rada pse, zato se je naročila na revijo Moj pes.*) ali
- da ju ne postavimo v pravilno časovno zaporedje, temveč najprej navedemo drugo oz. posledično dejanje, za njim pa prvo oz. vzročno dejanje – v takem primeru lahko izrazimo samo vzrok, in sicer z besedo *ker* (npr. *Tjaša se je naročila na revijo Moj pes, ker ima rada pse.*).

Prvi način (tj. vzrok → posledica) je sintetični, drugi (posledica → vzrok) pa je analitični – z njim razlagamo nastanek dejanja/stanja/pojava.

Poleg teh dveh osnovnih načinov (ki so ju učenci usvojili do 6. razreda) obstaja še tretji, skladenjsko in pravopisno zahtevnejši način. Zanj je značilno, da vzroka ne izrazimo z besedo (veznikom) *ker*, temveč z besedo (predlogom) *zaradi*. Zato vzročnega dejanja ne izrazimo s stavkom (npr. *Tjaša se je naročila na revijo Moj pes, ker ima rada pse.*), temveč z besedno zvezo (npr. *Tjaša se je naročila na revijo Moj pes zaradi ljubezni do psov.*) – pravimo, da pretvorimo odvisni stavek v predložno besedno zvezo (prim. *ker ima rada pse → zaradi ljubezni do psov*), zato v taki povedi ni vejice.

Po navadi sprašujemo po vzroku (npr. *Zakaj se je Tjaša naročila na revijo Moj pes?*); po posledici vprašujemo zelo redko (npr. *Kaj je bila posledica tega, da ima Tjaša rada pse?, Na kaj je vplivala Tjašina ljubezen do psov?*).

Učenci so pri jezikovnem pouku do 6. razreda postopoma razvijali svojo zmožnost prepoznavanja in razumevanja vzročno-posledičnega razmerja (npr. ob razmišljanju o svojih izkušnjah in z razvrščanjem dejanj v ustrezno zapovrstje) ter tudi zmožnost njegovega izražanja z veznikoma *ker* oz. *zato*. Torej lahko v 6. razredu pričakujemo, da večina učencev ne bo imela težav s tem in da bo lahko naredila korak naprej, tj. začela izražati vzročno dejanje s predložno zvezo oz. začela pretvarjati vzročni odvisnik v predložno zvezo, in to brez pravopisnih napak (tj. brez vejice).

Opozorilo: Nekaj šestošolcev pa verjetno tega koraka ne bo zmoglo narediti – ker bodo še vedno imeli težave s prepoznavanjem vzroka in posledice ter z njunim osnovnim izrekanjem. Učitelj naj jim pomaga tako, da jih spodbuja k razvrščanju dveh dejanj v ustrezno časovno zapovrstje

(vzročno-posledično razmerje namreč izhaja iz časovnega razmerja), nato pa k razmišljanju o tem, ali je med zaporednima dejanjema morda tudi vzročno-posledično razmerje, tj. ali je prvo dejanje morda vzrok drugega dejanja oz. ali je drugo dejanje morda posledica prvega (npr. *Simon je zamudil zadnjo vlečnico, potem se je peš napotil v dolino. → Ker je Simon zamudil zadnjo vlečnico, se je peš napotil v dolino. proti Skakalec je počakal na znak svojega trenerja, potem se je spustil po skakalnici. → *Ker je skakalec počakal na znak svojega trenerja, se je spustil po skakalnici.*). Spodbuja naj jih tudi k prepoznavanju napačnih primerov, v odpravljanju napak ter k utemeljevanju svojih rešitev.

Prepoznavanje vzročno-posledičnega razmerja ter njegovo izrekanje (vsaj na osnovna načina) je zelo pomembno – če učenci ločijo vzrok od posledice, znajo razložiti svoja dejanja in dejanja drugih, znajo razložiti nastanek naravnih in drugih pojavov ter z razumevanjem berejo/poslušajo razlagalna besedila.

Ciljna tema: Pogojno razmerje med dejanjema/stanjema.

Ljudje imamo veliko želja in načrtov za prihodnost (npr. *radi bi šli na končni izlet v Čateške toplice, rada bi si ogledala gledališko predstavo, rad bi postal prevajalec*); vendar pa moramo pred uresničitvijo večine od njih najprej izpolniti posebne pogoje oz. premagati ovire (npr. *moramo zbrati dovolj denarja, moram kupiti vstopnico, moram dobro znati več jezikov*).

Zato pri sporočanju svojega načrta ali želje pogosto sporočimo tudi, kaj moramo narediti pred tem oz. pod katerim pogojem se bo naš načrt izpolnil. To naredimo tako,

- da obe dejanji, tj. načrtovano in pogojno, razvrstimo v ustrezno časovno zaporedje (npr. *Najprej bomo morali zbrati dovolj denarja, /še/ nato bomo šli na končni izlet v Čateške toplice.*) ali
- da izrazimo pogoj z besedo *če* in tvorimo smiselno poved (npr. *Če bomo zbrali dovolj denarja, bomo šli na končni izlet v Čateške toplice. oz. Na končni izlet v Čateške toplice bomo šli, če bomo zbrali dovolj denarja.*).

Opozorilo: Učenci po navadi nimajo težav s prepoznavanjem pogoja – v vsakdanjem življenju imajo namreč precej izkušenj s t. i. pogojevanjem; pogoje znajo izreči in jih tudi razumejo (čeprav pogosto želijo kaj doseči, ne da bi jih izpolnili). Učitelj naj učence spodbuja k razmišljanju o njihovih načrtih in željah pa tudi o pogojih, ki jih bodo morali pred tem izpolniti; nato pa tudi k izrekanju načrtov/želja in pogojev.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Za motivacijo si ogledajo ilustracijo pod naslovom enote in preberejo besedilo v oblaku. Nato presojaajo njegovo pravilnost in ga popravijo; utemeljijo svojo rešitev. Preberejo dvojice povedi. V vsaki dvojici primerjajo povedi in presojaajo njuno pravilnost; pojasnijo svojo presojo in prečrtajo napačne povedi.
2. 	Berejo povedi. Razmišljajo o tem, kaj pomenijo. Nato obkrožijo črko pred sopomenskima povedma ter v pogovoru pojasnijo svojo rešitev.
3. 	Preberejo poved. Ob ponujenih možnostih razmišljajo, katero vrsto podatka vsebuje podčrtani del povedi; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.

4.		Preberejo poved. Nato ugotavljajo, kateri njen del vsebuje posledico; ta del podčrtajo. Preberejo nepopolno poved in jo dopolnijo (pri tem si lahko pomagajo s ponujenimi besedami).
5.		Dani povedi napišejo še na drug način (v prvi namesto vzroka izrazijo posledico, v drugi pa namesto posledice izrazijo vzrok).
6.		Preberejo povedi. Nato sodelujejo v pogovoru – povedo, katero vrsto podatka (tj. vzrok/posledico) vsebuje podčrtani del v vsaki povedi in katera podčrtana dela izražata vzrok; nato ju pobarvajo. Povedo, s katero besedo je izražen vzrok v prvi povedi in s katero je v drugi; ta dela obkrožijo. Preberejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako povzamejo načina izrekanja vzroka.
7.		Preberejo povedi. Nato sodelujejo v pogovoru – povedo, katero vrsto podatka (tj. vzrok/posledico) vsebujeta podčrtana dela v obeh povedi. Primerjajo povedi in postopoma opišejo potek pretvarjanja prve povedi v drugo (tj. s katero besedo je izražen vzrok, kako je izraženo vzročno stanje, kaj se je zgodilo z vejico in kaj z delom povedi za vejico). Preberejo nepopolno poved in jo dopolnijo (izberejo ustrezno dopolnilo); tako povzamejo pravilo o nerabi vejice v primerih, ko izražamo vzrok s predložno zvezo. <i>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo, rešitve pa naj preverja frontalno.</i>
8.		Povedi pretvarjajo po zgledu z začetka 7. naloge. Nato opazujejo svoje povedi in pisno odgovorijo na vprašanji o rabi vejice. V pogovoru pojasnijo svoj zadnji odgovor. <i>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in individualno preverja rešitve.</i>
9.		Dopolnijo nepopolne povedi – pripišejo posledico. Nato opazujejo svoje povedi in pisno odgovorijo na vprašanja o vrsti podatka v pripisanem delu povedi ter o rabi vejice. V pogovoru pojasnijo svoj zadnji odgovor. <i>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo, rešitve pa naj preverja frontalno.</i>
10.		Povedi iz 9. naloge prepišejo tako, da izrazijo vzrok na drug način (tj. s ker). Nato opazujejo svoje povedi in pisno odgovorijo na vprašanja o tem, s katero besedo so izrazili vzrok, ter o rabi vejice. V pogovoru pojasnijo svoj zadnji odgovor. <i>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in individualno preverja rešitve.</i>
11.		Berejo povedi ter presojujejo njihovo pomensko pravilnost. Ob nepravilnih povedih napišejo pravilne in po potrebi pojasnijo svoje rešitve. <i>Nasvet: Učencem, ki imajo težave, naj pomagajo učitelj ali sošolci. Učenci naj preverijo svoje rešitve v priloženem snopiču Rešitve.</i>
12.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kakšen mora biti vodja skupine; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Pisno dopolnijo odgovor na vprašanje, pod katerim pogojem bo Mojca postala vodja skupine. Za razvedrilo si ogledajo »strip« na koncu te naloge in ga komentirajo.
13.		Želje iz levega stolpca povežejo z ustreznimi pogoji iz desnega stolpca (in sicer tako, da na črto prepišejo ustrezno verzalko). Dopolnijo povedi, in sicer tako, da zaželenemu/načrtovanemu dejanju/stanju ter vezniku če pripišejo ustrezní pogoj. Pobarvajo tisti del povedi, ki vsebuje pogoj. Povedo, s katero besedo je izražen pogoj in s katerim ločilom je ločen od želje/načrta. Preberejo nepopolno poved in jo dopolnijo s podatkom o tem, s katero besedo izrekamo pogoj.

14.	 	Povedi dopolnijo s pogoji. Nato opazujejo svoje povedi in pisno odgovorijo na vprašanja o rabi vejice. V pogovoru pojasnijo svoj zadnji odgovor. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in individualno preverja rešitve.
15.		Berejo povedi in vstavijo vejico. Nato obkrožijo črko pred povedjo, ki vsebuje pogoj. V tej povedi podčrtajo del, ki vsebuje pogoj, ter obkrožijo besedo, s katero je ta izražen. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo, rešitve pa naj preverja frontalno.
16.	 	Dopolnijo oz. dokončajo povedi. Nato opazujejo svoje povedi in pisno odgovorijo na vprašanja o vrsti podatka, s katerim so dopolnili povedi, ter o rabi vejice. V pogovoru pojasnijo svoj zadnji odgovor. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in individualno preverja rešitve.
17.	 	Berejo povedi; nato presojujejo njihovo pomensko pravilnost – in sicer tako, da pisno odgovorijo na odločevalno vprašanje. Namesto nepravilnih povedih napišejo pravilne. <i>Nasvet:</i> Učencem, ki imajo težave, naj pomagajo učitelj ali sošolci. Učenci naj preverijo svoje rešitve v priloženem snopiču Rešitve.
18.	 	Preberejo zvezi povedi. Ob vsaki zvezi razmišljajo, katera poved vsebuje pogoj; to poved podčrtajo. Nato pisno odgovorijo na vprašanje, s katero besedo izrazimo pogoj. Povedi iz zveze združijo v eno poved in to napišejo. Nato opazujejo svoji povedi in pisno odgovorijo na vprašanji o rabi vejice. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo, rešitve pa naj preverja frontalno.
19.		Preberejo pregovore. Nato sodelujejo v pogovoru – povedo, kaj pomenijo pregovori in kdaj oz. komu bi jih izrekli.
20.		Povedi dopolnijo, in sicer izbirajo med ponujenimi besedami. Nato razmišljajo o tem, kaj vsebuje tisti del povedi, ki se začne z vpisano besedo; rešitve napišejo na črte ob robu povedi. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo, rešitve pa naj preverja frontalno.
21.		Poved dopolnijo z vzrokom, s posledico in pogojem. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in individualno preverja rešitve. Za razvedrilo naj jih spodbudi k ogledu in h komentiranju »stripa« na koncu te naloge.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o prepoznavanju oz. ločevanju vzroka in posledice ter pogoja? (Dopolni poved.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

Vzrok izražamo z besedama _____ in _____,
posledico z besedo _____, pogoj pa z besedo _____.

Vzrok izražamo z besedama *ker* in *zaradi*,
posledico z besedo *zato*, pogoj pa z besedo *če*.

1. Preberi naslednjo poved.

Ker me zebe, si bom oblekel pullover.

Kaj vsebuje podčrtani del?

- a) Posledico.
- b) Vzrok.
- c) Namen.
- č) Pogoji.

Preberi naslednjo poved.

Zebe me, zato si bom oblekel pullover.

Podčrtaj tisti del, ki vsebuje posledico.

Dopolni.

Vzrok izrazimo z besedo _____, posledico pa z besedo _____.

2. Povedi s ker spremeni tako, da boš uporabil *zato*, povedi z *zato* pa tako, da boš uporabil *ker*. Nove povedi napiši.

Izlet na žalost odpade, ker močno dežuje.

Jeseni ste naročili premalo kurilnega olja, zato vam ga je že zmanjkalo.

Ker me bolijo kolena, ne morem pomiti tal.

Žejen sem, zato bom spil kozarec vode.

3. Preberi naslednjo dvojico povedi.

Ker sem zbolel, ne bom igral na današnji tekmi.

Zaradi bolezni ne bom igral na današnji tekmi.

Kaj je izraženo v podčrtanih delih povedi?

- a) V prvem je izražen vzrok, v drugem pa posledica.
- b) V prvem je izražena posledica, v drugem pa vzrok.
- c) V obeh je izražen vzrok.
- č) V obeh je izražena posledica.

4. Povedi s *ker* spremeni tako, da boš uporabil *zaradi*, povedi z *zaradi* pa tako, da boš uporabil *ker*. Nove povedi napiši; pazi na vejico.

Ker je bilo na preprogi veliko madežev, smo jo morali odnesti v čistilnico.

Zaradi otroške igre z vžigalicami je zgorel velik del gozda.

Zakurili smo v krušni peči, ker nas je zelo zeblo.

Zaradi bolečin v grlu nisem mogel priti v šolo.

5. Preberi dvojico povedi.

Rad bi vedel vse o vremenu. Prebrati bom moral veliko knjig.

Podčrtaj poved, ki vsebuje pogoj.

S katero besedo izrazimo pogoj? _____

Povedi združi tako, da boš izrazil pogoj; napiši novo poved.

6. Dopolni povedi.

Ker _____ sem mu pomagal prelopatiti vrt.

Če _____ bom šel s sošolci v kino.

Ker _____ sem se celo popoldne samo učil.

Če _____ bi mu sam naredil pasjo uto.

Če _____ me lahko pokličeš po telefonu.

_____ ker me je po cepljenju bolela roka.

Preveri, ali si napisal vejico.

7. Vpiši vprašalnico *zakaj* ali *pod katerim pogojem*.

_____ je treba prepisati besedilo? Če je v njem veliko napak.

_____ je oče odpeljal avto k mehaniku? Ker se je pokvaril motor.

_____ bomo tekli v telovadnici? Če bo deževalo.

_____ moramo plačati še obresti? Če plačamo knjigo v dveh obrokih.

_____ je Jože izgubil denarnico? Ker jo je dal na streho avtomobila.

8. Vstavi manjkajoče besede. Izbiraj med: če, zato, ker.

- a) Moja sestra se bo naročila na revijo *Moj dom*, _____ jo zanima stanovanjska oprema.
- b) Zadnja številka revije *Moj dom* je že pošla, _____ je bila sestra razočarana.
- c) Revijo *Moj dom* bi kupila že včeraj, _____ ne bi doma pozabila denarnice.

9. Vstavi vejice, kjer je potrebno.

Babici se vrti v glavi ker ima nizek krvni pritisk.

Bolelo ga je uho zato je odšel k zdravniku.

Zaradi nenadne plohe sem bila premočena do kože.

Ker se na telefonski klic ni nihče oglasil je Blaž odnesel torbico na policijsko postajo.

Rad se potapljam zato si bom letos kupil podvodno masko.

Če bi imel psa bi moral zanj dobro skrbeti.

Če ste kaj kupili po pošti pripovedujte o tem.

Današnja gledališka predstava odpade zaradi bolezni glavnega igralca.

9 Včasih gre tudi brez zdravnika

1. del, str. 86–100, predvideno število ur: 7

Operativni cilji:

- uporaba predznanja o značilnostih dane besedilne vrste pri napovedovanju vsebine besedila,
- branje opisa rastline,
- razumevanje prebranega besedila (tj. prepoznavanje teme, ključnih besed in bistvenih podatkov),
- povzemanje vsebine besedila s preglednico,
- ubesediljenje preglednice (tj. govorno nastopanje ob preglednici),
- napovedano govorno nastopanje (tj. s pripravljenim besedilom),
- prepoznavanje teme poslušanega besedila,
- prepoznavanje zapovrstja faz/korakov postopka in tvorjenje smiselnega opisa postopka,
- nadomeščanje ponovljenih besed z oziralnim zaimkom, parafrazo in sopomenko,
- združevanje zveze povedi v poved s prilastkovim odvisnikom,
- tvorjenje besed iz besednih zvez,
- določanje besednih zvez, iz katerih so nastale tvorjenke,
- odpravljanje t. i. kritičnih mest v zapisu besed,
- razumevanje vloge stopnjevanja pridevnikov,
- obvladanje stopnjevanja pridevnikov z obrazili,
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *osnovnik*, *primernik*, *presežnik*.

Ciljna tema: Opis rastline.

Opis rastline je besedilo, v katerem prikazujemo značilnosti rastline, tj. njene dele, višino, čas cvetenja, rastišče, uporabnost in družino. Glagoli so v sedanjiku (ta ne izraža trenutka sporočanja, ampak brezčasnost oz. splošnost).

Opozorilo: Opisa rastline ne smemo zamenjati s pripovedjo o svojih doživetjih, povezanih z rastlino. Pri opisovanju namreč prikazujemo druge podatke kot pri pripovedovanju – tj. naštevamo značilnosti rastline, ne pa prikazujemo tega, kar se nam je zgodilo med opazovanjem, nabiranjem, podarjanjem rastline ipd.; zato so glagoli v sedanjiku, ne pa v pretekliku.

Učitelji pogosto uporabljajo izraz »opisovanje« za vsako pisno sporočanje, »pripovedovanje« pa za vsako ustno sporočanje, vendar to ni prav. Opisujemo lahko pisno ali ustno; pa tudi pripovedujemo lahko ustno ali pisno (pisnim pripovedim v šoli pogosto pravimo »doživljajski spisi«). Opisovanje in pripovedovanje torej nista omejeni samo na en prenosnik (tj. samo na pisanje ali samo na govorjenje), temveč sta omejena na vrsto podatkov, o katerih sporočamo – če predstavljamo/naštevamo značilnosti česa, to opisujemo; če predstavljamo, kaj se je zgodilo, o tem pripovedujemo.

Učence med opisovanjem rastline pogosto »odnese« v pripovedovanje o svojih doživetjih, in to zaradi naslednjih dveh vzrokov:

1. več izkušenj imajo s pripovedovalnimi besedili (taka besedila so npr. pravljice, pripovedke, legende, bajke, basni, povesti, romani, novice, poročila),
2. opisovanje je težje od pripovedovanja, saj je treba bitje ali predmet najprej podrobno in sistematično opazovati, nato prepoznati njegove značilnosti in te poimenovati.

Pogosto pa se tudi zgodi, da učenci v opis rastline vpletajo svoje vrednotenje (npr. *Ta rastlina mi je zelo všeč, ker ...*) ali mu dodajajo navodila za uporabo rastline (npr. za pripravo in uživanje sirupa, poparka ipd.).

Učitelj je učencem dolžan pomagati pri razvijanju zmožnosti opisovanja – tako jim bo obogatil tudi njihovo »sporazumevalno doto« za vse življenje; opisovanje je namreč eden od temeljnih načinov sporočanja v strokah/znanostih in v vsakdanjem življenju. Zato naj spodbuja učence k pozornemu opazovanju in opisovanju rastline, in to ne le pri slovenščini, temveč tudi pri drugih šolskih predmetih, npr. pri naravoslovju, likovni vzgoji ipd. Poimenovalno zmožnost pa naj razvija s t. i. vajami za bogatenje besednega zaklada, npr. za poimenovanje delov rastline in njihovih lastnosti (npr. barve, oblike), za poimenovanje raznih vrst rastišča, pripravkov iz rastline ipd.

Učenci so opis rastline podrobneje obravnavali že v 5. razredu (prim. D. Kapko idr., Gradim slovenski jezik 5, 2004, 2. del, 14. Pri/va/ko in li/tu/pan, 6–15), zato je ta učna enota namenjena predvsem utrjevanju in nadgrajevanju zmožnosti sprejemanja in tvorjenja te besedilne vrste.

Ciljna tema: Stopnjevanje pridevnika.

Pridevnik poimenuje lastnost, vrsto ali svojino prvine predmetnosti. Lastnost prvine (npr. *hiter*) je lahko različne stopnje, in sicer osnovne, višje oz. srednje ali najvišje (prim. *hiter*, *hitrejši*, *najhitrejši*), medtem ko vrsta (npr. *zimski*) in svojina (npr. *sestrin*) ne moreta biti različne stopnje (ne gre: *zimski*, *bolj zimski*, *najbolj zimski*; *sestrin*, *bolj sestrin*, *najbolj sestrin*).

Zato stopnjujemo samo lastnostne pridevnike – pa še teh ne vseh, temveč samo tiste, s katerimi izražamo svojo oceno, torej t. i. vrednotenjske pridevnike, npr. *hiter*, *počasen*, *visok*, *nizek*, *lep*, *grd*, *globok*, *plitev*. (Pridevnikov, ki poimenujejo barvo, npr. *bel*, ali obliko, npr. *ovalen*, ne stopnjujemo.)

Ločimo dve vrsti stopnjevanja: dvostopenjsko (npr. *hiter*, *prehiter*) in tristopenjsko (npr. *hiter*, *hitrejši*, *najhitrejši*). Pri dvostopenjskem stopnjevanju imamo poleg osnovne stopnje samo eno neosnovno stopnjo, tj. t. i. elativ, ki ga izražamo s predpono *pre-*, ki pomeni preveč (npr. *prehiter*).

Pri tristopenjskem stopnjevanju pa imamo poleg osnovne stopnje (t. i. osnovnika, npr. *hiter*) dve neosnovni stopnji: višjo (t. i. primernik, npr. *hitrejši*) in najvišjo (t. i. presežnik, npr. *najhitrejši*). Neosnovni stopnji izražamo na dva načina, in sicer:

- s prislovom *bolj* oz. *najbolj* (npr. *bolj umazan*, *najbolj umazan*) ali
- z obrazilom *-ši*, *-ji* ali *-ejši*, presežnik še z obrazilom *naj-* (npr. *hitrejši*, *najhitrejši*).

Vse vrednotenjske pridevnike lahko stopnjujemo s prislovom, večino pa tudi z obrazilom.

Opozorilo: Učenci stopnjujejo pridevnike predvsem opisno; z obrazili jih stopnjujejo le redko – verjetno tudi zato ne, ker ne morejo posplošiti pravila za to, kdaj uporabljamo obrazilo *-ši*, kdaj *-ji* in kdaj *-ejši* (to pravilo ni preprosto). Vendar pa se za sporočanje v knjižnem jeziku zapoveduje stopnjevanje z obrazilom (medtem ko se sme s prislovi stopnjevat samo tiste pridevnike, ki se jih ne da stopnjevat z obrazili).

Učitelj naj zato pazi, da pred učenci ne bo stopnjeval s prislovom, temveč z obrazilom; odziva naj se na napake učencev in naj učence opozarja na drugo vrsto stopnjevanja (torej z obrazili); učence naj spodbuja k primerjanju lastnosti (tj. k stopnjevanju pridevnikov) ter k sistematičnemu izbiranju med stopnjevanjem s prislovom ali z obrazilom.

Učenci so stopnjevanje pridevnika obravnavali že v 5. razredu (prim. D. Kapko idr., Gradim slovenski jezik 5, 2004, 2. del, 24. Je sploh mogoče biti boljši od najboljšega?, 76–81), in sicer potem, ko so spoznali pomenske lastnosti pridevnikov, vprašalnice zanje in njihove vrste (prim. D. Kapko idr., Gradim slovenski jezik 5, 2004, 2. del, 22. Kakšen, kateri, čigav?, 60–69) ter spol in število pridevnikov in njihovo ujemanje s samostalnikom v spolu in številu (prim. D. Kapko idr., Gradim slovenski jezik 5, 2004, 2. del, 23. Zakaj je Simon zaljubljen, Mojca pa zaljubljena?, 70–75). Zato je to podpoglavje namenjeno predvsem utrjevanju zmožnosti tristopenjskega stopnjevanja pridevnikov z obrazili ter spoznavanju strokovnih izrazov osnovnik, primernik in

presežnik (učenci naj bi te strokovne izraze razumeli ter jih tudi uporabljali pri poimenovanju pridevniških stopenj).

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Za motivacijo ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj je ozkolistni trpotec; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Sodelujejo v pogovoru – povedo, po čem tako sklepajo, in izrazijo svoje mnenje o izvoru imena te rastline.
2. 	Preberejo navodilo. Nato v mislih obudijo spomin na opisa koprive in tulipana (v 5. razredu) ter na ta način sklepajo o tem, kaj bodo iz besedila, ki ga bodo prebrali, verjetno izvedeli o ozkolistnem trpotcu. S svojimi predvidevanji/pričakovanji dopolnijo miselni vzorec v 2. nalogi, in sicer vpišejo ime rastline in dopolnijo vprašalne povedi (v vlogi ključnih besed). Nato dopolnijo miselni vzorec še s tistimi bistvenimi podatki o dani rastlini, ki jih poznajo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešujejo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo. Ko večina učencev reši celo nalogo, naj frontalno preverja rešitve.
3. 	Sodelujejo v pogovoru – najprej povedo, kaj pomenijo dane besede oz. besedne zveze, nato pa izrazijo svoje sklepanje o tem, kako so ti izrazi povezani z rastlino, katere opis bodo prebrali.
4. 	Berejo besedilo.
5. 	Na podlagi podatkov iz prebranega besedila in ob uporabi svojega predznanja o opisu rastline (iz 5. razreda) vpišejo v levi del preglednice 6 ključnih besed. Nato h ključnim besedam prepišejo ustrezne bistvene podatke iz besedila. Potem nekaj učencev javno ubeseduje preglednico, torej ustno obnovi opis iz 4. naloge; preostali učenci jih poslušajo, si med poslušanjem kaj zapišejo in po zadnjem nastopu v vodenem pogovoru presoajo govorne nastope sošolcev. <i>Nasvet:</i> Učenci naj samostojno rešujejo pisni del naloge; učitelj naj spremlja njihovo delo in pomaga učencem, ki imajo težave. Nato naj spodbudi učence h govornemu nastopanju. Pred tvorjenjem govornega besedila naj učence opozori na to, kako ubesedujemo preglednice, npr. – da preidemo k novi ključni besedi šele potem, ko navedemo vse bistvene podatke dane ključne besede (tj. da ne »skačemo« z ene ključne besede/podteme k drugi in se nato spet vračamo k prvi), in – da v besedilu ne navajamo ključnih besed, temveč te posredno izrazimo z glagoli (npr. skupina → Ozkolistni trpotec spada ...; rastišče → Ozkolistni trpotec raste ipd.). Poslušalce pa vnaprej opozori, naj pozorno poslušajo sošolce, primerjajo njihova besedila s svojo preglednico in naj si na prazen list papirja napišejo svoje pripombe. Po vseh opravljenih govornih nastopih vodi pogovor, v katerem učenci izražajo svoje mnenje o govornih nastopih. Pri tem pazi, da učenci presoajo nastope, ne pa sošolcev in da so pri tem vljudni in strpni do drugih.
6. 	Ogledajo si ilustracijo na koncu 5. naloge in preberejo besedilo v oblakih; povedo, v katerem jeziku je drugo besedilo in kaj z njim sporoča njegov tvorec. Nato sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o imenih rastline iz besedila v 4. nalogi ter o rabi, vlogi in izvoru strokovnih izrazov za rastline in živali.
7. 	Iz izhodiščnega besedila prepišejo slovenska imena opisane rastline. V pogovoru skušajo razložiti motiviranost imen, tj. zakaj oz. na osnovi česa so ljudje to rastlino poimenovali z danimi izrazi. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učencem pove, da pišemo slovenska imena rastlin z malo začetnico.
8. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o značilnostih listov opisane rastline oz. poiščejo ta podatek v njenem opisu ali na njeni fotografiji; nato obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. <i>Nasvet:</i> Če imajo učenci pri reševanju te naloge težave, naj jih učitelj spodbuja k razmišljanju o tem, kako bi lahko hitro našli oz. videli rešitev. Torej naj jim pomaga odkriti strategijo reševanja naloge, ne pa podatkov.

9.		<p>Preberejo trditve o zdravilnosti delov opisane rastline in presojaajo njihovo resničnost – obkrožijo DA oz. NE.</p> <p>Nasvet: Če imajo učenci pri reševanju te naloge težave, naj jih učitelj spodbuja k razmišljanju o tem, na kateri odstavek v besedilu iz 4. naloge se nanašajo trditve; ob ponovnem branju tega odstavka pa naj jih vpraša, koliko delov je omenjenih v tem odstavku oz. kateri so to.</p>
10.		<p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, pri bolezni katerih organov oz. delov telesa pomaga trpotec; obkrožijo črko pred izbranimi rešitvami.</p> <p>Nasvet: Pred reševanjem te naloge naj se učitelj z učenci pogovori o pomenu ponujenih besed v tej izbirni nalogi; šele nato naj učenci sami rešijo nalogo. Učitelj naj rešitve preveri frontalno; pri tem naj učence spodbuja k pripovedovanju o tem, kako so prišli do dane rešitve.</p>
11.	 	<p>Razdelijo se v dvojice in se doma pripravijo na kviz o zdravilnih rastlinah; pri tem upoštevajo navodilo v tej nalogi in značilnosti opisa rastline.</p> <p>Dvojice nato v šoli po korakih javno predstavljajo »svojo« rastlino – poslušalci vmes ugibajo, katero rastlino opisujeta sošolca.</p> <p>Na koncu vseh govornih nastopov se pogovarjajo o opisih in o ugibanju.</p>
12.	 	<p>Sodelujejo v pogovoru – povedo svojo razlago besedne zveze trpotčev poparek in skušajo opisati, kako ga naredimo.</p> <p>Nato razmišljajo o korakih priprave poparka – pri tem si pomagajo tako, da preberejo pomešane povedi, ki prikazujejo posamezne korake tega postopka, in jih razvrščajo v pravilno časovno zapovrstje (in sicer tako, da na črte pred njimi napišejo zaporedne številke).</p> <p>Nasvet: Učenci naj samostojno razvrščajo povedi; učitelj naj spremlja njihovo delo in pomaga učencem, ki imajo težave. Učenci naj preverijo rešitve v priloženem snopiču.</p>
13.		K besedam iz izhodiščnega besedila pripišejo protipomenke.
14.		K besedam iz izhodiščnega besedila pripišejo sopomenke.
15.		K pridevnikom pripišejo besedne zveze, iz katerih so nastali (pri tem si pomagajo z zgledom).
16.		Dopolnijo preglednici, in sicer tako, da k samostalniku pripišejo pridevnik iz iste besedne družine, k pridevniku pa samostalnik.
17.		Iz danih samostalnikov oz. iz danih besednih zvez tvorijo pridevnike in k tem pripišejo ustrezne samostalnike.
18.		<p>Danim samostalnikom določijo število in spol.</p> <p>Nasvet: Učenci so v 5. razredu spoznali pomenske lastnosti samostalnikov in vprašalnico zanje ter njihov spol in število. Zato naj to nalogo rešujejo samostojno. Učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga; rešitve naj preverja individualno.</p> <p>(Ker je v tej nalogi precej množinskih samostalnikov, je preglednica narejena tako, da učenci samostalnikom najprej določijo število, šele nato pa spol.)</p>
19.	 	<p>Preberejo zvezo povedi.</p> <p>Nato pisno odgovorijo na vprašanje o tem, ali je v drugi povedi ponovljena katera beseda iz prve povedi, ter presojaajo ustreznost tega ponavljanja.</p> <p>Preberejo večstavčno poved in pisno odgovorijo na vprašanje o tem, ali ima ta poved enak pomen kot prejšnja zveza povedi.</p> <p>Potem opazujejo, kako je iz zveze povedi nastala večstavčna poved, ter ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj se je zgodilo z zvezo iz dveh povedi, kako se je to zgodilo in kaj se je zgodilo s piko med povedma; obkrožijo črke pred izbranimi povedmi. Nato presojaajo ustreznost tako nastale večstavčne povedi in utemeljujejo svoje mnenje.</p>
20.	 	<p>Preberejo zvezo povedi. V drugi povedi prečrtajo ponovljeno besedo/besedno zvezo ter združijo povedi po zgledu iz prejšnje naloge; na črte napišejo nove povedi.</p>

21.		Dopolnijo nepopolne povedi. Sodelujejo v pogovoru – povedo, ali so v vse povedi vpisali besedo <i>ki</i> , in pojasnijo svoj odgovor.
22.		Iz danih besednih zvez tvorijo samostalnike (pri tem si pomagajo z zgledom). Za razvedrilo si ogledajo »strip« na koncu te naloge in ga komentirajo.
23.		K danim samostalnikom pripišejo besedne zveze, iz katerih so bili tvorjeni.
24.	 	Preberejo zveze povedi. Nato v vsaki zvezi opazujejo drugo poved in povedo, kaj so opazili in s katero od ponujenih besednih zvez bi lahko zamenjali ponovljeno besedo.
25.	 	Berejo besedilo in v njem obkrožijo sopomenke.
26.	 	Berejo povedi, v njih prepoznajo napake in te odpravljajo tako, da na črte napišejo pravilne povedi. <i>Nasvet:</i> Učenci naj sami rešujejo nalogo; učitelj naj spremlja njihovo delo in na koncu frontalno preveri rešitve. Učence naj spodbuja k utemeljevanju rešitev.
27.	 	Berejo nepopolne povedi in vstavljajo manjkajoče črke/črkovne sklope. <i>Nasvet:</i> Učenci naj sami rešujejo nalogo; učitelj naj spremlja njihovo delo in na koncu frontalno preveri rešitve. Učence naj spodbuja k utemeljevanju rešitev.

Višji primerja – najvišji presega

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1.	 Primerjajo dane lastnosti rastlin/krajev/rek/živali ... in dopolnjujejo povedi. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti vpisanih besed ter o tem, kaj so delali z njimi; obkrožijo črko pred izbranim odgovoroma.
2.	 Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o stopnjevanju pridevnikov ter tako uporabijo/obnovijo svoje znanje iz 5. razreda.
3.	 Ogledajo si preglednico v tej nalogi, preberejo njen naslov in povedo, zakaj ima tri stolpce. Nato prepisejo pridevnike iz 1. naloge na ustrezno mesto v preglednici. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katero stopnjo lastnosti so poimenovali s prepisanimi pridevniki in kdaj uporabljamo to vrsto obliko pridevnikov; nato obkrožijo črko pred izbranim odgovoroma. Ob novih ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kako imenujemo to obliko pridevnikov, ter podčrtajo ustrezno poimenovanje. Nato napišejo, katero od zgoraj ponujenih poimenovanj za pridevniške oblike bodo vpisovali v levi stolpec; napišejo, kaj poimenujemo s to obliko, ter izpolnijo levi stolpec v preglednici.
4.	 Nepopolne povedi dopolnijo z dvema podatkom, tj. z imenom gore/mesta/reke ..., ki v dani lastnosti presega vse ostale, ter s presežno obliko pridevnikov. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katero stopnjo lastnosti so poimenovali z vpisanimi pridevniki in kdaj uporabljamo to obliko pridevnikov; nato obkrožijo črko pred izbranim odgovoroma. Ob novih ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kako imenujemo to obliko pridevnikov, ter podčrtajo ustrezno poimenovanje. Vpisane pridevnike prepisejo na ustrezno mesto v preglednici v 3. nalogi. V prazna osenčena okenca v preglednici napišejo imena vseh treh oblik pridevnika pri stopnjevanju.
5.	 Berejo nepopolno poved in jo dopolnijo (pri dopolnjevanju prve povedi lahko izbirajo med ponujenimi besedami), tako povzamejo bistvene značilnosti stopnjevanja pridevnikov.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj prvega dela te enote?

Kaj si se naučil o opisu rastline? (Dopolni miselni vzorec.)

Kaj je bil cilj drugega dela te enote?

Kaj si se naučil o stopnjevanju pridevnikov? (Dopolni miselni vzorec.)

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

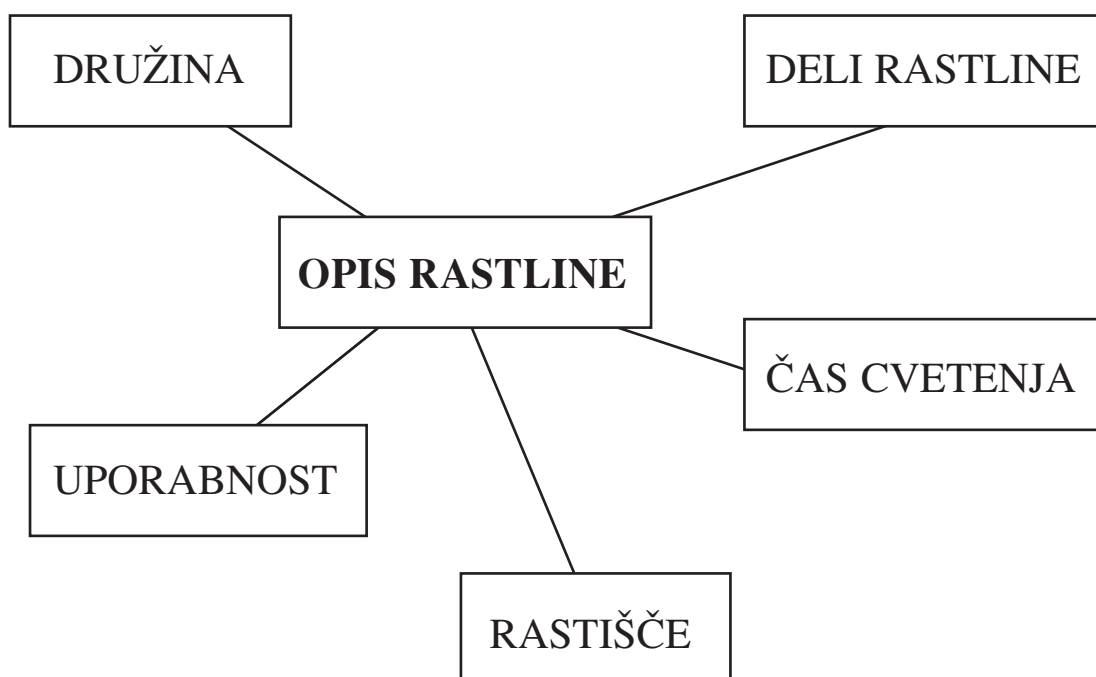
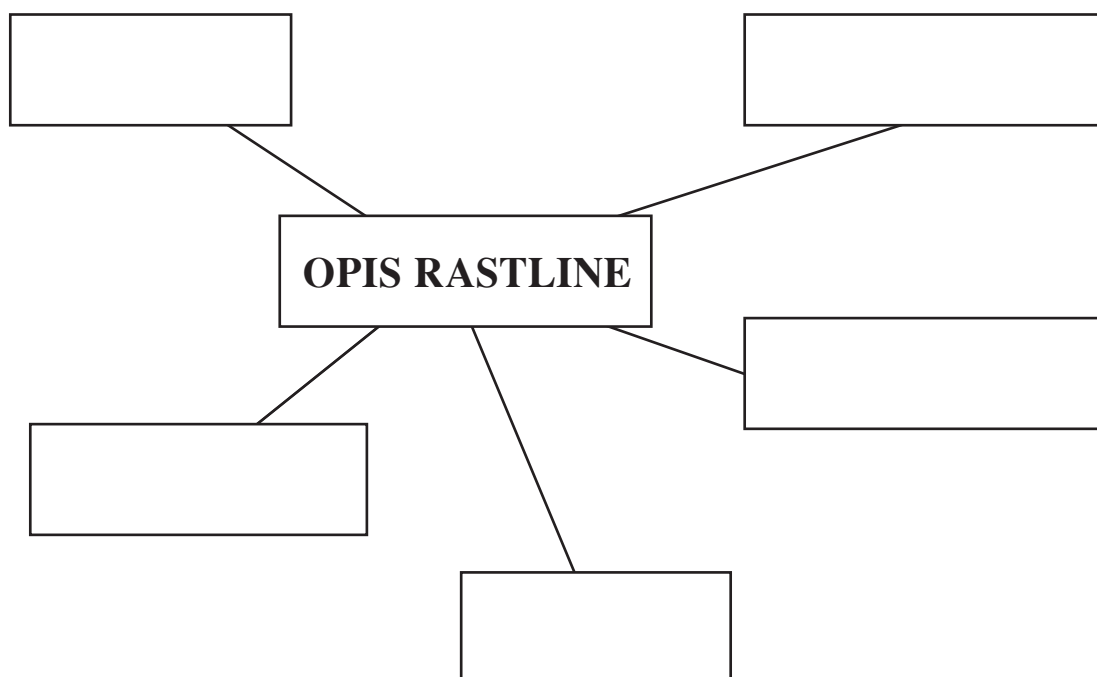
Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

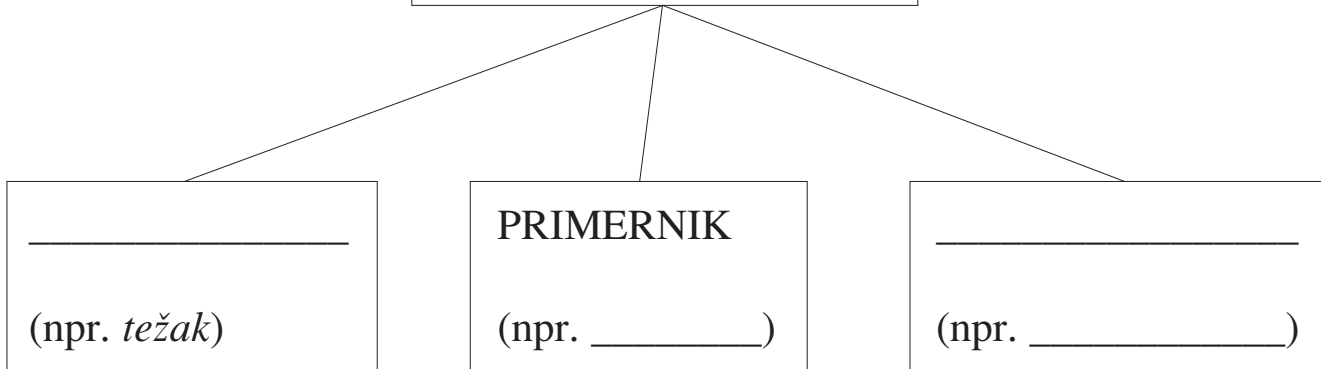
Vira

Tomaž Petauer, Leksikon rastlinskih bogastev, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 1993.

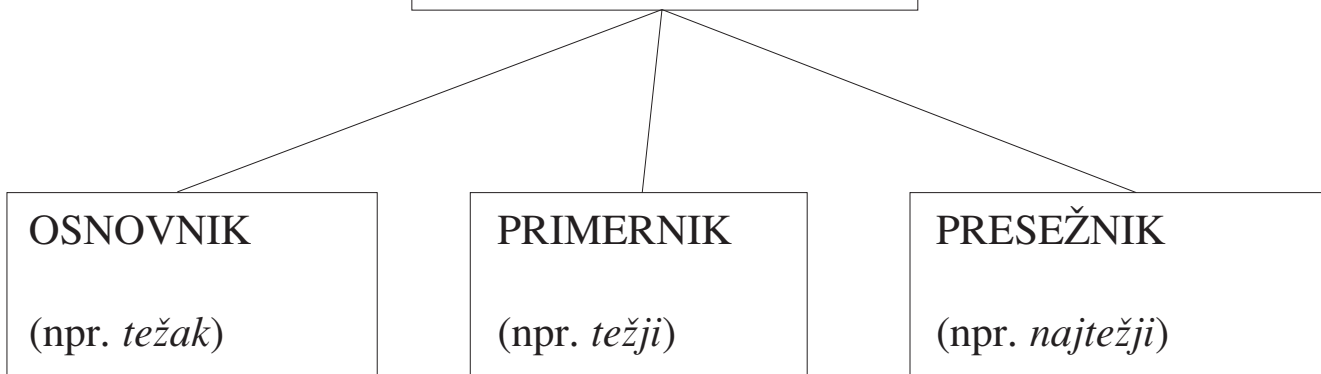
Richard Willfort, Zdravilne rastline in njih uporaba, Založba Obzorja Maribor, Maribor 1971.

STOPNJE PRIDEVNIKA

STOPNJE PRIDEVNIKA

1. Preberi naslednje besedilo.

Šipek (*Rosa canina*) spada v družino rožnic in ima več ljudskih imen – pravijo mu še babji zob, bavček, divja roža, gartroža, gošavka, pasja roža, ščipek, srboritec itd.

V zemlji ima močno razvejano korenino. Iz nje zraste do 3 m visok grm, ki ima bodičaste veje. Na vejah so majhni listi z nazobčanimi robovi. Cvetovi so rožnati ali skoraj beli in rahlo dišijo. Iz cveta nastane rdeč jajčast plod; v njem so številni mali oreški, porasli z bodečimi dlačicami. Oreški so kiselkastega, sladkega in nekoliko trpkega okusa.

Cveti junija in julija, zori pa od septembra naprej.

Raste po suhih gmajnah, kamnitih pobočjih, med drugim grmovjem, v živi meji in ob poteh.

Čaj iz posušenih šipkovih plodov varuje pred prehladi in veča odpornost organizma proti raznim okužbam. Pomaga tudi pri vročinskih boleznih, ker vsebuje veliko vitamina C; sto gramov šipka je namreč vredno toliko kot kilogram limon.

Obkroži črko pred pravilno trditvijo.

Besedilo je

- a) opis postopka nabiranja zdravilne rastline.
- b) opis zdravilne rastline.
- c) navodilo za pripravo čaja iz zdravilne rastline.
- č) pripoved o nabiranju zdravilne rastline.

2. Obkroži črko pred nepravilnim odgovorom.

O kateri rastlini govori besedilo?

- a) O rastlini, ki spada v družino rožnic.
- b) O rastlini, ki ji ljudje pravijo tudi divja roža.
- c) O rastlini, ki ji strokovnjaki pravijo *Rosa latina*.
- č) O šipku.

3. Naslednje povedi dopolni s ključnimi besedami: čas zorenja, rastišče, uporabnost rastline, deli rastline, družina, čas cvetenja.

Prvi odstavek govori o _____. Drugi odstavek govori o _____.

Tretji odstavek govori o _____ in o _____. Četrti odstavek

govori o _____. Peti odstavek govori o _____.

**DOVOLJENO
FOTOKOPIRANJE**

- a) cvetovi.
- b) plodovi.
- c) listi.
- č) korenine.

- Iz tega dela skuhamo čaj.
- Iz njega naredimo sirup.
- Pojemo ga svežega.
- Pojemo ga s kilogramom limon.

- Za zdravljenje glavobola.
- Za varovanje pred okužbami.
- Za odpravljanje vročine.
- Za povečanje odpornosti.

_____ korenina	_____ grm
_____ rob	_____ veje
_____ cvetovi	_____ plod
_____ dlačice	_____ bolezni
_____ okus	_____ gmajne
_____ pobočje	_____ meja

LASTNOSTNI PRIDEVNIKI	VRSTNI PRIDEVNIKI

7. V povedi obkroži stopnjevani pridevnik. Vpiši ga na ustrezno mesto v preglednici in mu pripiši še drugi dve stopnji.

Listi zelenega trpotca so daljši kot žajbljevi.

OSNOVNIK	PRIMERNIK	PRESEŽNIK

8. Vpiši ustrezno obliko pridevnika v oklepaju.

Kopriva je (visoka) _____ od ozkolistnega trpotca, trpotec pa je (nizek) _____ od ivanjščice.

Črni kruh je (zdrav) _____ od belega.

Danes sem napisal (dober) _____ spis doslej.

Med vsem sošolkami je Melita (prijazna) _____.

Tadeja je (velika) _____ od Anje, Anja pa je (majhna) _____ od Tine.

10 Prva je za koncerte, druga za pusta

1. del, str. 101–115, predvideno število ur: 6

Operativni cilji:

- branje in gledanje/poslušanje opisa izdelka/predmeta,
- prepoznavanje teme, ključnih besed in bistvenih podatkov,
- povzemanje vsebine besedila z miselnim vzorcem,
- obnavljanje besedila,
- povzemanje značilnosti opisa izdelka/predmeta,
- opisovanje izdelka/predmeta,
- opazovanje in opisovanje sestave definicij,
- povzemanje značilnosti definicij,
- dopolnjevanje definicij,
- nadomeščanje ponovljene besede z zaimkom *ki*,
- branje malih oglasov,
- prepoznavanje namena tvorcev malih oglasov,
- najdenje v besedilu.

Ciljna tema: Opis predmeta/izdelka.

Opis predmeta/izdelka je prikazovalno besedilo; v njem predstavimo predmet/izdelek tako, da

- poimenujemo skupino, v katero ga uvrščamo,
- poimenujemo njegove sestavne dele ter predstavimo njihov položaj, obliko, sestavine, in snov, iz katere so narejeni,
- predstavimo njegovo namembnost oz. uporabnost ter
- naštejemo njegove podvrste.

Ker predstavljamo splošne značilnosti predmeta/izdelka, so glagoli načeloma v sedanjiku s pomenom brezčasnosti, splošnosti; če opisujemo predmete/izdelke iz preteklosti, pa so glagoli v pretekliku.

Opozorilo: Učenci imajo pri opisovanju predmeta/izdelka pogosto težave – in sicer zato, ker ne znajo

- poimenovati skupine, v katero ga uvrščamo,
- natančno opazovati predmeta/izdelka,
- poimenovati sestavnih delov, njihovega položaja, oblike in snovi, iz katere so, ipd.,
- biti objektivni (opis predmeta/izdelka namreč ne sme vsebovati sporočevalčevega mnenja oz. doživljanja).

Ker vemo, da je natančno opazovanje predmeta/izdelka temeljni pogoj za njegovo opisovanje, mora učitelj učence spodbujati k natančnemu opazovanju predmeta/izdelka, in to ne le pri slovenščini, temveč tudi pri drugih šolskih predmetih, npr. pri likovni vzgoji ali pri naravoslovju, tehniki in tehnologiji. Poimenovalno zmožnost pa naj razvija s t. i. vajami za bogatenje besednega zaklada, npr. s poimenovanjem naslikanih ali umišljenih delov predmeta/izdelka, raznih oblik in snovi, z navajanjem nadpomenk in podpomenk ipd.

Ciljna tema: Definicija pojma.

Definicija pojma je zelo kratko (po navadi enopovedno) razlagalno besedilo; v njem sporočevalec naslovniku razlaga pomen dane besede oz. pojma – to lahko dela na dva načina:

- tako, da najprej navede definirani pojem, nato pa njegovo nadpomenko in lastnosti, po katerih se definirani pojem loči od drugih pojmov iste skupine (npr. *Kitara* /definirani pojem/ *je brenkalo* /nadpomenka/, *ki ima 6 strun in ga med igranjem držimo v rokah* /posebne lastnosti/.), ali

– tako, da najprej navede nadpomenko, nato posebne lastnosti in na koncu definirani pojem (npr. Brenkalo /nadpomenka/, ki ima 6 strun in ga med igranjem držimo v rokah /posebne lastnosti/, je kitara /definirani pojem/.).

Kot vidimo, sta obe vrsti definicij iz treh delov (tj. iz definirane pojma, nadpomenke in posebnih lastnosti), le njihovo zaporedje je različno (prim. *definirani pojem – nadpomenka – posebne lastnosti* proti *nadpomenka – posebne lastnosti – definirani pojem*).

Pri prvem načinu definiranja izhajamo od posameznega k splošnemu (prim. *kitara – brenkalo*), pri drugem pa od splošnega k posameznemu (prim. *brenkalo – kitara*), zato je prva definicija induktivna, druga pa deduktivna. Ugotovljeno je, da lažje sledimo induktivni definiciji in da jo tudi lažje in pogosteje tvorimo.

Opozorilo: Definicije pojmov/besed so pogoste v strokovnem sporazumevanju, torej tudi v šoli, in to pri vseh predmetih. Učenci imajo pri tvorjenju definicij precej težav, in sicer predvsem z rabo nadpomenk – torej s tistim delom, s katerim umeščajo pojem/besedo v dano skupino; zato pojme/besede pogosto definirajo s kazalnim zaimkom (prim. *Dežnik je to, s čimer se zaščitimo pred dežjem*.).

Zato je pri razvijanju zmožnosti definiranja pojmov/besed temeljno ravno določanje nadpomenk – in učitelj naj učencem nudi čim več močnosti za to. Pomaga pa naj jim tudi tako, da se odziva na vsako učenčevo nepopolno (npr. zaimensko) definicijo, da spodbuja učence k prepoznavanju in odpravljanju napak ter da sam tvori pravilne definicije – ko definira pojme/besede, mora paziti tudi na to, da izhaja od posameznega k splošnemu (da torej tvori induktivne definicije); večina učencev v osnovni šoli namreč še ni sposobna razumeti deduktivnih definicij.

Ciljna tema: Mali oglas.

Mali oglas je zelo kratko opisovalno neumetnostno besedilo. Sporočevalec v njem poimenuje dani predmet/izdelek/bivališče ... in našteva vse take njegove značilnosti, za katere meni, da bodo pritegnile bralčevo/poslušalčevo pozornost in ga spodbudile k nakupu/prodaji/zamenjavi/oddaji ipd.; zato je ob teh podatkih pogosto pripisana tudi cena. Ker sporočevalec pričakuje, da se mu bo bralec/poslušalec besedno odzval, navaja tudi svojo telefonsko številko.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Za motivacijo si ogledajo fotografije predmetov. Nato sodelujejo v pogovoru – vse predmete na fotografiji poimenujejo s skupno nadpomenko, nato poimenujejo posamezne predmete, naštejejo njihove enake in različne lastnosti ter jih na podlagi le-teh razvrstijo v dve skupini oz. v dve vrsti glasbil. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj vodi pogovor – pri tem naj pazi, da ne bodo učenci »zašli« v pripovedovanje o svojih glasbilih ali o glasbilih staršev, o svojem obiskovanju glasbene šole ipd. Cilj te učne enote namreč ni pripovedovanje o svojih izkušnjah in doživetjih, temveč opisovanje predmeta/izdelka (npr. kitare).
2. 	Pisno odgovarjajo na vprašanja o kitari (odgovarjajo na podlagi svojega predznanja o tem glasbilu). <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno, učitelj pa naj spremlja njihovo delo. Ko konča nalogo večina učencev, naj frontalno preveri njihove rešitve (učenci naj tako dopolnijo/izboljšajo svoje poznavanje kitare).
3. 	Na hitro preletijo besedilo in povedo, iz koliko odstavkov je, zakaj je toliko odstavkov in o čem verjetno govori kateri odstavek. Nato berejo besedilo. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj vodi pogovor pred branjem besedila – učence naj vpraša, iz koliko odstavkov je besedilo, zakaj je po njihovem mnenju toliko odstavkov in o čem verjetno govori prvi/drugi ... odstavek.

4.		Najprej napišejo, katero glasbilo je bilo predstavljeno v prebranem besedilu. Nato dopolnijo miselni vzorec s temo, ključnimi besedami in bistvenimi podatki (pri določanju ključnih besed si lahko pomagajo z vprašanji iz 2. naloge). <i>Nasvet:</i> Učitelj naj z učenci ponovi, kako izpolnjujemo miselne vzorce (tj. začnemo desno zgoraj in nadaljujemo v smeri urnega kazalca). Nato naj jim pove, da si pri določanju ključnih besed lahko pomagajo z vprašanji iz 2. naloge, pri njihovem razvrščanju oz. vpisovanju pa tako, da preštejejo odstavčne pomišljaje v okencih in tako ugotovijo, koliko je bistvenih podatkov – po tem lahko sklepajo, katero ključno besedo bodo vpisali v dano okence.
5.		Bistvene podatke iz svojega miselnega vzorca primerjajo z odgovori, ki so jih napisali v 2. nalogi. Nato javno povedo, kaj so ugotovili ob tej primerjavi in ali so iz besedila izvedeli kaj novega; svoje mnenje utemeljijo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj primerjavo izpeljejo samostojno; učitelj naj spremlja in usmerja njihovo delo; po potrebi naj jim razloži, kaj je namen te naloge (tj. ugotoviti, ali izvemo iz besedil kaj novega ali ne oz. ali besedila bogatijo naše znanje ali ne).
6.		Narišejo kitaro in napišejo imena njenih osmih sestavnih delov. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učencem določi čas, v katerem morajo končati to nalogo.
7.		Še enkrat preletijo besedilo v 3. nalogi in povedo, v katerih odstavkih so predstavljeni sestavni deli kitare. Nato te odstavke še enkrat preberejo. Potem sodelujejo v pogovoru – poimenujejo tri osnovne dele kitare in odgovarjajo na vprašanja o njihovih značilnostih. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj pred vodenjem pogovora naroči učencem, naj še enkrat preletijo besedilo v 3. nalogi in povedo, v katerih odstavkih so predstavljeni sestavni deli kitare, ter naj nato te odstavke še enkrat preberejo. Šele po ponovnem branju naj vodi pogovor z učenci.
8.		Ob miselnem vzorcu, narisanih in poimenovanih delih kitare (v 6. nalogi) ter ob kitari v rokah nekaj učencev javno opiše kitaro. Preostali učenci spremljajo govorne nastope, med poslušanjem si napišejo svoje pripombe ter po vseh opravljenih nastopih presoja govorne nastope sošolcev. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj prinese v šolo kitaro oz. naj za to prosi učenca, ki se uči igranja na kitaro. Učenci bodo namreč lažje opisovali kitaro, če jo bodo gledali oz. držali v rokah.
9.		Berejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako povzamejo bistvene značilnosti opisa predmeta/izdelka.
10.		Povedo, katera kitara je bila predstavljena v besedilu, in pojasnijo svoj odgovor. Doma preberejo opis druge vrste kitare; primerjajo ga z opisom klasične kitare (v delovnem zvezku) in nato v šoli javno poročajo o svojih ugotovitvah.
11.		Doma se odločijo, katero glasbilo bodo opisali; nato izdelajo ogrodje miselnega vzorca (s temo in ključnimi besedami), brskajo po priročnikih ter dopolnijo miselni vzorec z bistvenimi podatki. Napišejo opis izbranega glasbila, odpravijo napake in opis prepisejo na list papirja (lahko z računalnikom); tega prinesejo v šolo skupaj z miselnim vzorcem ter ga oddajo učitelju ali nalepijo na plakat/oglasno desko ipd. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učencem naroči, naj pred pisanjem opisa izdelajo miselni vzorec, in sicer naj najprej napišejo v sredino ime izbranega glasbila in okrog njega ključne besede (te so spoznali v opisu kitare), nato pa naj v priročnikih poiščejo opis izbranega glasbila ter iz njih prepisejo bistvene podatke k danim ključnim besedam. Šele nato naj tvorijo besedilo; tega naj pregledajo, odpravijo napake in ga prepisejo (lahko tudi na računalnik). Prepisano besedilo naj oddajo učitelju oz. naj ga nalepijo na plakat ali oglasno desko; k svojemu opisu naj priložijo/prilepijo še miselni vzorec (tako bodo dokazali, da opisa niso prepisali, ampak so ga tvorili sami).
12.		Povedo, kaj vse lahko pomenijo dane besede; na podlagi naštetih pomenov povedo, ali so te besede enopomenke ali večpomenke.
13.		Iz izhodiščnega besedila prepisejo besede iz danih korenov. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj pred reševanjem napiše na tablo dane korene (tj. -glas-, -zvok-, -brenk-) ter naroči učencem, naj vzamejo v roko svinčnik, še enkrat berejo besedilo iz 3. naloge in med branjem v njem podčrtajo ustrezne besede; te naj nato prepisejo na črte v 13. nalogi. Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in pomaga učencem, ki imajo težave. Ko večina učencev konča nalogo, naj frontalno preveri rešitve.

14.		<p>K danim besedam pripišejo nadpomenko.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in pomaga učencem, ki imajo težave – take učence naj še posebej spodbuja k iskanju nadpomenk; obvladanje nadpomenk je namreč pogoj za tvorjenje definicij (tj. posebne vrste t. i. razlagalnih besedil). Zmožnost tvorjenja definicij pa je ena od temeljnih zmožnosti v strokovnem sporazumevanju (torej tudi v šoli), zato jo sistematično in postopno razvijamo že v 6. razredu, in sicer ravno v naslednjih nalogah v tej enoti (tj. 15.–18. naloga).</p>
15.	 	<p>Preberejo povedi in ju primerjajo. Nato sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o sestavi obeh povedi in o tem, v čem se ločita.</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, iz koliko delov je definicija in kaj je v njenem drugem delu; obkrožijo črko pred izbranim odgovoroma.</p> <p>Nazadnje berejo nepopolni povedi in ju dopolnijo; tako povzamejo temeljne značilnosti definicije.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj poskrbi za to, da bodo učenci znali tvoriti definicije (oz. da bodo usvojili njihovo tridelno sestavo). Tvorjenje definicij je namreč zelo pogosto v strokovnem sporazumevanju, torej tudi v šoli, in to pri vseh predmetih (prim. Trikotnik je geometrijski lik, ki ima tri stranice.).</p>
16.		<p>V nepopolne definicije vpišejo manjkajoči del (in sicer ime tega, kar se definira).</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kateri del definicije so vpisali; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p>
17.		<p>V nepopolne definicije vpišejo manjkajoči del (in sicer nadpomenko).</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kateri del definicije so vpisali; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p>
18.		<p>Nepopolne definicije dopolnijo z značilnostmi predmeta/bitja ...</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kateri del definicije so vpisali; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p>
19.		<p>Pred ogledom posnetka sodelujejo v t. i. motivacijskem pogovoru o pustu (na katerega se navezuje tudi tema posnetega besedila).</p> <p>Za razvedrilo si preberejo »strip« na koncu naloge in ga komentirajo.</p> <p>Za motivacijo si ogledajo še fotografije pod naslovom 10. enote ter na podlagi teh sklepajo o temi besedila, ki si ga bodo ogledali.</p>
20.		<p>Ogledajo si posnetek.</p>
21.		<p>Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na tri osnovna vprašanja o temi posnetega besedila.</p>
22.		<p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, v katerem zapovrstju so bila na posnetku predstavljena kurentova oblačila; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj na koncu te naloge učencem ponovi, da človeka po navadi opisujemo od zgoraj navzdol, tj. od glave do nog.</p>
23.		<p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj ima kurent na danem delu telesa; povežejo ustrezne prvine.</p>
24.		<p>Še enkrat si ogledajo tisti del posnetka, na katerem je opisana kapa.</p>
25.		<p>Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o kurentovi kapi.</p>
26.		<p>Še enkrat si ogledajo posnetek v celoti.</p> <p>Nato povežejo dele maske z njihovo lastnostjo oz. vrsto (in sicer tako, da na črte pred pridevniki napišejo ustrezno številko).</p>

27.		<p>Povedo, katero nalogo bodo naredili doma: 27. ali 28. Kdor se je odločil za 27. nalogo, doma napiše opis kurenta oz. obnovo posnetka (pri tem si lahko pomaga z vprašanji in fotografijo v tej nalogi ter z napisanimi rešitvami iz prejšnjih nalog).</p> <p>V šoli oddajo opis učitelju, da ne bi pod vplivom javnega branja sošolcev popravljali svoje besedilo; ko so na vrsti (še isto uro), jim učitelj izroči njihov opis in tega nato preberejo. Sošolci jih poslušajo; med poslušanjem si kaj zapišejo in po vsakem izrečejo svoje mnenje o besedilu in o branju.</p> <p>Nasvet: Učenci naj se odločijo, ali bodo doma naredili 27. ali 28. nalogo.</p>
28.		<p>Kdor se je odločil za 28. nalogo, se doma pripravi na govorni nastop (in sicer na opis izbrane pustne maske).</p> <p>V šoli govorno nastopajo. Sošolci jih poslušajo; med poslušanjem si kaj zapišejo in po vsakem izrečejo svoje mnenje o besedilu in o govorjenju.</p>
29.		<p>Preberejo povedi. Nato povedo, kaj vse lahko poimenujemo z besedo <i>maska</i>.</p>
30.		<p>V nepopolne povedi vpišejo besede, ki so jih izbrali izmed ponujenih.</p> <p>Pisno odgovorijo na odločevalni vprašanji o besedni družini in besedni vrsti vpisanih besed (obkrožijo DA ali NE).</p>
31.		<p>V danih besednih zvezah podčrtajo pridevnike; te nato prepisejo na ustrezno mesto v preglednici (ob tem jim določajo število).</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti in stopnji prepisanih pridevnikov; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p>
32.		<p>Na črte napišejo preostali stopnji pridevnikov iz prejšnje naloge.</p>
33.		<p>Preberejo poved. Nato v njej poiščejo osebni zaimek in ga prepisejo. Potem mu pripišejo osebo, število, spol in besedo, namesto katere stoji.</p>
34.	 	<p>Preberejo zveze povedi.</p> <p>Nato opazujejo drugo poved v vsaki zvezi in povedo, kaj so opazili.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, s katero besedo bi zamenjali ponovljeno besedo; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nato odpravijo ponavljanje in napišejo nove povedi.</p> <p>Ob ponujenih možnostih opazujejo povedi, ki so jih napisali, in razmišljajo o rabi ločila pred <i>ki</i>; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nato pisno izrečejo mnenje o svojem zapisu (tj. obkrožijo DA oz. NE) in povedo, na osnovi česa tako trdijo.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj individualno preverja zapis povedi.</p>
35.		<p>Berejo povedi in vpisujejo manjkajoče črkovne sklope (v tretji povedi pa končnice).</p>
36.		<p>Tiho berejo povedi. Nato postopoma polglasno izgovorijo podčrtane besede, se poslušajo in ugotavljajo, kateri samoglasnik v besedi so izgovorili glasneje (tj. so ga naglasili); nato podčrtajo črko, s katero je napisan naglašeni samoglasnik.</p> <p>Napišejo, katero črko so pobarvali.</p> <p>Nato še enkrat polglasno preberejo podčrtane besede, se poslušajo in ugotavljajo, kateri samoglasnik je zapisan s črko e – tj. <i>ozki e</i> ali <i>široki e</i>. Podčrtane besede nato prepisejo na ustrezno mesto v preglednici.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj pred reševanjem te naloge izgovori besedi <i>soseda</i> in <i>žepar</i> — učenci naj za vsako besedo povedo, kateri samoglasnik v besedi je izgovorjen glasneje (oz. je naglašen) in ali je to ozki ali široki e. Nato naj sami ali v dvojicah rešujejo 36. nalogo. Učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga; ko do konca reši nalogo večina učencev, frontalno preverja rešitve.</p>

Prodajam – kupim

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Berejo male oglase.

2.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kje po navadi najdemo taka besedila; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
3.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kako imenujemo besedila iz 1. naloge; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
4.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kdo so tvorci in naslovniki takih besedil; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
5.		Sodelujejo v vodenem pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o temi in vsebini besedil iz 1. naloge.
6.		Sodelujejo v vodenem pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o dolžini in zapisu besedil iz 1. naloge ter besedah, s katerimi želi sporočevalec vplivati na naslovnika, da bi kupil to, kar on prodaja.
7.	 	Berejo mala oglasa. Nato ju primerjajo in povedo, kaj so ugotovili, ter presojujejo, kateri mali oglas je za bralca učinkovitejši. V prvem malem oglasu poiščejo napako in jo odpravijo.
8.		Preberejo naslove rubrik v malih oglasih. Nato povedo, kaj se prodaja/kupuje/ponuja pod navedenimi naslovi. <i>Nasvet:</i> Nazadnje naj se učenci razdelijo v skupine (4–5 učencev); učitelj vsaki skupini izroči časopis in naroči učencem, naj poiščejo stran z malimi oglasi ter naj z nadpomenkami poročajo o tem, kaj prodajajo/kupujejo/ponujajo ti oglasi.
9.		Sodelujejo v pogovoru – za vsak mali oglas iz 1. in 7. naloge povedo, pod katerim naslovom iz 8. naloge bi ga našli.
10.	 	Preberejo mali oglas. Primerjajo ga z drugimi in povedo, v čem se loči od njih. Nato razložijo še pomen dane besedne zveze, skušajo razločiti napovedano ravnanje sporočevalca in povedo, kako bi ravnali, če bi našli izgubljeni predmet.

Učencevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj prvega dela te enote?

Kaj si se naučil o opisu predmeta? (Dopolni miselni vzorec.)

Kaj je bil cilj drugega dela te enote?

Kaj si se naučil o malem oglasu? (Odgovori na vprašanja: Kje najdemo male oglase? Čemu se uporablja mali oglas? Kaj je navedeno v malem oglasu?)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez tečav?

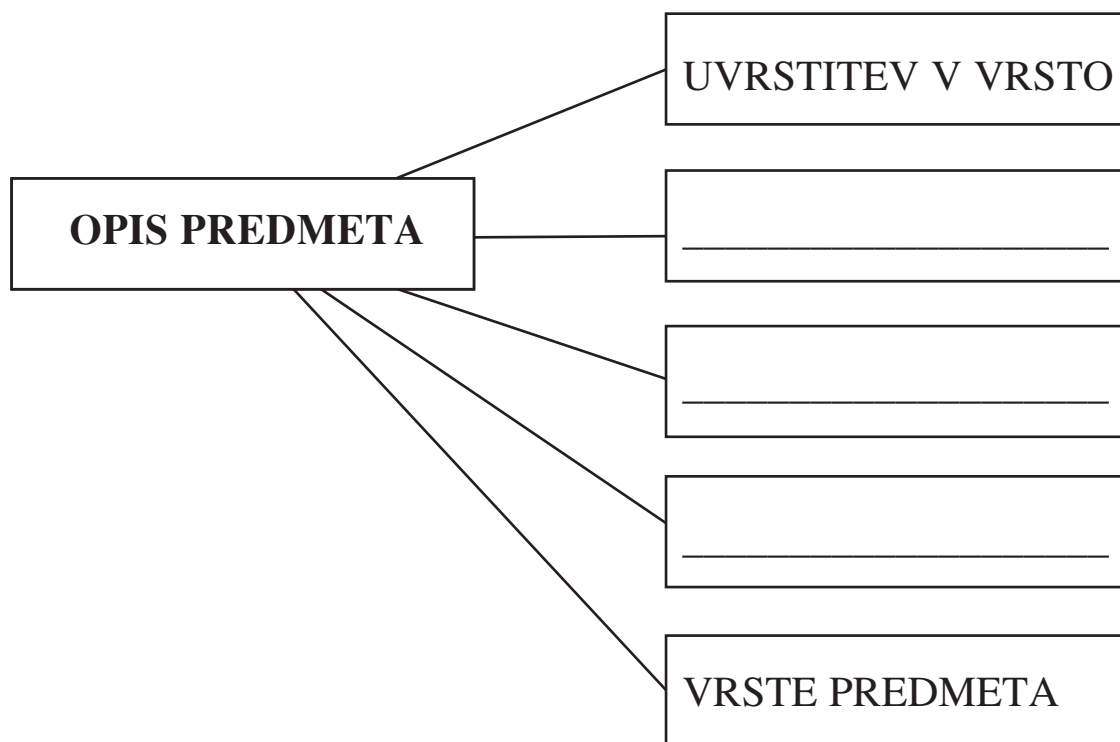
S čim si imel tečave?

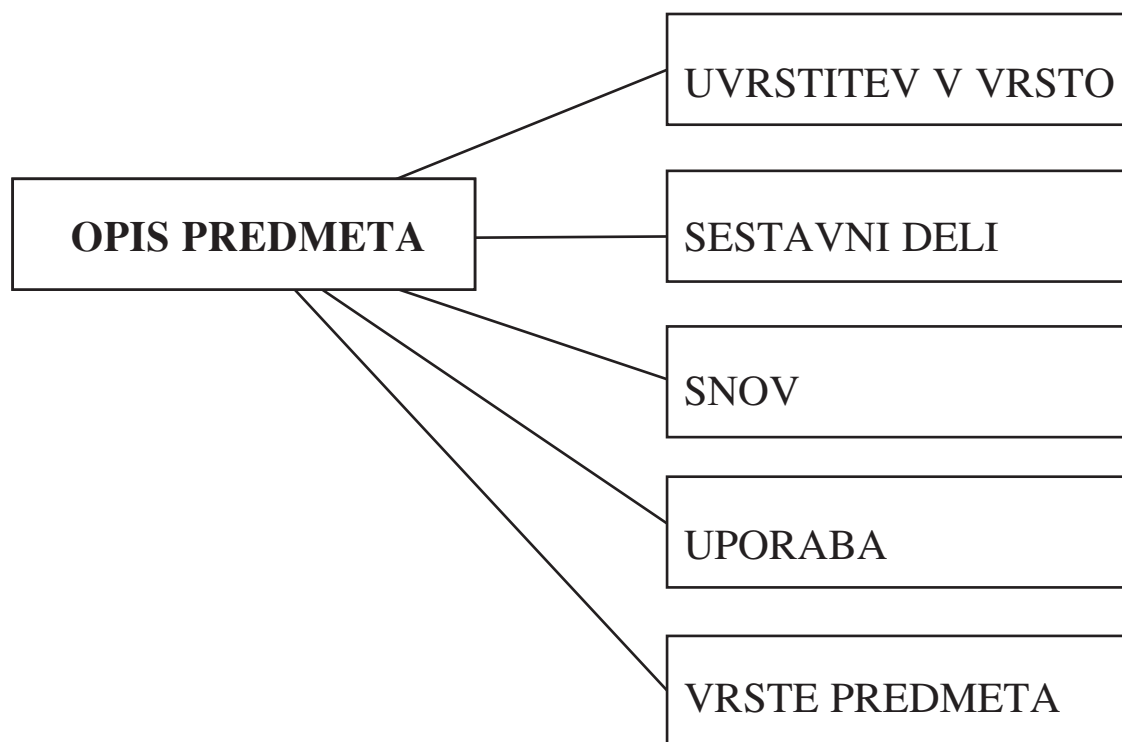
Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

1. Preberi besedilo.

Košarkarski koš je športno orodje, na katerega košarkarji mečejo žogo. Pritrjen je na tablo, ta pa na jekleni drog.

Koš je iz obroča in mrežice. Obroč je okrogel; narejen je iz železa in je pobarvan z oranžno barvo. Debel je 2 cm; njegov notranji premer meri 45 cm. Na obroč je pritrjena mrežica, ki je narejena iz bele najlonske vrvice.

Tabla je pravokotna; dolga je 180 cm in visoka 120 cm. Na njej je narisana notranji pravokotnik, dolg 59 cm in visok 45 cm. Koš je na tablo pritrjen tako, da je notranji rob obroča oddaljen od sprednje strani table 15 cm in da je spodnja črta notranjega pravokotnika v višini obroča.

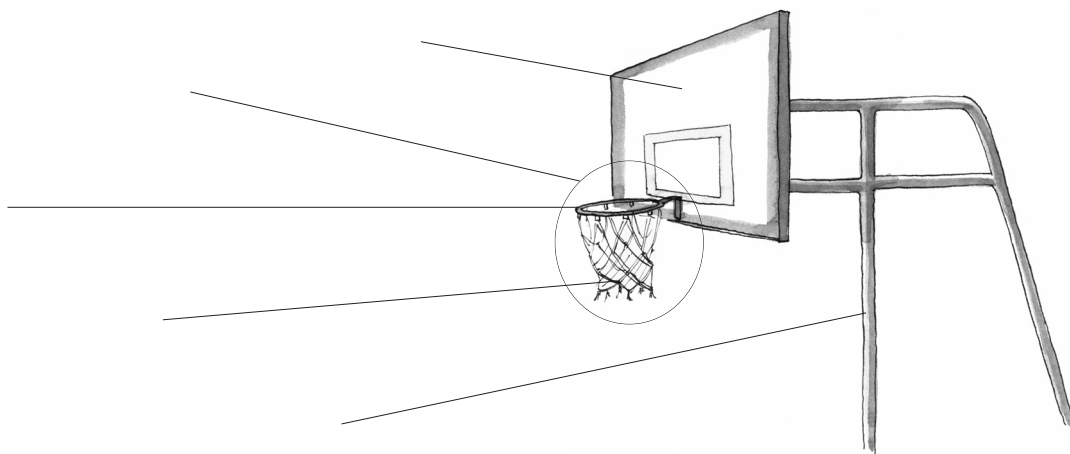
Tabla je iz trdega lesa ali iz trde prozorne snovi. Pritrjena je na jekleni drog, in sicer tako, da je njen spodnji rob oddaljen od tal 290 ali 275 cm.

Odgovori.

O katerem športnem orodju govori besedilo? _____

Pri katerem športu ga uporabljamo? _____

2. Na črte ob puščicah napiši, iz katerih delov je to športno orodje.

3. Napiši, iz katere snovi je

— obroč: _____,

— mrežica: _____,

— tabla: _____,

— drog: _____.

4. Odgovori na vprašanja.

Kaj je okroglo? _____

Kaj je pravokotno? _____

Kaj je debelo 2 cm? _____

Kaj je dolgo 180 cm in široko 120 cm? _____

Kaj je dolgo 59 cm in visoko 45 cm? _____

Kaj meri v premeru 45 cm? _____

Spodnji rob česa je oddaljen od tal 275 ali 290 cm? _____

Kaj je oranžno? _____

Kaj je belo? _____

Na čem je narisani notranji pravokotnik? _____

Na kaj je pritrjena mrežica? _____

Na kaj je pritrjena tabla? _____

Na kaj je pritrjen koš? _____

5. Napiši podpomenko k nadpomenki *športno orodje*. _____

6. Napiši protipomenko k naslednjim besedam.

dolg _____ visok _____ sprednji _____

spodnji _____ trd _____ debel _____

7. Iz besedila izpiši vse besede, ki spadajo v isto besedno družino kot beseda *košarka*.

8. Naslednje pridevnike napiši v primerniku in presežniku.

dolg _____ visok _____

trd _____ debel _____

9. Obkroži pridevnike in se vprašaj po njih ter jim določi vrsto.

košarkarski koš _____

bela mreža _____

pravokotna tabla _____

spodnji rob _____

10. Preberi naslednja besedila.

A

Rabljen, vendar dobro ohranjen
globok **voziček za dojenčka** kupim.
Cena po dog. ☎ ...

B

Ženska oblačila št. 40, podarim.
☎ ...

C

Golf, l. 2004, 5 vrat, z veliko
dodatne opreme, kot nov, prodam.
Gotovina takoj. Možna menjava.
☎ ...

Č

Harmoniko Hochner,
klavirsko, bele barve, nerabljeno,
prodam za 120.000 SIT. ☎ ...

Kako imenujemo taka besedila? _____

11. Poveži.

Z besedilom A	se prodaja	vozilo.
Z besedilom B	se kupuje	glasbilo.
Z besedilom C	se podarja	obleka.
Z besedilom Č	se prodaja	otroška oprema.

12. Iz besedil iz 10. naloge prepiši besedo ali besedno zvezo, s katero sporočevalec sporoča, da

— je avto dobro ohranjen: _____

— sprejema le denar, ne pa posojila: _____

— se je pripravljen pogajati za ceno: _____

— je pripravljen menjati avto: _____

11 Soseba s sosedo o sosedu

1. del, str. 116–126, predvideno število ur: 4

Operativni cilji:

- pravilno sklanjanje samostalnikov,
- opazovanje samostalnikov v povedi in prepoznavanje spreminjanja njihove oblike,
- prepoznavanje dveh delov samostalnikov (tj. osnove in končnice),
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *sklanjanje*, *sklon*, *končnica*,
- prepoznavanje vloge končnice pri sklanjanju samostalnikov,
- pravilna raba vprašalnic za sklone,
- razumevanje in uporaba slovenskih izrazov za sklone,
- pravilno razvrščanje sklonov,
- prepoznavanje samostalnikov v povedi in določanje sklona.

Ciljna tema: Sklanjanje samostalnika.

Učenci so v 5. razredu spoznali, da so samostalniki besede, s katerimi poimenujemo bitja, stvari in pojme (gl. D. Kapko idr., *Gradim slovenski jezik* 5, 2004, 2. del, 15. Kdo ali kaj?, 16–20) ter da imajo določeno obliko oz. oblikovne značilnosti, in sicer: spol (gl. D. Kapko idr., *Gradim slovenski jezik* 5, 2004, 2. del, 16. Oprostite, katerega spola ste?, 21–25) in število (gl. D. Kapko idr., *Gradim slovenski jezik* 5, 2004, 2. del, 17. Eden, dva ali več?, 26–32). V 6. razredu bodo spoznali še sklon oz. da se samostalniki sklanjajo.

Samostalnike redko samo naštevamo (npr. *soseda*, *vrt*, *hiša*) – pač pa jih po navadi uporabljamo v povedih (npr. *Soseda stoji na vrtu pred hišo.*). Kadar jih uporabimo v povedi (npr. *Soseda se pogovarja s sosedo o sosedu*) ali besedni zvezi (npr. *pogovor s sosedo*), se jim pogosto spremeni končnica (tj. tisti njihov del, ki nima predmetnega pomena, temveč ima samo slovnični pomen – zaznamuje spol, število in sklon). Pravimo, da samostalnike sklanjamo, tj. jih pregibamo v sklonu.

V slovenščini je šest sklonov; vsak od njih ima

- svoje ime (imenovalnik, roditelj, dajalnik, tožilnik, mestnik, orodnik),
- svojo vprašalnico (*kdo/kaj*, *koga/česa*, *komu/čemu*, *koga/kaj*, *o kom/o čem*, *s kom/s čim*),
- svoje mesto v zapovrstju (tj. imenovalnik–orodnik) in
- svojo tipično vlogo (npr. dajalnik izraža prejemnika/naslovnika dejanja, tožilnik tistega, ki ga dejanje prizadeva, ipd.).

V slovenščini izražamo sklone s končnicami – to pomeni, da samostalnike sklanjamo tako, da jim spreminjamo končnice (npr. *sosed-a*, *-e*, *-i*, *-o*, *-i*, *-o*). Seveda nima vsak samostalnik čisto posebnih končnic, temveč se določene skupine samostalnikov sklanjajo z istimi končnicami (zato samostalnike uvrščamo v določene sklanjatvene vzorce oz. sklanjatve).

Opozorilo: Učenci, katerih materni/prvi jezik je slovenščina, nimajo večjih težav s sklanjanjem – saj »vadijo« sklanjanje že vse svoje življenje (na začetku ob poslušanju povedi svojih staršev ..., nato pa tudi s tvorjenjem lastnih povedi). Zelo majhni otroci ob poslušanju drugih hitro usvojijo/posplošijo rabo sklonov (npr. kateri sklon se uporablja ob določenem glagolu) in tipične končnice v danem sklonu.

Ko učenci v osnovni šoli sporočajo v knjižnem jeziku, napačno sklanjajo le besede,

- ki se v njihovem neknjižnem jeziku sklanjajo drugače kot v knjižnem jeziku (npr. *Jakatu* – *Jaku/Jaki*; *Sanditu* – *Sandiju*; *Markotu* – *Marku* ipd.),

- ki imajo v knjižnem jeziku posebno/nepričakovano končnico (npr. *zidu* – ne *pa zida*; *s stricem* – ne *pa s stricom*; *lasje* – ne *pa lasi*; *z lestvijo* – ne *pa z lestvo* ipd.) ali
- ki imajo v knjižnem jeziku kakšno spremembo v osnovi (npr. *gozdovi* – ne *pa gozdi*; *zvezka* – ne *pa zvezeka*; *otroci* – ne *pa otroki*; *ljudje* – ne *pa človeki* ipd.).

Zato naj si učitelj iz besedil, ki jih tvorijo učenci, prepisuje povedi z napačno sklanjanimi besedami, in nato z vajami odpravlja t. i. kritična mesta v njihovem praktičnem obvladanju sklanjanja. Tudi za sklanjanje namreč drži pregovor: Vaja dela mojstra.

Učenci naj ne bi v 6. razredu samo sklanjali samostalnikov, temveč naj bi tudi opazovali njihove spremembe pri sklanjanju ter tako prepoznali osnovno značilnost sklanjanja v slovenščini (tj. spreminjanje končnic) in ob tem odkrili dva sestavna dela samostalnikov (tj. osnovo in končnico). Spoznali naj bi še slovenska imena za sklone, vprašalnice zanje in njihovo razvrstitev – to pa je za marsikaterega šestošolca težko, zato je potrebno precej ponavljanja pa tudi raznovrstnih vaj za usvojitev teoretičnih osnov sklanjanja.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Preberejo naslov enote in ob ponujenih besedah (glagolih) razmišljajo o tem, katera beseda v njem manjka. Odločijo se za eno besedo in jo vpišejo v nepopolno poved. Nato povedo, zakaj niso izbrali katere druge besede. Pisno dopolnijo vprašanja o napisani povedi ter k njim pripišejo ustrezne odgovore. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, v čem se ločijo besede v odgovorih; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Učenci naj rešujejo naloge v danem zaporedju, ker so naloge zasnovane tako, da učence sistematično vodijo pri pridobivanju teoretičnega znanja o sklanjanju samostalnika.</p>
2. 	<p>Najprej si ogledajo »strip« v tej nalogi in ga komentirajo. Nato preberejo izhodiščno »besedilo«.</p> <p>Presojajo pravilnost »besedila« in pisno odgovorijo na odločevalno vprašanje (obkrožijo DA oz. NE). Nato odpravijo napake.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katere besede so morali popraviti in kaj so jim morali popraviti; obkrožijo črko pred izbranim odgovoroma.</p> <p>Sodelujejo v pogovoru – povedo svoje mnenje o tem, zakaj je pisec naredil te napake, in pojasnijo, od kod njim znanje o pravilni obliki samostalnikov.</p>
3. 	<p>Berejo nepopolni povedi in ju dopolnijo; tako povzamejo osnovno značilnost sklanjanja (tj. spreminjanje oblike).</p>
4. 	<p>V povedi vpisujejo pravilne oblike danega samostalnika.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učenci naj si za razvedrilo ogledajo »strip« na koncu naloge in ga komentirajo.</p>
5. 	<p>V povedi vpisujejo pravilne oblike samostalnikov v oklepaju.</p>
6. 	<p>Povedo ime naslikanega predmeta.</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj je beseda, s katero so poimenovali naslikani predmet; podčrtajo izbrani odgovor. V povedi vpisujejo pravilne oblike te besede.</p> <p>Opazujejo obliko tega samostalnika in pisno odgovorijo na odločevalni vprašanji (obkrožijo DA oz. NE). Iz povedi prepišejo v preglednico vse oblike danega samostalnika.</p> <p>V samostalniki v preglednici obkrožijo tisti del samostalnika, ki je drugačen. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o njegovem položaju v besedi, sklepajo o njegovem imenu ter o imenu tistega dela samostalnika, ki je ostal nespremenjen; podčrtajo izbrana odgovora na prvi dve vprašanji ter obkrožijo črko pred izbranim odgovorom na tretje vprašanje.</p> <p>Nato dopolnijo nepopolni povedi – tako povzamejo sestavo samostalnikov ter jo povežejo s sklanjanjem. Nazadnje prepišejo iz preglednice vse končnice.</p>

7.		<p>Ogledajo si ilustraciji na koncu 6. naloge in preberejo izhodiščno poved v 7. nalogi. Napišejo, o kateri ilustraciji govori ta poved.</p> <p>Nato izrazijo s povedjo še drugi dogodek, in sicer tako, da samostalnikom v povedi pripišejo končnice. Opazujejo isti samostalnik v obeh povedih in napišejo odgovora na odločevalni vprašanji (obkrožijo DA oz. NE).</p> <p>Povedo, zakaj se je samostalnikoma spremenila oblika.</p>
8.		<p>Preberejo povedi. Napišejo, kateri samostalnik se ponavlja v vseh povedih in ali ima v vseh povedih isto obliko (obkrožijo DA oz. NE).</p> <p>Nato napišejo odgovore na vprašanja o povedih z začetka te naloge. Preštejejo vprašanja in napišejo, koliko jih je. Opazujejo obliko samostalnika v odgovorih ter napišejo, na koliko načinov se mu je spremenila oblika.</p> <p>Preberejo povedi ter prvo dopolnijo z ustrežno številko (lahko izbirajo med ponujenimi); tako povzamejo, da imajo samostalniki v slovenščini šest sklonov in da ima vsak sklon svoje ime in vprašalnico.</p>
9.		<p>V preglednici iz 8. naloge pobarvajo vprašalnice za sklone. Nato te prepisejo v novo preglednico, in sicer v njen srednji stolpec.</p>
10.		<p>Postopoma berejo povedi; ob vsaki se vprašajo po podčrtanem samostalniku in napišejo vprašanje zanj. Nato v vsakem vprašanju pobarvajo vprašalnico in to prepisejo v prazni stolpec v preglednici iz 9. naloge. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o številu vprašalnic za vsak sklon; podčrtajo izbrani odgovor. Nato dopolnijo novo preglednico – vanjo vpišejo vprašalnice za sklone.</p>
11.		<p>Postopoma berejo povedi. V vsaki podčrtajo samostalnike ter napišejo vprašalnice zanje. Razdelijo se v skupine (4–5 učencev), v skupinah si predstavijo rešitve in se pogovorijo o njih. Nato v vodenem pogovoru povedo, kje so naredili napako in zakaj; povedo še, kako se vprašujemo po živalih.</p>
12.		<p>Opazujejo preglednico iz 10. naloge in ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kako so v njej zaznamovani skloni; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nato si v preglednici v 12. nalogi preberejo slovenska imena za sklone.</p> <p>Sodelujejo v pogovoru – povedo ime 4. in 1. sklona.</p>
13.		<p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o motiviranosti slovenskih imen za sklone; ime vsakega sklona povežejo z besedo, ki »se skriva« v njegovi podstavi (na črtice napišejo ustrežno številko).</p>
14.		<p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vprašalnicah za sklone; ime vsakega sklona povežejo z vprašanjem (na črtice napišejo ustrežno številko).</p>
15.		<p>V preglednico vpišejo imena sklonov in vprašalnice zanje.</p> <p>Nato se na pamet naučijo imena sklonov (v pravilnem zaporedju) in vprašalnice zanje.</p>
16.		<p>Postopoma berejo povedi; ob vsaki povedi se vprašajo po podčrtanem samostalniku, v preglednico vpišejo vprašalnico in napišejo, v katerem sklonu je samostalnik.</p>
17.		<p>Postopoma berejo povedi. V vsaki podčrtajo samostalnike. Nato se vprašajo po vsakem podčrtanem samostalniku, določijo mu sklon ter ga prepisejo na ustrežno mesto v preglednici.</p>
18.		<p>Povedi dopolnijo s samostalniki; nato k vsakemu pripišejo, v katerem sklonu je.</p>
19.		<p>Doma opazujejo ilustracijo in z nje prepisejo samostalnike. Te nato uporabijo v besedilu; besedilu določijo naslov in ga celega prepisejo na list papirja. Sami preverijo sklanjanje samostalnikov ter v šoli učitelju povedo, kaj jim pri sklanjanju samostalnikov povzroča največ težav.</p>

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o sklonih samostalnika? (Dopolni preglednico.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

SKLONI SAMOSTALNIKA			
ŠT. SKLONA	IME SKLONA	VPRAŠALNICA	PRIMER
1.	IMENOVALNIK	Kdo ali kaj?	<i>svinčnik</i>

SKLONI SAMOSTALNIKA

ŠT. SKLONA	IME SKLONA	VPRAŠALNICA	PRIMER
1.	IMENOVALNIK	Kdo ali kaj?	<i>svinčnik</i>
2.	RODILNIK	Koga ali česa?	<i>svinčnika</i>
3.	DAJALNIK	Komu ali čemu?	<i>svinčniku</i>
4.	TOŽILNIK	Koga ali kaj?	<i>svinčnik</i>
5.	MESTNIK	O kom ali čem?	<i>svinčniku</i>
6.	ORODNIK	S kom ali čim?	<i>svinčnikom</i>

1. Vstavi, kar manjka.

Štiri psičk___ živijo skupaj s petimi mačk___.

Slišala sem jih ob zaprt___ okn___.

Daj ps___ jesti.

Največ podrobnost___ o tem najdemo v strokovnih knjig___ in revij___.

Vprašajte se po bistvenih podatkih___.

Pogrizla je vse, kar je dosegla z gobčk___.

2. Popravi, kar je narobe.

Med počitnice so na Ljubljanskem barje učence, stari od 9 do 14 let, preživeli štiri dan. Na lastni koža so občutili življenje koliščarji, ki so v naših kraji živeli pred pet tisoč leta. Fantje so se naučili delati puščice; naredili so jih iz leskovih veja – te so na enem konec razcepili, vanje pa so nato vstavili konico iz kamen in razpoka povezali z vrv. Deklice so spekle nekvašen kruh. Štiridnevno potepanje in delavnica so pripravili zaposleni v Ljubljanskem mestnem muzej.

3. Vpiši pravilno obliko samostalnika iz oklepaja in mu določi sklon.

Z (Igor) _____ sva se odpeljala na Barje. _____

Videla sva, kako so (ribič) _____ lovili ribe. _____

Ali sta si ogledala tudi staro (pristanišče) _____? _____

Nisem imel (denar) _____ za sladoled. _____

Prihodnjič bom šel na izlet s (Tomaž) _____. _____

4. Dopiši manjkajoče samostalnike in jim določi sklon.

Ali si že kdaj potoval z _____? _____

_____ pa danes še nisem videl. _____

_____ je babica pomagala plesti šal. _____

Za _____ sem prinesla pomaranče. _____

O _____ pa ne vem veliko. _____

Kdaj bodo _____ prišli iz šole? _____

5. V povedih podčrtaj samostalnike in se vprašaj po njih.

Koliščarke so nabirale zelišča.

Takrat ni bilo trgovin.

Ali so ogenj zakurili za učence?

Pletla je šal iz usnjenih niti.

6. V povedih podčrtaj samostalnike in jih vpiši v preglednico.

Učencem je bila ekskurzija všeč.

Najprej so se srečali z arheologi.

Rekel je, naj si ogledajo reko.

Pripovedoval jim je tudi o koliščarjih.

Niso pa videli močvirja.

IMENOVANIK	RODILNIK	DAJALNIK	TOŽILNIK	MESTNIK	ORODNIK

12 Iz male ne zraste velika

1. del, str. 127–134, predvideno število ur: 3

Operativni cilji:

- ločevanje občnih imen od lastnih,
- pisanje lastnih imen z veliko začetnico in občnih imen z malo začetnico,
- pisanje imen praznikov, jezikov in določil pred osebnim imenom,
- pisanje določil pred osebnim imenom na pisemskih ovojnicah,
- pisanje imen prebivalcev krajev in držav,
- pisanje okrajšav določil pred osebnim lastnim imenom, ki zaznamujejo družbeni položaj in poklic,
- vrednotenje zapisa in utemeljevanje svojega mnjenja,
- povzemanje pravil za pisanje imen praznikov, jezikov in določil pred osebnim imenom.

Tema enote: Pravopis.

Bitja, zemljepisne pojave in stvari/stvaritve lahko poimenujemo z občnim ali lastnim imenom – z občnim imenom poimenujemo katerega koli predstavnika iste vrste (npr. *deklica, pes; kraj, reka; knjiga, revija*), z lastnim imenom pa poimenujemo posameznika, tj. njegovo posebnost, enkratnost (npr. *Petra, Reks; Radovljica, Sava; Poezije, Proteus*).

Lastna imena pišemo z veliko začetnico. Glede na to, kaj poimenujemo z lastnimi imeni, ločimo tri vrste lastnih imen:

- imena bitij (npr. *Petra, Reks*),
- zemljepisna lastna imena (npr. *Radovljica, Sava*),
- stvarna lastna imena (npr. *Poezije, Proteus*).

Lastna imena so iz ene besede (npr. *Petra*) ali iz več besed (npr. *Slovenski Javornik, Volk in sedem kozličkov*). Enobesedna lastna imena pišemo z veliko začetnico, prav tako tudi prvo besedo v večbesednem lastnem imenu, pisanje neprvih besed pa določajo posebna pravila.

Opozorilo: Učenci so se z ločevanjem občnih imen od lastnih in s tremi skupinami lastnih imen srečali že v 4. razredu (prim. D. Kapko idr., *Gradim slovenski jezik 4*, 2004, 13. Izgovorim, napišem, preberem /Naša marjetica nabira marjetice/, 87–97), spoznali pa so tudi pravilo za pisanje praznikov (prav tam). V 5. razredu so natančneje spoznali pravila za pisanje (enobesednih in večbesednih) zemljepisnih lastnih imen (prim. D. Kapko idr., *Gradim slovenski jezik 5*, 2004, 28. Kranjska Gora je kraj, ne pa gora, 105–115) in stvarnih lastnih imen (prim. D. Kapko idr., *Gradim slovenski jezik 5*, 2004, 29. Knjige, filmi, izdelki so stvaritve, 2. del, 116–122).

V 6. razredu bodo učenci utrjevali ločevanje občnih imen od lastnih ter pisanje lastnih imen z veliko začetnico, občnih pa z malo. Spoznali bodo tudi imena, ki niso lastna in jih zato ne pišemo z veliko začetnico, tj. imena praznikov (npr. *božič : Prešernov dan*) in jezikov (npr. *slovenščina*), ter določila pred osebnim imenom, ki zaznamujejo družbeni položaj (npr. *gospod*) ali poklic (npr. *profesorica*). Učenci namreč naredijo največ napak prav pri pisanju imen praznikov in jezikov (pod vplivom angleščine, pri pisanju imen praznikov pa tudi zaradi napačnega zapisa na voščilnicah).

Učitelj naj učence navaja na opazovanje napisov na voščilnicah in drugod ter na njihovo vrednotenje; spodbuja naj jih k utemeljevanju mnjenja/rešitev.

Predstavitve dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Preberejo besede in podčrtajo lastna imena. Povedo, po čem so jih prepoznali (po veliki začetnici). Povedo, da gre za priimke.</p> <p>Nasvet: Učenci naj preberejo besedilo v oblakih (lahko v igri vlog) in pojasnijo, kako se piše pesnik in kako igralec.</p> <p>Povedo, kako imenujemo imena, ki jih niso podčrtali (= občna imena), in obkrožijo črko pred odgovorom, kaj poimenujemo z njimi.</p>
2. 	<p>Preberejo besedne zveze in jih nato s pisanimi črkami prepišejo na ustrezno mesto v preglednici. Ustno pojasnijo svoje rešitve.</p> <p>Nasvet: Učenci naj pred izpolnjevanjem preglednice ponovijo pravilo za pisanje občnih in lastnih imen.</p>
3. 	<p>Napisanim občnim imenom pripišejo lastna imena; pri tem so pozorni na zapis velike začetnice.</p> <p>Nasvet: Nalogo naj rešijo samostojno (lahko tudi za domačo nalogo), nato pa naj javno preberejo svoje rešitve.</p>
4. 	<p>Preberejo povedi in se pogovarjajo o tem, kaj poimenujejo podčrtane besede/besedne zveze in kako so zapisane.</p> <p>Preberejo nepopolno poved in na podlagi opazovanja zapisa podčrtanih besed v 1. delu te naloge vpišejo manjkajoče podatke o zapisovanju male začetnice v imenih praznikov.</p>
5. 	<p>Pišejo povedi, v katerih uporabijo navedena imena praznikov. Pri tem so pozorni na pravilni zapis imen praznikov.</p> <p>Nasvet: Učenci naj samostojno rešijo nalogo, nato pa drug drugemu preverijo rešitve.</p>
6. 	<p>V preglednico vpišejo imena prebivalcev in prebivalk ter državnih jezikov v navedenih državah. Pri tem so pozorni na pravilni zapis z veliko oz. malo začetnico.</p>
7. 	<p>Dopolnijo povedi z imeni jezikov in povedo, da jih zapisujemo z malo začetnico.</p> <p>Nasvet: Zgled za pisanje imen jezikov z malo začetnico je vsebovan v preglednici v 6. nalogi.</p> <p>Nato preberejo nepopolno poved in jo na podlagi znanja, osveženega v 6. in 7. nalogi, dopolnijo z manjkajočim podatkom o pisanju imen jezikov.</p>
8. 	<p>Berejo povedi in vpisujejo manjkajoče črke, in sicer v zemljepisnih lastnih imenih in imenih jezikov.</p> <p>Nasvet: Nalogo lahko rešijo za domačo nalogo, saj imajo v ilustraciji zgled za pisanje velike oz. male začetnice.</p>
9. 	<p>Preberejo skupine besed in med njimi prepoznajo tisto, ki je zapisana z napačno začetnico, jo prečrtajo in ustno pojasnijo svoje rešitve.</p> <p>Nasvet: Naloga je precej lahka; učenci naj javno predstavijo rešitve in jih pojasnijo.</p>
10. 	<p>Preberejo povedi in v njih prepoznajo napake v zapisu imen praznikov in jezikov. Napačno zapisane besede prečrtajo in jih napišejo pravilno.</p> <p>Nasvet: Nalogo naj rešijo samostojno (lahko za domačo nalogo), nato pa naj učitelj frontalno preveri rešitve.</p>
11. 	<p>Berejo kratko besedilo in v njem odpravijo napake v rabi velike in male začetnice.</p> <p>Nasvet: Nalogo naj rešijo samostojno (lahko za domačo nalogo), nato pa naj učitelj frontalno preveri rešitve. Učenci naj popravke utemeljijo.</p>
12. 	<p>Berejo kratko besedilo, v katerem popravijo napake v rabi velike in male začetnice.</p> <p>Nasvet: Nalogo naj rešijo samostojno (lahko za domačo nalogo), nato pa naj učitelj frontalno preveri rešitve. Učenci naj popravke utemeljijo.</p>
13. 	<p>V napisanih besednih zvezah razlikujejo med osebnim lastnim imenom in določilom pred njim (ta zaznamuje družbeni položaj ali poklic) ter ju vpišejo v preglednico. Opazujejo zapis besed in ugotovijo, da določilo pred osebnim lastnim imenom pišemo z malo začetnico (odgovor obkrožijo).</p> <p>Nato preberejo nepopolno poved in vpišejo manjkajoči podatek o zapisovanju določil pred osebnim lastnim imenom.</p>

14.		Primerjajo zapisa na pisemskih ovojnicah in prepoznajo pravilni oz. nepravilni zapis; prečrtajo nepravilni zapis in pojasnijo svojo odločitev.
15.		Primerjajo zapisa na pisemskih ovojnicah in prepoznajo pravilni oz. nepravilni zapis; prečrtajo nepravilni zapis in pojasnijo svojo odločitev.
16.		Okrajšajo besede; pri tem so pozorni na zapis okrajšav z malo začetnico in na ločilo za okrajšavo. <i>Nasvet: Učenci naj nalogo rešijo samostojno, nato pa naj učitelj frontalno preveri rešitve.</i>

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o pisanju imen praznikov, jezikov in določil pred osebnim lastnim imenom?
(Dopolni povedi.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

Imena praznikov pišemo z _____ začetnico

(npr. _____;

posebnost je _____).

Imena jezikov pišemo z _____ začetnico

(npr. _____).

Poimenovanja določil za poklic ali družbeni položaj, ki stojijo pred

osebnim lastnim imenom, pišemo z _____ začetnico

(npr. _____ *Novak*).

Imena praznikov pišemo z malo začetnico

(npr. *ново leto*;

posebnost je *Prešernov dan*).

Imena jezikov pišemo z malo začetnico

(npr. *slovenščina*).

Poimenovanja določil za poklic ali družbeni položaj, ki stojijo pred

osebnim lastnim imenom, pišemo z malo začetnico

(npr. *profesor Novak*).

Predlog nalog za preverjanje

1. Dopolni.

Kateri jezik govori Dario iz Milana?	Govori _____.
Kateri jezik govori John iz New Yorka?	Govori _____.
Kateri jezik govori Dine iz Splita?	Govori _____.
Kateri jezik govori Istvan iz Budimpešte?	Govori _____.
Kateri jezik govori Sabine z Dunaja?	Govori _____.
Kateri jezik govori Igor iz Moskve?	Govori _____.

2. Odpravi napake v rabi začetnice.

Lani smo šli Februarja na smučanje v Kranjsko goro.
Najzanimivejši dogodek v naši vasi v Oktobru je trgategv, v Novembru pa koline.
V kaj se boš našemil za Pusta?
Ali veš, od kdaj je Božič praznik?

3. Ali je v naslednji povedi katera napaka? Če je, jo odpravi.

Slovenski prazniki so novo leto, prešernov dan, velika noč, velikonočni ponedeljek, dan upora proti okupatorju, praznik dela, binkoštna nedelja, dan državnosti, dan reformacije, dan spomina na mrtve, božič in dan samostojnosti.

4. Napiši veliko začetnico, kjer je treba.

Ali poznate ilustratorja boža kosa?
Na našem vrtu sem letos že videla kosa.
Moja teta marjeta dela z doktorico cveto kvas.
Prosim, če kupiš tudi kvas.
S profesorjem martinom pevcem sva se srečala pred pošto.
Izvolite, gospa zidar!
Moj sosed Miha je dober zidar.

5. Ali so naslednje besede pravilno okrajšane? Če niso, napiši pravilne okrajšave.

gospa – go. gospod – gos. doktorica – dra.

6. Nariši pisemsko ovojnico, ki jo želiš poslati ravnatelju vaše šole. Pošlji jo na njegov šolski naslov. Ne pozabi napisati spoštljivega nagovora.

13 Iz časov brez televizije in računalnika

2. del, str. 5–17, predvideno število ur: 6

Operativni cilji:

- pogovarjanje o ljudskih običajih,
- poslušanje/gledanje in branje opisa ljudskega občaja,
- prepoznavanje teme, ključnih besed in bistvenih podatkov,
- obnavljanje opisa ljudskega občaja,
- povzemanje značilnosti opisa ljudskega občaja,
- ustno in pisno opisovanje ljudskega občaja,
- tvorjenje besed iz besednih zvez,
- pravilno sklanjanje pridevnika,
- pravilno pisanje zemljepisnih lastnih imen.

Ciljna tema: Opis ljudskega občaja.

Ljudski običaj (npr. preja, kurentovanje) je skupek med seboj povezanih dejanj, ki so jih ljudje v preteklosti ponavljali ob določenem času (npr. med božičem in pustom, ob pustu, za veliko noč) ali ob določenih priložnostih (npr. ob porokah, smrti, rojstvu otroka). Danes ga ne izvajajo več oz. ga izvajajo le redko – po navadi ga prikazujejo na javnih prireditvah kot del slovenske kulturne dediščine.

Ljudski običaj je torej neke vrste postopek, tj. potek ponavljajočih se dejanj, ki peljejo k določenemu cilju (npr. k izdelavi niti, preganjanju zime); njegova posebnost je to, da se je izvajal v preteklosti, danes pa ne več oz. le redko.

Ljudski običaj opisujemo podobno kot postopek – torej v pravilnem časovnem zapovrstju naštejemo dejanja/korake, ki ga sestavljajo; ob tem ga še umestimo v čas in kraj, imenujemo vršilce posameznih dejanj, predstavimo orodje, potrebno za opravljanje tega občaja, in njegov namen/cilj. Po navadi predstavimo še njegove posebnosti in njegov položaj danes oz. v sodobnosti.

Glagoli v opisu ljudskega občaja so v pretekliku in večinoma v nedovršniku (ker so se dejanja ponavljala, npr. *so poskakovali, so tekali, so potresavali, so pozvanjali, so delali, so hodili*), in sicer predvsem v obliki za 3. osebo množine (včasih ednine). Ko predstavljamo današnji položaj ljudskega občaja, uporabljamo glagole v sedanjiku.

Opozorilo: Opis ljudskega občaja je le na videz podoben pripovedi o dogodku – in sicer zaradi glagolov v pretekliku in zaradi časovne povezanosti predstavljenih dejanj. Od pripovedi o dogodku pa se loči v bistveni značilnosti: predstavlja postopek (tj. potek ponavljajočih se dejanj), ne pa enkratni dogodek.

Učenci imajo pri sprejemanju in pri tvorjenju opisov ljudskih občajev precej težav, in sicer predvsem zato, ker poznajo zelo malo ljudskih občajev in ne poznajo mnogih besed za dejanja, za njihove izvajalce, predmete oz. naprave, za čas in priložnosti ipd. Zato naj jih učitelj spodbuja k spraševanju starejših ljudi, k obiskovanju ustreznih prireditev in ustanov (npr. muzejev), k branju ustreznih člankov in k poslušanju/h gledanju predstavitev ljudskih občajev.

Učenci si s spoznavanjem ljudskih občajev, tj. kulturne dediščine svojega naroda oz. svoje države, krepijo tudi svojo narodno in državljansko zavest.

Predstavitve dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Sodelujejo v t. i. motivacijskem pogovoru o življenju nekoč; izrekajo svoje mnenje in ga pojasnjujejo. Nato govorno nastopijo z opisom ljudskega običaja iz svojega kraja (nanj so se pripravili doma). <i>Nasvet:</i> Učitelj naj pred obravnavo te učne enote naroči učencem, da naj doma ob pomoči staršev/starih staršev napišejo opis ljudskega običaja in se pripravijo na govorni nastop. V šoli naj učence vpraša, kateri ljudski običaj so opisali; imena ljudskih običajev naj napiše na tablo. Če je več učencev pripravilo opis istega ljudskega običaja, naj organizira govorne nastope tako, da z isto temo nastopita največ dva učenca – preostali učenci naj opazujejo njun nastop in z njima primerjajo svoje opise. Nato naj učitelj vodi pogovor o govornih nastopih in o opisih tistih učencev, ki niso nastopili.
2. 	Sodelujejo v t. i. motivacijskem pogovoru – povedo, kaj je preja, kaj vedo o njej in od kod to vedo. <i>Nasvet:</i> Če bodo učenci vedeli o preji zelo malo, naj učitelj ne dopolnjuje njihovega znanja – o preji bodo namreč več izvedeli iz posnetega besedila. Učenci bodo morda rekli, da je preja nit oz. volna, iz katere se sprede nit. Učitelj naj jih postopoma vodi do ugotovitve, da je to ljudski običaj, katerega rezultat je nit.
3. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o pomenu besed iz levega stolpca; besede povežejo z njihovo razlago na desni. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj svetuje učencem, da si lahko pomagajo s Slovarjem slovenskega knjižnega jezika (v knjižni ali elektronski obliki).
4. 	Ogledajo si napravo na fotografiji. Napišejo ime te naprave in njenih delov (pri poimenovanju delov lahko izbirajo med ponujenimi besedami). Nato sodelujejo v pogovoru – povedo, kaj se dela s poimenovanimi deli. <i>Nasvet:</i> Učenci verjetno ne bodo vedeli, kaj se dela z vsemi deli kolovrata – vendar pa naj učitelj ne dopolnjuje njihovega znanja; pove naj jim, da bodo o tem več izvedeli iz posnetega besedila.
5. 	Ogledajo si posnetek. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj po ogledu posnetka vpraša učence, ali si ga želijo ogledati še enkrat. Po želji predvaja posnetek še enkrat.
6. 	Napišejo odgovore na vprašanja o posnetem besedilu. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko konča nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
7. 	Za razvedrilo si ogledajo ilustracijo v tej nalogi, preberejo besedilo v oblaku ter povedo, kaj prikazuje ilustracija in kaj pomeni besedilo v oblaku. Nato nekaj učencev javno obnovi besedilo o preji (pri tem si pomagajo z vprašanji in odgovori iz 6. naloge). Drugi učenci jih poslušajo, med poslušanjem si kaj zapišejo in po vseh govornih nastopih izrečejo svoje mnenje o nastopih.
8. 	Berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo s podatki iz posnetega besedila.
9. 	Preberejo besedilo in iz njega prepišejo besede iste besedne družine. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo, jim po potrebi pomaga in individualno preverja rešitve. Na koncu lahko pove učencem, da so v tem besedilu besede iz dveh besednih družin, tj. poleg prepoznane (predle, predice, predivo, preslico, preja) še kolovrat, vrtelo, vreteno.
10. 	Sodelujejo v t. i. motivacijskem pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o pustovanju.
11. 	Berejo besedilo.
12. 	Napišejo 9 ključnih vprašanj o besedilu iz 11. naloge – pri tem si lahko pomagajo z vprašanji iz 6. naloge. Nato se razdelijo v dvojice. Sošolcu izročijo svoja vprašanja, da se pripravi na odgovarjanje. Nato se pogovarjajo – odgovarjajo na vprašanja, vrednotijo odgovore in tudi vprašanja.

13.		Dopolnijo preglednico – h ključnim besedam pripišejo ustrezne bistvene podatke iz besedila v 11. nalogi.
14.		Berejo poved in jo dopolnijo; tako povzamejo bistvene značilnosti opisa ljudskega običaja.
15.		Odločijo se, kaj bodo delali doma: ali se bodo pripravljali na ustno obnovo opisa kurentovanja (ob preglednici iz 13. naloge), ali se bodo pripravljali na ustni opis poljubnega ljudskega običaja ali pa bodo napisali pripoved o dogodku na pustovanju (gl. navodilo v 16. nalogi). Nato v šoli govorno nastopijo oz. prilepijo svojo pripoved na plakat ali oglasno desko; poslušajo govorne nastope in berejo besedila sošolcev ter jih vrednotijo.
16.		Gl. opis dejavnosti učencev v 15. nalogi.
17.		Berejo povedi in jih dopolnijo z ustrezno besedo (pri tem lahko izbirajo med ponujenimi besedami). <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo, po potrebi jim pomaga, rešitve pa naj preverja individualno.
18.		Postopoma berejo povedi in vstavljajo vejico. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo. Ko konča nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učitelj bo učence verjetno moral spomniti na to, da v vezniku <u>medtem ko</u> pred ko ni vejice (ker gre za t. i. večbesedni veznik).
19.		Iz podčrtanih samostalnikov tvorijo pridevnike in te napišejo na črto. Ob ponujenih možnostih razmišljajo, katere pridevnike so tvorili; podčrtajo izbrani odgovor. Odgovorijo na odločevalno vprašanje o stopnjevanju teh pridevnikov; obkrožijo DA oz. NE. Nato ustno pojasnijo svoj odgovor.
20.		Iz besednih zvez tvorijo poimenovanja za ženske vršilce dejanja. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga – njegova pomoč bo verjetno potrebna zlasti pri tvorjenju manj znanih besed (npr. tkalka, vezilja, pletilja, klekljarica). Učenci naj rešitve preverijo v priloženem snopiču.
21.		Iz besednih zvez tvorijo poimenovanja za dejanje. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Učenci naj rešitve preverijo v priloženem snopiču.
22.		Preberejo poved in v njej podčrtajo osebna zaimka. Nato ju prepisejo v preglednico in jima določijo osebo in število ter vsakemu pripišejo samostalnik, namesto katerega stoji.
23.		Danim pridevnikom določijo stopnjo, in sicer tako, da jih prepisejo na ustrezno mesto v preglednici.
24.		Dane samostalnike postavijo v rodilnik, tožilnik in orodnik – te sklonske oblike napišejo v preglednico. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga (vsi napisani samostalniki imajo kakšno posebnost pri sklanjanju). Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve; učence naj spodbuja k opisovanju posebnosti in k predstavitvi svojih napak.
25.		V besedilu iz 11. naloge poiščejo predzadnjo poved in iz nje v preglednico prepisejo samostalnike; tem nato določijo spol, število in sklon. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Učenci naj rešitve preverijo v priloženem snopiču.
26.		Preberejo besedi v oklepaju. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, v katero skupino besed spada; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Nato ti dve besedi uporabijo v povedi – zapišejo ju v pravilni obliki. Pisno odgovorijo, ali so besedama spremenili obliko ali ne; obkrožijo DA oz. NE. Nato ustno pojasnijo svoj odgovor in povedo, zakaj so to naredili. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kako imenujemo tako spreminjanje besed; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Nazadnje berejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako povzamejo, da ne sklanjamo samo samostalnikov, temveč tudi pridevnike. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.

27.		<p>Preglednico dopolnijo s slovenskimi imeni sklonov, nato pa še s sklonskimi oblikami pridevnika ljudski, ljudska, ljudsko.</p> <p>Ob ponujenih možnostih opazujejo, kako sklanjamo pridevnike; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Učenci naj rešitve preverijo v priloženem snopiču.</p>
28.		<p>Postopoma berejo povedi – vsako poved dopolnijo z besedno zvezo v oklepaju, in sicer tako, da jo postavijo v pravilno število in sklon; nato na črto za povedjo napišejo ime sklona.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
29.		<p>Berejo povedi in presojaajo pravilnost ponujenih oblik pridevnika; obkrožijo izbrano obliko.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
30.		<p>Berejo dvojice povedi in presojaajo pravilnost povedi v dvojici. Nato pobarvajo izbrano poved.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p> <p>Nato naj učencem pove, da ima pridevnik moškega spola v primerih, ko za njim ni samostalnika, pogosto drugačno obliko, kot bi jo imel, če bi mu sledil samostalnik (npr. Boš jabolčni sok ali jagodni → jagodnega?); opozori naj jih na to, da se to dogaja samo s pridevniki moškega spola, ne pa tudi srednjega (npr. Piješ vroče mleko ali mrzlo?).</p>
31.		<p>Berejo povedi in presojaajo pravilnost ponujenih zapisov besed; obkrožijo izbrani zapis.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Učenci naj rešitve preverijo v priloženem snopiču.</p>
32.		<p>Dane naslove fotografij prepisejo s pisanimi črkami.</p> <p>Nasvet: Pred reševanjem naj učitelj opozori učence na to, da bodo prepisovali naslove fotografij; vpraša naj jih, ali začnemo pisati naslove knjig, pesmi, časopisov ... z veliko ali z malo začetnico. Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
33.	 	<p>Dana nekrajevna/nenaselbinska lastna imena prepisejo s pisanimi črkami.</p> <p>Nato v pogovoru utemeljujejo rabo velike oz. male začetnice.</p> <p>Nasvet: Pred reševanjem naloge naj učitelj spodbudi učence k preletu zapisanih zemljepisnih lastnih imen; učenci naj povedo, ali so to imena krajev ali ne. Nato naj povedo, kako pišemo nekrajevna lastna imena, tj. s katero začetnico začnemo prvo besedo in s katero po navadi začnemo drugo besedo. Učenci naj rešujejo nalogo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učence naj spodbuja k utemeljevanju svojih rešitev ter k ponavljanju pravil o pisanju nekrajevskih/nenaselbinskih lastnih imen.</p>
34.	 	<p>Dana krajevna/naselbinska lastna imena prepisejo s pisanimi črkami.</p> <p>Nato v pogovoru utemeljujejo rabo velike oz. male začetnice.</p> <p>Nasvet: Pred reševanjem naloge naj učitelj spodbudi učence k preletu zapisanih zemljepisnih lastnih imen; učenci naj povedo, ali so to imena krajev ali ne. Nato naj povedo, kako pišemo krajevna lastna imena, tj. s katero začetnico začnemo prvo besedo in s katero po navadi začnemo drugo besedo. Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učence naj spodbuja k utemeljevanju svojih rešitev ter k ponavljanju pravil o pisanju krajevskih/naselbinskih lastnih imen.</p>
35.		<p>Iz danih krajevnih imen tvorijo imena prebivalcev.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Spodbuja naj jih tudi k rabi slovarskega dela Slovenskega pravopisa. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učence naj spodbuja k ponavljanju pravila o pisanju imen prebivalcev krajev.</p>

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o opisu ljudskega običaja? (Dopolni miselni vzorec.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

Viri

Janez Bogataj; Ljudska umetnost in obrti v Sloveniji, Domus, Ljubljana 1993.

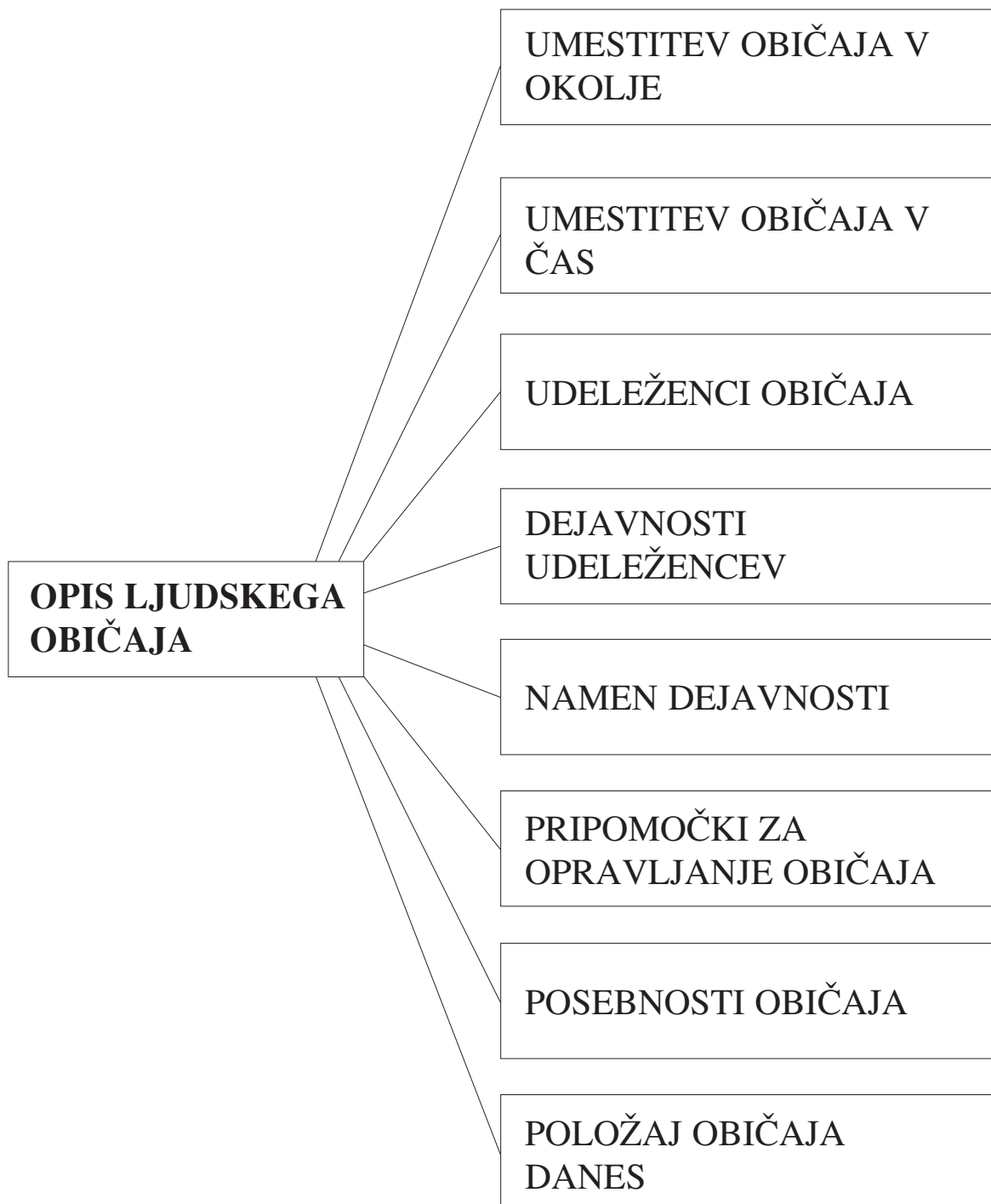
Janez Bogataj, Smo kaj šegavi?, Leto šeg in navad na Slovenskem, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana 1998.

Niko Kuret, Praznično leto Slovencev, Družina, Ljubljana 1998.

OPIS LJUDSKEGA OBIČAJA	UMESTITEV OBIČAJA V _____
	UMESTITEV OBIČAJA V _____
	UDELEŽENCI OBIČAJA

	NAMEN DEJAVNOSTI
	_____ ZA OPRAVLJANJE OBIČAJA
	POSEBNOSTI OBIČAJA
POLOŽAJ OBIČAJA _____	

1. Preberi besedilo.

Nekoč so na Gorenjskem (v Trziču, Źeleznikih, Kropi, Kamni Gorici) na gregorjevo, tj. 12. marca, »ko se ptički ženijo«, po vodi spuščali luči – tako so zaznamovali čas, ko se je dan začel daljšati in je bilo mogoče opravljati obrtniška in druga dela dalj časa pri dnevni svetlobi.

Za spuščanje luči po vodi so uporabljali deske, peharje in podobne dotrajane izdelke; nanje so položili goreče sveče ali oblanje in jih nato tako osvetljene spustili po vodi.

Ta ljudski običaj je še vedno živ. Otroci pogosto tekmujejo med seboj, kdo bo imel lepše narejeno hišico na splavu. Nekateri naredijo na hišicah tudi okna in vrata ter jih prelepijo z raznobarnim prosojnim papirjem; sveča, ki gori sredi hišice, pa pošilja skozi barvna okenca prijetno svetlobo. Drugi naredijo barčice in čolničke ter jih spuščajo po potokih in rekah.

Obkroži pravilni odgovor.

Kako se imenuje ljudski običaj, ki je opisan v zgornjem besedilu?

- a) Gregorjevo.
- b) Ko se ptički ženijo.
- c) Spuščanje luči po vodi.
- č) Spomladansko tekmovanje otrok.

2. V desni stolpec preglednice vpiši bistvene podatke o običaju, ki je bil predstavljen v 1. nalogi.

UMESTITEV OBIČAJA V OKOLJE	
UMESTITEV OBIČAJA V ČAS	
UDELEŽENCI OBIČAJA	
DEJAVNOST UDELEŽENCEV	
NAMEN DEJAVNOSTI UDELEŽENCEV	
PRIPOMOČKI ZA OPRAVLJANJE OBIČAJA	
POLOŽAJ OBIČAJA DANES	

3. Napiši, zakaj so obrtniki ta ljudski običaj gojili prav v navedenem času.

4. Napiši, kaj pomeni poved *Ljudski običaj je še vedno živ*.

5. Iz besedila prepiši s pisanimi črkami

- ime praznika _____
- ime pokrajine _____
- ime kraja _____

6. Napiši manjšalnice.

- majhen ptič _____
- majhna hiša _____
- majhen čoln _____
- majhna barka _____
- majhna luč _____
- majhna sveča _____
- majhno okno _____
- majhen potok _____

7. Iz povedi prepiši samostalnike ter jim določi spol, število in sklon.

Za spuščanje luči so uporabljali deske, peharje in druge izdelke, danes pa otroci spuščajo barčice in čolničke s svečami.

SAMOSTALNIK	SPOL	ŠTEVILO	SKLON

8. Pridevnik in samostalnik v oklepaju postavi v pravilno obliko. Pripiši tudi ime sklona.

- Otroci spuščajo čolničke po (manjši potoki) _____. (____)
- Vrata in okna prelepijo z (raznobarvni papir) _____. (____)
- Nekoč so spuščali (dotrajani izdelki) _____. (____)
- (Obrtniška dela) _____ ni bilo treba več opravljati pri sveči. (____)
- Zaradi (daljši dan) _____ so lahko opravili več dela. (____)
- Običaj je znan v (Kamna Gorica) _____. (____)
- Ali ste si že ogledali ta (ljudski običaj) _____? (____)

Predlog dodatnega besedila

Ličkanje koruze je star ljudski običaj, ki je bil doma marsikje po Sloveniji. V Brkinih so mu pravili slačenje koruze, v Beli krajini beljenje, na Kozjanskem kožuhanje, v Prlekiji lupenje ipd.

Ličkanje je potekalo v poznem jesenskem času, in sicer od mraka do pozne noči. Vsaka kmetija je morala vnaprej razglasiti, kdaj bo pri njih ličkanje; le tako je bilo mogoče opraviti delo na vseh kmetijah, ki so pridelovale koruzo.

Delo so opravljali ličkarji – to so bili različno stari moški in ženske iz vsake hiše v vasi. Če je bilo koruznih storžev malo, so ličkali v hiši ali v veži; če pa jih je bilo veliko, so jih ličkali pred hišo, na dvorišču ali na gospodarskem poslopju, imenovanem pod.

Ličkarji so sedeli na klopi ali na nizkih sedežih. V levici so držali koruzni storž, z desnico pa so trgali suhe liste. Na storžu so morali pustiti tri ali štiri liste, da so lahko zvezali po dva storža skupaj in ju obesili na drog (včasih tudi na late v kozolcih); tam se je koruza posušila.

Ob delu so pogosto peli, pripovedovali so si zgodbe in šale ali si prerokovali s koruznih storžev (npr. o sreči, poroki, letini). Otroci so se šemili s koruznimi laski, delali so si brke in brado, fantje so mazali dekleta s črno barvo iz storžev, se med seboj ruvali, si tlačili ličkanje pod obleko ipd. Gospodinja je pod kup koruznih storžev nastavila darilo (npr. kostanj, žganje, kolač); to je pripadlo tistemu, ki ga je našel. Po končanem delu (pogosto sredi noči) je gospodinja pripravila likof ali gostijo – ličkarje je povabila v hišo ali pa jih je gostila pred hišo (ponudila jim je kostanj in mošt); gostija s harmoniko in plesom je trajala tja do druge ure zjutraj. Če so se dekleta vračala domov brez fantov, so jih fantje radi kje počakali in jih strašili – iz buče so naredili mrtvaško glavo, vanjo so postavili svečo in se skrili. Tako se je marsikatero ličkanje končalo s kriki groze deklet in z veselim krohotom fantov.

Ličkanje koruze je danes predvsem strojno opravilo; ponekod pa še ohranjajo stari ljudski običaj in ga predstavljajo na turističnih prireditvah.

14 Simon kaj delaš?! Le kaj se dogaja s tabo?

2. del, str. 18–27, predvideno število ur: 4

Operativni cilji:

- prepoznavanje in posploševanje pomenskih lastnosti glagolov,
- prepoznavanje in posploševanje oblikovnih lastnosti glagolov,
- prepoznavanje vloge časovnih glagolskih oblik,
- prepoznavanje vloge končnice v sedanjiku,
- ustrezna raba časovnih glagolskih oblik,
- obvladanje tvorjenja časovnih glagolskih oblik,
- obvladanje spreganja sedanjika,
- pisanje zanikanih glagolov,
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *glagol*, *sedanjik*, *preteklik*, *prihodnjik*.

Ciljna tema: Glagol (pojem, časovna oblika, oseba, število).

Glagoli so besede, s katerimi poimenujemo dejanje (npr. *pisati*, *pišem*), stanje (npr. *sedeti*, *sedim*), dogajanje (npr. *rasti*, *rastem*), zaznavanje (npr. *videti*, *vidim*) ipd.

Vsak glagol ima dve vrsti oblik: osebno (npr. *pišem*) in neosebno (npr. *pisati*). Osebne glagolske oblike izražajo vršilca dejanja/... oz. njegovo osebo in število (npr. *pišem*: 1. os. ed. → vršilec dejanja je sporočevalec; *pišeš*: 2. os. ed. → vršilec dejanja je naslovnik), neosebne glagolske oblike pa tega ne izražajo (prim. *pisati*).

Najbolj značilni neosebni glagolski obliki sta nedoločnik (*pisati*) in namenilnik (*pisat*) – v besedilih ju uporabljamo redko, in sicer le v določenih položajih (tj. namenilnik za glagoli premikanja, npr. *grem pisat*; nedoločnik pa za naklonskimi ali faznimi glagoli, npr. *moram/zak-nem pisati*).

V večini besedil so glagoli v osebni obliki – z njo sporočevalec izraža osebo in število vršilcev poimenovanega dejanja ...; poleg tega pa še

- prikazuje dejanje ... (npr. *pišem*),
- poziva naslovnika k dejanju ... (npr. *piši*) ali
- izraža umišljeno dejanje ... (npr. *bi pisal*).

Zato ločimo tri naklonske glagolske oblike: povednik (*pišem*), velelnik (*piši*) in pogojnik (*bi pisal*).

Dejanje ..., ki ga sporočevalec prikazuje naslovniku, se lahko godi v času sporočanja (npr. *pišem*) ali pa se je dogajalo pred njim (npr. *sem pisal*) oz. se bo po njem (npr. *bom pisal*) – zato povedne glagolske oblike izražajo tudi čas. Ločimo tri osnovne časovne glagolske oblike: sedanjik, preteklik in prihodnjik.

Sedanjik je v slovenščini nezložena glagolska oblika (prim. *pišem*). Druge časovne oblike pa so zložene – in sicer iz opisnega deležnika na *-l* in iz sedanjika ali prihodnjika glagola *biti* (prim. *pisal sem*, *pisal bom*); opisni deležnik na *-l* (npr. *pisal*) poimenuje dejanje ... ter izraža spol in število, sedanjik/prihodnjik glagola *biti* (npr. *sem/bom*) pa izraža osebo, število in čas (in povedni naklon).

Glagoli imajo v sedanjiku pogosto drugačno osnovo kot v drugih časovnih oblikah (prim. *pišem* – *pisal sem*; *grem* – *šel bom*; *potujem* – *potoval sem*). Opisnega deležnika na *-l* namreč ne tvorimo iz sedanjika, temveč iz nedoločnika (npr. *peti* → *pel*; *vedeti* → *vedel*); nekaj pa je glagolov, katerih opisni deležniki sploh niso predvidljivi (npr. *iti* → *šel*; *reči* → *rekel*; *streči* → *stregel*) – to so t. i. nepravilni glagoli (poznajo jih tudi v drugih jezikih in se jih je treba posebej naučiti).

Ker tvorimo sedanjik drugače kot druge časovne oblike, je glagol v slovarju navadno naveden v dveh oblikah, tj. v nedoločniku in sedanjiku (prim. *brati berem; kupovati -ujem*).

Časovne glagolske oblike (torej sedanjik, preteklik in pogojniki) se pregibajo v osebi in številu; pravimo, da se spregajo, in sicer tako, da se jim spreminjajo končnice (prim. *pišem, pišeš, piše; piševa, pišeta, pišeta; pišemo, pišete, pišete*). Glagoli v isti časovni obliki se spregajo po istem spregatvenem vzorcu oz. po isti spregatvi. Za sedanjik so tipične naslednje končnice: *-m, -š, -ø; -va, -ta, -ta; -mo, -te, -jo*. V knjižni slovenščini ima pet glagolov (*jem, dam, vem, grem, bom*) v 2. in 3. osebi dvojine in množine nekoliko drugačno končnico (prim. *je-m, -š, -ø; -va, -sta, -sta; -mo, -ste, -jo/-do*) – v dolenjskih narečjih teh posebnosti ne upoštevajo (zato pravijo npr. *Ali bote doma?*), v primorskih pa jih posplošujejo (npr. *Kaj delaste?*).

Sedanjik lahko poleg prave sedanjosti izraža brezčasnost (npr. *Zemlja se vrti okoli Sonca.*), namesto preteklika ga uporabljamo za doseganje dramatičnosti (npr. *Včeraj sem šla v mesto in pred pošto zagledam teto Ano.*), sedanjik dovršnih glagolov pa tudi za izražanje prihodnosti (npr. *Jutri ti pošljem odgovor.*).

Opozorilo: Učenci se z opazovanjem pomena in oblike glagolov prvič srečajo v 6. razredu. Ker avtorice delovnega zvezka vemo, da šestošolci težko ločijo dejanje, stanje, dogajanje, zaznavanje ipd., smo strnile poimenovalno vlogo glagolov v dve skupini, tj. dejanje in dogajanje; učenci ob primerih ugotovijo, da dejanje nekdo povzroča, torej ima povzročitelja oz. vršilca (prim. *pripisujemo, napoveduje, premaguje*), medtem ko dogajanje poteka samo od sebe, torej nima povzročitelja oz. vršilca (prim. *raste, se tali, se jasni, usiha* – pa tudi *vidi, sedijo*). Menimo, da bodo učenci tako lažje razumeli, kaj poimenujejo glagoli, in da bodo imeli manj težav s prepoznavanjem te skupine besed.

Učenci poleg poimenovalne vloge glagolov opazujejo in prepoznavajo še vlogo in imena časovnih glagolskih oblik, vlogo končnic v sedanjiku ter oba sedanjska spregatvena vzorca. Predvsem pa tvorijo nenavadne in nepredvidljive časovne oblike (npr. *stanoval sem – stanujem* /ne: *stanovam*/; *grem – šel sem* /ne: *grel sem*/; *sem bil – bom* /ne: *bom bil*/) ter tako odpravljajo kritična mesta v svojem praktičnem obvladanju tvorjenja časovnih glagolskih oblik, spreganja in pisanja nikalnice pred glagoli.

Učitelj naj od učencev ne zahteva definicije glagola – pač pa naj preverja razumevanje in rabo tega jezikoslovnega izraza (npr. tako, da učencem naroči, naj v skupini raznovrstnih besed podčrtajo/obkrožijo glagole in pojasnijo svoje rešitve oz. naj skupino istovrstnih besed poimenujejo z ustreznim jezikoslovnim izrazom in pojasnijo svojo rešitev).

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Preberejo povedi.</p> <p>Nato prepisujejo podčrtane besede. Ob ponujenih možnostih razmišljajo najprej o tem, kaj poimenujemo s temi besedami, nato pa še o tem, kaj so te besede; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
2. 	<p>Berejo povedi in razmišljajo o tem, kaj poimenujemo s podčrtanimi besedami.</p> <p>Nato v povedih podčrtajo pravilni trditvi o pomenu in vrsti podčrtanih besed.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
3. 	<p>Ob danih glagolih in ob ponujenih rešitvah razmišljajo o razlikah med dejanjem in dogajanjem; nato povežejo ustrezna dela povedi.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>

4.		Berejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako povzamejo pomenske značilnosti glagolov. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
5.		V skupini besed obkrožijo glagole. Nato razmišljajo o njihovi poimenovalni vlogi (tj. ali poimenujejo dejanje ali dogajanje) ter jih prepišejo na ustrezno mesto v preglednici. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preveri individualno.
6.		Preberejo povedi in obkrožijo glagole. Nato ob vsakem glagolu razmišljajo o času dejanja; povedi dopolnijo tako, da vanje prepišejo ustrezne glagole. Glagole, ki so jih obkrožili na začetku naloge, postopoma prepišejo – in sicer vsakega v svojo vrsto in v ustrezen stolpec (glede na časovno obliko). H glagolom v preglednici nato pripišejo še preostali časovni obliki. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.
7.		Danim glagolom določajo časovno obliko. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.
8.		Berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo; tako povzamejo vlogo in imena časovnih glagolskih oblik.
9.		Najprej si ogledajo ilustracijo pred to nalogo in preberejo besedili v oblakih; povedo, zakaj so nekatere besede napisane z modro barvo in ali bi tudi sami izrazili prihodnost na tak način. Na podlagi časovnih izrazov (npr. <i>lani, prihodnji teden</i>) izberejo ustrezno časovno glagolsko obliko in jo podčrtajo.
10.		Glagole v oklepaju postavijo v preteklik in z njimi dopolnijo povedi.
11.		Glagole v oklepaju postavijo v prihodnjik in z njimi dopolnijo povedi.
12.		Glagole v oklepaju postavijo v ustrezno časovno obliko in z njimi dopolnijo povedi.
13.		Berejo povedi in odpravljajo napake. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve; učence naj spodbuja k pojasnjevanju popravkov.
14.		Berejo povedi in jih dopolnijo z ustrezno sedanjiško obliko glagola <i>pisati</i> . Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o časovni obliki vpisanih glagolov; podčrtajo izbrani odgovor. Napišejo odgovore na naslednja tri vprašanja. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o številu vpisanih glagolov; podčrtajo izbrani odgovor. Vsako od treh povedi najprej dopolnijo s prepisanim glagolom, nato pa še povežejo z ustreznim osebnim zaimkom. Berejo nepopolno poved in jo dopolnijo s tremi podatki o glagolski osebi. Glagole, ki so jih na začetku te naloge vpisali v povedi, prepišejo na ustrezna mesta v preglednici. Berejo povedi in jih dopolnijo z ustrezno sedanjiško obliko glagola <i>pisati</i> . Vpisane glagole prepišejo na ustrezna mesta v preglednici. Nato opazujejo obliko glagolov v preglednici in obkrožijo tisti njihov del, ki se spreminja. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kako se imenuje ta del glagola; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Nato v novo preglednico prepišejo vse obkrožene dele glagolov (tj. končnice). <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učencem naj razloži, kaj pomeni končnica -Ø v zadnji preglednici.

15.		Berejo nepopolni povedi in ju dopolnijo; tako povzamejo značilnosti spreganja. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
16.		Najprej za razvedrilo preberejo »strip« na koncu te naloge in ga komentirajo. Glagolom v preglednici določijo osebo in število. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.
17.	 	V mislih spregajo sedanjik glagola <i>jesti</i> – njegove oblike napišejo v preglednico. Nato v njih obkrožijo končnice. Te primerjajo s končnicami glagola pisati v preglednici iz 14. naloge in pobarvajo tiste končnice, ki so drugačne. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katere končnice so drugačne; obkrožijo črki pred izbranim odgovoroma. Nato ustno spregajo še tri glagole. Potem ob ponujenih možnostih razmišljajo, kako so jih spregali; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
18.		Berejo povedi in odpravljajo napake. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.
19.	 	Glagole v sedanjiku postavijo v preteklik in jih uporabijo v povedih. Nato se razdelijo v dvojice (če se le da, naj bosta člana dvojic različnega spola) in primerjajo svoje rešitve. Potem v vodenem pogovoru povedo, ali so njihove rešitve drugačne in zakaj je do tega prišlo. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učencem naroči, naj se razdelijo v spolsko mešane dvojice. Nato naj vodi pogovor o rešitvah učencev in učenk.
20.		Glagole v oklepaju postavijo v ustrezno časovno obliko in z njimi dopolnijo povedi.
21.		Zanikajo glagole v povedi in napišejo nove povedi. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učence naj sproti opozarja na ločen zapis nikalnice pred glagolom in na posebnosti v ni, niso, nočejo, nima ter na spremembo sklona samostalnika/zveze pridevnika in samostalnika v 5., 7. in 8. povedi (večina učencev bo verjetno na to pozabila in bo ohranila tožilnik /namesto da bi ga zamenjala z roditeljskim/).
22.		V povedih presojaajo zapis zanikanega glagola in podčrtajo pravilni zapis. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.
23.		Ogledajo si ilustracijo ob robu te naloge in preberejo besedilo v oblaku; povedo, pod katerim pogojem bo slikar nadaljeval z delom in kaj pomeni skupaj napisana beseda <i>nebo</i> , kaj pa ločeno napisani besedi <i>ne bo</i> . Povedi dopolnijo z danimi besedami. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
24.		Opazujejo obliko glagolov v prvem delu povedi in tega nato povežejo z ustrežno ugotovitvijo na desni.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o glagolu? (Dopolni.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

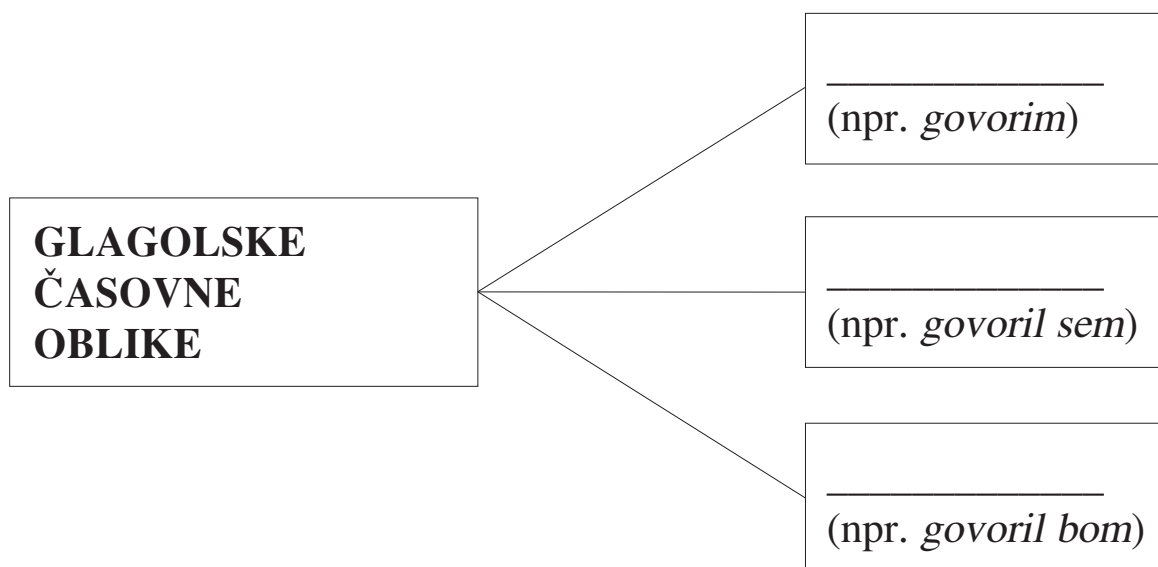
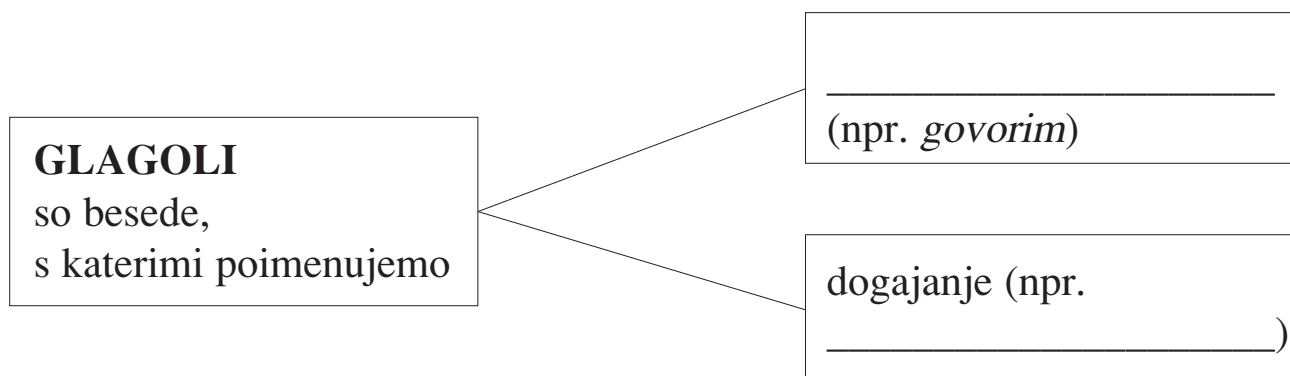
S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

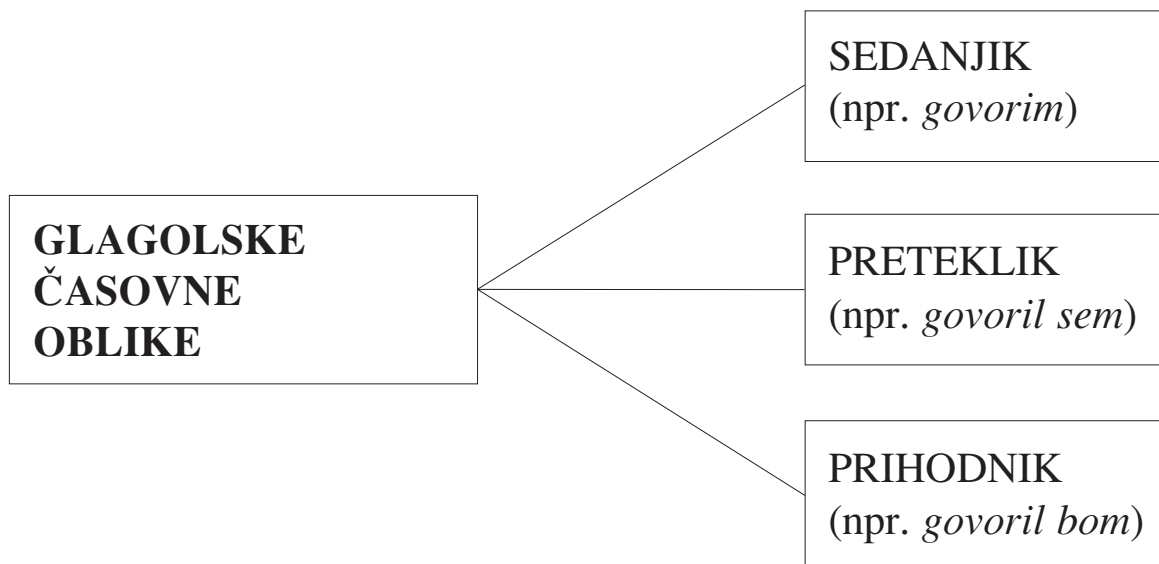
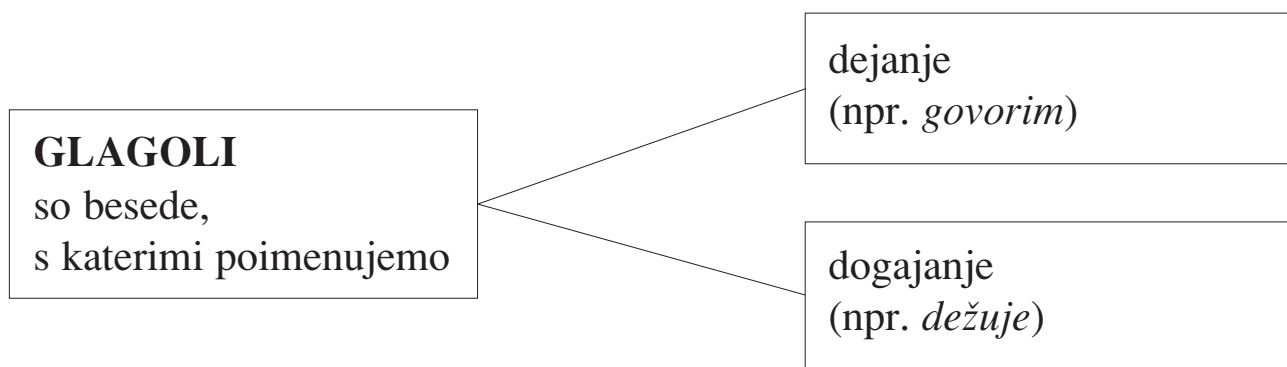
Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

_____ je spreminjanje glagolske oblike v osebi
(npr. 1. *govorim*, 2. _____, 3. _____) in
številu (npr. *govorim*, _____, _____).

SPREGANJE je spreminjanje glagolske oblike v osebi

(npr. 1. *govorim*, 2. *govoriš*, 3. *govori*)

in številu (npr. *govorim*, *govoriva*, *govorimo*).

1. Podčrtaj glagole.

rastlina, raste, celica, življenjski, se razvija, okolje, sadijo, pomagamo, pogledaš, opazujeva, mrzel, pomoč, prihaja, gnije, dišijo, suh, lesen, sneži

Glagole vpiši v naslednjo preglednico.

GLAGOLI, KI POIMENUJEJO	
DEJANJE	DOGAJANJE

2. Primerjaj podčrtane glagole. Poveži.

Glagol zahvaljujem se poimenuje dejanje v prihodnosti.

Glagol sem obiskal poimenuje dejanje v sedanjosti.

Glagol bom odšel poimenuje dejanje v preteklosti.

Podčrtane glagole napiši na ustrezno mesto v preglednici. Na prazna mesta napiši še drugi dve časovni obliki.

ČASOVNE OBLIKE		
PRETEKLIK	SEDANJIK	PRIHODNJIK

3. Naslednjim glagolom določi časovno obliko.

GLAGOL	ČASOVNA OBLIKA
pogledamo	
bodo	
je preživel	
bo škodovalo	
pustiva	

4. Glagole v oklepajih postavi v ustrezno obliko.

Alenka in Kristina (nastopiti) _____ na včerajšnji prireditvi.

Pavel in Jure, zakaj (priti) _____ jutri šele ob devetih?

Nina, še vedno (iskati) _____ radirko?

Nika (brati) _____ PIL, ki ga (najti) _____

predvčerajšnjim pod posteljo.

Zdravnik mi (reči) _____ včeraj _____, da (biti) _____

čez tri dni že zdrav.

Žan (biti) _____ pred enim tednom pri frizerju; (ostriči se) _____

na gobico.

5. Glagole zapiši v pretekliku in tvori povedi.

pišem _____

stanuje _____

greš _____

tečeta _____

stojite _____

si _____

6. Popravi, kar je potrebno.

Naš Tinček danes še malo kašlja, jutri pa bo bil že zdrav.

Marija in Dora sta šle na koncert.

Ali veš, da bo bila jutri že nedelja?

Včeraj nisem najdla ključev od stanovanja.

Kdaj se boš začel učiti?

7. Vstavi ustrezno obliko glagola *obleči* v pretekliku.

Anže _____ dolge hlače.

Jaka in Miha _____ trenirko.

Vesna in Sonja _____ bundo.

Učenke _____ pajkice.

Fantje _____ kratke hlače.

Irena _____ krilo.

Jana, Eva in Ivo _____ pelerine.

Jan, _____ kopalni plašč?

Prepiši glagole v ednini: _____

Prepiši glagole v dvojini: _____

Prepiši glagole v množini: _____

8. Poveži.

Glagol *prijavljam se* je _____ v dvojini.

Glagol *podpišite se* je _____ v ednini.

Glagol *strinjava se* je _____ v množini.

9. Podčrtaj glagole v dvojini.

sva pomagali, ponudimo, izogibata se, bosta šli, zrasteva, so sušile, je pozabil, pretakata se

10. Poveži.

Glagoli *tečeš, si poslušal, boš videl* so _____ v istem času.

Glagoli *tečem, si poslušal, bo videl* so _____ v isti osebi.

Glagoli *tečem, poslušata, vidijo* so _____ v istem številu.

11. V naslednjih povedih podčrtaj glagole.

Kurenti so hodili od hiše do hiše.

Kdaj bova prebrala besedilo, ki nam ga je dala učiteljica?

Izpisali ste deset pridevnikov.

Ali misliš, da je bilo v preteklosti življenje dolgočasno?

Kateri običaj bosta opisala Peter in Andrej?

Glagole prepiši v preglednico in jim določi osebo, število in časovno obliko.

GLAGOL	OSEBA	ŠTEVILO	ČASOVNA OBLIKA

12. Zanikaj glagole in napiši povedi.

Vida hoče sladoled. _____

Jež prespi zimo. _____

Danes sem zaspan. _____

Luka ima sestro. _____

Jaka bo fizik. _____

Ali kdo to ve? _____

Andrej je že bil bolan. _____

13. Podčrtaj pravilni zapis.

Matej nestanuje / ne stanuje v Metliki.

Vreme se nebo / ne bo izboljšalo.

Zakaj me nisi / ni si počakal?

Zvečer nemorem / ne morem zaspati.

15 Vse teče in se spreminja

2. del, str. 28–39, predvideno število ur: 6

Operativni cilji:

- napovedovanje teme besedila na podlagi ponujenih besed,
- branje daljšega neumetnostnega besedila (opisa življenja v preteklosti),
- razumevanje besedila – prepoznavanje bistvenih podatkov in ključnih besed,
- povzemanje vsebine besedila z miselnim vzorcem,
- obnavljanje besedila,
- dopolnjevanje povzetka o značilnostih obravnavane besedilne vrste,
- primerjanje podatkov,
- ustno in pisno opisovanje življenja vrstnikov v preteklosti,
- uporaba znanja z drugih predmetnih področij.

Ciljna tema: Opis življenja v preteklosti.

Opis življenja v preteklosti je besedilo, v katerem prikazujemo, kako so živeli ljudje v določenem obdobju v preteklosti, npr. kje so živeli, kako so bili oblečeni, kaj so jedli in pili, kaj so delali za svoje preživetje in za zabavo ipd.

Glagoli v opisu življenja v preteklosti so v pretekliku in večinoma v nedovršniku (ker so se dejanja ponavljala, npr. *so hodili, so učili, so pisali, so nadaljevali, so spoznavali, so se seznanjali, so nudili*), in to predvsem v obliki za 3. osebo množine (včasih ednine).

Opozorilo: Opis življenja v preteklosti je le na videz podoben pripovedi o dogodku – in sicer zaradi glagolov v pretekliku. Od pripovedi o dogodku pa se loči v bistveni značilnosti: ne predstavlja namreč enkratnega dogodka, temveč predstavlja dejanja, ki so se ponavljala v daljšem časovnem obdobju.

Učenci imajo pri sprejemanju in pri tvorjenju opisov življenja v preteklosti precej težav, in sicer predvsem zato, ker ne vedo, kako so ljudje živeli nekoč, in ne poznajo besed za predmete, naprave, zgradbe, navade iz preteklosti ipd. Zato naj jih učitelj spodbuja k spraševanju starejših ljudi, k obiskovanju ustreznih prireditev in ustanov (npr. muzejev), k branju ustreznih člankov in k poslušanju/h gledanju takih oddaj.

Učenci si s spoznavanjem življenja v preteklosti dopolnjujejo svoje poznavanje zgodovine in kulture danega naroda ter razvijajo pozitiven odnos do različnih kultur; ko primerjajo svoje življenje z življenjem vrstnikov v preteklosti, pa prepoznavajo njune razlike in podobnosti ter prednosti in slabosti sodobnega življenja ipd.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Za motivacijo rešujejo 1.–4. nalogo.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o pomenu danih prevzetih besed; nato jih povežejo z ustreznimi domačimi sopomenkami.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo najprej o tem, iz katerega jezika izvirajo dane prevzete besede, nato pa še o tem, katere vrste jezik je latinščina; obkrožijo črko pred izbranim rešitvama.</p> <p>V pogovoru povedo, za kateri jezik pravimo, da je mrtev, in katerih jezikov je več – živih ali mrtvih; svoj odgovor ponazorijo s primeri.</p> <p>Za razvedrilo preberejo »strip« v tej nalogi in ga komentirajo.</p>

2.		Latinska lastna imena naših krajev povežejo z današnjimi slovenskimi imeni teh krajev. Sodelujejo v pogovoru o latinskih imenih naših krajev, o Rimljanah na naših tleh ipd.
3.	 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kako so živeli njihovi vrstniki v Rimu/Pompejih na začetku našega štetja; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Ob navedenih ključnih besedah za opis življenja v preteklosti javno povedo, kar vedo o življenju njihovih vrstnikov v starem Rimu. <i>Nasvet:</i> Če učenci malo vedo o življenju njihovih vrstnikov v starem Rimu, naj učitelj ne dopolnjuje njihovega znanja – o vsem tem bodo namreč več izvedeli iz besedila v 5. nalogi.
4.		Sodelujejo v pogovoru – na osnovi prejšnjih nalog iz te enote sklepajo, o čem bo govorilo naslednje besedilo; pojasnijo tudi, po čem tako sklepajo.
5.		Berejo besedilo.
6.		Sodelujejo v pogovoru – povedo, o čem govori besedilo iz 5. naloge in ali so v 4. nalogi pravilno napovedali temo besedila. Nato pojasnijo svoj odgovor.
7.		Prepišejo naslov besedila iz 5. naloge.
8.	 	Pisno odgovorijo na odločevalno vprašanje (obkrožijo DA oz. NE). Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti in temi besedila iz 5. naloge; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
9.		V besedilu iz 5. naloge preštejejo odstavke in napišejo, koliko jih je. Nato berejo odstavek za odstavkom in za vsakega določijo ključno besedo (podtemo) – to nato vpišejo v miselni vzorec.
10.		Berejo nepopolno poved in jo dopolnijo (pri tem si lahko pomagajo s ključnimi besedami v miselnem vzorcu iz 9. naloge); tako povzamejo bistvene značilnosti opisa življenja v preteklosti.
11.	 	Še enkrat preberejo 1. odstavek v besedilu iz 5. naloge. Nato sodelujejo v pogovoru o vsebini tega odstavka, primerjajo poimenovanji očeta v starem Rimu in v sodobnosti ipd. Na koncu povzamejo bistvene podatke v 1. odstavku in jih prepišejo v miselni vzorec (pod prvo ključno besedo). Za razvedrilo preberejo »strip« v tej nalogi in ga komentirajo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj povzamejo in prepišejo bistvene podatke samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
12.		Še enkrat postopoma preberejo preostale odstavke v besedilu iz 5. naloge; v vsakem odstavku povzamejo bistvene podatke in jih prepišejo v miselni vzorec v 9. nalogi (in sicer pod ustrezno ključno besedo). Za razvedrilo preberejo »strip« v tej nalogi in ga komentirajo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
13.		Berejo povedi in ob vsaki razmišljajo, ali se navezuje na premožnejše ali na revnejše Rimljane. Svojo rešitev zaznamujejo s črko P ali R. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Učenci naj preverijo rešitve v priloženem snopiču.
14.		Presojajo resničnost danih trditev o življenju Rimljanov; nato obkrožijo črko pred resnično trditvijo.
15.		Sodelujejo v pogovoru o šolanju in preživljanju prostega časa v starem Rimu. <i>Nasvet:</i> Šolanje v starem Rimu naj primerjajo s svojim.

16.		V pogovoru primerjajo stara rimska imena s svojimi, življenje deklic z življenjem dečkov v starem Rimu in tudi danes, življenje otrok nesvobodnih staršev z življenjem svobodnih staršev ipd.
17.		Za delo doma izberejo eno od ponujenih možnosti in se pripravijo na govorni nastop (pomagajo si s ključnimi besedami v miselnem vzorcu v 9. nalogi). V šoli govorno nastopajo; poslušajo sošolce, med poslušanjem si zapisujejo pripombe in po opravljenih govornih nastopih izrekajo mnenje o njih. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj po opravljenih govornih nastopih vodi pogovor o njih.
18.		V besedilu iz 5. naloge poiščejo 4. in 5. poved v 1. odstavku. Še enkrat ju preberejo, določijo glagole in jih prepišejo v preglednico; glagolom določijo časovno obliko, osebo, število in spol. Ob ponujenih možnostih najprej razmišljajo, kaj je skupno prepisanim glagolom, nato pa še, v kateri časovni obliki so vsi glagoli v izhodiščnem besedilu; obkrožijo črko pred vsako izbrano rešitvijo. Sodelujejo v pogovoru – povedo, zakaj so vsi glagoli v izhodiščnem besedilu v pretekliku in v kateri časovni obliki bi bili v napovedi življenja Zemljanov l. 2999.
19.		Povedo, kaj pomenijo dane besede iz izhodiščnega besedila. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učence spodbuja k rabi Slovarja slovenskega knjižnega jezika (v knjižni ali elektronski obliki).
20.		K besedam pripišejo nadpomenko.
21.		K besedam pripišejo po tri podpomenke.
22.		K besedam pripišejo protipomenke.
23.	 	Razmišljajo o vrsti besed v dvojicah na levi strani – povežejo jih z ustreznimi strokovnimi izrazi na desni. Nato v pogovoru pojasnjujejo svoje rešitve.
24.		Iz besednih zvez tvorijo imena poklicev.
25.	 	Preberejo zveze povedi. Nato jih opazujejo in v pogovoru sporočijo svoje ugotovitve. V vsaki drugi povedi prečrtajo ponovljeno besedo/besedno zvezo in razmišljajo, katero bi izpustili, katero zamenjali z osebnim zaimkom in katero z zaimkom ki. Nato napišejo nove povedi (brez ponovljenih izrazov).
26.		Še enkrat preberejo 1. odstavek v izhodiščnem besedilu. Nato ugotovijo, kateri samostalni je v njem največkrat ponovljen, in tega prepišejo. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kolikokrat je ponovljen; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. V preglednico prepišejo vse oblike tega samostalnika; tem določijo sklon in število (svoje rešitve zaznamujejo z danim znamenjem.) Množinsko obliko prepisanega samostalnika uporabijo v povedih. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Učenci naj preverijo rešitve v priloženem snopiču.
27.	 	Preberejo povedi in v njih obkrožijo pridevnike. Nato prepišejo besedne zveze iz pridevnikov in samostalnikov. Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti pridevnikov iz prepisanih besednih zvez; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. V pogovoru pojasnijo svojo rešitev. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.

28.		<p>Še enkrat preberejo 2. odstavek v izhodiščnem besedilu. Nato ugotovijo, kateri pridevniki so v primerniku in kateri je v presežniku.</p> <p>Stopnjevane pridevnike prepisejo na ustrezno mesto v preglednici; nato tem pripišejo še preostali stopnji.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Učenci naj preverijo rešitve v priloženem snopiču.</p>
29.		<p>Nepopolne povedi dopolnijo z besedami iz oklepajev – te pri tem postavijo v pravilno obliko.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Učenci naj preverijo rešitve v priloženem snopiču.</p>
30.		<p>Presojajo pravilnost ponujenih zapisov iste besede in podčrtajo izbrani zapis.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverja individualno – učence naj spodbuja k utemeljevanju rešitev.</p>
31.		<p>Dane besedne zveze postavijo v orodnik ednine (pri tem pazijo tudi na pravilno rabo predloga z/s).</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverja individualno – učence naj spodbuja k utemeljevanju rešitev (spomni naj jih na poved Ta suhi škafec pušča).</p>
32.		<p>K samostalnikom v dajalniku pripišejo pravilno različico predloga k/h.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverja individualno – učence naj spodbuja k utemeljevanju rešitev (spomni naj jih na kg).</p>

Učencevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o opisu življenja ljudi v preteklosti? (Dopolni miselni vzorec.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

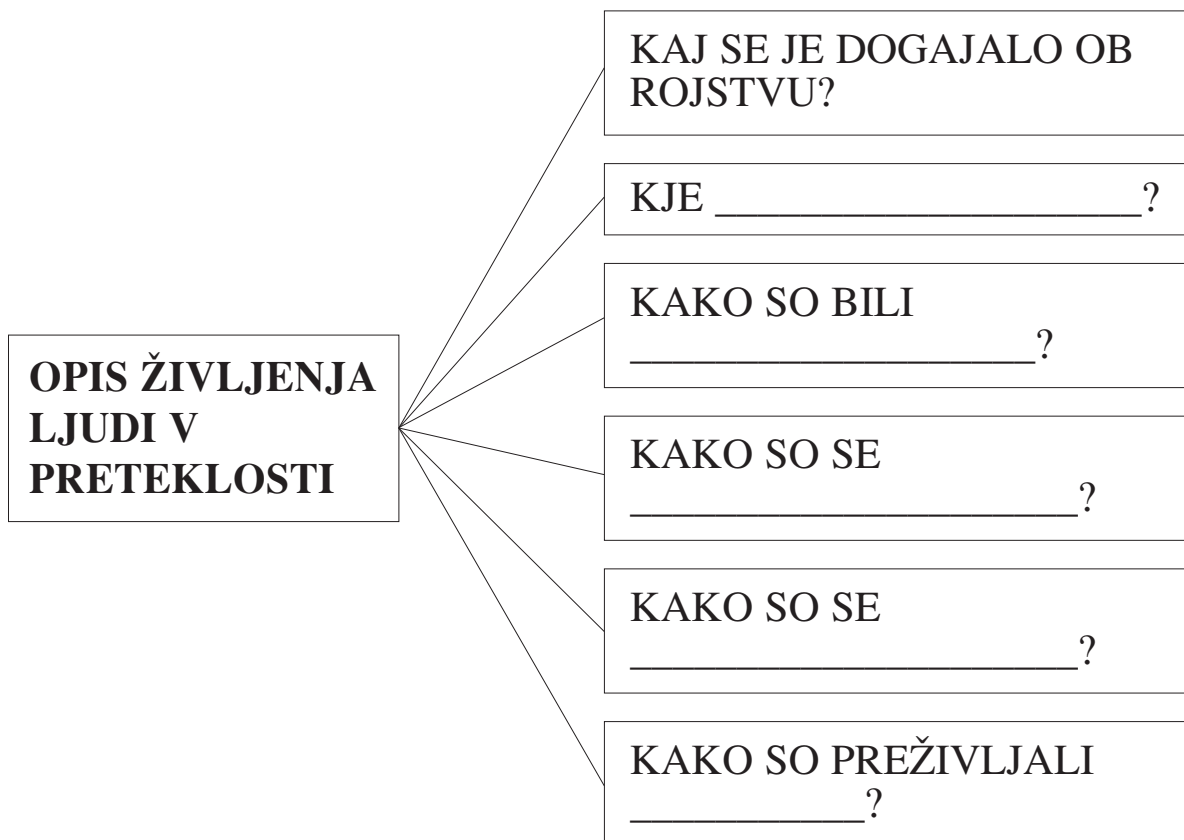
S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

1. Preberi naslednje besedilo.

Otroci so v Sloveniji okrog leta 1950 pri rojstvu dobili očetov priimek. Za družino je denarno skrbel oče, saj je bil največkrat zaposlen samo on, mati pa je bila gospodinja.

Družine so po mestih živele v zasebnih hišah ali v blokiih. Bloki so imeli največ štiri nadstropja; zemljišče pred njimi je bilo razdeljeno na dvorišče in na vrtove stanovalcev. Stanovanja so imela kuhinjo, predsobo, kopalnico, stranišče ter največ tri sobe. Člani družine so se večino časa zadrževali v kuhinji – v tej so stali miza in stoli, kredenca, štedilnik, zaboj za kurjavo in še kaj; štedilnik je bil na trdo kurivo, voda pa se je segrevala v bakrenem kotličku, vzidanem v štedilniku.

Hrana je bila preprosta – jedli so veliko močnatih jedi (npr. žgance, koruzni močnik, polento, proseno kašo), krompirja, fižola, kislega zelja; meso je bilo na jedilniku navadno enkrat na teden. Testo za kruh so zamesili doma – nekateri so ga pekli doma, drugi pa so dali testo v podolgovate košarice (štručnice) in ga odnesli k peku, da bi jim spekel kruh.

Osnovna šola je imela štiri razrede. Učenci so sedeli v lesenih klopih, povezanih z mizami. Na mizah so bili črnilniki s črnilom; vanje so pomakali kovinska peresa, nataknjena na lesena držala (peresnike), in nato so z njimi pisali. Odvečno črnilo so odstranjevali s pivniki, tj. s posebno mehкими kosi papirja. Svinčnike, peresa in radirke so shranjevali v lesenih puščicah. Šolske pripomočke so nosili v torbah iz svinjskega usnja. Ponekod so bile učenke oblečene v črne šolske halje. Po končanem 4. razredu so se otroci lahko vpisali v nižjo gimnazijo, ali nižjo strokovno šolo, ali šolo za učence v gospodarstvu.

Učenci so imeli »svojo« učilnico in so bili v njej ves čas, razen pri pouku telovadbe. Učitelji so včasih razlagali celo uro. Pri razlagi so uporabljali tablo in kreda. Učenci so se veliko učili na pamet. Uporabljali so učbenike, vaje pa so pisali v svoje zvezke. Pri slovenščini, matematiki in tujem jeziku so pisali šolske naloge, ki jih je učitelj ocenil z ocenami od 1 do 5.

V prostem času so se igrali na dvorišču pred blokom pa tudi na ulicah in cestah, ker je bil promet zelo redek. Med priljubljenimi igrami so bile: ali je kaj trden ta vaš most, gospod kapucinar, slepe miši, ristanc, mama, koliko je ura, igre z žogo, lovljenje, skrivanje ... Deklice so se igrale s punčkami iz cunj in celuloida, dečki pa z lesenimi igračami: s fračami, loki ... Radio so imele le redke družine. Včasih so šli v gledališče in v kino – tam so predvajali pravljične ruske filme. Otroci pa so se posebno veselili prvomajskih parad.

Obkroži črko pred pravilno trditvijo.

V besedilu je opisano življenje slovenskih otrok

- a) na vasi danes.
- b) v mestu v sedanosti.
- c) na vasi v preteklosti.
- č) v mestu v preteklosti.
- d) v mestu v prihodnosti.
- e) v mestu zdaj.

2. Napiši, o čem govorijo odstavki.

1. odstavek: _____

2. odstavek: _____

3. odstavek: _____

4. odstavek: _____

5. odstavek: _____

3. Obkroži črko pred pravilnimi trditvami. Pod nepravilne napiši pravilne.

a) Stanovanja so ogrevali predvsem s premogom in drvni.

b) Pred bloki so bila obsežna parkirišča.

c) Testo, ki so ga ljudje zamesili doma, so pekli tudi peki.

č) Meso so jedli vsak dan.

d) V prostem času so gledali televizijo.

4. V okence napiši x, če podatek za današnjo šolo ne drži. Nato na črto napiši, kako je danes.

☐ Osnovna šola je imela 4 razrede.

☐ Učenci so pisali s peresi.

☐ Držala za pero, ravnila, puščice so bili plastični.

☐ Učitelji so pisali na tablo s kredo.

☐ Šolske ocene so bile od 1 do 5.

☐ Učenci so se veliko snovi učili na pamet.

☐ Pri menjavi predmetov so ostajali v isti učilnici.

5. Razloži, kaj je

– štručnica: _____

– peresnik: _____

– pivnik: _____

– črnilnik: _____

6. V povedi *Svinčnike, peresa in radirke so imeli v puščicah* podčrtaj samostalnike in obkroži črko pred pravilnimi trditvami.

- a) Vsi samostalniki so istega spola.
- b) En samostalnik je srednjega spola.
- c) En samostalnik je ženskega spola, trije pa so moškega.
- č) Vsi samostalniki so v istem številu.
- d) Trije samostalniki so v množini.
- e) Trije samostalniki so v mestniku, eden pa v tožilniku.
- f) Trije samostalniki so v tožilniku, eden pa v mestniku.
- g) Vsi samostalniki so v istem sklonu.

7. Iz besedila izpiši po en lastnostni, vrstni in svojilni pridevnik.

Lastnostni: _____

Vrstni: _____

Svojilni: _____

8. Stopnjuh pridevnik *mehek*.

9. Prečrtaj nepravilno napisane besede.

primek/priimek

prilublen/priljubljen/prilubljen/priljubljen

pravličén/pravljíčen

življenje/živlene/življenje

lovenje/lovljenje/lovljenje

zelje/zele

16 Simon ji ga je dal zanje

2. del, str. 40–46, predvideno število ur: 2

Operativni cilji:

- pravilno sklanjanje osebnih zaimkov,
- obvladanje rabe naglasne oblike osebnih zaimkov,
- obvladanje rabe navezne oblike osebnih zaimkov.

Ciljna tema: Sklanjanje osebnih zaimkov.

Osebni zaimki se sklanjajo; pri tem se večini zamenja osnova (npr. *jaz – mene, on – njega, ona – nje, midva/medve oz. midve – naju, oni/one/ona – njih*). Vsak osebni zaimek ima svoj sklanjatveni vzorec.

Osebni zaimki imajo v rodilniku, dajalniku in tožilniku po dve obliki: naglasno (npr. *njega*) in nenaglasno oz. naslonsko (npr. *ga*). Če je tožilnik navezan na predlog (npr. *zanj*), pa ima še tretjo obliko, tj. navezno (npr. *-nj*).

Po navadi uporabljamo naslonske oblike (npr. *Ustavila ga je na cesti*). Naglasne oblike uporabljamo le, če želimo kaj poudariti (npr. *Njega je ustavila, mene pa ne*), če jih postavimo v priredno zvezo (npr. *Ustavila je Sonjo in njega*) ali za predlog (npr. *Odšli so brez njega*).

Opozorilo: Učenci imajo težave predvsem z rabo in sklanjanjem zaimka *onadva/onedve* oz. *onidve* (namesto njega pogosto uporabljajo kar oblike zaimka *oni/one*) ter z rabo naveznih oblik (namesto teh uporabljajo za predlogi kar naglasne oblike, npr. *za mene, po njega, pred njih*). Sicer pa delajo napake še za predlogi *pri/o/v* (tu namesto mestniške oblike zaimka uporabljajo dajalniško, npr. *pri njemu/nama/njima/...*), pri rabi rodilniške oblike zaimka *ona* (tu uporabljajo kar tožilniško obliko, npr. *veselim se jo*) ipd.

Zato naj si učitelj iz besedil, ki jih tvorijo učenci, prepíše povedi z napačnimi oblikami osebnih zaimkov in nato z vajami odpravlja t. i. kritična mesta v njihovem praktičnem obvladanju sklanjanja osebnih zaimkov.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Preberejo naslov enote, nato napišejo odgovore na vprašanja o naslovu.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katere besede so vpisali; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve; učence naj spodbudi k razmišljanju o tem, zakaj je bilo treba ob vsakem osebnem zaimku dodati pojasnilo (tj. Mojci, tj. pismo, tj. sošolce).</p>
2. 	<p>Preberejo povedi in podčrtajo osebne zaimke. Te nato prepisejo v preglednico in jim določijo osebo in število.</p> <p>Iz preglednice prepisejo osebni zaimek za 3. osebo ednine moškega spola. Tega nato uporabijo v povedih, in sicer tako, da v nepopolne povedi vpisujejo njegovo pravilno obliko.</p> <p>Nato opazujejo obliko napisanega osebnega zaimka in povedo, ali je enaka ali različna. Potem ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj so delali z osebnim zaimkom; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverja individualno.</p> <p>Učenci naj si za razvedrilo ogledajo ilustracijo ob robu te naloge in preberejo besedilo v oblaku; nato naj razložijo besedilo ter povedo, ali so že kdaj srečali svojega soimenjaka. Pripovedujejo naj o tem, kaj se je zgodilo, kako so se ob tem počutili ipd.</p>
3. 	<p>Preberejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako povzamejo ugotovitev, katere besede se sklanjajo (manjkajo še števniki; te bodo spoznali kasneje).</p>
4. 	<p>Povedi dopolnijo z ustreznima oblikama danega zaimka.</p> <p>Nato opazujejo in primerjajo obliki vpisanega osebnega zaimka; pisno odgovorijo na vprašanja o njunem sklonu in številu. Potem ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, v čem se ločita; podčrtajo/obkrožijo izbrani odgovor.</p> <p>Sodelujejo v pogovoru – povedo, katero obliko (tj. daljšo/krajšo) so uporabili v prvi povedi in zakaj so jo porabili ter katero obliko uporabljajo pogosteje.</p> <p>Za razvedrilo si ogledajo ilustracijo na koncu te naloge in preberejo besedilo v oblaku; obkrožijo osebna zaimka ter povedo, zakaj je v prvem besedilu uporabljena oblika tebe, ne pa te, in katera od teh oblik je krajša in pogostejša.</p>
5. 	<p>Povedi dopolnijo z ustrezno obliko zaimka v oklepaju.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve; učence naj spodbudi k pogovoru o tem, v katerih povedih so uporabili daljšo obliko osebnih zaimkov, zakaj so jo uporabili in zakaj je niso uporabili tudi v drugih povedih.</p>
6. 	<p>Povedi dopolnijo z ustrezno obliko zaimka v oklepaju.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve; učence naj spodbudi k pogovoru o tem, katero obliko osebnih zaimkov so vpisali in zakaj niso vpisali druge, tj. daljše oblike.</p> <p>Učenci naj si za razvedrilo ogledajo ilustracijo nad to nalogo in preberejo besedilo v oblaku; nato naj povedo, kako je povezana s povedmi v tej nalogi.</p>
7. 	<p>Preglednice dopolnijo z ustreznimi oblikami za sklone.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga (npr. tako, da učencem naroči, naj si pomagajo z glagoli, napisanimi v drugem stolpcu). Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.</p>
8. 	<p>Povežejo sklonski obliki istega osebnega zaimka (tj. neimenovalniško z imenovalniško).</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preveri individualno.</p>
9. 	<p>Presojajo pravilnost oblik osebnega zaimka v oklepaju in dopolnijo poved z izbrano obliko.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve; učence naj spodbudi k pogovoru o njihovih napakah.</p>

10.		<p>Podčrtane samostalnike zamenjajo z osebnimi zaimki v pravilni sklonski obliki.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve; učence naj spodbudi k pogovoru o njihovih napakah.</p>
11.		<p>Berejo povedi in presojujejo njihovo pravilnost; nato prečrtajo, kar je narobe, in napišejo pravilno obliko.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve; učence naj spodbudi k pogovoru o njihovih napakah.</p>
12.		<p>Preberejo povedi in obkrožijo osebne zaimke. Te nato prepisejo v preglednico ter jim določijo osebo, število in sklon. Potem iz povedi prepisejo besedo, namesto katere stoji vsak osebni zaimek.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga (npr. tako, da učencem naroči, naj si pomagajo z glagoli, napisanimi v drugem stolpcu). Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.</p>

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

Predlog nalog za preverjanje

1. Vstavi, kar manjka.

Ali poznaš Tineta? Povej, v čem se ločiš od _____.

Otroka sta nenadoma izginila. Še pred petimi minutami _____ je mama imela pred očmi.

Obiskali bomo strica Tomaža, ki živi v Kranjski Gori. Pri _____ je vedno zabavno.

Pojdi z _____, da ne boš sam doma.

Sestrična iz Švice mi je poslala elektronsko sporočilo. Že dve leti _____ nisem videl.

Meta je ob osmih odšla v šolo. Tam se _____ je razveselil Matej.

Otroškega vozička ne dvigujte, če je v _____ dojenček.

2. Podčrtaj, kar je prav.

Zakaj se Rok ni razburjal, ko so njemu / mu ukradli denarnico?

Predstavil bom ljudski običaj, ki njega / ga dobro poznam.

Njega / ga slabo poznam, njegovo ženo pa veliko bolje.

Pri nam / Pri nas imamo žrebička. Ali je tudi pri vas / pri vam kaj novega?

Marjan in Tomaž, ali se strinjata, da se ob petih dobimo kar pri vama / pri vaju?

Ker smo imeli še nekaj časa, smo pozvonili pri Urški in Matjažu, vendar jih / ju ni bilo doma.

3. Prečrtaj, kar je narobe, in pripiši pravilno obliko.

Prosim, če prideš po mene ob sedmih. _____

Na tebe se lahko vedno zanesem! _____

Režiser je rekel, da je za njega kljub filmski slavi najpomembnejše delo v gledališču.

Leto 2004 je bilo za mene doslej najuspešnejše. _____

V njo se je zaljubil na pikniku. _____

Tjaž se je utrujen vrnil domov. Mama je pred njega postavila večerjo. _____

“Ni mi vseeno za tebe!” je rekel oče. _____

17 Prapraprpračlovek

2. del, str. 47–60, predvideno število ur: 6

Operativni cilji:

- sklepanje o temi besedila iz besed/besednih zvez, napisanih ob robu besedila,
- branje daljšega strokovnega poljudnoznanstvenega besedila (tj. predstavitev razvoja človeka),
- razumevanje besedila,
- znajdenje v besedilu (prepoznavanje vloge poševno in krepko napisanih besed),
- dopolnjevanje preglednice z bistvenimi podatki,
- uporaba znanja (učenje iz učbenika),
- presojanje besedila in pojasnjevanje svojega mnenja,
- govorno nastopanje (ob preglednici),
- tvorjenje pridevnikov iz predložne besedne zveze,
- pisanje oklepaja,
- pisanje in branje krajšav,
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *okrajšava*, *kratica*, *simbol*.

Ciljna tema: Predstavitev stopenj v razvoju človeške rase.

Ciljna tema: Oklepaj.

Oklepaj je po navadi dvodelno ločilo, lahko pa je tudi enodelno.

- Dvodelni oklepaj sestoji iz uklepaja in zaklepaja – med njima navajamo ponazoritev ali dopolnitev zapisanega, npr. *Pred pribl. 160.000 leti so se v Afriki pojavili človečnjaki, ki so bili pripadniki vrste misleči človek (Homo sapiens).*
- Enodelni oklepaj (pravzaprav gre za zaklepaj) uporabljamo za črko ali številko, ki nakazuje naštevalne enote, npr.
Kako pišemo imena jezikov v slovenščini?
a) *Z veliko začetnico.*
b) *Z malo začetnico.*

Pri pisanju oklepaja moramo upoštevati tudi pravila o njegovi stičnosti. Pri dvodelnem oklepaju je uklepaj levo nestično in desno stično ločilo, zaklepaj pa je levo stično in desno nestično ločilo (primer gl. zg.). Enodelni oklepaj (oz. zaklepaj) pa je levo stično ločilo, desno pa nestično (primer gl. zg.).

Opozorilo: Učenci bodo v osnovni šoli (v 6. razredu) spoznali rabo dvodelnega in enodelnega oklepaja. Učitelj naj učence opozarja na upoštevanje stičnosti.

Ker se stičnost najbolj pokaže pri besedilih, napisanih na računalnik, mora učitelj paziti na to, da bo učencem tudi sam izročal brezhibna besedila (npr. učne liste, kontrolne naloge ipd.). Pogosta napaka pri rabi oklepaja je neupoštevanje pravila o stičnosti; napačno je npr.
Vstavi pravilno obliko besede. (Človek) _____ so v starih časih živeli brez razsvetljave.
→ *Pravilno je: (Človek) _____ so v starih časih živeli brez razsvetljave.* Če je v oklepaju napisana poved, se ta začne z veliko začetnico, konča pa s končnim ločilom; napačno je npr.
Kaj je tema tega besedila? (Obkroži pravilni odgovor). → *Pravilno je: Kaj je tema tega besedila? (Obkroži pravilni odgovor.)*
Pri rabi enodelnega oklepaja je poleg stičnosti treba paziti tudi na to, da za črkami ali številkami ne pišemo še pike → napačno je: a.), b.), c.) ... Ker je četrta črka slovenske abecede č, naj je učitelj ne izpušča → pravilno je: a), b), c), č).

Ciljna tema: Krajšave.

Besede oz. besedne zveze, ki se pogosto pojavljajo v besedilih, lahko zaradi varčevanja s prostorom in časom pišemo okrajšano, tj. zapišemo samo njihov del oz. njihove dele – torej njihove krajšave.

Besede/besedne zveze lahko krajšamo na tri načine, in sicer tako, da del(e) besede/besedne zveze napišemo

- z velikimi tiskanimi črkami in brez pike, npr. *RS* ← *Republika Slovenija* (izjemoma lahko uporabimo tudi katero malo črko, npr. *BiH* ← *Bosna in Hercegovina*) – take krajšave imenujemo kratice;
- z malimi črkami in s piko (npr. *str.* ← *stran*) – take krajšave imenujemo okrajšave;
- z malimi črkami in brez pike, npr. *kg* ← *kilogram* (izjemoma tudi z velikimi črkami, npr. *C* ← *ogljik*, ali z drugimi znaki, npr. *%* ← *odstotek*) – take krajšave imenujemo simboli.

Krajšave beremo po navadi razvezano, npr. *RS* – *Republika Slovenija*, *str.* – *stran*, *kg* – *kilogram* (nekaj pa je izjem, npr. *NUK*, *SAZU*).

Kratice so načeloma moškega spola in v ednini (npr. *NUK* je zaprt, *UNESCO* nas je povabil k sodelovanju); izjema so tiste, ki se končujejo na nenaglašeni -a in so ženskega spola (npr. *FIFA* je določila, kdaj bo igrala naša nogometna reprezentanca), ter nekaj posameznih primerov (npr. *ZDA* so nasprotovale našemu predlogu).

Opozorilo: Učenci bodo v osnovni šoli (v 6. razredu) spoznali vse tri vrste krajšav, tj. kratice, okrajšave in simbole, vendar nekoliko poenostavljeno (npr. da so kratice samo iz velikih tiskanih črk; ne omenjamo nečrkovnih simbolov in formul itd.).

Učitelj naj uporablja pravilna poimenovanja za posamezne vrste krajšav (kratica, okrajšava, simbol) in za njihovo nadpomenko (tj. krajšava).

Pazi naj tudi na to, da bo učencem izročal brezhibna besedila (npr. učne liste, kontrolne naloge ipd.). Napačno je npr.,

- če pišemo kratice s presledkom med (velikimi tiskanimi) črkami (napačno je: *S S K J* – pravilno je: *SSKJ*) ali s pikami (napačno: *S.T.A.* – pravilno: *STA*);
- če za okrajšavo ne pišemo pike (napačno: *dr* – pravilno: *dr.*), ali če pišemo piko za vsako črko/nekaterimi črkami okrajšave (napačno je: *n. pr.*, *t. j.* – pravilno je: *npr.*, *tj.*), ali če okrajšave besednih zvez ne pišemo s presledkom za vsako okrajšano besedo (npr. napačno: *d.d.* – pravilno je *d. d.*), ali če pišemo dve piki za okrajšavo na koncu povedi (napačno je: *Ogledali smo si stare učbenike, slike itd.* – pravilno je: *Ogledali smo si stare učbenike, slike itd.*);
- če ne pišemo simbolov ločeno od številke (napačno je: *72kg*, *5+4=9* → pravilno je: *72 kg*, *5 + 4 = 9*).

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Sodelujejo v motivacijskem pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o človekovih prednikih in razvoju človeka. Nasvet: Če učenci malo vedo o razvoju človeka, naj učitelj ne dopolnjuje njihovega znanja – o vsem tem bodo namreč več izvedeli iz besedila v 4. nalogi.
2. 	Preberejo poševno in krepko napisane besede/besedne zveze ob levem robu besedila iz 4. naloge (besedilo bodo prebrali kasneje). Sodelujejo v pogovoru – razmišljajo, o čem bo verjetno govorilo besedilo; pojasnijo tudi, po čem tako sklepajo.

3.		Preletijo besedilo v 4. nalogi in se pogovarjajo o tem, katere besede/besedne zveze so v povedih napisane v ležeči pisavi in čemu. <i>Nasvet:</i> Učenci naj tudi ugotovijo, da se besede/besedne zveze v ležeči pisavi ponovijo (ob levem robu in nato še v povedih).
4.		Glasno berejo besedilo. <i>Nasvet:</i> Izbrani učenec naj prebere le en odstavek, da se bodo učenci tudi tako zavedeli, da vsak odstavek govori o »novi« stopnji v razvoju človeka.
5.		Sodelujejo v pogovoru – odgovorijo na vprašanje tako, da primerjajo svoje razmišljanje v 2. nalogi z besedilom, ki so ga prebrali.
6.		Napišejo naslov besedila. <i>Nasvet:</i> Nalogo lahko rešujejo v dvojicah. Vsak učenec oz. vsaka dvojica nato javno prebere svoj naslov, nato pa naj naslove frontalno vrednotijo in pojasnijo svojo odločitev.
7.		V izbirni nalogi razmišljajo o pomenu strokovnih besed iz besedila – v pomoč so jim napisane slovarske razlage; obkrožijo eno od predlaganih rešitev.
8.		Besedilo potihem preberejo še enkrat. Nato z različnimi barvicami zaznamujejo vrste zahtevanih podatkov – kdo so bili človekovi predniki, kdaj so živeli in kje so živeli. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Tako se bodo učenci naučili učiti se iz učbenika.
9.		V povezovalni nalogi razmišljajo o stopnjah v razvoju človeka in njegovih značilnostih; prvi del povedi na levi strani povežejo z njenim nadaljevanjem na desni strani. Nato s številkami od 1 do 4 zaznamujejo časovno zaporedje stopenj v razvoju človeka. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Povedo, ali je tako zaporedje pomembno pri prikazovanju človekovega razvoja, in pojasnijo svoj odgovor.
10.		Pod slike v 3. nalogi napišejo imena človekovih prednikov. <i>Nasvet:</i> Učitelj lahko učencem pomaga tako, da jih vpraša o strategiji reševanja naloge (tj. kje bodo našli pravilno rešitev). Učenci naj delajo samostojno. Ko nalogo reši večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
11.		Najprej si ogledajo preglednico z že vpisanimi ključnimi besedami (tj. naslovi stolpcev) ter jo dopolnijo z bistvenimi in nekaterimi podrobnejšimi podatki iz besedila. <i>Nasvet:</i> Če je potrebno, naj učitelj skupaj z učenci reši prvo vrstico, vendar ne tako, da bi jim povedal podatke, temveč tako, da jih povpraša po strategiji reševanja naloge (tj. kje bodo našli rešitev). Učitelj naj učence opozori tudi na to, da naj podatkov v preglednico ne vpisujejo v obliki povedi. Učenci naj delajo samostojno ali v dvojicah. Ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
12.		Govorno nastopajo, in sicer predstavijo podatke iz preglednice v 11. nalogi. <i>Nasvet:</i> Govorno naj nastopita npr. dva učenca (medtem ko govori prvi, naj gre drugi iz razreda), sošolci pa naj po tem izražajo svoje mnenje o njunem govornem nastopu.
13.		Odgovorijo na vprašanje o izvoru človeka in pojasnijo svoj odgovor.
14.		Samostojno iščejo podatke o razvoju psa/konja ..., naredijo preglednico po vzoru iz 11. naloge ter ustno poročajo o svojih ugotovitvah. <i>Nasvet:</i> Učenci naj to nalogo pripravijo doma – lahko v dvojicah. Svoje delo naj nato pri pouku predstavijo kot govorni nastop. Učitelj naj učence spodbuja k presojanju, ali je predstavljeno besedilo predstavitev razvoja psa/konja ... ali ne, k utemeljevanju svoje presoje ter k vrednotenju razumljivosti, pravilnosti in učinkovitosti govornega nastopa. Učitelj naj doma pregleda preglednice vseh učencev, ugotovi značilne napake in se o njih naslednjo uro pogovori z učenci.

15.		Rešijo izbirno nalogo – odgovorijo na vprašanje o virih tovrstnih besedil.
16.		Prepišejo glagole iz prve povedi zadnjega odstavka besedila in jim določijo čas, osebo in število. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (lahko jo rešijo doma), saj gre za utrjevanje znanja; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
17.		Tvorijo pridevnike iz podčrtanih besednih zvez in s pomočjo vprašalnice ugotovijo vrsto pridevnikov. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (lahko jo rešijo doma), saj gre za utrjevanje znanja; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
18.		V skupini besed prečrtajo tiste besede, ki ne spadajo v dano besedno družino. Svojo odločitev tudi utemeljijo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (lahko jo rešijo doma), saj gre za utrjevanje znanja; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
19.		Berejo povedi in vstavijo ustrezno obliko besede <i>človek</i> . <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (lahko jo rešijo doma); ko nalogo reši večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
20.		Berejo povedi in jih dopolnijo z ustrezno obliko besede <i>tla</i> . <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (lahko jo rešijo doma); ko nalogo reši večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
21.		Berejo poved, obkrožijo samostalnike in jih vpišejo v preglednico; določijo jim spol, število in sklon. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (lahko jo rešijo doma), saj gre za utrjevanje znanja; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
22.	 	V izhodiščnem besedilu poiščejo imena celin in držav ter jih prepišejo s pisanimi črkami. Svoj zapis utemeljijo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (lahko jo rešijo doma), saj gre za utrjevanje znanja; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
23.		Preberejo povedi in vstavijo vejice, kjer je treba. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (lahko jo rešijo doma), saj gre za utrjevanje znanja. Učitelj jim lahko pomaga tako, da glasno prebere dano poved brez premora in nekončne intonacije, nato pa učence spodbudi, naj sami preberejo poved ter naj tam, kjer naredijo premor in izrečejo nekončno intonacijo, napišejo vejico. – Težave bosta učencem povzročali predvsem 3. (s prilastkovim odvisnikom) in 4. poved (z odvisnikom pred glavnim stavkom).

Podatki v oklepaju

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Preberejo in opazujejo povedi, nato rešijo izbirni nalogi – prepoznajo »neznano« ločilo, tj. oklepaj, in ugotovijo, da podatek v oklepaju ponazarja ali dopolnjuje zapisano.
2. 	Preberejo povedi in v njih opazujejo zapis oklepaja, nato na podlagi zapisane trditve opišejo pravilno stičnost ločila. Preberejo še nekaj napisanih povedi, v katerih prepoznavajo napačen zapis oklepaja (tega prečrtajo), in pojasnijo svojo rešitev.
3. 	V napisanih povedih opazujejo zapis oklepaja in ugotovijo, iz koliko delov je; tako spoznajo, da je to ločilo lahko eno- in dvodelno.

4.		V napisanih povedih prečrtajo nepravilne zapise. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve. Učence naj opozori na to, da je enodelni oklepaj desnostično ločilo in da za črko ne pišemo pike.
----	--	---

Na kratko

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1.	 Glasno preberejo napisani povedi in se pogovarjajo o okrajšanih besedah. <i>Nasvet:</i> Če je izbrani učenec pravilno prebral krajšavo (tj. razvezano), naj ga učitelj pohvali pred drugimi učenci in jih vpraša, kako jo je prebral. Če pa je imel izbrani učenec težave pri razvezanem branju krajšav, naj učitelj vpraša učence, ali vedo, kako beremo krajšave.
2.	 Krajšave napišejo razvezano. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (lahko tudi v dvojicah); ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
3.	 Opazujejo zapis krajšav v 2. nalogi in ugotovijo, da niso vse zapisane na enak način. Ogledajo si preglednico z vpisanimi ključnimi besedami in jo dopolnijo – krajšave prepisejo v ustrezni stolpec. Nato rešijo povezovalno nalogo o tem, kaj so kratice, okrajšave in simboli. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (lahko tudi v dvojicah); ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
4.	 Berejo nepopolne povedi, nato pa na podlagi znanja, pridobljenega v 1., 2. in 3. nalogi, vpišejo manjkajoče podatke o zapisovanju krajšav. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno (pomagajo si z rešitvami 3. naloge); ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
5.	 Krajšajo napisane besede, nato se pogovarjajo o razlikovanju med kraticami, okrajšavami in simboli. Ponovijo pravila za zapis omenjenih vrst krajšav. <i>Nasvet:</i> Za popestritev lahko odgovorijo na vprašanje v oblaku ilustracije.
6.	 Preberejo povedi, v njih obkrožijo kratice in jih napišejo razvezano. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
7.	 Preberejo povedi in zapišejo krepko tiskane besede s kraticami. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
8.	 Preberejo povedi in zapišejo okrajšave z besedami. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
9.	 Preberejo povedi in zapišejo krepko tiskane besede z okrajšavami. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
10.	 Preberejo povedi in v njih prepoznajo napake v zapisu krajšav ter jih popravijo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešijo samostojno; ko nalogo reši večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.
11.	 Iz delovnega zvezka <i>Gradim slovenski jezik 6</i> prepisejo krajšave iz že obravnavanih enot. <i>Nasvet:</i> Učenci naj nalogo rešujejo v manjših skupinah (lahko tudi doma); vsaka skupina naj pregleda npr. tri enote, nato pa poroča o rezultatih. Najdene krajšave naj predstavnik vsake skupine napiše na tablo in jih prebere razvezano. Najdene krajšave lahko vsaka skupina predstavi napisane na plakatu.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj si delal v prvem delu te enote?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kaj je bil cilj drugega dela te enote?

Kaj si se naučil o oklepaju? (Dopolni miselni vzorec.)

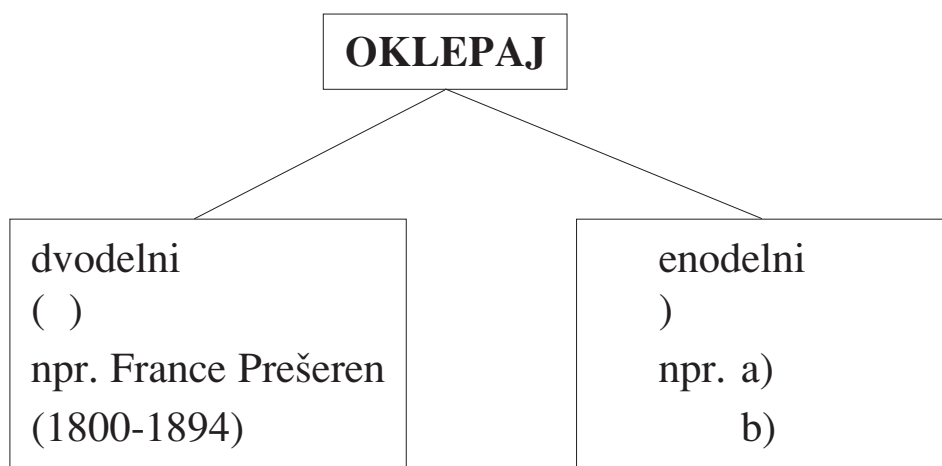
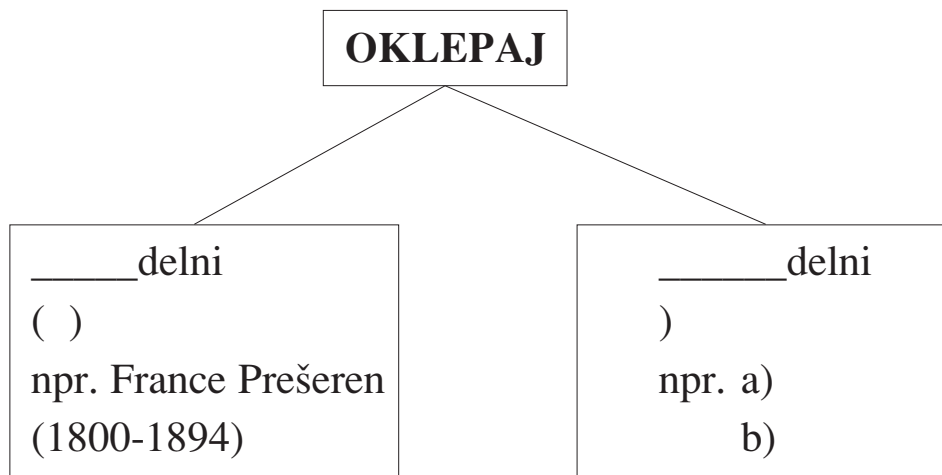
Kaj je bil cilj tretjega dela te enote?

Kaj si se naučil o krajšavah? (Dopolni miselni vzorec.)

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

KRAJŠAVE

(npr. OŠ)

↓

zapis: velike črke

brez _____

okrajšave

(npr. _____)

↓

zapis: _____ črke

s _____

simboli

(npr. _____)

↓

zapis: _____ črke

brez _____

KRAJŠAVE

kratice

(npr. OŠ)

↓

zapis: velike črke

brez pike

okrajšave

(npr. *itd.*)

↓

zapis: male črke

s piko

simboli

(npr. *kg*)

↓

zapis: male črke

brez pike

1. Preberi povedi in obkroži črko pred pravilnim zapisom.

- a) Škocjanske jame so primer stičnega krasa, ki nastane na stiku neprepustnih (flišnih) in prepustnih (apnenčastih) kamnin.
- b) Škocjanske jame so primer stičnega krasa, ki nastane na stiku neprepustnih (flišnih) in prepustnih (apnenčastih) kamnin.
- c) Škocjanske jame so primer stičnega krasa, ki nastane na stiku neprepustnih(flišnih) in prepustnih(apnenčastih) kamnin.

- a) V naših podzemnih jamah živi človeška ribica(Proteus anguinus).
- b) V naših podzemnih jamah živi človeška ribica (Proteus anguinus).
- c) V naših podzemnih jamah živi človeška ribica (Proteus anguinus).

2. Prečrtaj nepravilne zapise.

Nomad je

- a) pripadnik ljudstva, ki se seli iz kraja v kraj.
- b) človek, ki si je udomačil živali.

Nomad je

- a.) pripadnik ljudstva, ki se seli iz kraja v kraj.
- b.) človek, ki si je udomačil živali.

Nomad je

- a) pripadnik ljudstva, ki se seli iz kraja v kraj.
- b) človek, ki si je udomačil živali.

Nomad je

- a pripadnik ljudstva, ki se seli iz kraja v kraj.
- b človek, ki si je udomačil živali.

3. Razveži naslednje kratice.

RS _____

SSKJ _____

MK _____

OZN _____

4. Razveži naslednje simbole.

km _____

dag _____

hl _____

cm _____

5. Razveži naslednje okrajšave.

gl. _____

tj. _____

itd. _____

ipd. _____

6. Krepko tiskane besedne zveze napiši s kraticami.

Pianistka je imela prvi nastop z orkestrom v **Slovenski filharmoniji** v Ljubljani. _____

Tri leta sem hodil v **Osnovno šolo** Franceta Prešerna v Kranju. _____

Moja sestra Mateja je študentka 2. letnika **Filozofske fakultete** v Ljubljani. _____

7. Okrajšave napiši z besedami.

Obalne police so ponekod ozke in prehodne le ob oseki, npr. na rtu Strunjan.

Razbojniki so se pri nas pojavili ob koncu 16. stol., v času Ilirskih provinc pa so se umaknili v odročne in težje dostopne predele. _____

V naših krajih je patron živine tudi sv. Anton. _____

8. Namesto krepko tiskanih besed zapiši okrajšave.

Za predsednika Sveta staršev je bil izvoljen **gospod** Anton Globočnik, njegova namestnica pa bo **gospa** Marija Peternel. _____

Roditeljski sestanek bo vodila **profesorica** Ana Korošec. _____

9. Odpravi napake pri zapisu krajšav.

Najbolj prepoznavne so slikovite, do 80m visoke prepadne stene. _____

Egipčani so približno l 4200 p. n. š. začeli šteti leta, ki so imela 365 dni. _____

Ta ilustracija je iz 16. stolet. _____

SSKJ je izšel v eni knjigi leta 1994. _____

18 Praskanje prepovedano

2. del, str. 61–69, predvideno število ur: 4

Operativni cilji:

- branje predstavitve bolezni,
- razumevanje besedila,
- določanje ključnih besed in prepoznavanje bistvenih podatkov,
- povzemanje vsebine z miselnim vzorcem,
- dopolnjevanje povzetka o značilnostih obravnavane besedilne vrste,
- branje preglednic,
- primerjanje podatkov,
- najdenje v besedilu in v preglednici,
- pretvarjanje preglednice v govorjeno besedilo,
- obnavljanje besedila.

Ciljna tema: Predstavitev bolezni.

Predstavitev bolezni je neumetnostno prikazovalno besedilo, in sicer pretežno opisovalno. Bolezen po navadi predstavijo strokovnjaki (npr. *zdravniki*), in sicer tako, da

- navedejo vrsto bolezni (npr. *nalezljiva bolezen*) in njenega povzročitelja,
- opišejo, kako se širi,
- naštejejo njene znake,
- opišejo njen potek in njeno zdravljenje,
- naštejejo možne zaplete oz. posledice ipd.

Glagoli v predstavitvi bolezni so načeloma v t. i. splošnem sedanjiku (ker predstavljajo ponavljajoči se potek bolezni); v tistem delu, v katerem sporočevalec opisuje zdravljenje bolezni, pa sta zelo pogosta naklonska glagola *morati* in *smeti* (prim. *Bolnik mora uživati veliko tekočine, V postelji mora ostati, dokler ima vročino, Mehurčkov si ne sme praskati*).

Opozorilo: Kadar sporočamo o tem, kaj se nam je zgodilo, da smo zboleli oz. ko smo zboleli, ne tvorimo predstavitve bolezni – temveč pripovedujemo o enkratnem dogodku oz. o svojih doživetjih; zato uporabljamo glagole v pretekliku.

Rekli smo, da je predstavitev bolezni strokovno besedilo, zato učencev v osnovni šoli ne usmerjamo k tvorjenju te besedilne vrste; moramo pa jih pripraviti na sprejemanje (tj. branje/poslušanje), razumevanje in obnavljanje takih besedil.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Gledajo sličice, nato s številkami zaznamujejo zapovrstje dejanj na njih. Pripovedujejo o tem, kaj se je zgodilo dečku na sličicah, ali odigrajo igro vlog.
2. 	Sodelujejo v pogovoru o otroških boleznih in o svojih izkušnjah z njimi. Nato pripovedujejo o tem, kaj se je dogajalo z njimi, ko so imeli norice.

3.		Berejo besedilo.
4.		Sodelujejo v pogovoru – določijo temo besedila.
5.		V besedilu iz 3. naloge preštejejo odstavke in napišejo, koliko odstavkov ima. Preberejo vprašanja (v vlogi ključnih besed) in ob vsakem napišejo, na kateri odstavek se nanašajo. Za razvedrilo preberejo »strip« v tej nalogi in ga komentirajo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
6.		V miselni vzorec vpišejo ključne besede – pri tem si lahko pomagajo z rešitvami v 5. nalogi. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj pregleda individualno.
7.		Berejo trditve o besedilu iz 3. naloge in presoajo njihovo resničnost (obkrožijo DA oz. NE).
8.		Še enkrat preberejo prva dva odstavka v izhodiščnem besedilu. Prepoznajo bistvene podatke in te napišejo pod prve tri ključne besede v miselnem vzorcu v 6. nalogi. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj pregleda individualno.
9.		Sodelujejo v pogovoru – na podlagi podatkov iz izhodiščnega besedila in svojih izkušenj z noricami odgovorijo na obe vprašanji.
10.		Preberejo pomešane korake/faze bolezni in jih uredijo v pravilno zapovrstje (na črte vpišejo ustrezne številke). <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga — predvsem tako, da jih spodbuja k razmišljanju o razvoju znakov bolezni (npr. pikice → mehurčki → kraste). Rešitve naj pregleda individualno.
11.		Pod četrto ključno besedo v miselnem vzorcu v 6. nalogi napišejo prvine poteka bolezni, in sicer tako, da razvrstijo te, ki so navedene v tej nalogi.
12.		Napišejo, kaj se v danem obdobju zgodi z bolnikom oz. z navedenimi prvinami bolezni; pri vpisovanju podatkov si pomagajo z izhodiščnim besedilom. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
13.		Še enkrat preberejo zadnje tri odstavke v izhodiščnem besedilu. Prepoznajo bistvene podatke in te napišejo pod zadnje tri ključne besede v miselnem vzorcu v 6. nalogi. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj pregleda individualno.
14.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti izhodiščnega besedila; obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo.
15.		Berejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako povzamejo temeljne značilnosti predstavitev bolezni. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
16.		V izhodiščnem besedilu poiščejo 3. odstavek; v njem podčrtajo glagole in te nato prepisujejo. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o obliki prepisanih glagolov; obkrožijo črke pred izbranimi odgovori. V pogovoru povedo, zakaj so vsi glagoli v sedanjiku.
17.		Ogledajo si preglednico.

18.		Gledajo preglednico iz 17. naloge in sodelujejo v pogovoru o njej.
19.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kateri znak je skupen vsem trem predstavljenim boleznim; v preglednici iz 17. naloge primerjajo podatke za vse tri bolezni in obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.
20.		Izberejo, kaj bodo delali doma: obnovili besedilo o noricah, predstavili eno od bolezni iz preglednice v 17. nalogi ali predstavili poljubno bolezen. Doma se pripravijo na govorni nastop. V šoli govorno nastopajo; poslušajo sošolce, med poslušanjem si zapisujejo pripombe in po opravljenih govornih nastopih izrekajo mnenje o njih. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj po opravljenih govornih nastopih vodi pogovor o njih.
21.		V izhodiščnem besedilu poiščejo sopomenko dani besedni zvezi in jo prepišejo.
22.		Preberejo povedi in povedo, kaj vse pomeni beseda norice. Za razvedrilo preberejo »strip« v tej nalogi in ga komentirajo.
23.		Iz besedil v 3. in 17. nalogi prepišejo čim več podpomenk za dani nadpomenki. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
24.		K podčrtanim besedam pripišejo protipomenke. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.
25.		Danim besedam določijo koren, nato pa napišejo še nekaj besed iz iste besedne družine.
26.		Iz drugega odstavka v besedilu o noricah prepišejo besedi iz iste besedne družine, kot je beseda kuga. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj pregleda individualno.
27.		V pogovoru razložijo pomen danih besed.
28.		Razmišljajo o tem, iz katerih besed so tvorjena dana imena bolezni. Te besede napišejo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga (verjetno še zlasti pri besedah škrlatinka in ošpice). Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.
29.		Nepopolne povedi dopolnijo z besedami iz oklepajev – te pri tem postavijo v pravilno obliko. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
30.		Preberejo samostalnike in podčrtajo množinske samostalnike.
31.		Preberejo povedi in v vsaki podčrtajo osebni zaimek. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo, na katero besedo se navezujeta; obkrožijo izbrano rešitev.
32.		Presojajo, kateri zapis nikalnice in glagola je pravilen; nato dopolnijo povedi s pravilno zapisanimi besedami.
33.		K samostalnikom pripišejo pravilno različico predloga k/h oz. z/s. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve – učence naj spodbuja k utemeljevanju rešitev (spomni naj jih na kg in na poved Ta suhi škafec pušča).
34.		Presojajo pravilnost ponujenih zapisov iste besede in podčrtajo izbrani zapis. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverja individualno – učence naj spodbuja k utemeljevanju rešitev.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o predstavitvi bolezni? (Dopolni miselni vzorec.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

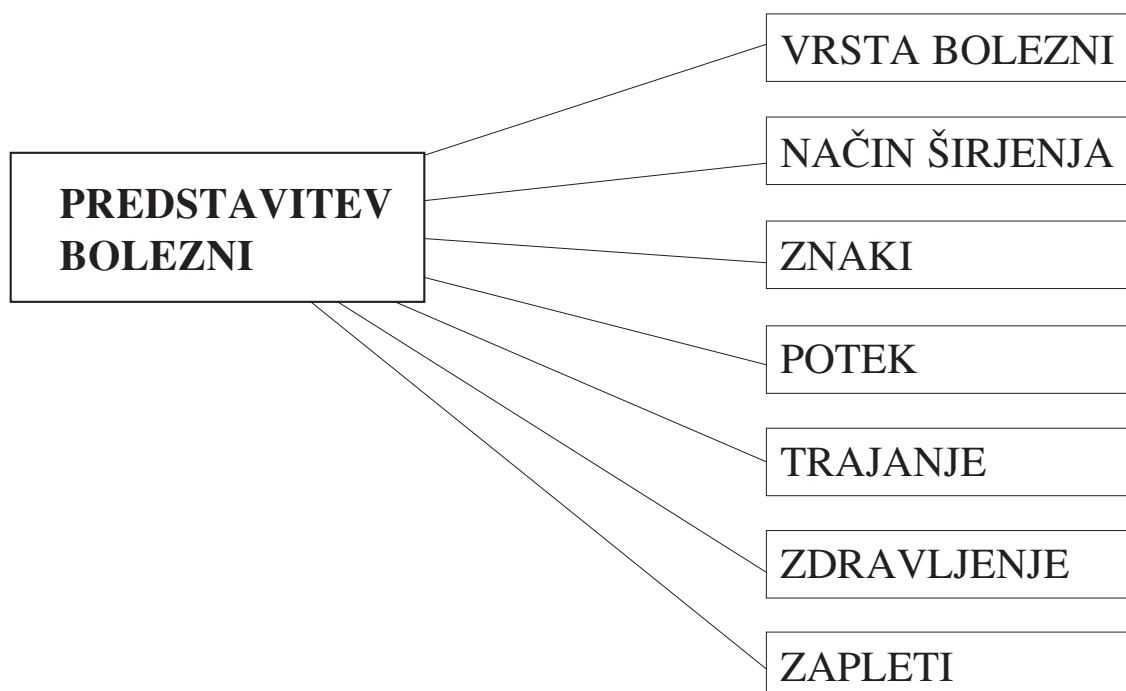
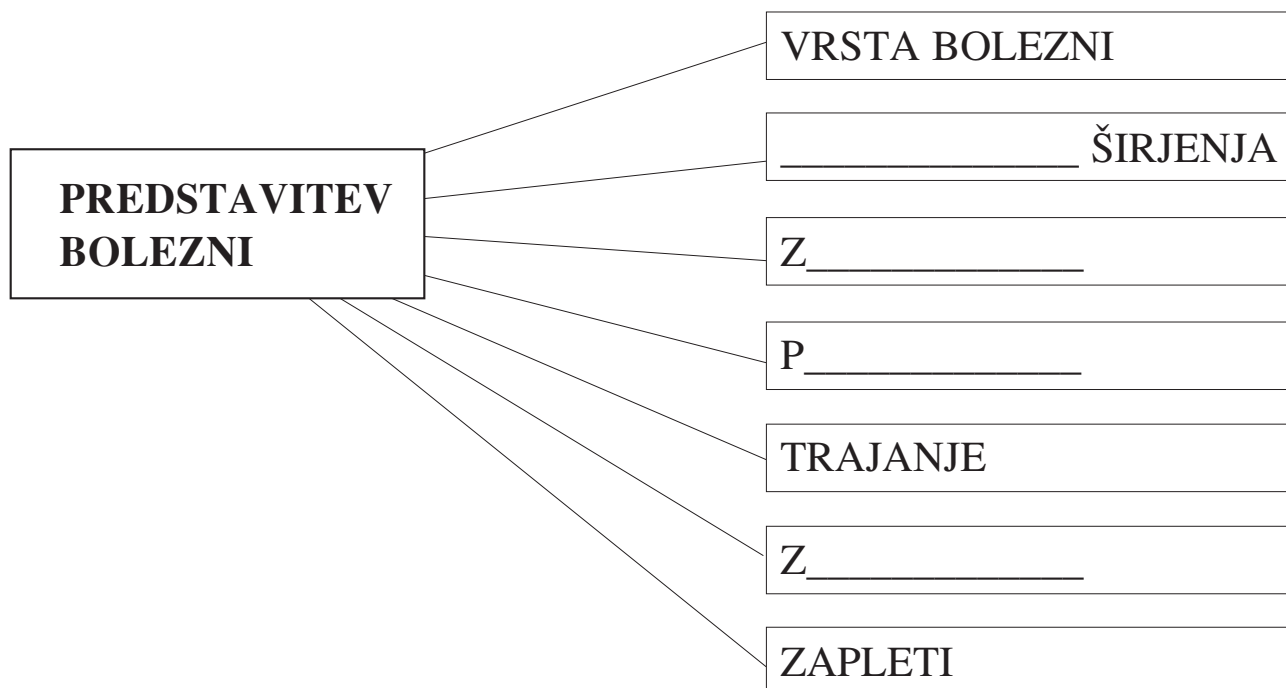
S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

1. Preberi naslednji besedili.

A

Gripa je bolezen dihal. Povzročajo jo virusi; ti se prenašajo s kužnimi kapljicami, nastalimi s kašljanjem in kihanjem okuženih bolnikov. Človek po navadi zboli v treh dneh po okužbi (lahko pa tudi prej).

Bolezen se začne z mraženjem in vročino do 40 stopinj C. Pojavijo se tudi suh kašelj, kihanje, boleče grlo, solzenje, hud glavobol ter bolečine in trganje v sklepih in mišicah. Vročina čez dan niha in traja 3–5 dni, že po dveh dneh pa začne padati. Bolnik ozdravi v 7–10 dneh.

Pojavijo se lahko zapleti, predvsem pljučnica.

Bolnik, ki zboli za gripo, mora mirovati v postelji in v topli, dobro prezračeni sobi. Jemati mora zdravila za zmanjšanje telesne temperature in veliko mora piti.

Gripi se lahko izognemo, če se ne zadržujemo v zaprtih prostorih, v katerih je veliko ljudi. Učinkovito je tudi cepljenje proti gripi.

B

V našem razredu je danes manjkala skoraj polovica učencev. Zboleli so za gripo, zato so ostali doma.

Včeraj je tudi mene začelo mraziti. Mama mi je zmerila vročino. Imel sem skoraj 40 stopinj C.

Hitro sem legel v posteljo in popil skodelico čaja. Potem sem zaspal. Bolela me je glava, tako da nisem mogel brati in gledati televizije. Vročina me je kuhala tri dni, nato pa je padla. Čez pet dni sem se že bolje počutil in prebral sem celo knjigo za domače branje. Še dva dni sem bil doma, nato pa sem šel v šolo.

Tako sem prebolel gripo.

Besediloma napiši naslov. Izbiraš lahko med naslednjimi naslovi: *Prebolel sem gripo, Moj sošolec ima gripo, Gripa, Cepili smo se proti gripi, Čudna bolezen.*

2. Odgovori na vprašanja.

Kaj pri gripi traja 1–3 dni? _____

Koliko časa traja vročina? _____

Kaj se zgodi v 7–10 dneh? _____

Katere vrste zdravil naj jemljemo, če zbolimo za gripo? _____

Ali je gripa nalezljiva bolezen? _____

3. Obkroži.

S katerim besedilom si si pomagal pri odgovarjanju na vprašanja iz 2. naloge?

a) Z besedilom A.

b) Z besedilom B.

Poveži.

Besedilo A je _____ pripoved o prebolevanju bolezni.

Besedilo B je _____ predstavitev bolezni.

4. Vpiši številko ustreznega odstavka iz predstavitve bolezni iz 1. naloge.

V katerem odstavku najdeš podatek o vrsti bolezni? V _____. odstavku.

V katerem odstavku najdeš podatek o preprečevanju obolevnosti? V _____. odstavku.

V katerem odstavku najdeš podatek o ravnanju med boleznijo? V _____. odstavku.

V katerem odstavku najdeš podatek o znakih bolezni? V _____. odstavku.

V katerem odstavku najdeš podatek o zapletih? V _____. odstavku.

V katerem odstavku najdeš podatek o trajanju bolezni? V _____. odstavku.

V katerem odstavku najdeš podatek o povzročitelju bolezni? V _____. odstavku.

5. Na črto napiši pravilno napisani glagol.

Če se (ne bi/nebi) _____ družili z okuženimi ljudmi, morda (ne bi/nebi) _____ dobili gripe.

Bolnik (nesme/ne sme) _____ ležati v mrzli sobi.

Bojimo se, da dedek (ne bo/nebo) _____ hotel počivati.

Babica (ne sme/nesme) _____ dobiti gripe.

6. Vstavi k/h ali z/s.

____ zdravniku ____ gripo ____ grlu

____ boleznijo ____ človekom ____ kašlju

____ solzenjem ____ postelji ____ glavi

7. Pravilno napisano besedo prepisi na črto.

zdravnik/zdraunik _____ kaplica/kapljica _____

kašljanje/kašlanje _____ pljučnica/pljučnica _____

pojstelja/postelja _____ cepljenje/cepljenje _____

zmajnsanje/zmanjšanje _____ kihajne/kihanje _____

19 Ni časa za dolgčas

2. del, str. 70–81, predvideno število ur: 4

Operativni cilji:

- poslušanje/gledanje in branje opisa igre,
- razumevanje besedila,
- določanje ključnih besed in prepoznavanje bistvenih podatkov,
- povzemanje vsebine z miselnim vzorcem,
- upovedovanje miselnega vzorca,
- razvrščanje korakov/faz v pravilno zaporedje,
- dopolnjevanje povzetka o značilnostih obravnavane besedilne vrste,
- primerjanje podatkov,
- presojanje besedil in pojasnjevanje mnenja,
- pravilno pisanje poimenovanj za igre.

Ciljna tema: Opis igre.

Igra je vrsta postopka – je torej ponavljajoči se potek dejanj, ki peljejo k določenemu cilju. Sestoji iz več korakov/faz, ki si sledijo v določenem časovnem zaporedju.

Igro opišemo tako kot postopek, tj. predstavimo njen potek (in sicer tako, da v pravilnem časovnem zaporedju naštejemo njene korake/faze). Pred tem predstavimo še prizorišče in pripomočke ter navedemo število igralcev in vodjo oz. sodnika.

Glagoli so načeloma v t. i. splošnem sedanjiku, in sicer v obliki za 2. osebo ednine, 3. osebo ednine ali množine, 1. osebo množine ipd.; lahko so tudi v velelniku – tako besedilo imenujemo navodilo za delo. (Če je opisana igra iz preteklosti, so glagoli v pretekliku.)

Opozorilo: Kadar sporočamo o tem, kako smo igrali katero igro oz. kaj se nam je zgodilo med igranjem, ne tvorimo opisa igre – temveč pripovedujemo o enkratnem dogodku oz. o svojih doživetjih; zato uporabljamo glagole v pretekliku.

Učenci delajo pri opisovanju igre naslednje napake:

- dejanja (tj. korake igre), prizorišče in pripomočke poimenujejo s splošnimi ali napačnimi glagoli/samostalniki ali se izražajo opisno,
- korakov/faz igre ne razvrstijo v pravilno časovno zaporedje,
- »zaidejo« v pripovedovanje o svojih izkušnjah ali o izkušnjah svojih sorodnikov/prijateljev (tj. o tem, kako so igrali dano igro in kaj se jim je pri tem zgodilo).

Zato mora učitelj učence spodbujati k natančnemu opazovanju, prepoznavanju in poimenovanju korakov/faz igre, in to ne le pri slovenščini, temveč tudi pri drugih šolskih predmetih (npr. pri športni vzgoji); hkrati pa naj deluje tudi s svojim zgledom – ko daje učencem navodila za delo, naj pazi, da bo tvoril razumljiva besedila, tj. da bo pravilno poimenoval pripomočke in korake postopka ter te naštel v pravilnem zaporedju. Zmožnost kronološkega razvrščanja korakov igre/postopka naj razvija tudi tako, da učenci najprej naštejejo korake dane igre/postopka, nato pa jih razvrščajo v ustrezno zaporedje ali da prepoznajo neustrezno razvrščene korake.

Učitelj mora poznati in obvladati značilnosti opisovanja igre/postopka; le tako bo prepoznal učenčeve napake in ga skrbno vodil pri opisovanju ter mu tako bogatil »sporazumevalno doto« za vse življenje; opisovanje igre/športa/postopka je namreč eden od temeljnih načinov sporočanja v vsakdanjem življenju (pogosto izrekamo ali sprejemamo navodila za delo).

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	K danim imenom za razne vrste športa pripišejo ime moškega in ženske, ki se ukvarjata s tem športom.
2. 	Opazujejo fotografijo pod naslovom te učne enote in sodelujejo v t. i. motivacijskem pogovoru – povedo, o čem bo verjetno govoril posnetek na videokaseti, ter na podlagi svojih izkušenj odgovarjajo na vprašanja o tej igri.
3. 	Ogledajo si posnetek na videokaseti.
4. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o posnetem besedilu in pojasnjujejo svoje odgovore.
5. 	Razmišljajo o tem, kaj so izvedeli o badmintonu kot tekmovalnem športu. Dopolnijo miselni vzorec (pri tem lahko izbirajo med ponujenimi vprašalniciami). <i>Nasvet:</i> Ko učenci dopolnijo miselni vzorec, naj jih učitelj spodbudi, da naj ga predstavijo z besednimi prvinami in naj tudi odgovorijo na vprašanja. To naj naredijo vsaj trije učenci; sošolci naj jih poslušajo, na koncu pa naj presojuje njihove predstavitve ter izrekajo svoje mnenje.
6. 	Preletijo zapisana vprašanja; če znajo, napišejo kratke odgovore. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učencem pove, da si bodo posnetek ogledali še enkrat, potem pa bodo podrobneje odgovarjali na vprašanja iz te naloge.
7. 	Še enkrat si ogledajo videoposnetek. Med gledanjem si zapišejo kakšen odgovor na vprašanja iz 6. naloge, po gledanju pa napišejo odgovore na vsa vprašanja.
8. 	Razdelijo se v skupine. Sošolcem v skupini predstavijo svoje odgovore; primerjajo svoje rešitve in se pogovarjajo o njih. Nato povedo, ali jim je ponovno gledanje posnetka kaj pomagalo pri odgovorih.
9. 	Sodelujejo v pogovoru – povedo, kateremu tekmovalnemu športu je podoben badminton in v čem se loči od njega.
10. 	Sodelujejo v pogovoru o razlikah med dvema vrstama badmintona (tj. za zabavo in za tekmovanja).
11. 	Povedo, ali poznajo igro <i>letalo brez pilota</i> . Kdor jo pozna, naj jo opiše. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj pomaga učencem tako, da jih opozori na ilustracijo na koncu 12. naloge.
12. 	Berejo besedilo.
13. 	Razmišljajo o tem, ali so iz besedila v 12. nalogi izvedeli kaj o navedenih vrstah podatka – če so, to zaznamujejo s križcem ob ustrezni vrsti podatka.
14. 	Še enkrat preberejo besedilo iz 12. naloge, nato se igrajo opisano igro. Po končani igri sodelujejo v pogovoru – povedo, ali so imeli kaj težav, katere so imeli in zakaj so jih imeli.
15. 	Še enkrat preberejo besedilo, nato vpišejo podatke o prizorišču, igralcih, pripomočkih in vodji igre. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.

16.		<p>Preberejo pomešane korake oz. faze igre. Nato jih uredijo v pravilno zapovrstje (na črte napišejo številke).</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
17.		<p>Vseh trinajst korakov iz 16. naloge razvrstijo še glede nato, ali potekajo pred začetkom igre, med njo ali po njej (korake prepišejo za odstavčne pomišljaje).</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
18.		<p>Preberejo nepopolne povedi in jih dopolnijo; tako povzamejo bistvene značilnosti opisa igre.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj učence navaja na samostojno povzemanje značilnosti opisa igre; če učenci tega niso zmožni narediti sami, naj jih spodbuja k razmišljanju o tem, kje v tej enoti (npr. v kateri nalogi) lahko najdejo manjkajoče podatke. Učitelj naj na koncu preveri njihove rešitve.</p>
19.	 	<p>Doma poiščejo dva opisa igre, ju primerjajo in napišejo, kateri se jim zdi ustrezen, kateri pa pomanjkljiv; pripravijo se na pojasnjevanje svojega mnenja.</p> <p>V šoli se razdelijo v skupine. Vsak učenec pokaže drugim svoja opisa in poroča o svojih ugotovitvah. Sošolci presojujejo njegovo mnenje.</p>
20.		<p>Berejo nepopolne povedi in jih na podlagi logičnega razmišljanja dopolnijo z ustreznimi besedami (vezniki).</p> <p>Razmišljajo, katera poved vsebuje vzrok. To poved pobarvajo. Nato jo pretvorijo tako, da uporabijo besedo zato; novo poved napišejo.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o pomenu druge povedi ter o vrsti podatka v prvem delu pete povedi; obkrožijo črko pred izbranim odgovoroma.</p> <p>Napišejo, katera poved poroča o prvotnem govoru.</p> <p>Nato o prvotnem govoru poročajo še na drug način – napišejo novo poved.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
21.		<p>Preberejo zveze povedi. V njih podčrtajo ponovljeno besedo/besedno zvezo ter jo zamenjajo z osebnim zaimkom ali z zaimkom ki.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.</p>
22.		<p>Preberejo poved in podčrtajo osebne zaimke. Te prepišejo v preglednico in jim določijo osebo, število in sklon ter jim pripišejo osebo, namesto katere stojijo.</p>
23.	 	<p>Preberejo odlomek in v njem obkrožijo glagole. Te prepišejo v preglednico in jim določijo časovno obliko, osebo in število.</p> <p>Sodelujejo v pogovoru – povedo, v kateri časovni obliki so glagoli in zakaj so prav v tej.</p>
24.		<p>Dane pridevnike iz besedila o badmintonu prepišejo pred ustrezne samostalnike – pri tem jim po potrebi spremenijo obliko. Nato jim pripišejo vprašalnico in vrsto, ob vrstnih pridevniki po analogiji napišejo besedno zvezo, iz katere so nastali.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
25.		<p>Preberejo razlago pomenov besede igra. Nato preberejo povedi s to besedo ter za vsako poved določijo, v katerem pomenu je uporabljena ta beseda (in sicer tako, da prepišejo črko izpred izbranega pomena).</p>
26.		<p>Nepopolne povedi dopolnijo z besedami iz oklepajev – te pri tem postavijo v pravilno obliko.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
27.		<p>Preglednico dopolnijo z imeni stopenj pridevnika. Nato v besedilu iz 12. naloge poiščejo stopnjevani pridevnik in ga prepišejo na ustrezno mesto v preglednici; potem pripišejo še drugi dve njegovi stopnji.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.</p>

28.		Iz besedila v 12. nalogi prepisejo okrajšave in razvežejo (tj. napišejo jih z besedami).
29.		<p>Pred reševanjem te naloge si ogledajo, kako je ime igre napisano v prvi povedi pod preglednico iz 27. naloge; povedo, ali je napisano z veliko ali malo začetnico.</p> <p>Nato berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo z manjkajočimi začetnicami; potem dopolnijo pravilo o pisanju imen iger.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga.</p> <p>Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil temeljni cilj te enote?

Kaj si se naučil o opisu igre? (Dopolni miselni vzorec.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

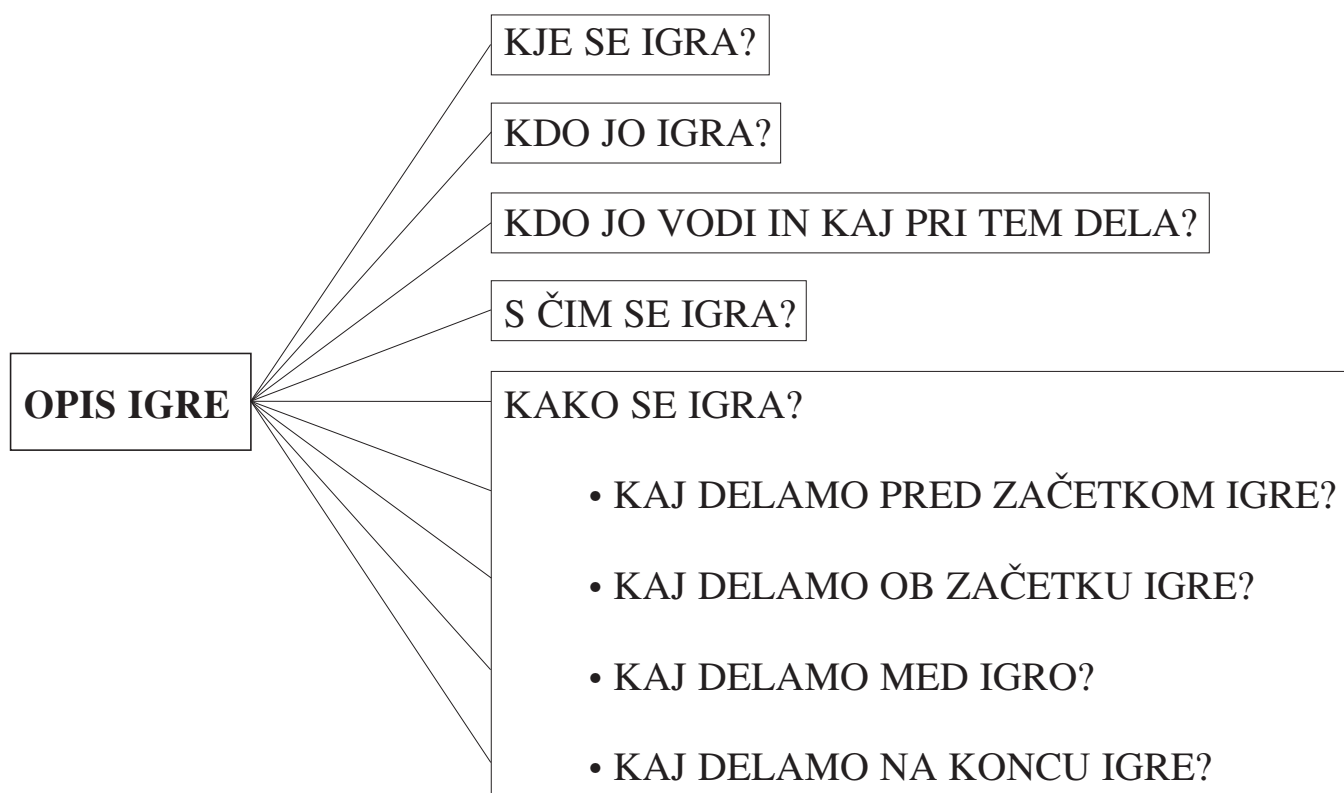
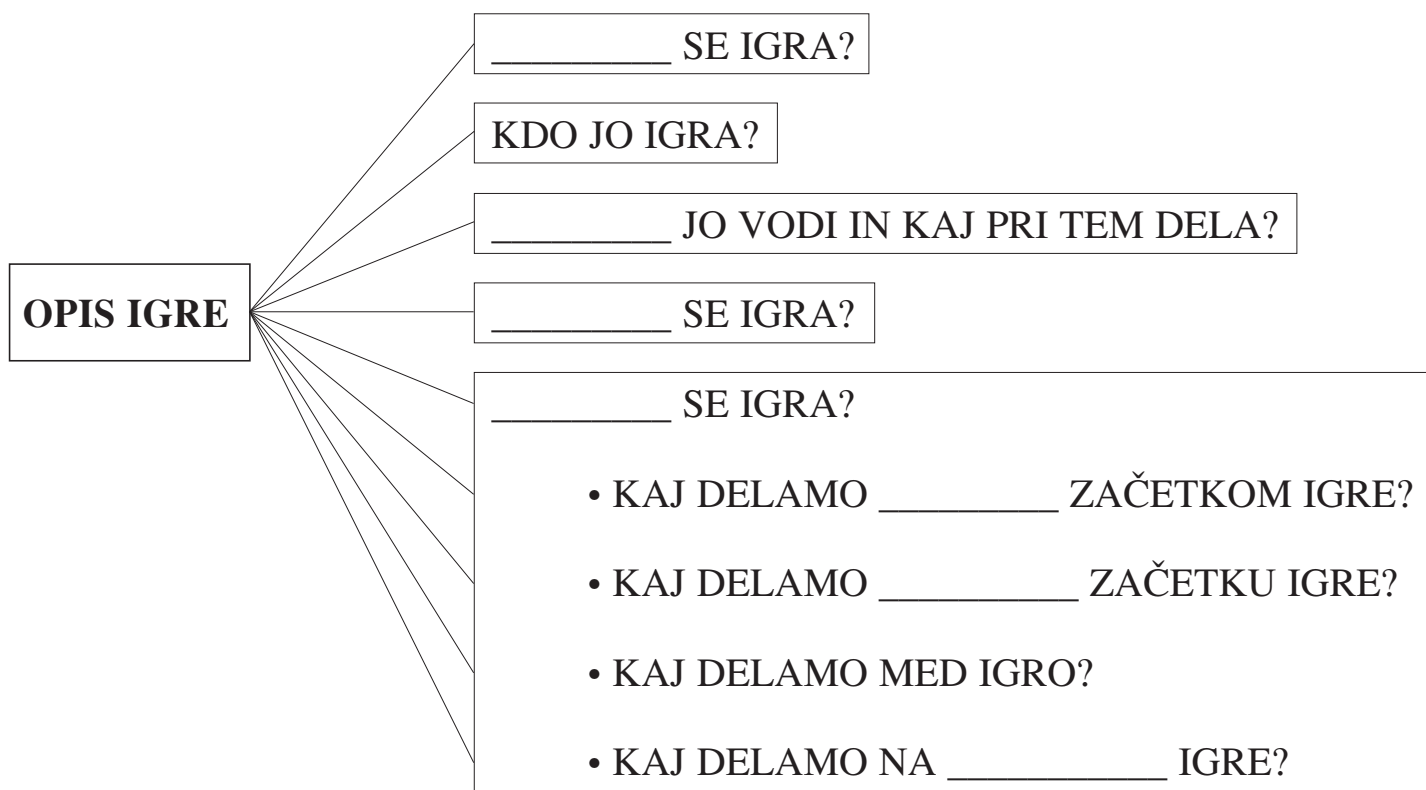
Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

Vir

Anne Braun, Otroške zabave in igre, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana 2001.

1. Preberi besedilo.

MOJ KLOBUK IMA TRI LUKNJE

Igro *moj klobuk ima tri luknje* igra poljubno število igralcev. Igralci sedijo v krogu na tleh ali na stoli. Vodja jih nauči na pamet naslednjo pesem:

*Moj klobuk ima tri luknje,
tri luknje ima moj klobuk.
Če ne bi imel treh lukenj,
ne bil bi moj klobuk.*

Igralci pesem ponovijo tolikokrat, dokler je ne znajo vsi brez napak.

Vodja pove igralcem, da bodo naučeno pesem peli tako, da bodo najprej izpustili eno besedo in jo nadomestili z določenim gibom, nato dve besedi, tri besede, štiri in nazadnje pet besed.

Najprej naroči igralcem, naj izpustijo besedo *moj* in namesto nje pokažejo s prstom nase. Pri drugi ponovitvi pesmi izpustijo besedo *klobuk* in namesto nje pokažejo s prstom na glavo. Pri tretji ponovitvi izpustijo besedo *tri* in jo nadomestijo s tremi prsti. Pri četrti ponovitvi izpustijo besedo *luknje* in jo nakažejo s palcem in kazalcem. Pri peti ponovitvi izpustijo besedico *ne* in namesto nje odkimajo.

Pri šesti ponovitvi izpustijo dve besedi (*moj, klobuk*) in ju nadomestijo z že določenima giboma. Pri sedmi ponovitvi izpustijo tri besede (*moj, klobuk, tri*), nato pa štiri (*moj, klobuk, tri, luknje*). Na koncu je pesem takale:

_____ ima _____,
_____ ima _____.
Če _____ bi imel _____,
_____ bil bi _____.

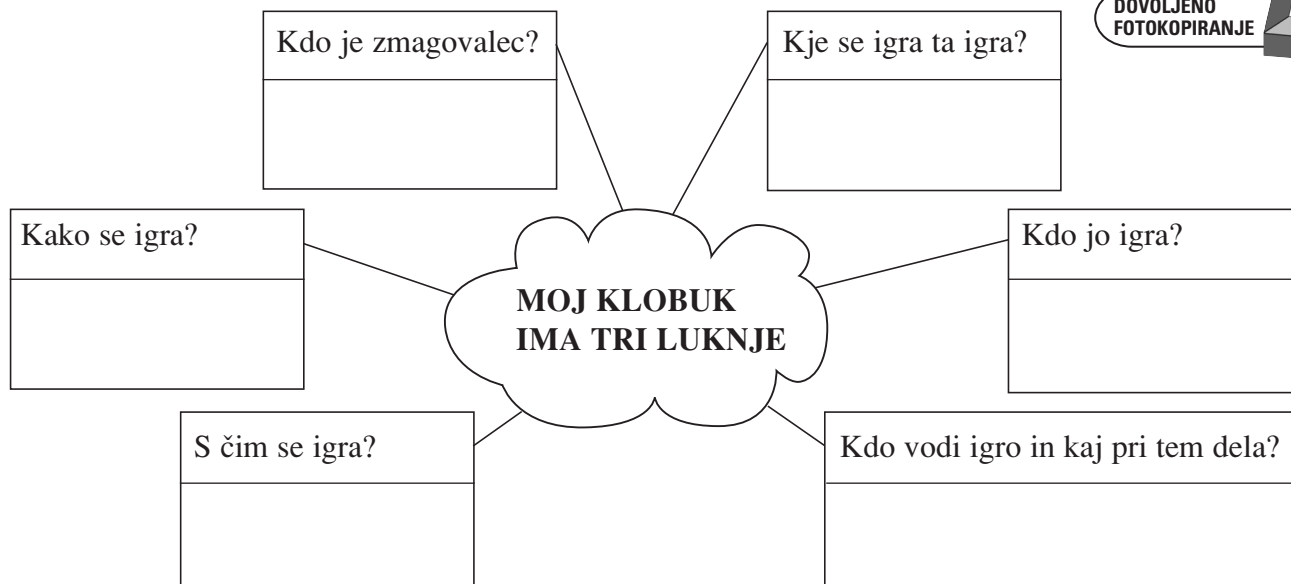
Kdor pomotoma izgovori katero od besed, namesto da bi jo nadomestil z določenim gibom, ali pa naredi napačen gib, mora za kazen oditi iz igre. Zmagovalec je tisti, ki ostane v igri najdlje.

Ali so naslednje trditve o igri pravilne? (Obkroži.)

Igra se lahko igra samo v telovadnici.	DA	NE
Ni pomembno, koliko igralcev igra to igro.	DA	NE
Vodja igre določi tekmovalce.	DA	NE
Pri tej igri se poje pesem.	DA	NE
Za igro potrebuješ star klobuk.	DA	NE
Vsak igralec naredi poljuben gib namesto izpuščene besede.	DA	NE

2. Naslednji miselni vzorec dopolni z bistvenimi podatki.

DOVOLJENO
FOTOKOPIRANJE

3. Eno okence v 2. nalogi je ostalo prazno. Pojasni, zakaj tega podatka ni v besedilu iz 1. naloge.

4. V besedilu *Moj klobuk ima tri luknje* so naštetih koraki igre. Razmisli, kako si sledijo, in jih uredi v pravilno zaporedje.

- ___ vodja naroči igralcem, naj izpustijo besedi *moj*, *klobuk*, *tri* in *luknje* ter jih nadomestijo z znanimi gibi igralci povedo pesem brez besed *moj*, *klobuk*, *tri* in *luknje* ter jih nadomestijo z znanimi gibi
- ___ vodja naroči igralcem, naj izpustijo besedo *ne*, in pokaže gib zanjo igralci povedo pesem brez besede *ne* in jo nadomestijo z gibom
- ___ vodja naroči igralcem, naj izpustijo besedo *klobuk*, in pokaže gib zanjo igralci povedo pesem brez besede *klobuk* in jo nadomestijo z gibom
- ___ vodja naroči igralcem, naj izpustijo besedo *luknje*, in pokaže gib zanjo igralci povedo pesem brez besede *luknje* in jo nadomestijo z gibom
- ___ vodja naroči igralcem, naj izpustijo besedi *moj* in *klobuk* ter ju nadomestijo z znanima giboma igralci povedo pesem brez besed *moj* in *klobuk* in ju nadomestijo z giboma
- ___ vodja naroči igralcem, naj izpustijo besedo *moj*, in pokaže gib zanjo igralci povedo pesem brez besede *moj* in jo nadomestijo z gibom
- ___ vodja naroči igralcem, naj izpustijo besedo *tri*, in pokaže gib zanjo igralci povedo pesem brez besede *tri* in jo nadomestijo z gibom
- ___ vodja naroči igralcem, naj izpustijo besede *moj*, *klobuk* in *tri* ter jih nadomestijo z znanimi gibi igralci povedo pesem brez besed *moj*, *klobuk* in *tri* ter jih nadomestijo z gibi
- ___ igralci se pesem naučijo na pamet

5. Napiši, kako se tekmovalci izločajo iz igre, da nazadnje ostane en zmagovalec.

6. Oglej si ilustracijo in preberi besedilo v oblăčkih.

Dopolni nepopolni oblăček.

Nato pisno opiši igro na list papirja. Pazi, da bodo koraki predstavljeni razumljivo in urejeno.

7. V naslednjih povedih podčrtaj osebne zaimke.

Igralci pesem ponovijo tolikokrat, dokler je vsi ne znajo brez napak.

Kdor pomotoma pove katero od besed, namesto da bi jo nadomestil z določenim gibom, ali pa naredi napačen gib, mora za kazen oditi iz igre.

Vodja naroči igralcem, naj izpustijo določeno besedo, in pokaže gib zanjo.

Osebne zaimke prepiši v preglednico, določi jim osebo, število in sklon ter pripiši besedo, namesto katere stoji zaimek.

OSEBNI ZAIMEK	OSEBA	ŠTEVILO	SKLON	BESEDA, NAMESTO KATERE STOJI

8. Iz naslednjih povedi prepiši glagole in jim določi osebo, število in časovno obliko.

Igralci sedijo v krogu na tleh ali na stoli. Vodja jim zapoje pesem. Igralci se bodo naučili to pesem.

GLAGOL	OSEBA	ŠTEVILO	ČASOVNA OBLIKA

20 Hočeš ali nočeš — moraš se iti učit

2. del, str. 82–88, predvideno število ur: 3

Operativni cilji:

- prepoznavanje oblike in rabe knjižnega nedoločnika,
- prepoznavanje oblike in rabe namenilnika,
- obvladanje oblike in rabe knjižnega nedoločnika,
- obvladanje oblike in rabe namenilnika,
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *nedoločnik*, *namenilnik*,
- ločevanje pomena glagolov *morem* in *moram*,
- pravilna raba glagolov *morem* in *moram*.

Ciljna tema: Nedoločnik in namenilnik.

Vsak glagol ima dve vrsti oblik: osebno (npr. *pišem*) in neosebno (npr. *pisati*). Neosebne glagolske oblike so vse tiste, ki ne izražajo vršilca dejanja ... oz. ne izražajo osebe in števila (npr. *pisati*).

Najbolj značilni neosebni glagolski obliki sta nedoločnik (*pisati*) in namenilnik (*pisat*).

Nedoločnik se v knjižnem jeziku končuje na *-ti* oz. *-či* (npr. *pisati*, *reči*), v neknjižnem pa večinoma na *-t* oz. *-čt* (npr. *pisat*, *rečt*). Pri sporočanju ga uporabljamo le v določenih položajih, in sicer

- za naklonskim ali faznim glagolom (prim. *moram/smem/hočem/želim pisati — začnem/pričnem/končam/nehaj/nadaljujem pisati*) ali
- v jedru t. i. nedoločniškega polstavka, ki nastane po pretvorbi predmetnega odvisnika (npr. *Mama sili otroke jesti sadje in zelenjavo. ← naj jedo sadje in zelenjavo; Zdravnik mi je svetoval oditi v toplice. ← naj grem v toplice; Učitelj nam je prepovedal oditi iz razreda. ← da bi odšli iz razreda).*

Namenilnik se v knjižnem jeziku končuje na *-t* oz. *-č* (npr. *pisat*, *reč*), v neknjižnem pa večinoma na *-t* oz. *-čt* (npr. *pisat*, *rečt*) — torej tako kot pogovorni nedoločnik. Uporabljamo ga samo v enem položaju, tj. za glagolom premikanja, npr. *grem pisat*.

Opozorilo: Ker imata nedoločnik in namenilnik v neknjižnem jeziku enako obliko (tj. na *-t/-čt*), večina učencev sploh ne loči teh dveh neosebni glagolskih oblik — temveč misli, da je to samo ena oblika, in to uporablja v vseh položajih (npr. *moram spat — grem spat*).

Zato so naloge v delovnem zvezku razvrščene tako, da si učenci najprej uzavestijo knjižno obliko nedoločnika in njegovo rabo, nato pa še knjižno obliko namenilnika in njegovo rabo. Potem pa v vajah utrjujejo svoje obvladanje njune oblike in rabe.

Z vajami jih tudi usmerjamo k ločevanju naklonskih glagolov *moči* in *morati* ter k njuni pravilni rabi. (V neknjižnem jeziku namreč ta dva glagola pogosto mešamo, in sicer pogosto uporabljamo samo osebne oblike glagola *moči*, prim. *Morem ugasniti televizor* namesto *Moram ugasniti televizor*; *Zakaj ste mogli iti domov?* namesto *Zakaj ste morali iti domov?*)

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Najprej preberejo prvi dve povedi.</p> <p>Nato v vsaki vrsti preberejo prvo poved, nato pa drugo dopolnijo po zgledu na začetku naloge.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti vpisanih besed; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Pisno odgovorijo na odločevalno vprašanje o tem, ali vpisanim glagolom lahko določijo osebo (obkrožijo DA oz. NE).</p> <p>Nato opazujejo zadnji dve črki v vpisanih glagolih in ju prepisejo (v odgovoru na vprašanje, na kaj se končujejo zapisani glagoli).</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti oz. imenu opazovane glagolske oblike; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Berejo nepopolni povedi in ju dopolnijo; tako povzamejo oblikovne značilnosti nedoločnika.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
2. 	<p>V skupini besed podčrtajo nedoločnike.</p> <p>Nato javno preberejo svoje rešitve in jih v pogovoru utemeljijo.</p>
3. 	<p>Povedi dopolnijo z ustreznima oblikama istega glagola.</p> <p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, s katero glagolsko obliko so dopolnili prvo poved; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nato pisno odgovorijo na odločevalno vprašanje o tem, ali so z isto glagolsko obliko dopolnili tudi drugo poved (obkrožijo DA oz. NE).</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učence naj vpraša, zakaj niso tudi v drugi povedi uporabili sedanjika.</p>
4. 	<p>Povedi dopolnijo z glagoli v pravilni obliki.</p> <p>Sodelujejo v pogovoru – povedo, s katero glagolsko obliko so dopolnili te povedi in zakaj so se odločili zanje.</p>
5. 	<p>Berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo z ustreznimi glagoli.</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj so vpisali v povedi; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Berejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako povzamejo pravilo o rabi nedoločnika.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga – zlasti pri dopolnjevanju pravila (učence naj spodbuja k opisovanju strategije dopolnjevanja, tj.: v pravilo naj prepisejo glagole, ki so jih na začetku te naloge vpisali v povedi; nato naj razmišljajo o tem, s katerim od njih izražamo nujnost, s katerim dovoljenje in s katerim željo, ter naj te napišejo v ustrezno okence). Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p> <p>Učenci naj si za razvedrilo ogledajo ilustracijo ob robu te naloge in preberejo besedilo v oblakih; komentirajo naj besedilo v drugem oblaku.</p>
6. 	<p>Izberejo pravilno glagolsko obliko.</p> <p>Nato sodelujejo v pogovoru – preberejo rešitve in jih pojasnijo.</p>
7. 	<p>Dane sedanjike zamenjajo z nedoločniki; te nato uporabijo v povedih.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. (Pri tem naj bo pozoren na nedoločniško osnovo /ta ni enaka sedanjiški/ in na nedoločniško obrazilo -či; nekaj učencev bo verjetno pod vplivom neknjižnega jezika uporabilo obrazilo -čt.)</p>
8. 	<p>Povedi dopolnijo z osebnimi oblikami glagola <i>morati</i> oz. <i>moči</i>.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. (Učenci namreč pod vplivom neknjižnega jezika večinoma uporabljajo samo osebne oblike glagola <i>moči</i>, prim. <i>Morem</i> ugasniti televizor nam. <i>Moram</i> ugasniti televizor; Zakaj <i>ste mogli</i> iti domov? nam. Zakaj <i>ste morali</i> iti domov?)</p>

9.		<p>V danih povedih zanikajo naklonski glagol v osebni obliki in napišejo nove povedi. (Pri tem si lahko pomagajo z zgledom.)</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preveri individualno.</p>
10.		<p>Preberejo povedi.</p> <p>Nato opazujejo podčrtana glagola.</p> <p>Pisno odgovorijo na odločevalno vprašanje, ali jima lahko določijo osebo (obkrožijo DA oz. NE).</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, v kateri obliki sta podčrtana glagola; podčrtajo izbrani odgovor.</p> <p>Nepopolno poved dopolnijo s podatkom o tem, kako se končujeta podčrtana glagola.</p> <p>Razmišljajo o imenih podčrtanih glagolskih oblik – prvi del povedi povežejo z ustreznim imenom glagolske oblike.</p> <p>V prvi in drugi povedi na začetku 10. naloge opazujejo glagol, za katerim stoji podčrtani glagol; napišejo odgovora.</p> <p>Preberejo nepopolno poved, nato vpišejo prvo besedo – to izberejo iz ponujenih možnosti.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
11.		<p>Berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo; tako povzamejo oblikovne in funkcijske značilnosti namenilnika in nedoločnika ter pravilo za njuno rabo.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
12.		<p>Berejo nepopolne povedi, izberejo pravilno glagolsko obliko in z njo dopolnijo poved. Na črte napišejo ime vpisane neosebne glagolske oblike.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preveri v priloženem snopiču.</p>
13.		<p>Glagole v oklepaju postavijo v pravilno neosebno glagolsko obliko in z njimi dopolnijo povedi.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preveri individualno.</p>
14.	 	<p>Izberejo pravilno neosebno glagolsko obliko.</p> <p>Nato sodelujejo v pogovoru – preberejo rešitve in jih pojasnijo.</p>
15.	 	<p>Berejo povedi in odpravljajo napake.</p> <p>Nato sodelujejo v pogovoru – preberejo rešitve in jih pojasnijo.</p>
16.	 	<p>Postopoma berejo povedi in razmišljajo o tem, kaj je narobe; nato napišejo pravilne povedi.</p> <p>Nato sodelujejo v pogovoru – preberejo rešitve in jih pojasnijo.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga – mnogi učenci verjetno sploh ne bodo prepoznali napak (ker tako govorijo), zato naj jim učitelj pove prvo rešitev, druge naj skušajo rešiti sami, ali pa naj na tablo napiše glagole hočem/hoče, želim/želi, moram/mora, ne morem/more, in naj učence spodbudi, da naj razmišljajo, v kateri povedi bi lahko katerega uporabili. Ko reši nalogo večina učencev, naj učitelj frontalno preveri rešitve.</p>

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o nedoločniku in namenilniku? (Dopolni povedi.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

NEDOLOČNIK in NAMENILNIK sta neosebni glagolski obliki – to pomeni, da jima ne moremo določiti _____.

NEDOLOČNIK se konča na -____/-____ (npr. _____, _____).

NAMENILNIK se konča na -____/-____ (npr. _____, _____).

NEDOLOČNIK uporabljamo ob glagolih, ki poimenujejo nujnost (npr. *moram* _____), dovoljenje (npr. *smem* _____), željo (npr. *želim* _____), fazo (npr. *začnem* _____).

NAMENILNIK uporabljamo ob glagolih, ki poimenujejo premikanje (npr. *grem* _____).

NEDOLOČNIK in NAMENILNIK sta neosebni glagolski obliki – to pomeni, da jima ne moremo določiti osebe.

NEDOLOČNIK se konča na -*ti*/-*či* (npr. *kuhati*, *pečī*).

NAMENILNIK se konča na -*t*/-*č* (npr. *kuhat*, *peč*).

NEDOLOČNIK uporabljamo ob glagolih, ki poimenujejo nujnost (npr. *moram kuhati*), dovoljenje (npr. *smem kuhati*), željo (npr. *želim kuhati*), fazo (npr. *začnem kuhati*).

NAMENILNIK uporabljamo ob glagolih, ki poimenujejo premikanje (npr. *grem kuhat*).

1. Podčrtaj pravilno glagolsko obliko.

Babica ne more prenest / prenesti takega hrupa, zato utišaj televizor.

Kupiti / Kupit moram nov zvezek za matematiko.

Zvečer gremo s sošolci poslušat / poslušati Adija Smolarja.

Po pouku moramo pripraviti / pripraviti učilnico za roditeljski sestanek.

Andrej, pojdi si umiti / umiti roke!

Pričelo je deževati / deževati, zato travnika niso mogli pokosit / pokositi do konca.

Majhni otroci morajo iti po kosilu spat / spati.

2. Glagole v oklepaju postavi v pravilno neosebno glagolsko obliko.

Mojca je lani začela (igram) _____ flavto.

Prijatelj je pritekel (povem) _____, da se je zgodila prometna nesreča.

Mama je hotela (postrežem) _____ mojim sošolcem, vendar se jim je mudilo.

V soboto gremo (gledam) _____ najnovejši slovenski film.

Pojdi (pogledam) _____, kdo zvoni.

Babica je morala za pusta (spečem) _____ krofe.

Prišla sva vas (pozdravim) _____, ker odhaja na počitnice.

3. Vpiši pravilno neosebno glagolsko obliko in jo poimenuj.

Alpinist zna _____ po previsni steni. _____

Vrtnar je šel v rastlinjak _____ lončnice. _____

Še danes moram _____ matematično domačo nalogo. _____

Nisem hotel _____ na tako neumno vprašanje. _____

Starši mi ne dovolijo _____ ven po deveti uri. _____

Ali greš z menoj _____ rože? _____

Moja sestra želi čim prej _____ študij biologije, _____

ker jo čaka služba.

4. Če je podčrtana glagolska oblika napačna, jo popravi.

Alenka, ali znaš plesat valček?

Deklice so želele splesti venčke iz marjetic.

Izgubila sem ključ, zato nisem mogla odkleniti vhodnih vrat.

Pojdite, prosim, pogledat, ali je trgovina že odprta.

Peter noče poklicat Marjane, čeprav mu kar naprej prigovarjam.

Nisem ga hotel motiti pri učenju, zato sem šel raje sam nakupovat.

Sin se je šel ostričiti in ga še ni nazaj; ko pride, vas pokliče.

5. Vstavi pravilno obliko glagola *morati* oz. *moči*.

Ne _____ ti povedati rešitve, ker je še sam ne vem.

Zeblo jo je, zato se je _____ obleči.

Aljaž bi _____ nekaj reči, a si ni upal odpreti ust.

Otrok je bil pretežak, zato ga babica ni _____ vzdigniti.

To _____ povedati učiteljici!

Če ne _____ priti, me pravočasno obvestite.

Besedila nismo _____ prebrati do konca, ker je zmanjkalo časa.

21 Dobro je vedeti

2. del, str. 89–96, predvideno število ur: 3

Operativni cilji:

- branje obvestila,
- razumevanje bistvenih podatkov v besedilu,
- najdenje v besedilu,
- prepoznavanje razlik med uradnim in neuradnim obvestilom ter med zasebnim in javnim,
- povzemanje značilnosti obvestila,
- prepoznavanje pomanjkljivosti v besedilu in njihovo odpravljanje,
- uporaba znanja v vsakdanjem življenju,
- raba vejice v povedi s pastavkom.

Ciljna tema: Obvestilo.

Obvestilo je neumetnostno besedilo, in sicer prikazovalno – z njim sporočevalec naslovniku naznanja, da se bo nekaj pomembnega zgodilo oz. da se nekaj dogaja. Besedilo je kratko; v njem je napisano, *kdo* obvešča *koga*, *kaj* se bo zgodilo, *kdaj* in *kje* se bo zgodilo; včasih je naveden tudi vzrok dogodka.

Obvestilo je lahko ustno ali pisno in zasebno ali javno. Zasebno obvestilo je namenjeno določenemu posamezniku ali določeni manjši skupini ljudi; je neuradno (tj. če z njim obveščamo svoje sorodnike, prijatelje ipd.) ali uradno (tj. če z njim ustanove obveščajo svoje stranke oz. če posamezniki obveščajo ustanove). Zapisano uradno obvestilo ima naslednje sestavne dele:

- ime (ali logotip) ustanove ali podjetja,
- ime in naslov naslovnika,
- kraj in datum,
- naslov *Obvestilo*,
- osrednji del besedila,
- pozdrav in
- podpis sporočevalca.

Javno obvestilo je namenjeno vsakomur oz. množici ljudi; najpogosteje je objavljeno v časopisu, sicer pa še na javnih oglasnih deskah, na teletekstu, radiu, televiziji, medmrežju ipd.

Ciljna tema: Raba vejice v povedih s pastavki.

Vejica je nekončno ločilo, s katerim ločimo razne smiselne dele povedi, mdr. tudi pastavke od preostalega dela povedi (npr. Sara, pridi domov!). Pastavki so lahko iz zvalnika (npr. Sara, pridi domov!), medmeta (npr. Joj, kaj se je zgodilo?) ali členka (npr. Ne, tega pa nočem.).

Pastavki stojijo na začetku povedi (gl. zg. primere), sredi povedi (npr. *Pridite*, otroci, *v učilnico.*) ali na koncu povedi (*Kaj pravzaprav hočete*, dragi učenci?).

Opozorilo: Učenci se bodo v 6. razredu seznanili samo s povedmi, ki vsebujejo pastavke na začetku povedi, v 9. razredu pa bodo spoznali še povedi s pastavki na koncu in sredi povedi.

Ker se v povedih s pastavkom pogosto pozabi na vejico (tudi v opisnih ocenah učiteljev, npr. nepravilno je: *Janez napisal si odlično besedilo!* → pravilno je: *Janez*, *napisal si odlično besedilo!*), je najbolje, da pri obravnavi izhajamo iz dveh povedi, od katerih ima prva po navadi klicaj (npr. *Joj! Kaj se je zgodilo?*). Učenci naj povedi združijo v eno in med njima napišejo vejico.

Predstavitve dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Ogledajo si slike in preberejo besedilo v oblačkih. Sodelujejo v t. i. motivacijskem pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o vsebini pogovora na slikah in o svojih izkušnjah pri sprejemanju in tvorjenju obvestil. <i>Nasvet:</i> Ogledajo si spodnjo ilustracijo in preberejo besedilo v oblačkih. Učitelj naj učence po ogledu spodnje ilustracije vpraša, ali je na njej tudi kdo koga o čem obvestil, kdo je bil to, koga je obvestil in o čem ga je obvestil.
2. 	Preberejo besedilo (tj. uradno obvestilo).
3. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti besedila iz 2. naloge; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Nato v pogovoru utemeljijo svojo izbiro.
4. 	Pisno odgovarjajo na vprašanja. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Če imajo učenci pri reševanju težave, naj jim ne pove pravilnega odgovora, temveč naj jih vpraša, kje bi našli zahtevane podatke. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
5. 	Preberejo nepopolni povedi in ju dopolnijo – tako povzamejo bistvene značilnosti obvestila. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj učence navaja na samostojno povzemanje značilnosti besedilne vrste; če učenci tega niso zmožni narediti sami, naj jih spodbuja k razmišljanju o tem, kje v tej enoti (npr. v kateri nalogi) lahko najdejo manjkajoče podatke. Učitelj naj na koncu preveri njihove rešitve.
6. 	Preberejo besedilo (tj. neuradno obvestilo).
7. 	Presojajo pravilnost besedila iz 6. naloge, poiščejo napake in jih odpravijo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. – Učenci bodo verjetno pozabili na vejico.
8. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o besedilu iz 6. naloge.
9. 	Primerjajo besedili iz 2. in 6. naloge ter sodelujejo v pogovoru o številu njunih naslovnikov in o tem, ali sta obvestili javni ali zasebni; nato utemeljijo svojo presojo. Dopolnijo preglednico in rešijo povezovalno nalogo – tako prepoznavajo razlike med uradnim in neuradnim obvestilom. Iz besedila prepišejo zahtevane podatke. <i>Nasvet:</i> Učenci naj samostojno prepišejo ime, naslov in telefon zdravstvene ustanove. Učitelj naj individualno preveri rešitve; učence naj opozarja na natančen in čitljiv prepis podatkov.
10. 	Preberejo nepopolno besedilo (tj. javno obvestilo) ter v izločevalni in izbirni nalogi prepoznajo manjkajoče podatke.
11. 	Na osnovi znanja, pridobljenega v tej enoti, v časopisu poiščejo (javno) obvestilo, ga izrežejo in ga nato ustno predstavijo sošolcem. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj pri predstavitvi obvestil pazi na to, da bodo učenci povedali, kaj se bo zgodilo, kdaj in kje ter kdo in koga o tem obvešča.
12. 	Dopolnijo povedi z navedbo vzroka, namena oz. pogoja. <i>Nasvet:</i> Učenci naj samostojno rešijo nalogo (lahko za domačo nalogo). Učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
13. 	Preberejo nepopolne povedi in jih dopolnijo z eno od navedenih glagolskih oblik. Ustrezno glagolsko obliko tudi poimenujejo in pojasnijo svojo izbiro. <i>Nasvet:</i> Učenci naj utemeljijo svojo izbiro glagolske oblike. – Pisni del naloge lahko opravijo doma.

14.		Dopolnijo povedi z besedami/besednimi zvezami v pravilni obliki. <i>Nasvet:</i> Naloga je primerna za domače delo.
15.		Preberejo povedi in odpravijo napake v zapisu poročanja s premim govorom. <i>Nasvet:</i> Naloga je primerna za domače delo.
16.		Preberejo povedi, izberejo pravilno zapisano besedo in jo prepisejo na črto. <i>Nasvet:</i> Naloga je primerna za domače delo.

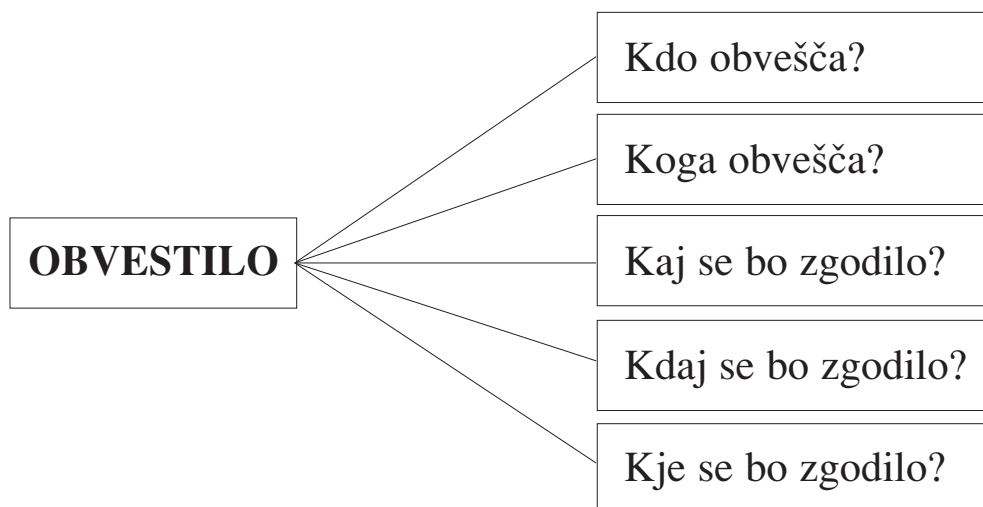
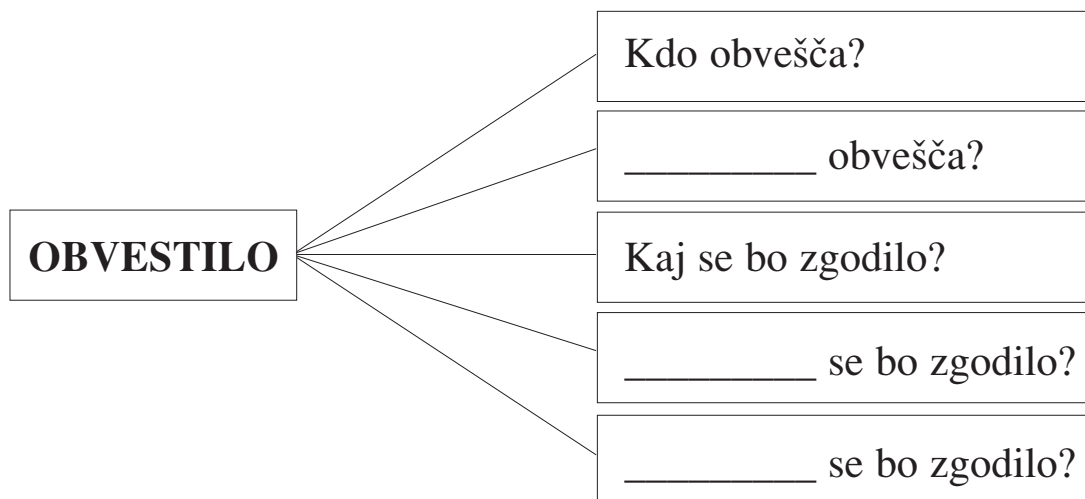
Gospa vejica, Vas smem vpisati?

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1.	 <p>Preberejo zveze povedi. Nato v izbirni nalogi razmišljajo o številu povedi v vsaki zvezi; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Po zgledu združijo povedi iz iste zveze v eno poved in vpišejo vejico med obema deloma (nove) povedi. V izbirni nalogi poimenujejo ločilo, ki so ga vpisali.</p>
2.	 <p>Na enak način kot v 1. nalogi združujejo povedi iz zveze povedi v eno poved. Pri tem pazijo na vejico med obema deloma nove povedi. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
3.	 <p>Postopoma berejo povedi in vpišejo vejico na ustrezno mesto. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno (nalogo lahko rešijo doma); učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. (Učencem lahko svetuje, naj poved glasno preberejo.) Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
4.	 <p>Postopoma berejo povedi, presojujejo rabo vejice, prepoznavajo napake in jih odpravljajo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno (nalogo lahko rešijo doma); učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. (Učencem lahko svetuje, naj poved glasno preberejo.) Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>

Učencevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj prvega dela te enote?
Kaj si se naučil o obvestilu? (Dopolni miselni vzorec.)
S katerim ločilom si se ukvarjal v drugem delu te enote?
Kaj si novega izvedel o njegovi rabi?
Kaj si delal v tej enoti?
Kaj si delal brez težav?
S čim si imel težave?
Kaj bi rad izboljšal?
Kako si sodeloval s sošolci?
Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

1. Preberi naslednji besedili.

A

**Zbirni center Občine Radovljica
Graben**

bo začel delati 1. 6. 2005.

Odprt bo od ponedeljka do petka od 8.00 do 16.00,
ob sobotah od 8.00 do 12.00.

Ločeno bomo zbirali

- papir in lepenko vseh vrst • steklo • plastiko • odpadke iz kovin • les • oblačila • jedilno olje in maščobe • barve, črnilo, lepilo in smole • detergente • baterije akumulatorjev • električno in elektronsko opremo (TV-sprejemnike, računalnike, monitorje ...) • gospodinjske stroje • pohištvo • vzmetnice • avtomobilske gume • zeleni odrez (živa meja, veje) • gradbeni material (do 2 m³).

Ne bomo sprejemali

- starih avtomobilov in avtomobilskih delov • večjih količin gradbenega materiala • salonitne kritine • poginulih živali • ostankov hrane.

B

Medvode, 25. 4. 2005

Spoštovani starši!

Obveščam Vas, da je odhod avtobusa, s katerim se bodo učenci odpeljali na izlet v Benetke, v soboto, 7. 5. 2005, prestavljen na 6. uro. Predvideno je, da se bomo vrnili domov okrog 22. ure. Učenci naj imajo s seboj hrano in pijačo ter nekaj denarja (5 EUR za prevoz po kanalu, 5 EUR za obisk galerije ter nekaj drobiža za stranišče in spominke).

Lepo Vas pozdravljam.

Ana Jurec, prof.

Odgovore dopolni s črkama A in B.

Katero besedilo je bilo objavljeno na oglasni deski, katero pa je naslovnik dobil v roke? Na oglasni deski je bilo besedilo ____, v roke pa je dobil besedilo ____.

Katero besedilo je namenjeno vsem ljudem (v občini) in katero samo nekaterim? Vsem ljudem je namenjeno besedilo ____, samo nekaterim pa besedilo ____.

Katero besedilo je zasebno in katero javno? Zasebno je besedilo ____, javno pa besedilo ____.

Katero besedilo je napisala učiteljica in katero uslužbenka občine? Učiteljica je napisala besedilo ____, uslužbenka občine pa besedilo ____.

V katerem besedilu prepoznamo natančen datum pisanja, v katerem pa le približnega? Natančnega prepoznamo v besedilu ____, približnega pa v besedilu ____.

2. Iz enega od besedil iz 1. naloge prepiši

nagovor: _____

pozdrav: _____

podpis: _____

Ali je to besedilo uradno ali neuradno? _____

3. Obe besedili naslovnika o nečem obveščata. O čem ga obveščata? (Dopolni.)

Besedilo A obvešča naslovnika o _____,

besedilo B pa o _____.

4. V katerem odstavku iz besedila B najdemo podatek o tem,

– česa ne bodo sprejemali? V ____ odstavku.

– kdaj bo center odprt? V ____ odstavku.

– kaj bodo sprejemali? V ____ odstavku.

5. Iz besedila B prepiši

– kratico: _____

– okrajšavo: _____

6. V besedilu A je odpiralni čas napisan drugače kot čas odhoda in prihoda v besedilu B.

Odpiralni čas napiši na način iz besedila B:

Čas prihoda in odhoda v besedilu B napiši na način iz besedila A:

7. Iz zadnjega odstavka besedila A prepiši samostalnike in jim določi spol in število.

SAMOSTALNIK	SPOL	ŠTEVILO

V katerem sklonu so samostalniki? _____

8. Primerjaj naslednje dvojice besed in napiši, ali je podčrtana beseda nadpomenka, podpomenka, sopomenka ali protipomenka.

starši – oče	_____	odhod – prihod	_____
pijača – sok	_____	EUR – denar	_____
okrog – okoli	_____	hrana – sendvič	_____

9. Preberi naslednje besedilo.

CESTNO PODJETJE
GRADBENIK, d. o. o.
 1000 Ljubljana
 Šmartinska cesta 67

O B V E S T I L O

Vse udeležence v prometu obveščamo,
 da bo zaradi gradbenih del popolna zavora
 Kongresnega trga v Ljubljani.

Prosimo za razumevanje.

Odgovori na vprašanja.

Kdo obvešča? (Naslov napiši s pisanimi črkami.) _____

Koga obvešča? _____

O čem obvešča? _____

Kje se bo zgodilo? _____

Zakaj se bo zgodilo? _____

10. Pomemben podatek v besedilu iz 9. naloge manjka. Kateri?

11. Vstavi pravilno glagolsko obliko.

Hitro moraš (napisat/napisati) _____ obvestilo.

Potem pa ga je treba takoj (obesiti/obesit) _____ na oglasno desko.

Prosim, pomagaj mi (sestaviti/sestavit) _____ obvestilo.

Teci (obvestit/obvestiti) _____ vse stanovalce, da so prišli gasilci.

Ali bi šel (sneti/snet) _____ obvestilo s hišnih vrat?

12. V naslednjih povedih s premim govorom odpravi napake.

Suzi je rekla: Napišimo obvestilo Zakaj naj ga napišemo se je začudil Tomaž Ker bomo jutri pobirali star papir je razložil Jaka.

13. Vstavi vejice, kjer je treba.

O kako si me presenetil!

Jože kdaj bova napisala pismo?

Učenci zelo sem zadovoljna z vami.

Gospa Pirih vaša hči je v šoli zelo marljiva.

Halo babica pri telefonu.

Uf kako mi je dolgčas!

Jani pozabil si vstaviti vejico.

22 Jure se je opoldne skrivoma vrnil domov

2. del, str. 97–102, predvideno število ur: 3

Operativni cilji:

- prepoznavanje poimenovalne vloge prislovov,
- raba ustreznih vprašalnic za prislove,
- prepoznavanje in posploševanje pomenskih lastnosti prislovov,
- obvladanje in uporaba strategije za prepoznavanje prislovov,
- prepoznavanje vrst prislovov (na osnovi vprašalnic),
- obvladanje in uporaba strategije za prepoznavanje vrst prislovov,
- raba prislovov namesto odvisnikov in predložnih zvez,
- pravilno naglaševanje prislovov iz pridevnikov,
- pravilno pisanje prislovnih sklopov,
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *prislov* ter *krajevni*, *časovni* in *načinovni prislov*.

Ciljna tema: Prislov.

Prislovi so besede, ki poimenujejo kraj, čas ali način (zelo redko vzrok) dejanja (npr. *domov*, *opoldne*, *skrivoma*). Po njih vprašujemo z vprašalnicami *kam*, *kdaj*, *kako* (*zakaj*) ...

Glede na to, ali poimenujejo kraj, čas, način ali vzrok dejanja, ločimo štiri vrste prislovov: krajevne, časovne, načinovne (in vzročne) prislove.

Največ je načinovnih prislovov; ti so predvsem tvorjeni iz pridevnika (npr. *lepo*, *hitro*) ali iz glagola (in sicer večinoma iz sedanjiške glagolske oblike, npr. *skrivoma*, *molče*, *šepetaje*). Načinovni prislovi iz pridevnika so podobni pridevniški obliki za imenovalnik ednine v srednjem spolu (prim. *lepo*, *hitro*), le naglas je pogosto pomaknjen na končni -o (prim. *Lepo se imejte!* – *Kupil si je lepo blago*). Načinovne pridevnike iz vrednotenjskih pridevnikov lahko stopnjujemo, in sicer z obrazili (npr. *lepo*, *lepše*, *najlepše*; *hitro*, *hitreje*, *najhitreje*) ali opisno (npr. *umazano*, *bolj umazano*, *najbolj umazano*).

Prislovi se ne sklanjajo in ne spregajo – zato pravimo, da so nepregibne besede.

Opozorilo: Učitelji pogosto ne ločijo prislova od prislovnega določila in to svoje neznanje prenašajo na učence. Zato naj si zapomnijo, da je prislov posamezna/samostojna beseda, ki poimenuje kraj, čas, način (in vzrok) dejanja (npr. *domov*, *opoldne*, *skrivoma*) – medtem ko je prislovno določilo del stavka, ki poimenuje kraj, čas, način (in vzrok) dejanja (večinoma je iz večbesednih izrazov, npr. *Učenci so se vrnili v razred*, *Kje si bil med počitnicami?*, *Odšel je brez pozdrava*, *Predstava odpade zaradi bolezni*). Skratka: o prislovih govorimo, kadar opazujemo posamezne besede in njihovo poimenovalno vlogo; kadar pa opazujemo besede v stavku, torej dele stavka, in njihovo poimenovalno vlogo, govorimo o prislovnih določilih oz. o stavčnih členih.

Učenci prepoznajo prislove in njihove podvrste na podlagi vprašalnic; prepoznavajo jih v dvojicah besed in v povedih – avtorice smo pazile na to, da so okoliščine dejanja v povedih vedno izražene enobesedeno, tj. s prislovi (tako smo želele preprečiti pojmovno zmedo).

Ker učenci okoliščine dejanja (zlasti čas in način) pogosteje izražajo opisno, tj. z odvisnimi stavki ali s predložnimi zvezami, kot pa s prislovi (npr. *ko je zima* nam. *pozimi*; *v lanskem letu* nam. *lani*; *tako, da sedim* nam. *sede*; *na grd način* nam. *grdo*), je v delovnem zvezku nekaj nalog za pretvarjanje odvisnikov in predložnih zvez v prislove (npr. 9., 10., 11.) – učenci naj bi tako spoznali ekonomičnost in preprostost izražanja s prislovi.

Učenci imajo tudi nekaj težav z naglaševanjem načinovnih prislovov iz pridevnikov in posledično z ločevanjem prislovov od pridevnikov; za uzaveščanje teh razlik je 12. naloga. Veliko napak jim povzroča tudi pisno ločevanje prislovnih sklopov od predložnih zvez (npr. *nato* – *na to*); o tem naj bi razmišljali v 13. nalogi.

Učitelj naj od učencev ne zahteva definicije prislova – pač pa naj preverja razumevanje in rabo tega jezikoslovnega izraza (npr. tako, da učencem naroči, naj v skupini raznovrstnih besed podčrtajo/obkrožijo prislove in pojasnijo svoje rešitve oz. naj skupino istovrstnih besed poimenujejo z ustreznim jezikoslovnim izrazom in pojasnijo svojo rešitev).

Še ta dodatek za učitelje: Beseda *prislov* se knjižno naglašuje na zadnjem zlogu (ne pa na prvem).

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	<p>Preberejo naslov enote in pisno odgovorijo na vprašanja o njem.</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj poimenujejo napisane besede in kaj so te besede; obkrožijo črko pred izbranim odgovoroma.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
2. 	<p>Berejo nepopolni povedi in ju dopolnijo; tako povzamejo pomenske značilnosti prislovov.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
3. 	<p>Preberejo dvojice besed. Nato se vprašajo po obeh besedah v dvojici in obkrožijo prislove.</p> <p>Sodelujejo v pogovoru – na glas preberejo svoje rešitve in jih utemeljijo.</p>
4. 	<p>Berejo besedilo in podčrtajo prislove.</p> <p>Nato se vprašajo po podčrtanih prislovi in te prepisejo na ustrezno mesto v preglednici.</p> <p>Postopoma berejo nepopolne povedi in vsako dopolnijo tako, da na začetek prepisejo vsebinsko ustrezen prislov iz preglednice in smiselno dokončajo poved.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
5. 	<p>Glasno berejo pregovore in po vsakem povedo, kaj pomeni.</p> <p>Nato v pregovorih obkrožijo prislove. Razmišljajo, kaj pomenijo, in jih prepisejo na ustrezno mesto v preglednici.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učenci naj pisni del naloge rešujejo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.</p> <p>Za razvedrilo preberejo »strip« pod naslovom enote in ga komentirajo (npr. povedo, zakaj se je Jure skrivoma vrnil domov, in pripovedujejo o svojih podobnih izkušnjah). Iz babičnih odgovorov prepisejo prislove in jim določijo vrsto. Povedo, kdaj je opoldne in kaj pomeni prislov skrivoma.</p>
6. 	<p>Berejo nepopolno poved in jo dopolnijo; tako povzamejo pomenske značilnosti treh osnovnih vrst prislovov.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
7. 	<p>Povedi dopolnijo z danimi prislovi.</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katere prislove so vpisali; podčrtajo izbrani odgovor.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.</p>
8. 	<p>Povedi dopolnijo z danimi prislovi.</p> <p>Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katere prislove so vpisali; podčrtajo izbrani odgovor.</p> <p><i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preverijo v priloženem snopiču.</p>

9.		Podčrtane dele povedi (tj. časovne odvisnike) zamenjajo s prislovi. Nato napišejo, s katerimi prislovi so zamenjali odvisnike. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preveri individualno.
10.		Besedne zveze zamenjajo s prislovi – te napišejo v preglednico. K prislovom pripišejo, katere vrste so. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
11.		Podčrtane dele povedi (tj. načinovne odvisnike) zamenjajo s prislovi. Nato napišejo, s katerimi prislovi so zamenjali odvisnike. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preveri individualno.
12.	 	Najprej glasno preberejo prvo dvojico povedi; nato še enkrat glasno preberejo podčrtani besedi in se pozorno poslušajo. V obeh besedah določijo mesto naglasa in pobarvajo naglašeni (glasneje izgovorjeni) samoglasnik. Tako postopoma zaznamujejo vse štiri dvojice povedi. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši ta del naloge večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o vprašalnici za podčrtane besede oz. o vrsti podčrtanih besed; povežejo izbrane dele povedi. Potem ob ponujenih možnostih razmišljajo o mestu naglasa v podčrtanih prislovih in pridevniki; obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj tudi ta drugi del naloge rešujejo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Rešitve naj preveri individualno.
13.		Berejo nepopolne povedi in izberejo vsebinsko ustrezno besedo/besedno zvezo; to vpišejo v poved. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učence naj spodbuja k pojasnjevanju rešitev.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o prislovih? (Dopolni miselni vzorec.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

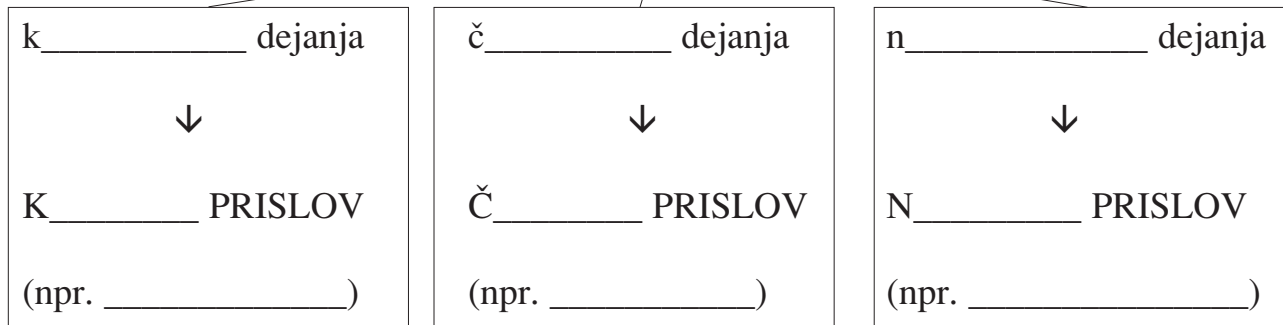
Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

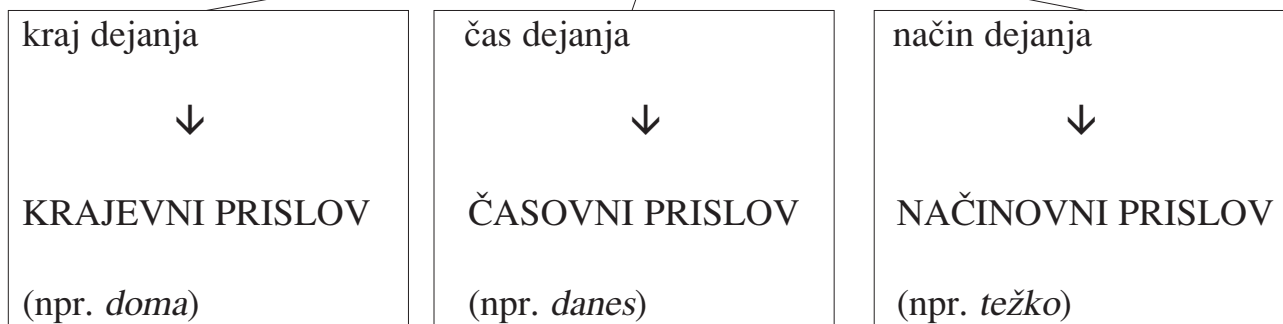
Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

PRISLOVI
so besede, s katerimi poimenujemo

PRISLOVI
so besede, s katerimi poimenujemo

1. V naslednjih povedih podčrtaj prislove.

Zjutraj je močno potrkalo na vrata. Ker sva bila doma le jaz in moja mlajša sestra, sem previdno odprl vrata. Zunaj je stala maškara. Takoj sem prepoznal sosedovega Filipa. Glasno sem se zasmel in ga prijazno povabil noter.

Podčrtane prislove prepisi na ustrezno mesto v preglednici.

KRAJEVNI	ČASOVNI	NAČINOVNI

2. Pozorno preberi podčrtane besede, napiši vprašalnico zanje, nato pa obkroži prislove.

Soseda je spekla boljše pecivo kot jaz. – Odkar telovadim, se bolje počutim.

Srečno smo prispeli domov. – Zaželeli so nam srečno novo leto.

Predstava je bila dolgočasna. – Doma je bilo dolgočasno, zato bom šel prihodnjič s teboj.

3. V vsaki vrsti prečrtaj besedo, ki ni prislov. Prislovom nato določi vrsto.

sobota, predvčerajšnjim, sinoči, zgodaj _____
 notri, zguban, zdoma, spodaj _____
 umazano, počasi, žalostno, ona _____

4. Podčrtane besedne zveze zamenjaj s prislovi.

Ogovorila me je na prijazen način. _____
V tem letu bom končal šesti razred. _____
V lanskem letu sem opravil kolesarski izpit. _____
 Spor je rešil na moder način. _____
Na tem kraju sva se prvič srečala. _____
Ko je večer, gledam s starši televizijo. _____
 Najraje berem tako, da ležim. _____
 Marsikaj lahko povemo tudi tako, da molčimo. _____

5. Vpiši pravilno napisano besedo.

Najprej sem pozdravil teto, (po tem / potem) _____ pa sem stekel k bratrancu.
 (Po tem / Potem) _____ govoru bo nastopil kitarist.
 (Na to / Nato) _____ vprašanje ne vem odgovora.
 Oče me je najprej pokaral, (na to / nato) _____ pa mi je le dovolil v kino.

23 Od kod in kam, kako in kdaj?

2. del, str. 103–110, predvideno število ur: 3

Operativni cilji:

- branje s preletom,
- selektivno branje,
- znajdenje v voznem redu,
- opazovanje in prepoznavanje vloge nebesednih prvin v voznem redu (npr. stolpcev, števil, kratic ipd.),
- primerjanje in povezovanje podatkov v besedilu,
- presojanje resničnosti trditev o besedilu in pojasnjevanje svojega mnenja,
- uporaba znanja v vsakdanjem življenju,
- povzemanje značilnosti voznega reda,
- pisanje eno- in večbesednih zemljepisnih lastnih imenih.

Ciljna tema: Vozni red.

Vozni red je javno neumetnostno besedilo, sestavljeno iz besednega in nebesednega dela – je seznam iz več stolpcev. V prvem stolpcu so napisana imena krajev, v katerih so predvideni postanki danega javnega prevoznega sredstva (tj. vlaka, avtobusa, letala, ladje), ki vozi v določeni smeri (npr. *Ljubljana–Jesenice*); v vseh drugih stolpcih pa so napisani podatki o času njegovega prihoda na zapisane postaje oz. o času njegovega odhoda z zapisanih postaj.

Vozni red načeloma beremo selektivno, tj. zato, da bi izvedeli, kdaj pripelje javno prevozno sredstvo na dano postajo oz. kdaj z nje odpelje.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Sodelujejo v t. i. motivacijskem pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o svojih izkušnjah s potovanji z javnimi prevoznimi sredstvi. Pripovedujejo o potovanju, ki jim je ostalo v spominu. <i>Nasvet:</i> Učitelj lahko motivira učence tudi s pogovorom o ilustraciji pod naslovom te učne enote.
2. 	Preletijo besedilo (tj. vozni red).
3. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti podatkov v prebranem besedilu; obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo. <i>Nasvet:</i> Učenci lahko vse naloge v tej učni enoti rešujejo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj se rešitve preverijo frontalno.
4. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katere vrste je prebrano besedilo; obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo.
5. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o okoliščinah nastanka tega besedila ter o njegovi sestavi oz. oblikovanosti; pojasnijo svoj odgovor.
6. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, katere podatke vsebuje besedilo iz 2. naloge; pravilnost ponujenih možnosti preverjajo s podrobnim opazovanjem. Obkrožijo črke pred izbranimi odgovori.

7.		Preberejo nepopolno poved in jo dopolnijo s poimenovanjem besedila – tako povzamejo temeljne značilnosti voznega reda.
8.	 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o zemljepisni razsežnosti voznega reda iz 2. naloge; obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo. V pogovoru pojasnijo svoj odgovor.
9.		Napišejo krajšave navedenih besednih zvez; pri tem si pomagajo z legendo v besedilu.
10.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kateri vlak je mednarodni; obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo.
11.		Ob ponujenih možnostih razmišljajo o pomenu besede rezervacija; obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo.
12.		Postopoma berejo nepopolne povedi, po branju vsake poiščejo v voznem redu ustrezni podatek in v nepopolno poved vpišejo zaporedno številko danega stolpca.
13.		Preberejo napisane trditve, te primerjajo s podatki v voznem redu iz 2. naloge in presojujejo njihovo pravilnost; obkrožijo DA oz. NE. <i>Nasvet:</i> Učenci lahko rešujejo nalogo v dvojicah.
14.		Pisno odgovarjajo na vprašanja o podatkih iz voznega reda. <i>Nasvet:</i> Učenci lahko rešujejo nalogo v dvojicah; učitelj (ali sošolec) naj pomaga učencem, ki podatkov niso zmožni poiskati sami, spodbuja naj jih k razmišljanju o tem, kje v besedilu lahko najdejo zahtevani podatek.
15.		Berejo povedi o osebah v konkretnih življenjskih situacijah, povezanih z voznim redom iz 2. naloge. Nato napišejo odgovore na vprašanja. <i>Nasvet:</i> Učenci lahko rešujejo nalogo v dvojicah; učitelj (ali sošolec) naj pomaga učencem, ki podatkov niso zmožni poiskati sami, spodbuja naj jih k razmišljanju o tem, kje v besedilu lahko najdejo zahtevani podatek.
16.		Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o podrobnejših podatkih iz izhodiščnega besedila.
17.		Berejo nepopolne povedi in jih dopolnijo z ustrezno besedo (predlogom).
18.	 	Rešujejo izbirno nalogo – na osnovi zapisa zemljepisnega lastnega imena sklepajo, kateri odgovor je pravilen. Nato v pogovoru pojasnijo svojo rešitev.
19.	 	Dana zemljepisna lastna imena prepišejo na ustrezno mesto v preglednici, in sicer pišejo s pisanimi črkami. Nato v pogovoru pojasnjujejo svoje rešitve. <i>Nasvet:</i> Če je potrebno, naj učitelj z učenci (individualno) ponovi pravila o pisanju zemljepisnih lastnih imen.
20.		S pisanimi črkami prepišejo dana krajevna lastna imena. <i>Nasvet:</i> Naloga je primerna za domače delo.
21.	 	S pisanimi črkami prepišejo dana krajevna lastna imena. Nato v pogovoru pojasnijo svoje rešitve. <i>Nasvet:</i> Naloga je primerna za domače delo.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o voznem redu? (Dopolni miselni vzorec.)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

SESTAVA VOZNEGA REDA

imena _____, v katerih se
ustavi javno prevozno sredstvo

podatki o _____
njegovega prihoda/odhoda

SESTAVA VOZNEGA REDA

imena krajev, v katerih se
ustavi javno prevozno sredstvo

podatki o času
njegovega prihoda/odhoda

1. Preleti naslednje besedilo.

Javno podjetje
Ljubljanski potniški promet, d. o. o.
1000 Ljubljana, Celovška cesta 160
<http://www.jh-lj.si/pp>

Vozni red velja od 1. 9. 2004 do 31. 8. 2005.

Smer: **LJUBLJANA–LETALIŠČE BRNIK**

odhod

Postajališča	1	2	3	4	5	6	7
Ljubljana	6.10	9.10	11.10	13.10	15.10	17.10	19.10
Trzin	6.28	9.28	11.28	13.28	15.28	17.28	19.28
Mengeš (Pavovec)	6.36	9.36	11.36	13.36	15.36	17.36	19.36
Komenda (vas)	6.46	9.46	11.46	13.46	15.46	17.46	19.46
Letališče Brnik	6.59	9.59	11.59	13.59	15.59	17.59	19.59

prihod

Smer: **LETALIŠČE BRNIK–LJUBLJANA**

odhod

Postajališča	8	9	10	11	12	13	14
Letališče Brnik	7.00	10.00	12.00	14.00	16.00	18.00	20.00
Komenda (vas)	7.13	10.13	12.13	14.13	16.13	18.13	20.13
Mengeš (Pavovec)	7.23	10.23	12.23	14.23	16.23	18.23	20.23
Trzin	7.31	10.31	12.31	14.31	16.31	18.31	20.31
Ljubljana	7.50	10.50	12.50	14.50	16.50	18.50	20.50

prihod

V Ljubljana imajo avtobusi odhod s postajališča št. 28.
Linija ne obratuje 1. 1.
Linija obratuje ob sobotah, nedeljah, praznikih in dela prostih dnevih.
Linija obratuje ob delavnikih v času novoletnih in prvomajskih počitnic.

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

V besedilu so navedeni podatki za

- a) letalski promet.
- b) avtobusni promet.
- c) ladijski promet.
- č) železniški promet.

Po čem to veš?

2. Odgovori.

Kako imenujemo to besedilo? _____

Kje smo dobili to besedilo? _____

V katerih smereh vozijo vozila?

Kateri sta začetni in kateri končni postaji?

Koliko postaj je vmes? _____

Zakaj so navedene številke od 1 do 14?

Kje stoji vozilo, če začne voziti v Ljubljani? _____

Zakaj ni navedeno, kje stoji avtobus, če začne voziti na letališču?

3. Obkroži črko pred pravilnimi trditvami.

- a) Vozilo vozi od začetne do končne postaje v obeh smereh enako dolgo.
- b) Iz Ljubljane odpelje tolikokrat kot z Brnika.
- c) Z letališča vedno odpelje ob polni uri.
- č) Zadnje vozilo pripelje v Ljubljano ob deset minut pred deveto uro zvečer.
- d) Iz Ljubljane ne vozi ob sobotah, nedeljah in dela prostih dnevih.
- e) Z Brnika vozi tudi ob sobotah, nedeljah in 1. januarja.

4. Predstavlja si, da

– živiš v Ljubljani in boš ob 8.00 potoval z letalom v Moskvo. Ali se na letališče lahko pripelješ z avtobusom? DA NE

Če se lahko pripelješ, kdaj moraš iti na avtobus? _____

– živiš v Trzinu in boš ob 13.45 potoval z letalom v Bruselj. Upoštevaj, da moraš biti na letališču uro pred odhodom letala. Kdaj moraš iti na avtobus? _____

– živiš v Komendi in se boš iz Frankfurta vrnil z letalom ob 16.10. S katerim avtobusom se lahko pelješ domov? _____

5. Vstavi, kar manjka. Izbiraj med **z**, **s**, **na**, **v**.

___ letališču me bodo čakali starši.

___ letališča se bomo odpeljali takoj po pristanku letala.

6. Obkroži pravilni zapis.

- a) Begunje Pri Cerknici.
- b) Begunje pri cerknici.
- c) Begunje Pri cerknici.
- č) Begunje pri Cerknici.

24 Naj se prijavim ali ne?

2. del, str. 111–120, predvideno število ur: 3

Operativni cilji:

- sklepanje o besedilni vrsti iz besed, ki se pojavijo v besedilu,
- branje s preletom,
- branje besedila (tj. vabila s prijavnico),
- razumevanje podatkov v besedilu,
- najdenje v besedilu,
- (pravilno in čitljivo) izpolnjevanje prijavnice,
- odpravljanje napak v prijavnici,
- pogovarjanje,
- prepoznavanje pomenov večpomenske besede.

Ciljna tema: Prijavnica.

Prijavnica je besedilo, s katerim se prijavljamo k dani dejavnosti (ta je po navadi podrobno predstavljena v spremnem besedilu) ter hkrati njenemu organizatorju zagotavljamo, da sprejemamo pogoje sodelovanja in da bomo v navedenem roku plačali stroške svoje udeležbe (npr. šolnino).

Prijavnica ima po navadi obliko obrazca oz. vprašalnika – tega izpolnimo tako, da na ustrezna mesta napišemo zahtevane podatke. Če pa obrazca za prijavo ni, moramo sami napisati prijavnico, in sicer kot uradni dopis.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Sodelujejo v t. i. motivacijskem pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o svojem prostem času in o svojih izkušnjah pri delu z računalnikom.
2. 	Preberejo besede v levem stolpcu in jih povežejo z njihovim pomenom v desnem stolpcu, in sicer tako, da prepišejo ustrezno črko. Nato predvidijo, o čem se bodo učili v tej enoti; odgovor izberejo med navedenimi besedilnimi vrstami. <i>Nasvet:</i> Če imajo učenci težave s prepoznavanjem besedilne vrste, naj jih učitelj usmeri k »branju« ilustracije pod naslovom te učne enote in naj vodi pogovor o njej.
3. 	Preletijo besedilo (t. i. branje s preletom). <i>Nasvet:</i> Učenci naj to besedilo najprej berejo s preletom; ob reševanju naslednjih nalog naj imajo besedilo pred seboj in naj v njem iščejo ustrezne podatke. Zato mora učitelj v pogovoru o tem besedilu (v 5. nalogi) po vsakem vprašanju počakati, da učenci poiščejo ustrezne podatke in mu šele nato odgovorijo.
4. 	Ob ponujenih možnostih razmišljajo o vrsti in temi besedila iz 3. naloge; obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo.
5. 	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o besedilu iz 3. naloge, in sicer tako, da po vsakem vprašanju poiščejo v besedilu ustrezne podatke. <i>Nasvet:</i> Učenci naj imajo besedilo pred seboj in naj v njem iščejo ustrezne podatke. Zato mora učitelj po vsakem vprašanju počakati, da učenci poiščejo podatke in mu šele nato odgovorijo. Učitelj naj učence po vsakem vprašanju spodbuja k predstavljanju strategije iskanja odgovora (npr. Kje si našel ta podatek?).

6.		<p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kdo lahko prijavi otroka v računalniško šolo in kako to naredi, ali je računalniška šola obvezna ali ne in koliko časa traja; nato obkrožijo črko pred izbranimi rešitvami.</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Če imajo učenci pri reševanju težave, naj jim učitelj ne pove pravilnega odgovora, temveč naj jih vpraša, kje bi našli zahtevane podatke. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve ter jih spodbuja k poročanju o tem, kako so prišli do danih rešitev.</p> <p>Učenci naj si za razvedrilo ogledajo ilustracijo ob robu in preberejo besedili v oblaki. Nato naj povedo t. i. »predzgodbo« ter predvidijo nadaljevanje pogovora.</p>
7.		<p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o pomenu besede <i>prijavnica</i>; nato obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo.</p>
8.		<p>Sodelujejo v pogovoru – odgovorijo na vprašanja in pojasnijo odgovor.</p>
9.		<p>Izpolnijo obrazec (prijavnico).</p> <p>Nasvet: Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo (ob tem naj preverja tudi pravilnost zapisa) in jim po potrebi pomaga.</p> <p>Nato naj se z učenci frontalno pogovarja o tem, kaj pomenita glagolski besedni zvezi: <i>sprejemam pogoje in zagotavljam plačilo šolnine</i>. – Učenci naj tudi povedo, kaj je treba vpisati v okence o smeri pouka oz. ali lahko izpolnimo obe okenci.</p>
10.		<p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, kaj plačamo, če se prijavimo v računalniško šolo; nato obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo.</p> <p>Nasvet: Učenci naj 10., 11., 12., 13. in 14. nalogo rešujejo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Če imajo učenci pri reševanju težave, naj jim učitelj ne pove pravilnega odgovora, temveč naj jih vpraša, kje bi našli zahtevane podatke. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.</p>
11.		<p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, v katerih primerih lahko starši zaprosijo za družinski popust; nato obkrožijo črko pred izbrano rešitvijo.</p>
12.		<p>Ob ponujenih možnostih razmišljajo o obveznostih organizatorja računalniške šole do učenca, ki neha obiskovati šolo; nato obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p>
13.		<p>Na pisemsko ovojnico napišejo naslov organizatorja računalniške šole.</p> <p>Nasvet: Učenci naj pišejo s pisanimi črkami.</p>
14.		<p>Okrajšave napišejo razvezano.</p> <p>Nasvet: Če bo prvi primer učencem delal težave, naj ga rešijo ob pomoči učitelja.</p>
15.		<p>Izpolnijo prijavnico.</p> <p>Opozorilo: Namenoma je bila izbrana prijavnica z napakami. Nanje bodo učenci opozorjeni kasneje – v 17., 18. in 19. nalogi bodo prepoznavali napake in jih odpravljali.</p>
16.		<p>Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o vlogi treh delov prijavnice.</p>
17.		<p>Ob ponujenih možnostih presoja pravilnost besednih zvez; nato obkrožijo črko pred izbranim odgovorom.</p> <p>Nasvet: Učitelj naj pomaga učencem tako, da jih spodbuja</p> <ul style="list-style-type: none"> – k presojanju besednih zvez računalnik šola – računalniška šola, ples šola – plesna šola, jezik tečaj – jezikovni tečaj, – k pretvarjanju besednih zvez tečaj za šivilje → _____, šola za trgovce → _____, tečaj za kuharje → _____ in – k razlaganju pomena besednih zvez smučarska šola ← _____, sadjarski tečaj ← _____ ipd.

18.		Ob ponujenih možnostih presoja pravilnost povedi; nato obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj pomaga učencem tako, da jih vpraša, katero od danih treh povedi najbolj razumejo in katero bi uporabili sami. Nato naj jih spodbuja k presojanju razumljivosti povedi Zagotavljamo Vam redni odvoz smeti in k pretvarjanju te v razumljivejšo poved (še nekaj takih primerov: Obljubili ste nam hitro dostavo pice na dom, Dovolila sem ti enkratno uporabo moje radirke, Želite hiter in varen prevoz prtljage do letališča?)
19.		Ob ponujenih možnostih presoja pravilnost povedi; nato obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. <i>Nasvet:</i> Ker se v neknjižnem jeziku uporablja izraz starš (v ed.) oz. starša (v dv.), bo ta naloga učencem verjetno povzročala težave. Učitelj naj jim pove, da v knjižnem jeziku uporabljamo samo množinsko obliko – tako kot pri poimenovanju parnih delov telesa in oblačil, npr. Umij si roke/noge/ušesa, Natakni si nogavice/rokavice/uhane – ne pa Umij si roki/nogi/ušesi, Natakni si nogavici/rokavici/uhana. (Učitelj naj pazi na to, da bo v svojih besedilih vedno uporabljal samo množinsko obliko, torej starši.)
20.		Pripovedujejo o svojih izkušnjah z izpolnjevanjem prijavnice.
21.		Doma poiščejo prijavnico, jo izpolnijo in prinesejo v šolo. Prijavnice obesijo na plakat ali na oglasno desko ter se o njih pogovarjajo. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj pripravi plakat, na katerega bodo učenci obesili svoje prijavnice. Učence naj spodbuja k branju in presojanju prijavnice ter naj vodi pogovor o tem.
22.		Iz besedila v 3. nalogi prepisejo besede, ki spadajo v dano besedno družino. <i>Nasvet:</i> Učenci naj naloge (od 22. do 31.) rešujejo samostojno (nekaj lahko tudi za domačo nalogo); učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. V tej nalogi naj jih npr. spodbuja k pojasnjevanju svojih rešitev.
23.		Dani besedi iz povedi v levem stolpcu poiščejo razlago v desnem stolpcu; prepisejo ustrezno črko. Odločijo se, ali je dana beseda enopomenska ali ne; obkrožijo DA oz. NE. Nato napišejo, v katerem pomenu je uporabljena v besedilu iz 3. naloge.
24.		Danim besedam pripišejo protipomenke.
25.		Dane prevzete besede povežejo z domačimi ustreznici; prepisejo ustrezno črko.
26.	 	Besede v oklepaju postavijo v pravilno obliko. Pri frontalnem preverjanju rešitev povedo za vsako besedo, v katerem sklonu stoji.
27.		Postopoma berejo nepopolne povedi in vpišejo ustrezno besedo (to lahko izberejo izmed ponujenih).
28.	 	Berejo povedi, prepoznavajo napačno rabo nedoločnika oz. namenilnika in odpravijo napake. Pri frontalnem preverjanju utemeljujejo svoje rešitve.
29.		Berejo povedi in obkrožijo prislove. Nato te prepisejo v preglednico in jim določijo vrsto. <i>Nasvet:</i> Če je potrebno, naj učitelj pomaga učencem tako, da jih spomni na vprašalnice za prislove.
30.		Preberejo poved in iz nje prepisejo stopnjevani pridevnik. Nato mu pripišejo še drugi dve stopnji ter napišejo njuni imeni.
31.		Preberejo poved in obkrožijo osebni zaimsek. Nato ob ponujenih možnostih razmišljajo o tem, na katero besedo se navezuje; obkrožijo črko pred izbranim odgovorom. Osebni zaimsek prepisejo v preglednico ter mu določijo osebo, spol, število in sklon.

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil cilj te enote?

Kaj si se naučil o prijavnici? (Odgovori na vprašanja: Ali se s prijavnico samo prijavimo k dejavnosti ali še kaj drugega? Ali mladoletna oseba lahko izpolni prijavnico? Ali jo lahko tudi podpiše? Zakaj ne? Katere podatke moramo vpisati na večino prijavnice? Zakaj prav te?)

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

1. Preberi naslednje besedilo.

Društvo ljubiteljev narave Krško
Na Dorcu 17
8280 Brestanica
tel. 07-49-71-725 (dr. Zdenka Zalokar Divjak)
spletna stran: www.dln-krsko.si
e-pošta: dln@siol.net

TABOR ZA USTVARJALNO ŽIVLJENJE OTROK IN MLADINE V KRANJSKI GORI

Če želite, da bi Vaš otrok preživel prijetne in aktivne počitnice med svojimi vrstniki, hkrati pa imel priložnost, da pokaže svoje sposobnosti, nadarjenost ..., je naša ponudba kot nalašč za Vas. V Kranjski Gori bomo v poletnih počitnicah priredili enotedenske taborne za otroke od 5. do 15. leta.

PROGRAM:

Redne dnevne dejavnosti na taboru bodo potekale približno takole:

• telovadba, dihalne vaje, meditacija • zajtrk • pohod v naravo (predvsem ob reki Savi proti Zelencem ali Gozdu Martuljku) • kosilo • športne in orientacijske igre • kopanje in razna tekmovanja • večerja • večer z gostom, ki skuša mlade navdušiti za ustvarjalno delo, učenje, šport ..., ali glasbena delavnica.

Dodatne dejavnosti: tečaj prve pomoči, planinska šola, biološka delavnica, likovna delavnica.

NAMESTITEV: v hotelu Porentov dom (Depandansa Tina) v Kranjski Gori (v sobah za 2–5 otrok); prostora je za 45 otrok.

PREHRANA: trije obroki v hotelski restavraciji, dve malici dnevno si pripravimo sami.

OPREMA OTROK: manjši nahrbtnik • vetrovka • kapa • 2 trenirki • nogavice • spodnje perilo • pribor za osebno higieno • 2 brisači • spalna vreča in rjuha ali dve rjuhi in prevleka za blazino • hišni copati • športni copati • kopalke • čutara • knjiga • pisalo • glasbeni inštrument (če ga otrok igra) • zdravstvena kartica • planinska izkaznica.

Otroci naj s seboj ne jemljejo tehničnih naprav (prenosnih telefonov, tranzistorjev idr.) in dragocenosti; na taboru ne potrebujejo denarja (razen za razglednice in znamke).

DODATNE INFORMACIJE: na tel. št. 041-746-339 ali 07-49-71-725 (v večernih urah).

TERMIN	Od	Do	Dni	Starost	Prispevek	Opomba
1.	27. 6.	2. 7.	6	5–9 let	28.000 SIT	Vsi tabori se začnejo ob nedeljah ob 11. uri in končajo ob sobotah ob 21. uri. Denarni prispevek plačate ob prihodu otroka na tabor.
2.	3. 7.	9. 7.	7	6–10 let	33.000 SIT	
3.	10. 7.	16. 7.	7	10–15 let	33.000 SIT	
4.	17. 7.	23. 7.	7	6–10 let	33.000 SIT	
5.	24. 7.	30. 7.	7	8–15 let	33.000 SIT	

PRIJAVE: sprejemamo najkasneje do 20. 6. 2005 s prijavnico. Pošljite jo na naš naslov.

PRIJAVNICA ZA TABOR V KRANJSKI GORI

Ime in priimek enega od staršev: _____

Naslov: _____

Poštna številka in pošta: _____

Domači tel.: _____ Službeni tel.: _____ Prenosni tel.: _____

E-pošta: _____

Na tabor prijavljam otroka:

ime in priimek: _____, rojenega: _____, termin: _____, rezervni termin: _____

ime in priimek: _____, rojenega: _____, termin: _____, rezervni termin: _____

Strinjam se s pogoji in zagotavljam plačilo denarnega prispevka.

Kraj in datum: _____

Podpis: _____

Obkroži pravilni odgovor.

Besedilo je

- a) pripoved učenca o tem, kako je bilo na taboru.
- b) opis hotela.
- c) vabilo na tabor s prijavnico.
- č) navodilo za delo z otroki.

2. Obkroži črko pred pravilnimi trditvami.

- a) Tabore je pripravil hotel Porentov dom.
- b) Udeleženci bodo bivali v depandansi hotela.
- c) Na tabor lahko sprejmejo najmanj 45 otrok.
- č) Vsakega udeleženca mora spremljati eden od staršev.
- d) Če sta iz iste družine na taboru dva otroka, ima drugi popust.
- e) Vsak udeleženec tabora mora prinesiti s seboj glasbeni inštrument in tranzistor.
- f) Vsak dan je pred zajtrkom telovadba.
- g) Po kosilu je obvezno spanje.
- h) Po večerji je pohod v naravo.

3. Odgovori.

Na katera termina se lahko prijaviš? _____

Koliko dni trajata tabora, na katera se lahko prijaviš? _____

Kdaj se začeta tabora, na katera se lahko prijaviš? _____

Na kateri dan v tednu se tabor konča? _____

Do kdaj se je treba prijaviti? _____

Do kdaj je treba plačati? _____

Koliko stane tabor, na katerega se lahko prijaviš? _____

4. Obkroži pravilni odgovor.

Kaj je vključeno v ceno?

- a) Bivanje v hotelu.
- b) Bivanje in prehrana v hotelu.
- c) Bivanje in prehrana v hotelu ter izleti v naravo.
- č) Bivanje in trije obroki v hotelu, dve malici dnevno, organizacija in vodstvo.

5. Izpolni prijavnico.

6. V naslednjih povedih obkroži prislove in jim določi vrsto.

Prijavite se lahko samo tukaj.

Zvečer pridejo na tabor zadnji udeleženci.

Lepo te pozdravljam.

7. Odpravi napake.

Na tabor se je treba prijaviti pravočasno.

Pojdi pogledati, ali so se otroci že vrnili z izleta.

Otroci ne smejo prineset dragocenosti.

Ura je pol sedmih in začeli so jest.

8. Iz razdelka *Oprema otrok* prepiši

– stopnjevani pridevnik in mu pripiši preostali stopnji:

OSNOVNIK	PRIMERNIK	PRESEŽNIK

– osebni zaimек in mu določi naslednje lastnosti:

OS. ZAI MEK	OSEBA	ŠTEVILO	SPOL	SKLON	BESEDA/BESEDNA ZVEZA, NAMESTO KATERE STOJI

9. V naslednjih besednih zvezah obkroži pridevnike; nato te besedne zveze pretvori v zvezo dveh samostalnikov in še ene (kratke) besede.

spalna vreča _____ hišni copati _____

športni copati _____ smučarske hlače _____

pisalni pribor _____ mladinski tabor _____

25 Rok je bil na krosu 2., 2 sošolca sta bila tik za njim

2. del, str. 121–128, predvideno število ur: 3

Operativni cilji:

- prepoznavanje pomena števnikov,
- prepoznavanje vrst števnikov (na podlagi vprašalnic),
- obvladanje in uporaba strategije za ločevanje glavnih in vrstilnih števnikov,
- branje glavnih in vrstilnih števnikov, napisanih s številko,
- pravilno pisanje glavnih in vrstilnih števnikov do 1000 z besedo in številko,
- razumevanje in raba strokovnih izrazov *števnik*, *glavni števnik* in *vrstilni števnik*,
- presojanje rešitev in utemeljevanje svojega mnenja.

Ciljna tema: Glavni in vrstilni števnik – pisanje do 1000.

Števniki so besede, s katerimi ne poimenujemo prvin predmetnosti, temveč njihovo količino oz. njihov položaj v vrsti ali skupini itd.

Števnik v sodobnem slovenskem jezikoslovju (po J. Toporišiču, 1976) ni besedna vrsta, temveč je podvrsta besedne vrste, ki jo imenujemo pridevniška beseda. Števnike uvrščamo med pridevniške besede zato, ker nastopajo v stavku v vlogi levega prilastka (npr. *trije otroci*) ali povedkovega določila (npr. *Otroci so trije*).

Ker pa je jezikoslovno razvrščanje besed v besedne vrste zelo abstraktno (zanj sta namreč potrebni precej bolj razviti zmožnosti abstraktnega mišljenja in opazovanja pojavov v jeziku, kot ju lahko pričakujemo od vseh učencev v osnovni šoli), spoznavajo učenci na tej stopnji šolanja le temeljne oz. lažje predstavljive skupine besed, npr. števnik, pridevnik, samostalnik, zaimke ...

Poznamo več vrst števnikov; najpogosteje uporabljamo glavne in vrstilne števnik. Z glavnimi števnik poimenujemo količino (npr. *šest razredov*), zato se po njih sprašujemo z vprašalnico *koliko*. Z vrstilnimi števnik poimenujemo položaj prvine v vrsti (npr. *šesti razred*), zato se po njih sprašujemo z vprašalnico *kateri* (po vrsti).

Števnike pišemo na dva načina: s številkami ali z besedami. Če pišemo glavne števnik s številko, za njo ne naredimo pike (npr. *6 razredov*); če pa pišemo s številko vrstilne števnik, za številko postavimo piko (npr. *6. razred*). Glavne števnik do sto in stotice pišemo kot eno besedo (tj. skupaj, npr. *petindevetdeset*, *dvesto*), vse ostale pišemo ločeno (npr. *sto dvajset*, *dva tisoč*, *pet milijonov*). Vrstilne števnik vedno pišemo kot eno besedo, torej skupaj (npr. *petindevetdeseti*, *dvestodvajseti*, *dvatisoči*).

Opozorilo: Učenci so se s pravilnim pisanjem glavnih in vrstilnih števnikov do 100 (s številko in z besedo) srečali v 4. razredu (gl. D. Kapko idr., *Gradim slovenski jezik* 4, 2004, 1. del, 5. Števila pišemo s številkami ali z besedami, 30–35), le da tedaj niso poimenovali števnikov in njihove vrste, temveč so ločili dve vrsti števil na podlagi vprašalnic *koliko* in *kateri*.

Predstavitev dejavnosti učencev ob nalogah

Št. naloge / Dejavnost	Kaj delajo učenci?
1. 	Glasno preberejo naslov enote. <i>Nasvet:</i> Učitelj naj bo pozoren na to, da bodo učenci pravilno prebrali števnika v naslovu. Nato odgovorijo na vprašanji in obkrožijo pravilna odgovora. V nepopolno poved vpišejo manjkajočo besedo ter tako tvorijo osnovno definicijo števnik.
2. 	Med ponujenimi besedami prepoznajo števnik, jih prepisejo na črte ter jim pripišejo vprašalnico. Nato nepopolne povedi dopolnijo z vprašalnicama in zahtevanimi podatki za obe vrsti števnika. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
3. 	Med ponujenimi števnik ločijo glavne in vrstilne ter jih prepisejo na ustrezno mesto v preglednici. <i>Nasvet:</i> Učenci naj določijo vrsto števnik tako, da se po njem vprašajo. Nato glavnim števnikom pripišejo ustrezni števniki druge vrste. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
4. 	Ponovno preberejo naslov enote; tokrat so pozorni na zapis števnika. Obkrožijo črko pred pravilnim odgovorom in prepisejo oba števnik. Ugotovijo, da enega od števnika pišemo s piko, drugega pa brez nje. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Če imajo pri tem težave, naj jih učitelj usmeri k ilustraciji. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. S povezovalno nalogo dokažejo obvladanje pravila o zapisovanju glavnih in vrstilnih števnika s številko.
5. 	Primerjajo zapis števnika v 4. in 1. nalogi ter v izločevalni nalogi ugotovijo, da števnik lahko zapisujemo na dva načina. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učenci naj ob ogledu ilustracije odgovorijo na vprašanje, kateri števnik so zapisani s številko in piko.
6. 	Tiho berejo povedi. Pri drugem branju v njih obkrožijo števnik, nato pa obkrožijo pravilno trditev o zapisu števnika v tem besedilu. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
7. 	Opazujejo zapis števnika, ki sta v 6. nalogi napisana s številko, nato pa z dopolnjevalno nalogo ponovijo pravilo o zapisovanju glavnih in vrstilnih števnika s številko. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učitelj lahko vpraša učence, katera beseda v oblaku na ilustraciji je števniki; nato naj mu določijo vrsto.
8. 	Z besedo zapisana števnik v 6. nalogi, napišejo s številko, nato svoj zapis utemeljijo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
9. 	Preberejo povedi ter obkrožijo števnik. Na podlagi vprašalnic jim določijo vrsto. Nato števnik prepisejo in opazujejo njihov zapis. Pogovarjajo se o svojih ugotovitvah, nato pa dopolnijo pravopisno pravilo o pisanju števnika do 1000 z besedo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
10. 	S številko napisane števnik napišejo z besedo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno (lahko za domačo nalogo); učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve. Učenci naj preberejo besedilo v oblakih na sliki pod nalogo in naj razložijo besedno igro.
11. 	S primerjanjem zapisa glavnih in vrstilnih števnika do 1000 z besedo ugotovijo, kako jih pišemo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.

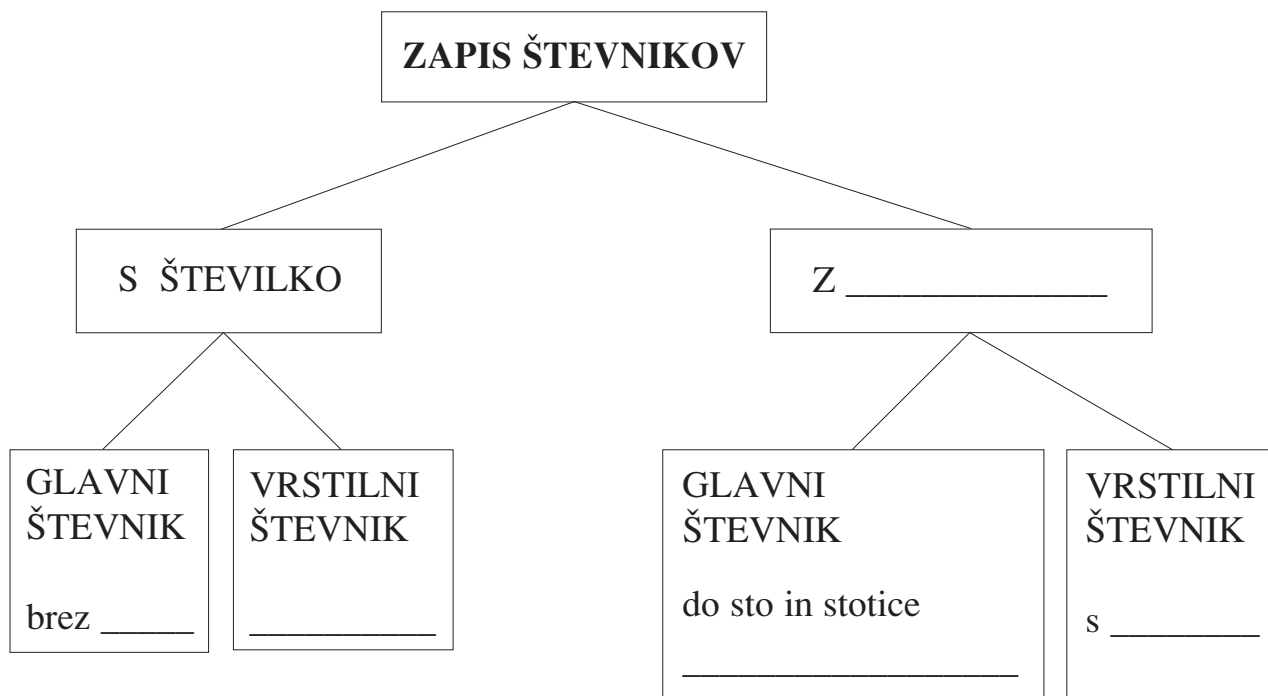
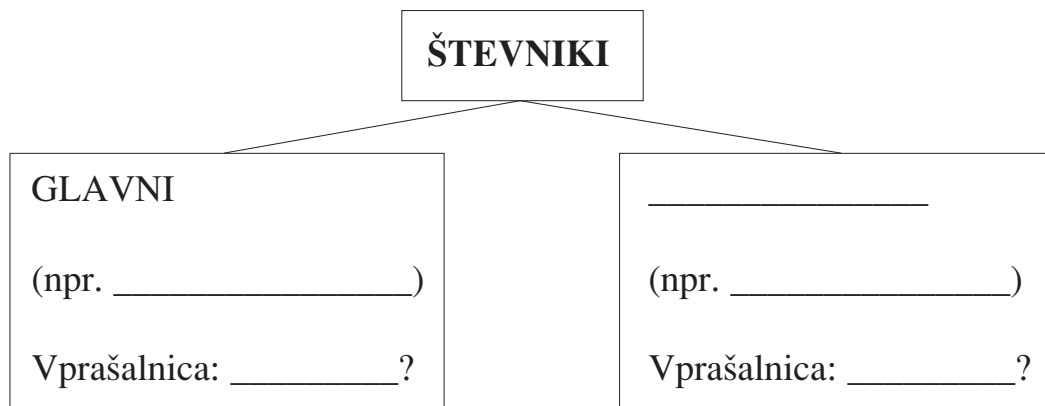
12.		Glavne in vrstilne števnike, napisane z besedo, napišejo s številko. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno (lahko za domačo nalogo); učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
13.		Glavne in vrstilne števnike, napisane s številko, napišejo z besedo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno (lahko za domačo nalogo); učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
14.		Vadijo zapis glavnih in vrstilnih števnikov s številko in z besedo. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno (lahko za domačo nalogo); učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
15.		Preberejo števnike, nato napačno napisane napišejo pravilno. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno (lahko za domačo nalogo); učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
16.		Preberejo nepopolne povedi, nato pa glede na sobesedilo vpišejo števnike in samostalnike v pravilni obliki. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno (lahko za domačo nalogo); učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
17.		Poiščejo zahtevane podatke in nato napišejo števnike z besedo in s številko. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno (lahko za domačo nalogo); učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.
18.		Prepoznajo števnik tisoč in milijon ter si skušajo zapomniti njun zapis. <i>Nasvet:</i> Učenci naj delajo samostojno; učitelj naj spremlja njihovo delo in jim po potrebi pomaga. Ko reši nalogo večina učencev, naj frontalno preveri rešitve.

Učenčevo samovrednotenje

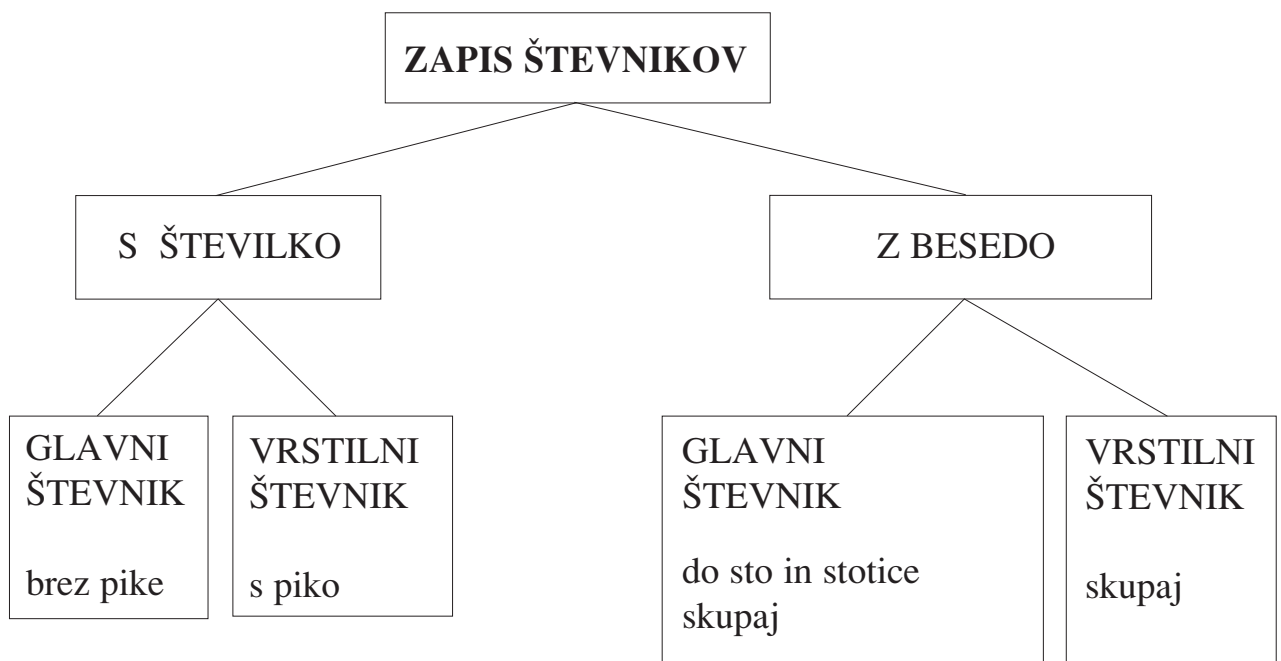
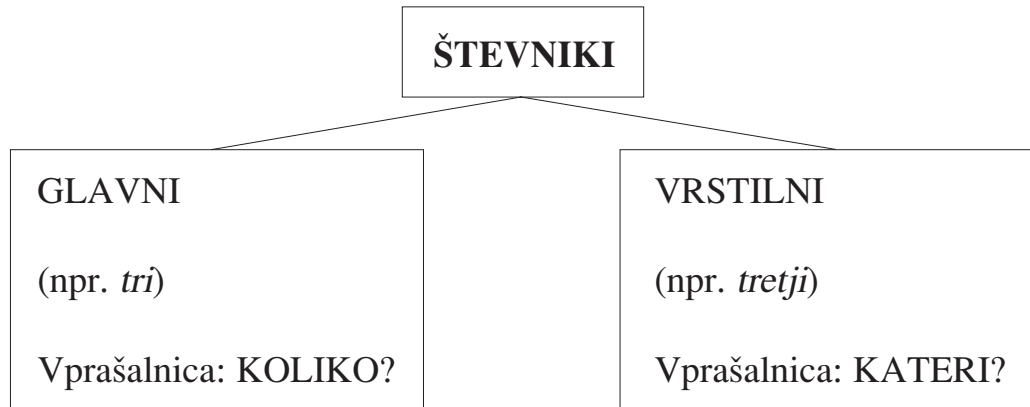
Kaj je bil cilj te enote?
Kaj si se naučil o števnikih? (Izpolni miselni vzorec.)
Kaj si delal v tej enoti?
Kaj si delal brez težav?
S čim si imel težave?
Kaj bi rad izboljšal?
Kako si sodeloval s sošolci?
Kako si sodeloval z učiteljem?

Učiteljevo samovrednotenje

ŠTEVNIKI so besede, ki poimenujejo _____.

ŠTEVNIKI so besede, ki poimenujejo števila.

1. Preberi naslednje besedilo.

Moj prijatelj Anže iz 6. a je bil 22. novembra star 11 let. En dan pred rojstnim dnem moje mame sva kupovala darilo zanjo. S seboj sem imel samo 580 SIT. Bonboniera, ki sem jo hotel kupiti, pa je stala 999 SIT. Anže mi je rade volje posodil denar.

Koliko denarja je Anže posodil prijatelju? Znesek napiši z besedo.

Števnike iz besedila prepisi v preglednico, nato pa jih napiši še z besedo.

GLAVNI ŠTEVNIK	VRSTILNI ŠTEVNIK	ZAPIS Z BESEDO

2. Odgovori s števnikom. Napiši ga s številko in z besedo.

V kateri razred si hodil lani? _____

Koliko si bil star, ko si se naučil voziti kolo? _____

Katero številko čevljev nosiš? _____

Koliko učencev je v vašem razredu? _____

3. Napiši z besedami.

633 _____

633. _____

98 _____

98. _____

4. Napačno napisane števnike napiši pravilno.

devetindevedeset _____

tristo petnajsti _____

štiristodevetindevetdeset _____

stotretji _____

petsto štiri in dvajset _____

osem in šezdeset _____

5. Števnike in samostalnike v oklepaju postavi v pravilno obliko. Števnike napiši z besedo.

2. del delovnega zvezka Gradim slovenski jezik 6 ima (128, stran) _____.

_____.

Na (121., stran) _____ se začne enota o števniku.

Spotaknil sem se na (36, stopnica) _____.

Moj rojstni dan je (25., december) _____,

rojstni dan mojega brata pa (4., februar) _____.

Zborovanja se je udeležilo okrog (250, človek) _____.

Predlogi učnih priprav

1 Predlog učne priprave za učno enoto 1. Lani in letos

Učni predmet:	slovenščina
Šola:	
Učitelj:	Nevenka Drusany
Razred:	6.
Datum:	
Tematski sklop:	Pogovor
Ciljna tema:	anketa s predstavitvijo rezultatov
Operativni cilji:	<ul style="list-style-type: none">– izpolnjevanje ankete,– nebesedno predstavljanje rezultatov ankete,– ubesediljenje nebesednih sporočil, tj. diagramov in preglednic,– izrekanje in utemeljevanje svojega mnenja,– poslušanje/gledanje posnetka,– razumevanje poslušanega/gledanega besedila,– branje raznih neumetnostnih besedil,– prepoznavanje sporočevalčevega namena in teme besedila,– ponavljanje usvojene snovi
Učne metode:	pogovor, pojasnjevanje, razlaganje, delo z besedilom
Učne oblike:	individualna, frontalna, skupinsko delo, delo v dvojicah
Učni pripomočki in sredstva:	<ul style="list-style-type: none">– delovni zvezek (D. Kapko idr.: Gradim slovenski jezik 6, Založba Rokus, 2004),– D. Kapko idr. (2004): Gradim slovenski jezik 6, Rešitve, Založba Rokus,– prosojnica, grafoskop,– list papirja, mapa za liste
Medpredmetne povezave:	oddelčna skupnost
Viri in literatura:	<ul style="list-style-type: none">– D. Kapko idr. (2005): Gradim slovenski jezik 6, Priročnik za učitelje, Založba Rokus.– D. Kapko idr. (2005): Gradim slovenski jezik 6, zgoščenka, Založba Rokus.
Predvideno število ur:	4

Ura	Faza	Dejavnosti učitelja	Dejavnosti učenca
1.	UVODNA MOTIVACIJA	Pozdravim in nagovorim učence ter vodim kratek pogovor o delu pri slovenščini v lanskem šolskem letu.	Sodelujejo v pogovoru.
	BRANJE IN PISANJE	Pozovem učence k reševanju 1. naloge. Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam.	Samostojno rešujejo 1. nalogo.
	ANALIZA	Učencem naročim, naj se razdelijo v 4 skupine; nato naj vsaka skupina izbere, katere odgovore bo predstavila in s katerim diagramom (2. naloga).	Razdelijo se v skupine. Vsaka skupina se odloči, katere odgovore bo predstavila in s katerim diagramom bo to naredila. Učenci v skupini zberejo odgovore sošolcev na dano vprašanje ter izdelajo diagram.
		Pozovem predstavnike skupin, naj javno predstavijo svoje ugotovitve.	Predstavniki skupine govorno nastopijo ob diagramih (torej predstavijo rezultate ankete tudi besedno). Drugi učenci jih poslušajo.
		Vodim pogovor o rezultatih ankete in o njihovih predstavitev.	Sodelujejo v pogovoru – rezultate primerjajo s svojimi pričakovanji, izrekajo svoje mnenje oz. strinjanje/ nestrinjanje ipd.
		Vodim pogovor z vprašanji iz 3. naloge.	Sodelujejo v pogovoru.
	GLEĐANJE IN POSLUŠANJE	Nato napovem gledanje posnetka (brez napovedi teme, namena in okoliščin nastanka besedila).	Pripravijo se na gledanje posnetka.
		Predvjam posnetek. Med tem opazujem učence in po njihovem nebesednem odzivanju presodim, ali bom posnetek predvajala še enkrat ali ne.	Gledajo in poslušajo posneto besedilo.
	NOVE NALOGE	Učencem naročim, naj skušajo doma ustno odgovoriti na vprašanja iz 5. naloge ter naj podčrtajo vprašanja, na katera ne znajo odgovoriti; napišejo naj še odgovor na vprašanje iz 6. naloge (opozorim jih, naj lastnosti poimenujejo s samostalniki). Dvema učencema naročim, naj do prihodnje ure oddelčne skupnosti zbereta vse odgovore sošolcev; drugima dvema pa, da naj do istega časa rešita zadnji del 6. naloge (tj. naj anketirata učitelje in pripravita predstavitev rezultatov). (O tem se prej dogovorim z razrednikom/razredničarko.)	Poslušajo navodilo za domače delo. Če česa ne razumejo, prosijo za pojasnilo.

2.	UVODNA MOTIVACIJA	Vodim pogovor o prvem delu domače naloge, tj. o tem, na katera vprašanja iz 5. naloge niso mogli odgovoriti.	Sodelujejo v pogovoru.
	GLEĐANJE IN POSLUŠANJE	Še enkrat predvajam posnetek	Gledajo in poslušajo posneto besedilo.
	ANALIZA	Vodim pogovor z vprašanji iz 5. naloge.	Sodelujejo v pogovoru – odgovarjajo na vprašanja o posnetem besedilu, izrekajo svoje mnenje in ga utemeljujejo.
		Učence spodbujam, naj si ogledajo predstavljeno učno gradivo in naj ga vrednotijo.	Ogledujejo si učno gradivo in izrekajo svoje mnenje.
	MOTIVACIJA	Učencem povem, da sem v časopisu prebrala naslednje: »V mesecu septembru vas vabimo na razstavo miniaturnih kitajskih hiš.« Nato vodim pogovor: – Ali ste iz besedila izvedeli vse potrebne podatke? – Kateri podatki po vašem mnenju manjkajo? – Povejte kakšno nepopolno besedilo.	Poslušajo in sodelujejo v pogovoru.
	BRANJE	Učencem naročim, naj preberejo besedila v 3. nalogi na 10. str.	Berejo besedila.
	ANALIZA	Nato vodim pogovor o namenu in temi vseh treh besedil.	Sodelujejo v pogovoru.
		Učence pozovem, naj popravijo ta besedila tako, da bodo razumljiva (tako rešijo 5. nalogo na 10. str.).	Popravljajo prebrana besedila.
		Frontalno preverjam njihove rešitve.	Javno berejo svoje popravke ter jih pojasnjujejo.
	SINTEZA	Učencem naročim, naj rešijo še 4. nalogo na 10. str. Spremljam njihovo delo in individualno preverjam rešitve.	Rešujejo nalogo.
3.	NOVE NALOGE	Učencem naročim, naj preberejo navodilo v 6. nalogi na 10. str. – doma naj rešijo to nalogo ter 7., 8., 10. in 12. nalogo na str. 12–13.	Preberejo navodilo v 6. nalogi; če je potrebno, prosijo za dodatna pojasnila. Poslušajo navodilo za domače delo.
	UVODNA MOTIVACIJA	Učence pozovem, naj javno preberejo nepopolne opise, ki so jih napisali doma.	Berejo nepopolne opise; poslušalci sproti zapisujejo, kateri podatek verjetno manjka.
	VREDNOTENJE	Vodim pogovor o manjkajočih podatkih ter o razumljivosti prebranih besedil.	Sodelujejo v pogovoru – poročajo o svojih ugotovitvah.

	GLASNO BRANJE IN ANALIZA	<p>Učence pozovem h glasnemu branju besedil v 1. nalogi na 9. str. Po branju vsakega besedila jim naročim, naj rešijo ustrezne naloge, in sicer:</p> <ul style="list-style-type: none"> – po 1. besedilu prvo vrsto v 2. nalogi na 10. str. ter 2. nalogo na 11. str.; – po 2. besedilu drugo vrsto v 2. nalogi na 10. str. ter 3. nalogo na 11. str.; – po 3. besedilu tretjo vrsto v 2. nalogi na 10. str. ter 4. nalogo na 11. str. <p>Med reševanjem nalog spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam.</p>	Berejo besedila na 9. strani in samostojno rešujejo navedene naloge.
		Ko reši navedene naloge večina učencev, frontalno preverjam rešitve in vodim pogovor o njih.	Javno berejo svoje rešitve in presojuje njihovo pravilnost.
	POSLUŠANJE IN VREDNOTENJE	Učencem naročim, naj preberejo navodilo v 5. nalogi na 11. str.; nekaj učencev spodbudim h glasnemu branju, poslušalce pa k pozornemu poslušanju izreke besede v.	Nekaj učencev glasno bere dano poved, poslušalci pa jih pozorno poslušajo.
		Nato vodim pogovor – učence usmerjam v vrednotenje izreke predloga v.	Sodelujejo v pogovoru – vrednotijo izreko sošolcev.
	SINTEZA	Učencem naročim, naj sami rešijo 1. nalogo na 11. str. Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam.	Rešujejo nalogo.
		Ko reši nalogo večina učencev, frontalno preverjam rešitve in spodbujam učence k pojasnjevanju svojih rešitev.	Javno berejo svoje rešitve in jih pojasnjujejo.
	NOVE NALOGE	Učencem naročim, naj doma rešijo 6., 9., 11., 13., 14. in 15. nalogo na str. 12–14.	Poslušajo navodilo za domače delo. Če česa ne razumejo, prosijo za pojasnilo.
4.	ANALIZA	Učencem naročim, naj se razdelijo v dvojice, da bodo s sošolcem v dvojici pregledali rešitve domače naloge (tudi 7., 8., 10. in 12. naloge na str. 12–13; te naloge so reševali po 2. uri). Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam oz. jih spodbujam k rabi snopiča <i>Rešitve</i> .	Razdelijo se v dvojice in pregledujejo rešitve. Če imajo težave, si pomagajo s snopičem <i>Rešitve</i> ali me prosijo za pomoč.
	PREVERJANJE	Učencem razdelim liste s fotokopijami nalog za preverjanje iz priročnika in jim povem, da nalog ne bom ocenila, pač pa si bom le zapisala, česa niso usvojili oz. niso usvojili dovolj.	Rešujejo naloge za preverjanje.

		Po 20 minutah pozovem učence k frontalnemu pregledovanju rešitev — učenci naj si s sošolcem zamenjajo liste in na njih zaznamujejo (ne pa odpravljajo) napake.	S sošolcem si zamenjajo liste z nalogami ter sodelujejo pri frontalnem preverjanju rešitev, tj. zaznamujejo (ne pa odpravljajo) napake.
	NOVE NALOGE	Ko pregledamo vse naloge, naročim učencem, naj vrnejo list sošolcu, da bo doma odpravil napake oz. rešil še tiste naloge, ki jih ni mogel rešiti v šoli. Nato jim razdelim še fotokopije vprašanj za njihovo samovrednotenje in jim naročim, naj doma pripišejo odgovore.	Sošolcu vrnejo njegov list z nalogami. Poslušajo navodilo za domače delo. Če česa ne razumejo, prosijo za pojasnilo.

Analiza dela

Kateri cilji niso bili uresničeni? Zakaj?	
Kaj bi bilo treba spremeniti?	
Kaj je bilo zelo učinkovito?	
Drugo:	

10 Predlog učne priprave za učno uro

10. Prva je za koncerte, druga za pusta

Učni predmet:	slovenščina
Šola:	OŠ Antona Martina Slomška, Vrhnika
Učitelj:	Vanja Kavčnik Kolar (<i>prirejeno</i>)
Razred:	6.
Datum:	
Tematski sklop:	Opis predmeta/izdelka
Ciljna tema:	opis predmeta
Učna ura:	1.
Operativni cilji:	<ul style="list-style-type: none"> – branje opisa izdelka/predmeta, – prepoznavanje teme, ključnih besed in bistvenih podatkov, – povzemanje vsebine besedila z miselnim vzorcem, – povzemanje značilnosti opisa izdelka/predmeta, – ustno obnavljanje besedila, – pisno opisovanje izdelka/predmeta
Učne metode:	pogovor, opazovanje, primerjanje, delo z besedilom
Učne oblike	frontalna, individualna, delo v dvojicah
Učni pripomočki:	<ul style="list-style-type: none"> – delovni zvezek (D. Kapko idr.: Gradim slovenski jezik 6, Založba Rokus, 2004), – D. Kapko idr. (2004): Gradim slovenski jezik 6, Rešitve, Založba Rokus
Medpredmetne povezave:	glasbena vzgoja, likovna vzgoja, tehnična vzgoja
Viri in literatura:	– D. Kapko idr. (2005): Gradim slovenski jezik 6, Priročnik za učitelje, Založba Rokus.

Faza	Dejavnosti učitelja	Dejavnosti učencev
UVODNA MOTIVACIJA	Učencem postopoma glasno preberem nekaj ugank (<i>Priloga 1</i>). Po vsaki uganki počakam na njihov odziv (rešitev).	Poslušajo uganke in izrekajo rešitve.
	Učencem naročim, naj si ogledajo fotografije v 1. nalogi.	Ogledujejo si predmete na fotografijah.
	Nato vodim pogovor (z vprašanji na koncu te naloge) – učence spodbujam k poimenovanju predmetov ter k iskanju enakih in različnih lastnosti.	Sodelujejo v pogovoru – poimenujejo predmete, naštevajo njihove enake in različne lastnosti ter jih na podlagi le-teh razvrstijo v dve skupini glasbil.
	Učence povprašam, katero glasbilo uporabljajo sodobne glasbene skupine.	Ustno odgovorijo na vprašanje.
	Nato jim naročim, naj sami rešijo 2. nalogo. Spremljam njihovo delo; rešitev ne preverjam, ker bodo to delali kasneje (v 5. nalogi) učenci sami.	Na podlagi svojega predznanja oz. poznavanja kitare individualno rešujejo 2. nalogo.
	Učence pozovem k preletu besedila iz 3. naloge. Vodim pogovor – vprašam jih, o čem govori besedilo, iz koliko odstavkov je in zakaj je po njihovem mnenju iz toliko odstavkov.	Preletijo besedilo. Nato sodelujejo v pogovoru – povedo, o čem govori besedilo in iz koliko odstavkov je; izrečejo svoje mnenje o razlogih za toliko odstavkov.
BRANJE	Učencem naročim, naj podrobno preberejo besedilo iz 3. naloge.	Berejo besedilo.
ANALIZA	Učencem naročim, naj se razdelijo v dvojice in naj s sošolcem rešijo 4. nalogo. Spremljam delo dvojic in jim po potrebi pomagam – svetujem jim, naj si pri dopolnjevanju miselnega vzorca pomagajo z vprašanji in odgovori iz 2. naloge in s številom odstavčnih pomišljajev (z njim je namreč napovedano število bistvenih podatkov ob vsaki podtemi oz. ključni besedi).	Oblikujejo dvojice in v dvojicah rešujejo 4. nalogo – napišejo ime predstavljenega glasbila ter dopolnijo miselni vzorec s ključnimi besedami in bistvenimi podatki.
	Ko reši 4. nalogo večina dvojic, frontalno preverim rešitve. Učence spodbujam k poročanju o tem, kako so prišli do teh rešitev.	Javno preberejo svoje rešitve ter poročajo o tem, kako so prišli do teh rešitev.
	Učencem naročim, naj sami sledijo navodilom in vprašanju iz 5. naloge – naj primerjajo miselni vzorec iz 4. naloge s svojimi odgovori v 2. nalogi, poročajo naj o svojih ugotovitvah in povedo, ali so iz besedila izvedeli kaj novega.	Samostojno primerjajo miselni vzorec iz 4. naloge s svojimi odgovori v 2. nalogi. Javno poročajo o svojih ugotovitvah in povedo, ali so izvedeli kaj novega.
SINTEZA	Učencem naročim, naj sami rešijo še 9. nalogo – dopolnijo naj povzetek značilnosti opisa predmeta.	Sami rešujejo 9. nalogo.
	Ko reši nalogo večina učencev, frontalno preverim rešitve.	Javno preberejo svoje rešitve.

NOVE NALOGE	<p>Učencem naročim, naj doma rešijo 6. in 7. nalogo; pred reševanjem 7. naloge naj še enkrat preberejo besedilo iz 3. naloge, nato naj k vprašanju pripišejo odgovore.</p> <p>Doma naj se pripravijo še na ustno opisovanje kitare (8. naloga) ali naj napišejo kratek opis katerega drugega glasbila (11. naloga).</p>	Poslušajo navodilo za domače delo; če česa ne razumejo, me prosijo za pojasnilo.
--------------------	---	--

Analiza dela

Kateri cilji niso bili uresničeni? Zakaj?	
Kaj bi bilo treba spremeniti?	
Kaj je bilo zelo učinkovito?	
Drugo:	

Priloga 1

Na štirih nogah stoji,
ponoči pa tebe v naročju drži. (Postelja, Ivan Dodič)

Troje obarvanih oči
na križišču te svari. (Semafor, Ivan Cimerman)

Nabrušena kraka,
dvoje ušes,
pazi, da prsta
ne dobiš vmes. (Škarje, Tone Dodlek)

Bela njiva — pa ni ajda,
črno seme, pa ni mak;
kdor to seme rad prebira,
bo morda še učenjak. (Knjiga, Valentin Vodnik)

Ploščice bele
in črne ima.
Na treh nogah stoji
in nanj umetnik igra. (Klavir, Ivan Dodič)

Beli zobje
pa še črni so vmes,
trebuh raztegne,
te vabi na ples. (Harmonika, Pavle Gregorc)

12 Predlog učne priprave za učno enoto

12. Iz male ne zraste velika

Učni predmet:	slovenščina
Šola:	OŠ Majde Vrhovnik, Ljubljana
Učitelj:	Petra Podlesnik (<i>prirejeno</i>)
Razred:	6.
Datum:	
Tematski sklop:	Mala šola pravopisa
Ciljna tema:	raba male začetnice v imenih praznikov in imenih jezikov ter določilih pred osebnim imenom
Operativni cilji:	<ul style="list-style-type: none"> – ločevanje občnih imen od lastnih, – pisanje lastnih imen z veliko začetnico in občnih imen z malo začetnico, – pisanje imen praznikov, jezikov in določil pred osebnim imenom, – pisanje določil pred osebnim imenom na pisemskih ovojnicah, – pisanje imen prebivalcev krajev in držav, – pisanje okrajšav določil pred osebnim lastnim imenom, ki zaznamujejo družbeni položaj in poklic, – vrednotenje zapisa in utemeljevanje svojega mnenja, – povzemanje pravil za pisanje imen praznikov, jezikov in določil pred osebnim imenom
Učne metode:	pogovor, pojasnjevanje, opazovanje, primerjanje, delo z besedilom, preverjanje, ocenjevanje
Učne oblike:	frontalna, individualna, skupinsko delo, delo v dvojicah
Učni pripomočki in sredstva:	<ul style="list-style-type: none"> – delovni zvezek (D. Kapko idr.: Gradim slovenski jezik 6, Založba Rokus, 2004), – D. Kapko idr. (2004): Gradim slovenski jezik 6, Rešitve, Založba Rokus, – list papirja, – učni listi
Medpredmetne povezave:	geografija
Viri in literatura:	<ul style="list-style-type: none"> – D. Kapko idr. (2005): Gradim slovenski jezik 6, Priročnik za učitelje, Založba Rokus. – D. Kapko idr. (2004): Gradim slovenski jezik 6, zgoščenka, Založba Rokus.
Predvideno število ur:	3

Potek pedagoškega sporazumevanja

Ura	Faza	Dejavnosti učitelja	Dejavnosti učencev
1.	UVODNA MOTIVACIJA	Pozornost učencev usmerim na naslov 12. enote v delovnem zvezku in na pisemsko ovojnico pod njim.	Sklepajo, kaj napovedujeta naslov enote in pisemska ovojnica. Pojasnjujejo svoje odgovore.
		Enemu učencu izročim učni list z besedilom (<i>Priloga I</i>), ki bi lahko bilo poslano g. Valenčiču v pisemski ovojnici. Naročim mu, naj glasno prebere besedilo.	Izbrani učenec glasno bere besedilo. Drugi učenci ga poslušajo.
		Vodim pogovor – z njim učence usmerjam v pomensko in pragmatično razčlenbo danega besedila (vabila).	Sodelujejo v pogovoru.
		Vsem učencem razdelim učne liste s tem vabilom in jih pozovem, naj sami odpravijo napačne začetnice. Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam.	Berejo besedilo in odpravljajo pravopisne napake.
		Ko reši nalogo večina učencev, frontalno preverim rešitve.	Javno poročajo o svojih popravkih; te tudi pojasnjujejo.
		Nato naročim učencem, naj v zvezek ali na list papirja prepišejo naslov učne enote (iz delovnega zvezka) in podenj prilepijo popravljeno vabilo.	V zvezek ali na list papirja prepišejo naslov učne enote in prilepijo vabilo.
		Na tablo napišem poved: <i>Profesor Pravopis je napovedal, da bo naslednjo uro slovenščine preverjal naše znanje pravopisa.</i> Nato vodim pogovor o tej povedi, npr.: – Katera beseda se v povedi ponovi? – Koga/kaj poimenuje ta beseda v prvem primeru in koga/kaj v drugem? – Zakaj je prvič napisana z veliko začetnico in zakaj drugič z malo? – Kaj pomeni beseda pravopis?	Preberejo poved. Nato sodelujejo v pogovoru – opazujejo poved in odgovarjajo na vprašanja. Odgovor na zadnje vprašanje (tj. razlago pomena besede pravopis) poiščejo v SSKJ.
	ANALIZA	Učencem naročim, naj sami rešijo prvi del 1. naloge na 128. str. (tj. naj podčrtajo lastna imena). Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam.	Rešujejo ta del naloge.
		Ko reši nalogo večina učencev, frontalno preverim rešitve.	Javno berejo svoje rešitve.
		Vodim pogovor z vprašanji iz te naloge.	Sodelujejo v pogovoru.
		Učence pozovem k opazovanju ilustracije pod 1. nalogo in k branju besedil v oblakih. Nato vodim pogovor o tem.	Opazujejo ilustracijo in berejo besedila ter v pogovoru izražajo svoje mnenje o vlogi velike začetnice.

	NOVE NALOGE	Učencem naročim, naj sami rešijo 2. nalogo (s pisanimi črkami naj prepišejo občna in lastna imena iz danih besednih zvez). Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam. Rešitve preverjam individualno.	Rešujejo nalogo. Vsak mi pokaže svoje rešitve ter mi jih pojasni.
		Učence pozovem k reševanju 3. naloge. Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam. Rešitve preverjam individualno.	Rešujejo nalogo. Vsak mi pokaže svoje rešitve ter mi jih pojasni.
		Učencem naročim, naj preberejo povedi iz 4. naloge; med branjem naj bodo pozorni na podčrtane besede/besedne zveze.	Berejo povedi in opazujejo njihove podčrtane dele.
		Nato vodim pogovor z vprašanji iz te naloge.	Sodelujejo v pogovoru.
	SINTEZA	Učencem naročim, naj samostojno dopolnijo pravilo o pisanju imen praznikov. Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam.	Dopolnijo pravilo o pisanju imen praznikov.
		Ko reši nalogo večina učencev, frontalno preverim rešitve.	Javno poročajo o svojih rešitvah.
	NOVE NALOGE	Učencem izročim učni list (<i>Priloga 2</i>) in jim naročim, naj doma rešijo vse tri naloge z učnega lista ter 5. nalogo iz delovnega zvezka (str. 129–130).	Poslušajo navodilo za domače delo. Če česa ne razumejo, me prosijo za pojasnilo.
2.	PREVERJANJE	Učencem naročim, naj se razdelijo v dvojice, da bodo s sošolcem v dvojici pregledali rešitve domače naloge. Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam oz. jih spodbujam k rabi snopiča <i>Rešitve</i> .	Razdelijo se v dvojice in pregledujejo rešitve. Če imajo težave, si pomagajo s snopičem <i>Rešitve</i> ali me prosijo za pomoč.
	MOTIVACIJA	Učence pozovem, naj mi narekujejo nekaj imen držav, prebivalcev/prebivalk držav in jezikov; imena pišem na tablo (tudi z napačno začetnico). Učencem povem, da bomo pravilnost zapisa imen na tabli presojali na koncu šolske ure.	Narekujejo imena držav ... Opazujejo njihov zapis na tabli, a ga še ne vrednotijo.
	NOVE NALOGE	Učencem naročim, naj samostojno rešijo 6. nalogo na str. 130 in prvi del 7. naloge. Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam; rešitve preverjam individualno.	Rešujejo nalogo. Vsak mi pokaže svoje rešitve ter mi jih pojasni.

		Nato učence vprašam, s katero začetnico so pisali imena – držav, – prebivalcev držav, – (državnih) jezikov.	Odgovarjajo na vprašanja.
	SINTEZA	Učencem naročim, naj rešijo še zadnji del 7. naloge na 130. str. (dopolnijo naj pravilo o pisanju jezikov).	Ravnajo po navodilu.
		Ko reši ta del naloge večina učencev, frontalno preverim rešitev.	Javno preberejo dopolnjeno pravilo.
	PREVERJANJE	Učence pozovem, naj sami rešijo 8., 9. in 10. nalogo. Spremljam samostojno delo učencev in jim po potrebi pomagam.	Samostojno rešujejo naloge.
		Ko učenci rešijo naloge, jih usmerjam v samostojno preverjanje s snopičem <i>Rešitve</i> .	Preverjajo svoje rešitve s pomočjo snopiča <i>Rešitve</i> .
		Nato vodim pogovor o samorefleksiji reševanja teh treh nalog.	Sodelujejo v pogovoru.
		Učence spodbudim, naj presodijo zapis imen držav, prebivalcev/prebivalk držav in jezikov na tabli ter naj pojasnijo svojo presojo.	Opazujejo zapis na tabli; na podlagi znanja, ki so si ga pridobili to šolsko uro, presojujejo zapis in pojasnjujejo svoje mnenje.
	NOVE NALOGE	Učencem naročim, naj doma rešijo 11. in 12. nalogo.	Poslušajo navodilo za domače delo.
3.	PREVERJANJE	Frontalno preverjam rešitve domače naloge; učence spodbujam k pojasnjevanju rešitev.	Javno berejo svoje rešitve in jih pojasnjujejo.
	NOVE NALOGE	Učencem naročim, naj samostojno rešijo prvi del 13. naloge. Spremljam njihovo delo in jim po potrebi pomagam.	Rešujejo nalogo.
		Rešitve preverjam individualno.	Vsak mi pokaže svoje rešitve ter mi jih pojasni.
	SINTEZA	Učence pozovem, naj opazujejo besede, ki so jih v 13. nalogi prepisali v levi stolpec; nato naj rešijo izbirni del te naloge.	Ravnajo po navodilih.
		Rešitve preverjam individualno.	Vsak mi pokaže svojo rešitev in mi jo pojasni.
		Učencem naročim, naj dopolnijo poved na koncu 13. naloge.	Dopolnijo poved.
		Rešitev preverjam frontalno.	Javno preberejo dopolnjeno poved.

	NOVE NALOGE	Učencem naročim, naj rešijo še 14. in 15. nalogo.	Samostojno rešujejo nalogi.
		Nato jim naročim, naj se razdelijo v dvojice, da bodo s sošolcem v dvojici pregledali rešitve. Spremljam njihovo delo in jih spodbujam k rabi snopiča <i>Rešitve</i> .	Razdelijo se v dvojice in pregledujejo rešitve. Če imajo težave, si pomagajo s snopičem <i>Rešitve</i> .
		Učence pozovem, naj v dvojicah rešijo 16. nalogo.	V dvojicah rešujejo 16. nalogo.
		Rešitve preverjam frontalno.	Javno preberejo svoje rešitve.
	PREVERJANJE	Učencem izročim učni list (<i>Priloga 3</i>) in jim naročim, naj sami rešujejo naloge.	Rešujejo naloge na učnem listu.
	NOVE NALOGE	Učencem izročim liste s fotokopijami nalog za preverjanje iz priročnika in jim naročim, naj naloge rešijo doma.	Poslušajo navodilo za domače delo.

Analiza dela

Kateri cilji niso bili uresničeni?	
Zakaj?	
Kaj bi bilo treba spremeniti?	
Kaj je bilo zelo učinkovito?	
Drugo:	

Ljubljana, 1. april 2003

Dragi prijatelji iz šolskih klopi!

Namesto uvoda – kratek račun: $2003 - 1983 = ?$

No, če je naše osemletno osnovnošolsko druženje doseglo svoj namen tudi v osnovah matematike, smo se od tedaj postarali za dve desetletji. Čas je, da se ponovno srečamo in ugotovimo, kako je iz malega zraslo veliko.

Po toliko letih se zdi primerno celodnevno druženje. Ko bomo pridno »prelenarili« Dan upora proti okupatorju in praznik dela, si bomo v soboto, 3. maja, privoščili skupni dan na gorenjskem, natančneje v kranjski gori in njeni okolici. Dobimo se pri jezeru jasna; v tamkajšnji restavraciji bomo ob jutranjem prigrizku prevetrili možnosti, kako zapolniti naš dan.

Vesel sem, da se je povabilu odzvala tudi naša razredničarka Vejica. Zato še pred soboto ponovite rabo velike in male začetnice (za razliko od nas so male ostale male in velike so od nekdanjih velike). Naj vam to vabilo služi za »kontrolko«.

Če ste med ekvatorjevo razlago zehali nad zemljevidom slovenije, pozorno glejte smerokaze. Pa srečno!

V želji po čim številčnejši udeležbi vas lepo pozdravlja

nekdanji predsednik 8. b
Jaka Skok

1. Preberi povedi in odpravi pravopisne napake (tj. malo začetnico zamenjaj z veliko).

Med poletnimi počitnicami sem si tik pred dnevom državnosti v knjižnici otona župančiča izposodil knjigo bobri; napisal jo je pisatelj janez jalen. Že v knjižnici sem pomislil, da še nikoli nisem videl bobra, zato sem se še pred branjem odpravil v živalski vrt.

2. Napiši povedi, v katerih boš besedi *VOLK* in *DELO* uporabil kot lastno in kot občno ime.

3. Preberi povedi in popravi napačne začetnice.

To pesem mi je napisala sošolka marjetica hrast, ki se je rodila na Prešernov dan.
Za veliko noč so nas obiskali sorodniki iz kanade.
Ali veš, kdaj je praznik dela?
Ali ima neža god danes ali čez dva meseca?

1. S pisanimi črkami napiši pet določil, s katerimi pred lastnimi imeni poimenujemo poklic ali družbeni položaj.

Podčrtaj pravilno besedo.

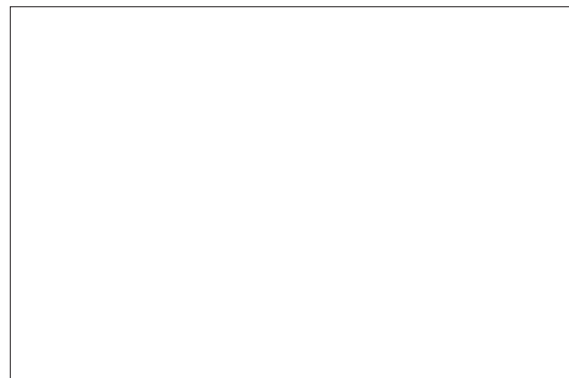
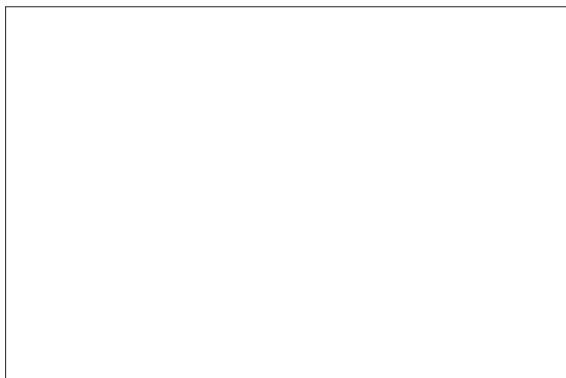
Določila, ki sem jih zapisal, so lastna / občna imena.

Kako pišemo ta imena?

2. S pisanimi črkami napiši naslov naslovnika na pisemsko ovojnico.

SPOŠTOVANI GOSPOD
MIHA LAH
DELAVSKA 30
4281 MOJSTRANA

GA.
MAJA KIKELJ
RAŠIŠKA 3
1000 LJUBLJANA

3. Dopolni.

Nekatera določila lahko zapišemo tako, da jih _____ (npr. *dr.*, *prof.*).

Okrajšave zapisujemo z _____ začetnico, za njimi zapišemo _____.

4. Naslednje okrajšave napiši z besedo.

inž. _____

prof. _____

g. _____

dr. _____

5. Naslednji okrajšavi dopolni z lastnim imenom. Piši s pisanimi črkami.

g. _____

ga. _____

Učenčevo samovrednotenje

Kaj je bil temeljni cilj te enote?

Kaj si se naučil o _____?

Kaj si delal v tej enoti?

Kaj si delal brez težav?

S čim si imel težave?

Kaj bi rad izboljšal?

Kako si sodeloval s sošolci?

Kako si sodeloval z učiteljem?

Beležke

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Beležke

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal grey lines across its entire width, providing a guide for handwriting or typing. The background is a clean, solid white color.

Beležke

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Beležke

Več o devetletni osnovni šoli najdete
na naslovu www.devletetka.net

Dragica Kapko, Nana Cajhen, Nevenka Drusany, Martina Križaj Ortar, Marja Bešter Turk
GRADIM SLOVENSKI JEZIK 6
Priročnik za učitelje

Urednica: Sabina Tamše
Likovno grafična urednica: Beti Jazbec
Izdala in založila: Založba Rokus d.o.o.
Za založbo: Rok Kvaternik
Glavni urednik: Vasja Kožuh

Oblikovanje: Beti Jazbec / Studio Rokus
Prelom: Boštjan Dimnik / Studio Rokus
Tisk: Schwarz, d.o.o.
1. izdaja: 1. natis
Naklada: 1.000 izvodov
Ljubljana, julij 2005

Priloga: zgoščanka

Zgoščanka vsebuje:

- predlog letne tematske priprave za delo z neumetnostnimi besedili (po sklopih),
- predlog učne priprave za učno enoto (*1. Lani in letos, 12. Iz male ne zraste velika*),
- obrazec za učno pripravo za učno enoto,
- predlog učne priprave za učno uro (*10. Prva je za koncerte, druga za pusta*),
- obrazec za učno pripravo za učno uro,
- miselne vzorce,
- vprašanja za učenčevo samovrednotenje,
- predloge nalog za preverjanje,
- predloge dodatnih besedil.